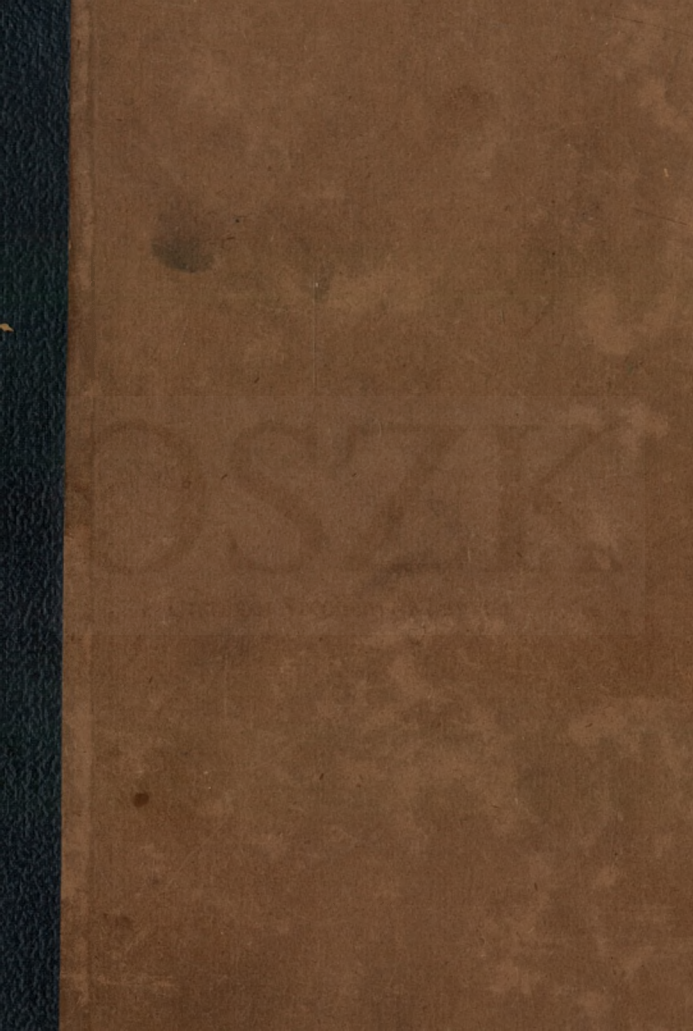

55618

SAND

JENNY HUGON

1-2.

~~P. D. Gill~~

~~148². G.~~

JENNY HUGOM.

REGÉNY.

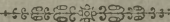
IRTA

SAND GYÖRGY.

FORDITOTTA

JULIA.

ELSŐ KÖTET.

KOLOZSVÁR.

STEIN JÁNOS TULAJDONA.

1875.

A két kötet ára 2 frt.

STEIN JÁNOS

erdélyi muzeum-egyleti könyvtáránál kaphatók

- Abbé***** Az elátkozott. Regény. Francziából fordította Henter János. 4 kötet. 8-rét 4 frt
- Album**, kolozsvári. Szerkesztik b. Bánffy Dezső Deák Farkas, Réthi Lajos, n. 8-rét. 2 frt
- Ali bey**. Kelet tündérvilága vagy Szaif Züliázán szultán. Arab regé. Fordította Orbán Balázs. 2 rész egy kötetben 8-rét füzve 2 frt
Diszkiadás, 4 kő metszetű képpel, gyönyörű színnyomatu borítékba kötve 3 frt
- Bodor Lajos**. Duzsárd. (du-jardin). Dráma, öt szakaszban. 8-rét. 50 kr.
- — Élet és ábránd. Szomorujáték 8-rét 50 kr.
- — Magyar pogány hitregék. Álmos. Tündérmű. 8-rét. 1 frt
- Bodor László**. Az elorzott végrendeletek. Eredeti regény. 2 rész egy kötetben, 8-r. 1 frt. 20 kr
- Cserey Drusiánna**. Viszhangok az életből. Kiadták ifj. Berzenczey Miklós és Lukátsfi Aurél. 8-rét 1 frt
- Dickens (Boz)**. A tűzhely tücske. Elbeszélés 1 kötetben. Fordította Julia 8-rét 80 kr.
- Dózsa Dániel**. Az északi fény. Regény, három kötetben 8-rét 3 frt.
- — Boronkay Margit. Történeti regény két kötetben. 8-rét. 2 frt.
- — Oláh Judith. Történeti regény k. 8-rét. 1 frt. 20 kr.
- — Versei I. kötet. 8-rét. 1 frt. 25 kr.

JENNY HUGOM.

REGÉNY.

IRTA

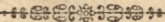
SAND GYÖRGY.

FORDITOTTA

JULIA.

ELSŐ KÖTET.

KOLOZSVÁR.

STEIN JÁNOS TULAJDONA.

1875.

55618

NY. STEIN J. M. KIR. EGYETEMI NYOMDÁSNÁL.

ELSŐ RÉSZ.

OSAKA

I.

Polgári családból származtam. Atyám Bielsa János, hasonnevű falu szülötte és így eredetére spanyol, meghonosult francia volt, s Pau-ban lakott, honnan azonban csaknem folytonosan távol tarták őt elfoglaltatásai. Én mindig otthon maradtam anyámmal s Jenny húgommal.

Gyermekkori emlékeim, csak elmosódott zavart képekben, s mintegy szakgatottan állnak előttem. Nagyon szegények voltunk, anyámat gyakran láttam szomorunak, s kevés beszéd folyt közöttünk.

Anyám pénzért varrogatott a szegényebb osztály számára. Magam Bielsa Loránd, időm legnagyobb részét az utcán szaladgálva töltöttem el, felhasználva minden kínálkozó alkalmat apró szolgálatok által valamit szerezhetni magamnak. Ha más nem akadt, felnyitogattam a

kocsik ajtaját a be vagy kiszálló uraságok előtt, felszedegtettem az eldobott szivar darabkákat, melyeket aztán eladva a nem szabadalmazott árusoknak, azok pompás szivarkákat készítettek belőlük.

Ezek legrégibb emlékeim. Épen nem voltam valami nagyon ügyes élelmem megszerzésében, mindamellet, hogy elég fürge, tevékeny s vállalkozó szellemmel birtam, de egy cseppet sem voltam haszonleső, mintha épen semmit sem törődném a jó nyereséggel. Csinos arczom megnyerte számomra az emberek vonzalmát, azután csakhamar azt is észrevették, hogy ez arcz jó indulatot is fejez ki, s kik szerették a gondolkodást, maguk hasznára fordíták e felfedezést, mentől kevesebbet adtak láradságomért. Legalább atyám véleménye ez volt e tárgy felel, ha történetesen volt ideje figyelmet fordítani reám, s velem is foglalkozni néha.

Azonban lassanként kezdett változás állani be helyzetünkben; jobb szállásba költöztünk, jobb étkeket ettünk, s egy szép napon beadtak tanulni az iskolába; később, midőn elértem tizedik évemet, felsőbb tanodába helyeztek el, s alig telt belé három, négy év, csak

ugy éltünk mi is, mint más jómódu polgár család; jó eleve megszokván a gazdálkodást, szokásaink, igényeink szerények voltak most is, de hiányt nem szenvedtünk soha semmiben, s egészen függetlenül éltünk.

Egy napon — épen iskolai szünidő volt — így szólott atyánk:

— Gyermeketek készüljétek, szép utat fogunk tenni. Szorgalmasan tanuljatok, jól viseltétek magatokat, szülőitek meg vannak elégedve veletek, (húgom az apáczák zárdájában tanult,) megérdemlitek a jutalmat. A hegyek közt fogunk egy kis utat tenni.

Ideje, hogy megismerjétek azon szép vidéket, mely szülőföldeteknek mondható, mert az én családom ott élt s nevedett, apáról fiúra, s melyet ti még alig ismertek. Annak is eljött ideje, hogy meglássátok új birtokunkat, mert istennek hála, nem vagyunk többé nyomorultak, s apátok sem volt rest az utóbbi időkben s vagyont szerzett nektek. Először történt, hogy atyánk így beszélt velünk, s én nagyon csodálkoztam azon, hogy anyám arca nem vidul fel e szóknál, hanem folyvást hideg és szomorú marad, mintha nem helyeselné atyám vidorságát.

Pedig nagyon szerették egymást és sohasem veszekedtek együtt.

Ez 1835-ben történt, én már tizenhárom éves voltam, s kezdtem gondolkodni a dolgok felől; kezdtem észlelni a körültem történeteket. Imé miket tudtam lassanként kikémleni, a nélkül, hogy kérdezősködtem volna, vagy igen kíváncsinak látszassam.

Anyám, ki gazdag, előkelő család házában nevedett, s nyerte kiképeztetését, miveltség tekintetében, sokkal felül állott azon szép külsejű hegylakok felett, kik szerelemből választottak férjet. Véleményük mindenben meg egyezett, egyetlen pontot kivéve, fájdalom a legfőbbet, e folytonos távollétet a házi tűzhelytől.

Mi lehetete oka ez örökös távollétnek? Atyámnak nem voltak aljas szenvedélyei. Tisztelte, szerette nejét, ez kitünt minden tettéből. Tehát foglalkozásának természetében, s azon gyorsaságban, melylyel kis vagyonunk nevedett, kelle valami titokzatosnak, rejtélyesnek lenni, de melyről előttünk soha szó nem volt s a miről körülöttünk senki, semmit sem tudott. Nekünk gyermekekül azt mondták, hogy

atyánk házaló kereskedést folytat, élelmi szereket s más apróbb áru-czikkeket ad és vesz s ezt környezetünkben soha senki meg nem czáfolta.

Ha szemrehányást tett neki valaki azért, hogy miért tölti életét örökös utazással, s hogy nem is élvezi az örömet családjá körében élni, mindig csak azt felelé:

— Kötelességem meghozni ez áldozatot. Fiatalon s minden vagyon nélkül házasodtam, szegény ember voltam. Egy egyszerü kecskepásztor. Nőm birt egy kis pénz tőkével, melyet szerencsére befektettem üzletembe, azt megkétszerezendő s melyet kitartás és szorgalmam által reménylek idővel megnégyszerezhetni. Mihelyt ezt elértem, többé nem hagyom oda fészketem, akkor aztán megérdemlem, hogy nyugodtan és boldogul éljek.

Mindenki a legjobb s legbecsületesebb embernek tartá őt s az ő szempontjából véve, bizonynyal az is volt, de igen óvakodó, vigyázó volt minden eljárásaiban arra, hogy ne legyen valami eltitkolni valója. Alig kezdtük meg tervezett kellemes utunkat, a hegyek közt, már is észrevettem, hogy sejtelmem nem csalt.

Egész sereg oly ismerősre akadt itt, kik soha sem mutatkoztak házunknál. Ha találkoztunk velök, barátságosan fogadták társaságukba, azonnal eltávozott tőlünk, halkán s nagy óvatsággal értekezve ez emberekkel. Anyám nyugtalanul kísérte őt szemmel ilyenkor, mintha félné, hogy elhagy minket s mikor aztán visszatért, a szemrehányás és hála kifejezésének sajátos vegyületével szemlélte őt. Atyám ilyenkor gyöngéden megfogta kezét, vagy pár nyájas szót intézett hozzá. Rendre újból lecsillapult kedélye, megadta magát sorsának s nyíltan semmi sem árulá el nemét a köztük létező viszálynak.

Utazás közben atyám kikérdezett tanulmányaim felől. Ekkor vettem észre, hogy alig tud olvasni s írni és hogy a történelem s jogtudományok körül nagyon kevés ismerettel bir, ellenben nagyon jártas volt a számtanban s bámulatos otthonosággal beszélt a földtani részletekről.

Elmondhatom, hogy ez utazás tartama alatt ismertem meg atyámat közelebbről, s kezdtem nagyon ragaszkodni s szívből vonzódni hozzá.

Húgom, ki ekkor még csak tíz éves volt, mindig félt egy kicsit heves modorától, sűrű szakállától; remegett, ha látta villogó fekete szemeit s hallotta erős hangját. Most azonban, irányunkban ily jónak, gyöngédnek látva, tele figyelemmel anyánk iránt, hasonlóan jobban kezdé szeretni.

Anyám örömmel látta családjá e szívélyes egyesülését. — Gyermekeim, szóla hozzánk egy alkalommal, míg atyám elszenderült a szekérben, s mi csendesen szemlélve őt halkán kérdök egymástól, hogy miért is féltünk eddig úgy tőle, szeressétek őt teljes szívetekből; jó atyátok ő, ki többet tud mint mennyire megtanították. Felfogta például, hogy a legszebb ajándék, mit nektek adhat, abból áll, hogy titeket jobb nevelésben részesít, mint minőt ő kapott fiatal korában s ezt tehetni nem kímélt semmi áldozatot. Igyekeztek szorgalom és jó magaviselet által hálálni ezt meg neki.

— Jól beszélsz kis feleségem — szóla most atyám, ki felébredt volt s hallotta beszédünket, — hanem téged még jobban kell hogy szeressenek a gyermekek, mint engem, mert te voltál az, ki megismerttetted velem

kötelességemet. Most beismerem, mennyire igazad volt mindig. Érzem, mily nehéz a kenyérkereset, ha az ember tudatlan, nem bir ismeretekkel s miután állásom oly fáradságos, veszélylyel járó. . . .

— Jól van, jól, — vágott szavába anyám -- s más tárgyra vitte át a beszédet.

Útunk végcélja Luz nevü falu volt a pyrénei hegyek közt. Éjjel érkeztünk oda s másnap, a mint megviradt, felmentünk megnézni atyám birtokát, melyet a Bergonz hegycsúcson vásárolt s rendezett be. Kellemes vidám hely volt ez; zöld gyep, jól gondozott növényzettel, középen csinos házzal, mely vendéglőül szolgált a Saint-Sauveur fürdőben időző vendégeknek séták alkalmával s Luzban szállásoló turistáknak. A háznál volt csinos kert, egy cseléd s két szép tehén. Sokan jöttek ide reggelizni vagy ozsonnálni; a felügyelő vagy cseléd azt mondotta, hogy sok pénzt bekap ily módon s még több haszon is lehetne benne, ha mi is segítségére lennénk vendégei elfogadásában s jó ellátásában és hogy évről-évre több lenne ily módon a jövedelem, mivel a fürdőt mind többen-többen látogatják.

Szóval e kis háztartásnak szerinte szép jövője ígérkezik.

Anyám ugy tett, mintha mindezt hinné s valóban sokan is jöttek házunkhoz, gazdag emberek, kik elég drágán fizettek meg egy pohár tejet vagy rántottát s kik soha sem alkudoztak.

Egész tüzzel láttunk hozzá a munkához. Anyám főzött, húgom a fejésre és tejre ügyelt fel s én élelmiszerek beszerzésében fáradoztam, futottam mindenfelé. Pisztrangot, vadat, tojást, gyümölcsöt vásároltam be. Néha jó meszsze el kelle távoznom, hegyeink közt, a közelben nem találtam annyi mindent, mit az idegenek felemésztettek. E tevékeny, nyughatatlan életmód, e dusan pompázó táj közepette tele ragyogó szépségekkel, engem egészen elragadott, boldoggá tett. Kevés idő alatt ép oly erőteljes, ép oly hajlékony gyors mozdulatu és merész lettem, mintha e hegyi lakók közt nőttem volna fel.

A fürdő-idény szünidőmmel együtt ért véget. Atyám visszavitt minket Pauba s aztán kevés idő mulva ismét elutazott Bayonne-ba, vagy más valamely előttünk ismeretlen helyre,

hol üzlete után látott, mert csak ritkán tudtuk hollétét s néha eltelt két-három hónap is anélkül, hogy tudatna valamit magáról.

A következő évben anyám s nővérem mindjárt nyár kezdetével visszatért velem a luzi völgy feletti kis vendéglőbe, én is siettem hozzájuk csatlakozni, mihelyt beállott a szünidő és ismét két hónap tele gyönyör- és boldogsággal telt el ott. Oh minő szép hegyi szülött! — szóla halkán atyám anyámhoz, — mily nagy kár. . . .

— Hallgass te csábitó ördög, ne feledd el adott szavadat.

— Hisz épen mert nem feledtem el, sajnálom néha, hogy fiamból békés polgárt kell nevelnem, nem pedig férfit.

Ily elejtett szavak, melyek csak úgy véletlenül üték meg fülemet, sok gondolkodásra adtak okot nekem. Tehát egy békés polgár többé nem férfi? Mi okon kíván engem anyám ez alárendelt helyzetre kárhóztatni? gondolám magamban.

De azért csak hévvel folytatám tanulmányaimat, most már nem is annyira csak becsvágyból, hanem mert nagy kedvet kaptam a

tanuláshoz. Különösen a történelem érdekelt nagyon. A görög- és latin nyelvért nem igen lelkesültem, hanem azért rendkívüli könnyű felfogásom s nagy emlékező tehetségem, mellyel meg valék áldva, képessé tettek, hogy minden nagy megerőltetés nélkül mindig az elsők között legyek osztályomban. Hanem a mint betettem ismét lábomat a virágzó hegyek közé, vége lett minden tanulási váagnak, a pezsgő életerő kerekedett felül, a mozgás, tevékenység, kalandok utáni vágy ragadta meg egész valómat; odahagytam mosolygó virányos halmainkat, hogy a legvadabb helyeket keressem fel, legveszélyesebb meredélyeket mászszak meg.

Elkisértem útaiken a zerge- és medvevadászokat; ez időben még nagy bőviben volt a nemesebb vad hegyeink között.

Hozzácsatlakoztam a merész vezetőkhez, kik a természetkedvelő utazóknak megmutogatták a „Roland árkait,” az „elveszett hegyet,” a „Marbore és Troumause köröndöt,” az „elátkozott hegyet” stb.

Ily módon nagy kedvet kaptam a természet tanulmányozására s visszatérve Pau-ba,

egész hévvel kezdtem foglalkozni a természet-tannal.

Atyám legkevésbé sem korlátozta vágyamat, hogy a hegyek közt s vadonokban szerte kalandozzak, sőt védelmezett anyám szelid dorgálása ellen, ki nyugtalan volt hosszas kirándulásaim miatt s attól is félt, nehogy elveszítsem kedvemet a tanuláshoz testi szerveim e gyors fejlődése s tevékenysége közepett.

Igéreteim megnyugtatták őt s szavamot be is váltottam. Minden évben több rendbeli jutalom-díjat nyertem el. Pajtásaim látva, hogy sokat olvasok feladatim tanulmányozásán kívül s szerzek magamnak másfelől is szorakozást, néha irigykedtek kissé, ha látták, mily könnyen utólérém őket, mihelyt közeledtek a vizsgák.

Hanem ezt is megbocsátották nekem, jó engedelkeny természetemért. Azt mondták: oly erős vagyok mint egy bika s szelid mint a bárány.

Olyan voltam-e valóban, s vagyok-e most is? nem tudom s akkor sem tudtam.

Egyéniségemet úgy fogtam fel magamban mindig, mint a fajszármazásnak, kissé végzetes és önkénytelenül működő kérdését.

Atyámtól örököltem testi erőmet, megvetését minden veszélynek s a küzdelmek okozta gyönyört; anyámtól, vagy protestans őseitől pedig, a komoly megfontoló modort, észlelő természetemet s a szigorú lelkiismeretességet minden tetteimben. Oly ritkán jöttem önmagammal meg hasonlításba, hogy valóban semmi érdemem nem volt benne, ha nehéz körülmények közt mindig eltaláltam tetteimben a helyes irányt követni.

Elértem tizenhatodik évemet, még eddig legkevésbé sem aggódva jövőm felett. Ugy látszott, atyám ügyei mind jobb, jobb fordulatot vesznek, mert mind nagyobb kényelemben kezdtünk élni s már kezdtek ötvenezer frank hozományról beszélni húgom részére s ugyanannyiról számomra, ha majd előbb-utóbb megtelepedem.

Arról is volt szó, hogy orvosi pályára küldenek Montpellier-be, mihelyt bevégeztem az oskolai tanfolyamot.

Húgom, ki igen vallásos érzelmű volt s nagy szorgalommal és kitartással tanult, a nőnevelésnek akarta szentelni életét s míg megkaphatná oklevelét, szorgalommal látott tanul-

mányai után s addig is a zárdában óhajtott maradni.

A férjhezmenetelről hallani sem akart, azt mondván, nem akarja egy elhibázott összeköttetés esélyeinek kitenni magát.

Atyám gyermekes szeszélynek mondá az ily beszédet, anyám szelid szavakkal kívánta megezáfolni, de mindig némi árnyalatával a szomorú levertségnek, mi kíváncsiságomat nagyon izgatta.

Csak 1838-ban, a hegyek közti rendes tartozkodásunk ideje alatt, lett megfejtve előttem a talány s lebbent fel szemeim előtt a titok fátyola, mely körülvette családunkat.

Egy kora reggel elindultam néhány pajtásom társaságában egyikére nagyobb kirándulásaimnak s úgy volt, hogy csak másnap este fogunk hazajönni, hanem a köd egészen elborította azon helyeket s magaslatokat, melyek jelenlegi kutatásaink célpontjai valának s így még az nap visszatértünk s én meglehetősen későn érkeztem meg szülőim házához. A háznál úgy látszék mindenki nyugalomra tért már, nehogy anyámat felébresszem, ki nagyon éber álma volt s igen korán szokott mindig fel-

kelni, oly halkan suhantam be szobámba, hogy legkisebb zajt sem okoztam.

El voltam fáradva s már épen készültem elaludni, midőn halk beszélgetést hallottam az ebédlő, szobában, közel a falhoz, mely azt elválasztá enyémtől; szülőim hangjára ismertem. Keztem hallgatódzni s megvallom, ez nem először történt. Nem csináltam belőle lelkiismereti kérdést. Már rég meg voltam arról győződve, hogy nekem ki kell tudnom titkokat s hogy e titoknak, melyhez jogom volt, a dolgok hatalmánál fogva, miután egykor én fogom hordozni azok felelősségét, enyémmek kell lennie saját akaratom folytán. Ők igen fiatalnak tartottak még arra, hogy velem azt közöljék, én pedig elég férfiasságot éreztem magamban, hogy elfogadjak részemről minden lehető következményt s határozott fellépésem által megkísértsem végét vetni a fájdalmas meghasonlásnak, mely a különben egymást oly gyöngéden szerető s oly jó egyetértésben élő házastársak közt létezett.

Hallgatództam tehát. Jelenlételemet nem is sejtették s így most minden tartózkodás nélkül, nyíltan fogják tárgyalni ügyeiket.

Hugom szobája messze volt ide; a cseléd alant az udvaron lált. Senkitől sem tarthattak és még is megszokásból eleinte nagyon halkán, csaknem suttogva beszélgettek, hanem rendre-rendre vitatkozás közben, feledve a megszokott óvatosságot, hangosabban ejték ki a szót, s én tisztán kivehettem mindent, mit egymás közt mondtak.

— Megházasítani őt, szóla anyám, megbolondultál? Majd csak tiz év múlva beszélhetsz efeléről.

— Öt vagy hat év múlva — viszonzá atyám. Én még huszonegy évet sem töltöttem volt be, mikor téged nőül vettelek.

— S igaz is!...

— S igaz is, hogy igen fiatal valék hozzá akarád mondani? Hogy ostobaságokat követtem el; beázott hozományod! Ennek is te voltál oka édesem, azt akartad, hogy rendszeres üzletbe kezdjünk.

De oly tudatlanok számára, milyen én akkor valék, nem folyt ott más csupa merő tiszta viznél. Nyeltem is belőle eleget! Hanem később akadtam aztán borforrásra is és a hiány istenesen ki van pótolva!

— Ne beszéljünk erről, Isten a tanum, hogy ez kedvem ellen történt... de ne is szóljunk róla.

— Jó, ne beszéljünk róla, én sem bánom, csakhogy te szeress így a milyen vagyok; hanem halld most tervemet! Perez Antonio bir legalább is százezer réal érő vagyonnal, pénz és áruczikkékben, és Manuela egyetlen gyermeke és Spanyolhon legszebb lánya, mint az énekben hangzik. Nincs semmi kétségem benne, hogy az a'ya szivesen fogadna vejéül egy ügyesen képzett orvost. Az mindig hizelgő a magunk fajta emberekre nézve.

— Magunkfajta? Tehát ő is olyan mint te?

— Ugy van, egyike legderekabb szövetségeseinknek, vas és tűz az egész ember!

— Akkor nem kell lánya fiam számára, ha még tizszer oly szép is miként állitod. Ugyan hány éves?

— Tizenöt éves.

— Igen vén hozzá.

— Már miért volna igen vén? Nem vagy-e te is két évvel idősebb nálamnál?

Kevésbé vagy-e te azért szép, kellemes, és kevésbé szeretlek-é?

— Hallgass te fekete kigyó; ha e leány is úgy vélekedik miként te, s következőleg atyja...

— E lány nem bir semminemü véleménynyel. Nem tud semmiről semmit. Épen úgy, mint a mi leányunk nem tud semmiről.

— S hol van most jelenleg?

— A zárdában; nincs anyja. Jó nevelést kapott; mint vagyonos leány nevededett, vallásosan, a katolikus hitben.

— Ah! hisz tudod...

— Tudom, hogy ez nem érdem a te szemeid előtt, huguenotta asszonyosság! De én, a vallással nem sokat törődöm.

— Az elég nagy baj!

— Meglehet. E tárgyról majd csak később fogok elmélkedni, tán még meg is térithetsz; hanem e fiatal hölgyet nem lehet más vallásban neveltetni, mint mely honáé és családjáé, és mondhatom jó nevelésben részesült, valódi uri hölgy. Valamennyi tanuló s fiatal papnővendék mind bele van bolondulva. Mikor templomba megy társnőivel, alig képes halad-

ni ez arany fiatalság sohajai, s szemeik nyilainak kereszttüze között. Képzeld magadnak finom karcsu termetet, könnyed mint zerge, hajlékony, fürge, mintegy kis mókus, kék szemeket fekete ivezettel, felséges holló fürtök, hófejér fogsor, büszke magatartás...

— Jól van jól, az ember azt hinné, magad is szerelmes vagy bele!

— Az is lennék, ha le nem bilincselte volna már más valaki, az egyetlen, kit szeretek, kit valaha szeretni képes leszek!

— Hízogató! mi célod mind ezzel? csak nem akarsz megházasítani fiadat tizenhat éves korában s ha te azt hiszed, hogy e szép Manu-ela várni fog, míg Loránd férfikort ér

— Szívesen bevárja ez időt, ha megszereti őt és bizonynyal megszeretné, mihelyt meglátná, mert a fiu többé nem néz ki gyermeknek és a nélkül, hogy dicsekednék, elmondhatjuk, hogy ő is ép oly szép ifju, mint a milyen szép a leány.

— Áh! tehát ide kerül ki a dolog, be akarsz őket mutatni egymásnak!

— Mint mátkapárt; miért ne? Az

atya nem késik beleegyezését adni, azt tudom s már ki is tüztük a találkozási időt. . .

— Nem akarok hallani róla! — kiáltá anyám élénken.

— De gondold meg még is. . .

— Már meggondoltam! Soha, de soha nem fognak gyermekeim semmi nemü összeköttetésbe lépni oly emberekkel, kik e mesterséget üzik.

— Lassan, lassan, te akaratos, makacs nő, ne vesd meg annyira férjedet sa vagyont, melyet számodra szerzett. Gyermekeid bár mit tegyenek is, kívánságod szerinti házasságot nem fognak kötni soha. A dolog bármennyire titokban maradt is eddig, jöhet oly idő, mikor eszébe jut valakinek kutatni, fürkészni, apróra tudakozódni utána s az ily előítéletes emberek, mint te, könnyen azt mondhatnák, hogy vagyonuk nem tiszta forrásból ered. Sértéseknek lehetnél kitéve azért, hogy igen magas igényeket tápláltál magadban s mind ebből gyermekeinkre is csak kellemetlenség és megaláztatás háromolhatnék; még ha megszokott őt megillető körben marad is fiunk már csak a dolog természetéből kifolyólag is. Nézd csak édesem, nem azt mondom én, hogy fiunkat

küldjük a hegyek közé, fegyverrel kezében szállni szembe a vámőrökkel, vagy hogy vesse a csempészeket ama veezélyes utakon, hol az ember maga is néha áldozatul esik.

Nem, hadd legyen belőle békés polgár, legyen orvos, mint a kis Manuelából is semmit nem sejtő uri nőt nevelnek, ez meg lesz, ez meg van állapítva köztünk; de hogy ne vethesse egyik is a másiknak szemére vagyónak, jóllétük forrását s apjuk keresetét, ezt tartanám én helyesnek s reájok nézve üdvösnek és eszélyes dolognak.

Anyám ingadozni látszék feltételében, de még sem tudá teljességgel reá határozni magát, beleegyezését adni az atyám által indítványozott összejövetelbe, azt mondta, majd egy év múlva beszélnek még e tárgy felől, előbb hallani sem akar róla többet s atyámnak megkelle ígérni, hogy addig várni fog s nem tesz újabb lépéseket.

Birtokomban vala tehát végre a végzetes titok! Atyám csempész volt — ez vala tehát üzlete, ez jövedelmi forrása.

Megvallom eleinte oly nemü megnyugvást éreztem e felett, mely csaknem az öröm-

mel volt határos. A társalgás kezdetéből ítélve, reszkettem, hogy valami sokkal roszabb jó ki belőle s miután e félelmem eloszlott, úgy találtam, hogy anyám igen is szigorú atyám iránt.

Hanem jobban utángondolva s megfontolva a dolgot, felfogtam anyám rettegését s lelkiismeret-furdalásait; elég tanultsággal s miveltséggel birt arra, hogy felfoghassa, miszerint minden ily csaláson alapuló kereskedés és üzlet a társadalom ellen elkövetett bűntény, én pedig tanultam már annyit a társadalmi állapotok rendszeréről, miként megérthessem, hogy az ember semminemű törvényt ki nem játszhat a nélkül, hogy ezáltal meg ne rontsa a jog és igazságosság mérlegének egyensúlyát; hanem alapjában véve s ügyvédi szemmel tekintve a dolgot, atyámat nem lehet hibáztatnom azért, hogy agyában nem forgatott ily tételeket s nem támadtak oly kételyei, minők-ről soha életében nem hallott semmit, mert egész családjá csempész volt, apáról fiura szállt ez náluk, mint a határszél legtöbb lakóinál.

Bizony pedig e kereset csaknem ugyanazonos a rablógyilkossággal, mert egyik sem

csinál igen nagy lelkiisméretet magának abból, hogy „lefektessen“ valamely határ-vagy vámórt, mikor az igen is közletről szoritja őket s e vadászat az olcsó áruczikkék megszerzésére könnyen a legkegyetlenebb embervadászattá fajulhat. Igaz, hogy atyám már rég az ideje nem vett részt személyesen ilyen nemű kalandokban; hanem azért tartott szolgálatában másokat, egyik főbb parancsnoka lévén — mint azt az anyámmal folytatott beszélgetésből kivehetém — egy jól szervezett, minden fajta emberekből összeállított, titkos hadsereg-féle testületnek, kik közül a legtöbben inkább csak a nyereség iránt érdeklődtek s szivesebben jelentkeztek, ha osztózásról volt szó, mint midőn valódi munkára hívták föl őket, néhány pedig épen csak akasztófát érdemelt volna.

Mindent összevéve, a csempészet — daczára az elnéző biztatásnak, melylyel csak nem minden osztályban találkozik a nélkül, hogy valaki vonakodnék azt, saját hasznára is fordítani — az állam háztartásnak s társadalomnak nyílt sebe marad mindig. Mindezt én jól tudtam, s el kelle szánnom magamat arra, hogy

ezentul folyton, némi meghasonlást érzek lelkemben önmagammal, és hogy mindazt, mit élvezék, első sorban kiképeztetésemet, melynek előnyeit annyira fel birtam fogni, mintegy nem csak az államon, hanem egyszersmind polgártársaimon elkövetett lopásnak tekintsem.

Mit tegyek, mire határozzam el magam e különös helyzetben? Kérjem atyámat, könnyörögjek előtte, hogy térjen jobb utra? Nem éreztem elég bátorságot magamban, ily lépésre irányában. Ott, hol anyám annyi kitartással nem volt képes eredményre jutni, bizonyára ezáltal még nagyobb szakadást idéznék elő a családtagok között. Vagy nyilatkozzam alkalmoszerűleg szigoruan az ily nemü üzérkedés ellen, a nélkül, hogy gyanitni látszassam, hogy atyám is érdekelve lehetne benne?

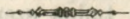
Ezt még talán megkísérthetném — egykor majd később, mikor jogom lesz, hogy mint felnőtt ember beszéljek családi ügyeimről szüleimmel.

Megalapítván e véghatározatot magamban, igyekeztem lecsillapítani kedélyemet; de minden kísérlet hasztalan volt e részben. Egy más, még az előbbinél sokkal élénkebb izgatottság

ragadta meg szívemet. Még eddig soha nem mertem idegen hűlgyre tekinteni, mind ekkorig roppant szűz ártatlanságban nőttem fel, ámbár minden legkisebb alkalom izgalomba hozta véretem és ime most egyszerre csak arról kezdenek beszélni, hogy karjaimba vezetik a legszebb teremtetést a világon, egy tizenöt éves lányt, ki képes lenne szerelemre gyulni irántam mindjárt első találkozásunk után. Hogyan, már is? Tudna-e engem szeretni egy ily csoda szépség, engem tartozkodó félénk tanuló létemre, az tudna szeretni, ki képes volt egész helység népességének megzavarni fejét? Elhinni sem birtam, mint valami tündérrege hangzott az füleimbe; és mily bódító képzetekkel töltötte el egész valómat, el lehetne-e ezt odázni magamtól?

Megvallom, hogy legkevésbé sem vádoltam őt azért, hogy csempész leánya, ebben nem találtam semmi rosszat, s atyám okoskodása e tárgyat illetőleg méltányosnak s észélyesnek tünt fel előttem. Valóban minden áron keresnem kelle ily összeköttetést, hogy a közös bün-tudat leple alá annál jobban elrejthessük a szenyfoltot, mely mindkettőnk családjára ta-

padt, mely szenyfoltot egykor még szememre is vethetnék magasabb körökben. Anyámnak, nézetem szerint, nem volt igaza, ellene szegülni ama tervezett összejövetelnek, melynek csak gondolatára is oly heves dobogásba jött szivem, hogy szétszakítással fenyegette keblemet.

II.

Más nap reggel igyekeztem nyugodt arcot mutatni; úgy tettem, mintha semmiről nem tudnék semmit, de veszélyes és ábrándozó lettem, kedélyem majd elborult, majd kitörő vidorságot árult el. Nem tudtam aludni, nem volt étvágyam. Szerelmes voltam, örülésszerű szerelmes egy árnyba, egy képzelt lénybe, kit tán soha sem fogok látni ez életben, mert mennyi minden nem történhetik még addig s mi nem jöhet közbe, míg atyám ismét előáll tervével s anyám nem fogná ellenezni azt!

Egyszer még azt is gondoltam, hogy szólok nekik ez ügyről, de akkor be kellene vallanom, hogy mindent tudok, és aztán szerelmem egészen bátortalanná tett irányukban.

Folytonos leverő zavarban voltam, egy gyönyörteli bódultság közepette. Ezalatt véget ért a szünidő.

Visszatértem a tanodába; reméltem, hogy tanulmányaim megszabaditnak kinos zavaromtól, vagy legalább segítnek türelemmel várni be a jövő évet. De mind ebből semmi sem lett. E télen nagyon rosszul folytattam tanulásomat. Ez tudomására jutván anyámnak, sokkal keményebb szemrehányásokat tett érette, s szigorubb-
nak mutatkozott irántam, mint róla feltettem volna. Atyám a husvéti innepek alatt meglátogatott, reméltem, hogy legalább ő engedékenyebb leend; még szigorubb szavakkal illetett, s komolyan kijelenté, hogy ha nem nyerek jutalmat a tanulásért, nem fogok az idén velök kiköltözni a hegyek közé. E fenyegetés annyira megijesztett, hogy egész igyekezettel pótol-
tam ki az elvesztett időt s a szokott díjat ez évben is elnyertem.

Kiérkezve a hegyek közé s megtelepedve kis major házunkban, mindenként igyekeztem kitudakolni, ha vajjon atyám gondolkodik-e még most is eljegyzésemről. Már tizenhét éves valék; nem voltam-e már elég idős arra? De a terv feledékenységbe látszék merülve lenni. Egy izben szóba jött húgom kiházásitása; ki minden alkalommal határozottan kijelentette, hogy so-

hasem megy férjhez, hogy apáczává akar lenni, vagy legalább nevelőnővé a zárdában.

Én siettem üstökénél ragadni meg ez alkalmat, s hangosan felszólalva, nagyon határozottan kinyilatkoztattam, hogy nővéremnek teljességgel nincs igaza, és hogy ellenkezőleg, én szeretnék fiatalon nősülni.

E perczben atyám egy gyors pillantását fogtam fel, melylyel ezt látszék mondani anyámnak: „Lám még sem volt oly rossz az én eszmém!“ hanem anyám csak az én szavaimra adott feleletet.

— Te ép oly balul fogod fel a dolgot, mint Jenny, — szóla hozzám intézve szavait. Mindenesetre nősülnöd kell, annak idejében, s neki férjhez menni, de érett megfontolás után. Még mind ketten — ugy szólván — gyermekek vagytok; húgod még igen fiatal arra, hogy „nem“-et mondjon, s te meg igen fiatal, hogy „igen“-t mondj.

De én nem hagytam abban, tovább folytattam a vitatkozást, azonban nagyon ügyetlen módon, s el nem rejthető pirulással.

— Ej, ej, — szóla atyám, figyelemmel tekintve reám — azt mondhatná az ember, hogy már szerelmes is a fiu.

Már készültem azt felelni, hogy valóban az vagyok, annyira meguntam volt már a titkolódzást; de ha atyám felszólalására igennel felelek, miután senki el nem hihetné nekem, hogy én oly valakibe vagyok szerelmes, kit még soha eddig nem láttam, azt gondolnák szülőim, hogy örült vagyok, s lemondanának arról, hogy engem valaha összehoznának ő vele.

Nem tudom mit szóltam volna tovább, de e szó szerelem, húgom arcját is pirral vonta be, s e mellett szigorú tekintetében, neme a méltatlankodó haragnak villant fel.

Anyám hallgatást parancsolt mindkettőnknek s én sorsom felől ismét a teljes tudatlanságba estem vissza.

E napot követő estén, magánosan ültem a kertben egy padon, húgom halkán közeledett s mellém ült. Én a csillagokat szemléltem s nem figyeltem reá, ő sem szólt, s nem látszék velem törődni: húgom ekkor töltötte bé tizenharmadik évét. Magos karcsu alak volt, szőke hajjal, halvány arczczal s rendkívül szép arczának egy vonása sem hasonlított szüleimhez, sem hozzám, kik mind hárman nagyon barnás pirosak s erős testalkatúak voltunk. Jelleme is me-

rőben különbözött enyémtől s atyámétól. Anynyira másnemű izléssel birt mindenben, hogy néha azt lehele mondani, negélyezi azt. Anyám jellemvonásaiból sem birt egyébbel, mint a komolyság és rendkivüli jósággal. De volt egy, mi nagyon is éles ellentétbe állitá őket egymással szemben, mert húgom e protestáns anya által neveltetve fel, mint mondák, még kora gyermekségében a katolikus hithez vonzódott.

Ez mindenesetre elég különösön hangzott s nagyon sajátságos valami volt. A doigok természetes rendje szerint, miután szülőink különböző vallást követtek s nem levén szándékukban egymás jogát bitorolni, nekem szükségkép az atyám vallását kell vala követnem, nővéremnek az anyámét. De éppen az ellenkező történt: én protestánsnak neveltetem a nélkül, hogy óhajomat fejeztem volna ki ez iránt s mintha Jennynek catholicismus iránti hajlama anynyira önként következő dolog volna, hogy szülőink, jogaiknak ily módoni kicserélésével látták szükségesnek helyreállítani az egyensulyt.

Nem emlékeztem reá, hogy miként történt és folyt le mindez, de e perczben e-

szembe jutott e körülmény, mivel gondolataim folyvást P e r e z M a n u e l á - v a l foglalkoztak. Arra gondoltam, hát ha e fiatal leány, ki zárdában nevedett, eretnek hitem miatt fog megvetni, utálattal fog elfordulni tőlem s talán ez okon lépett vissza atyám, ezen törik meg az egész.

Nem állhatám meg, hogy kissé ne kérdezősködjem Jennytől.

— Mondd meg nekem, — szólék, — hogy esik az, hogy mi nem egy vallást követünk!

Húgom megrezzent, mintha mély álomból ébredne.

— Hát . . . biz én nem tudom — vizszonzá — alkalmasint ez onnan van, mert mind a ketten azon vallás szertartásai szerint kereszteltettünk, melyet követünk.

— Tehát te keresztségedtől fogva a katholicus hitbe vagy beavatva?

— Minden bizonnyal. Te nem emlékezel már erre?

— Nem biz én: még nagyon kicsi voltam, alig három éves, mikor te születted s te azt hiszem még kevésbé emlékezhetsz arra. Honnan tudod hát?

— Abból gondolom, mert nem kereszteltek meg újból a zárdába beléptemkor.

— Úgy hát te azt hiszed, hogy a protestans lelkész által való megkeresztelés nem érvényes.

— Nem csak hogy nem érvényes, de megvetésre méltó. Ha csak egy kis szived és eszed volna, áttérnél a katolikus hitre.

— Én? Már azt nem teszem! Meglehet, hogy még szerencsétlenséget hozhat nekem, (Manuelára gondoltam) hogy e válaszfal létezik köztünk. Ha elől kezdhetném . . . akkor talán . . .

— A jót mindig elől lehet kezdeni, csak akarni kell. Mama nem szólna ellene, ha papa követelné s csak papával kellene szólanod ez ügyben.

— Papa nem fogna soha semmit is követelni mamától s különben reám nézve is, már igen késő volna. Sokkal jobban átértettem hitemnek felsőbbtségét, hogysen ne találtnám mári lehetlennék s vétkesnek a cserét.

— Erre köztem s nővérem közt élénk vallási vita fejlődött ki, melynek leírásától megkimélem az olvasót, mert bizonyára egyikünk

sem birt helyes érveket felhozni ügye támogatására.

De azért nem kevésbé heveskedtünk; miként az rendesen történni szokott, ha az embereknek kölcsönösön nincs igazuk. Ezt szemére vettem Jennynek, hogy nem szereti eléggé anyánkat, miután oly hitet fogad el, mely szerint e jó és gyöngéd anyának, ki példánya a kitartó szorgalom és erénynek, kárhozatra kelendő jutni egykoron.

Ekkor valami nagyon különös történt, minek alapját csak nagyon sok idővel ezután tudtam magamnak megmagyarázni.

Húgom haragtól felindulva szökött fel helyéből s szólt:

— Hallgass! te nem tudod mit beszélsz, te vakon, süketen születél e világra s nem tudsz semmit, ha azt képzeled, hogy én anyádnak leánya vagyok!

— Mit értesz ezalatt? — kiálték fel elképedve. Rajongó vallásod parancsolja neked, hogy megtagadd tiedet?

— Nem, nem — viszonzá Jenny — én atyámat nem tagadom meg s szeretem őt, mert atyám. Mamát is szeretem, mivel oly jó,

mivel nem tartóztat el vallásom gyakorlatától és mert épp oly gyöngéd szeretettel van irántam, mintha saját gyermeke volnék; de nem kötelességem feláldozni érte lelkiismeretem nyugalmát s az örök üdvösségre táplált reményeimet: ő nekem nem anyám!

— De hisz ez lehetlen, mit te itt beszélsz ez örültség, ez hallatlan!

— Az a hallatlan, hogy te ezt nem tudod.

— Ennek mély titoknak kell lenni, hogy oly jól elrejtették azt mindekkorig!

S hogyan és honnét tudnád te azt, ha mindjárt ugy is volna?

— Én sem rég jöttem ennek nyomára.

— S mi úton? hadd lássuk, mondd el.

— Hallottam a mint atyám s mama mondották egymás közt: „Jenny anyja meghalt, midőn neki életet adott. Anyjától örökölte gyenge testalkatát. — Ha nem akar férjhez menni a leány, ám lássa! hagyjuk őt mentire.“

— Jenny, te mindezt csak álmodtad.

— Nem, én nem álmodtam, ez tény.

Ekkor hívtak vacsorálni, s én látva, hogy mily kitartó gyöngédséggel, mily természetes odaadással bánik anyám Jennyvel, magam is álmodni véltem mindazt, mit ezelőtt kevéssel hallottam. Engem sokkal inkább meglepett a dolog, mint húgomat, mert, ha csakugyan igazat szólott, rendkívüli körülményeknek kelle előfordulni, melyek neki nem juthattak ugy eszébe, mint nekem.

Az ártatlan gyermek nem gondolta meg, hogy atyám az ő születésekor már nős levén, a szegény leány nem leheté más, mint törvénytelen szülött, név és tisztességes család nélkül. Ez esetben atyám hűtlenség bünébe esett, anyám pedig menyei türelemmel s páratlan nagylelkűséggel bir?

Hasztalan volt minden igyekezetem, visszahozni emlékembe a Jenny születésére vonatkozó körülményeket. E töprenkedés annyira elfoglalta minden gondolatimat, hogy meg nem állhatám anyámhoz azon kérdést intézni, ha Jenny Pauban született-e?

— Nem, viszonzá ő, Bordeaux-ban.

— Ott voltam én is akkor veletek?

— Ott, hanem te arra nem emlékez-

hetsz ; de úgy hiszem, ideje már lefekvésre gondolnunk.

Szokása volt anyámnak röviden végét szakítani a kérdezősködéseknek. A kételyek mély sötétsége vett újra körül. Gyermekkorom tehát telve volt titokzatossággal? Nem, az még sem lehet való, mit húgom beszélt. Jenny az ő vallásos rajongásában, képzelményeknek van kitéve, megcsalták, tévutra vezették őt hallérékei. Nem akartam tovább is kérdésekkel ostromolni őt e tárgy felől, de szomorú és lehangolt voltam miatta. Anyám után Jenny volt azon lény, kit mindenekfelett szerettem. Ha fiu-természettel járó szilajságom gyakran eltávolítának is tőle, ha tanulás iránti hajlamom időm nagy részét vevék is igénybe, azért nem kevésbé ragaszkodtam egész gyöngéd odaadás-sal, legelső kedvteléseim e kis társnőjéhez. Ha kis koromra gondoltam, azon egyetlen emlék állt tisztán élénken előttem, midőn anyám elég erősnek találván arra, hogy ölembe vegyem a gyermeket, e szavakkal helyezé őt karjaim közé :

— Jól vigyázz, nagyobb gondod legyen mindig reá mint önmagadra. Ez nővéred, a te

kis húgod! drágább előtted mindennél a világon, s saját életedként óvjad minden bajtól őt.

Nagyon komolyan vettem ez intést, valamint mindent, a mit anyám mondott nékem s azon kívül büszke is voltam reá, vezérelhetni lépteit e piczikének, karomon hordozhatni ez oly csinos kedves kis leánykát, ki már is oly bizalommal tekintett fel hozzám. Oly jól is gondoztam s védtem őt mindentől, hogy anyám megengedte kivinni magammal a mezőre is virágot szedni; de annyit is összeszedtünk ilyenkor, hogy a szó teljes értelmében virágokba temetkezve hoztam haza Jennyt hátamon, vagy kised szekeremben, s csak csinos szőke fejcskéje látszott ki a zöld lomb és virághalmazból. Egy ily alkalommal találkozván egy utazó festővel, megállított s kért: engednők meg vázlatot készíteni rólunk s környezetünkről. Midőn művét befejezte, meg akarta csókolni Jennyt, de én ennek egész méltósággal ellene szegültem, mi őt jóízűen megnevetteté.

Később tanítója kívántam lenni kis húgomnak. Én tanítottam meg őt olvasni, s még pedig nagyon kevés idő alatt, a nélkül, hogy csak egyetlen könny-áldozatba került volna az

néki. Egészen azon időpontig, míg csak beadtak a főtanodába, elválhatatlanok voltunk egymástól, s a jó szívü olvasott öreg asszonyok nem is hívtak másként mint Pál és Virginia.

Mióta iskolás fiu lettem, kevesebbet voltunk együtt, hanem azért nem kevésbé szerettem őt. S így nagy kegyetlenségnek tetszett előttem, hogy ő oly képtelen dolgot vett fejébe, s mintegy fel akarja menteni magát attól, hogy nővérem legyen, s úgy szeressen engem ezen-tul is, mint én szeretem őt.

Azonban lassan-lassan elmosódni látszék e csodás képzelet emlékünkből, de az, mi el nem tűnt hasonlóan, különös, szenvedélyes szerelmem volt, az ismeretlen Manuela iránt.

Látva, hogy többé elő nem hozzák ez összeköttetés eszméjét, regényes tervet érleltem meg magamban, melylyel már mult évben is foglalkoztak gondolataim. Elhatároztam titokban elmenni Pampeluneba s igyekezni, hogy valahol megláthassam e csodaszépséget. Már kezdtem is számíthatni magamban, hogy hány napba telnék az oda s vissza való utazás s minő ürügyet fognék szülőim előtt felhozni e

néhány napi távollétre, midőn egy váratlan körülmény, reményem felett megkönnyíté titkolt útam kivitelét. Atyám egy szép reggelen levelet nyújtott át nekem azon utasítással, hogy tegyem fel a postára. Szemeimet a boritékra vetve, remegni s égni érzém egész valót. Ily czim állott a boritékon: Don Perez Antonionak, Panticosában (Navarrában.)

Volt annyi ravasz találékonyság bennem, hogy hangosan felolvastam a czimzetet s ezáltal oda vonjam anyám figyelmét, ki a szoba másik felében főzéssel volt elfoglalva. Felénk is fordult gyorsan s kérdé atyámtól:

— Most tehát ott lakik — az a Perez?

— Ott — viszonzá atyám — ez születési helye s most odaköltözött a kicsikével. E szavak után anyámhoz lépve, valamit halkán sugott fülébe. Anyám mit sem válaszolt, csak meglehetősen nyomatékos kifejezéssel rázta meg fejét.

Elvittem a levelet a postára, de a helyett, hogy becsusztassam a kis láda nyílásán, visszatartottam kezembe s kijöve, zsebembe rejtettem el.

Ha most mindjárt elindulok, csak oly hamar odaérhetek don Antonio lakhelyéhez, mint a lovas-posta s tán még előbb kézbesíthetem levelét, mint amaz.

Sokkal inkább fel voltam indulva e gyors elhatározásom következtében, sem hogy ily állapotban haza mertem volna menni. Otthon bizonyynyal elárulom magamat. Azért rögtön el is indultam a hegyeken keresztül véve utamat s csakhamar elértem egy kis pásztor-kunyhót, melynek lakója jó ismerősöm volt. Ezt felkértem, hogy mihelyt a nap lehanyatlik, szaladjon el szüleimhez s mondja meg nekik, hogy éjjelre nem megyek haza; üzenetet kaptam vadászpajtásomtól, hogy várnak reám, az ossoui völgyben. A pásztortanyán ettem egy kis tejet s kenyeret s elindulva egy darabig haladtam az Osszou felé vezető úton, de mihelyt eléggé messze voltam arra, hogy a pásztor ne láthasson meg, hegyszakadékos oldalra tértem, el lévén határozva, hogy egyenesen hegyen, völgyön keresztül fogok sietni, hogy mentől előbb elérkezzem a határszélhez.

A helyiség azon tökéletes ismeretére volt itt szükség, melylyel régóta birtam s a meg-

szokásra biztosan áthaladni a legveszélyesebb rejtett utakon is, hogy képes legyek kikerülni minden akadályt.

Sokszor kerestem én már fel itt oly helyeket, hova behatolni soha senkinek még eszébe sem jutott.

Éjjel értem el a határszélét. Beszálltam a legelső spanyol korcsmába, melyet utamon találtam. Szegényes kis kunyhó volt, de azért kora hajnalig aludtam ott jóízűen.

Erre felé, már ismeretlen volt előttem a vidék, hanem könnyen boldogultam e félig spanyolos tájbeszéddel, meglehetősen értettem e jó emberek nyelvét, újabb hegylánczok tömkelegei közt, nem kevésbé járatlan, kőszirtes utakon, mint minők a francia oldalon valának, úgy dél felé szerencsésen elértem Panticosát.

Ez azon időben szegényes, roskatag házakból álló nyomorult kis falu volt, felséges diófáktól árnyalva.

E külsőleg mutatkozó szegénység bátorságot öntött belém. Az ember nagyobb biztossággal lép be egy kunyhóba, mint egy palotába. Perez Antonio háza után tudakozódtam, jó állapotban levő kis épületre mutattak egy

domb oldalán, ez volt az egyedüli megnézhető lakás az egész faluban s oda is siettem azonnal.

A házi urat éppen asztalnál találtam, egy nagyon szép leány szolgált fel neki, ki nem lehetett más, mint az övé s én láttára közel voltam az elájuláshoz; de Antonio fürkésző s gyanakvó tekintete erőt adott leküzdeni felindulásomat.

Átnyújtám a hozott levelet; Antonio feltörte s úgy látszék kissé nebezére esik a kéziratot kibetűzni. A felszolgáló szép leány oly nyugodt hideg vérrel szemlélte arczomat s oly kihívó merész pillantásokat vetett reám, hogy bizonyára kijövk egészen sodromból, ha nem teszem magam oly állásba, hogy szemeink ne találkozzanak.

E rövid fegyverszünetet arra használtam fel, hogy tanulmányozzam atyjának arczát.

Kis zömök ember volt, athletának is beillő széles vállakkal, bozontos hajjal s elég szép vonásokkal, szakálla szürkülő, arczbőre bronz színű s e mellett — ki kell mondanom — valami oly alattomos, vad kifejezés ült ez arczon,

mi inkább rablóra mint csempészre emlékeztetett.

Egész az utálatig menő ellenszenvet éreztem iránta, ekkor leányára tekintetem, ezáltal minden zavar nélkül s elhatároztam magamban, hogy örökké kerülni fogom őt s elfeledni, ha csak legkevésbé is hasonlít atyjához.

Nem hasonlított hozzá, de még rosszabb valami látszott rajta; arcának valódi szépsége mellett, szemtelen elbizakodottság ült ki rajta. S mi több, feltűnő piszkos volt egész külseje.

Mintegy varázspálcza ütésére, ki valék gyógyulva szenvedélyemből s megszégyenülve ugyan, de menten minden szivszorongástól, vártam, hogy házigazdám bevégezze a levél olvasását és most még inkább, mint valaha, el voltam határozva, hogy meg nem ismertetem magamat.

Don Perez igen elégteltnek látszék lenni a hírekkel, melyeket neki hoztam. Mosolygott; láttam, mint számít fel titkon valamit ujjain s aztán gondosan eltette a levelet, belső zsebének legalsó rejtekébe, mint oly tárgyat, mit az ember nem akar elveszíteni.

Ekkor intett leányának, ki azonnal távozott s felém fordulva így szólt:

— Jól van fiam, szép kis utat tevél, hogy kézbesítsd nekem e levelet. Megérdemelsz legjobb boromból egy pohárral.

Hogy hívnak?

— Tosas Medard a nevem.

— Luzból való vagy?

— Annak környékéről.

— S mi a foglalkozásod?

— Medvékre vadászok.

— Ez esetben te épp oly bátor, mint szép fiu vagy. Jer igyál egyet egészségemre, miként én is iszom tiédre!

Ezalatt Manuela is visszatért ujból szeszborral telt kancsóval kezében, melyből töltött egy kis kékes üvegü, rozsul kimosott pohárba.

Miközben megittam a bort, Perez ravasz pillantásokat lövellt felém s oly bizalmas pártfogói modort vett fel irányomban, hogy a boszuság miatt minden vérem arczomba szállt.

— Reménylem ficzkó — szólt mosolyogva, — hogy nem vagy a csempész bandából való?

Merészen néztem szeme közé. Arczkifejezéséből tisztán ezt lehetne kiolvasni: „Ha csempész vagy, csak mondd ki bátran, szívesen láttott vendég vagy házamnál.“

— Nem, én nem vagyok csempész — szólék felállva — s nincs is szándékom azzá lenni.

— Jól is teszed, — viszonzá Perez, bámulatos nyugalommal hangjában; — piszok egy mesterség is az, és sokkal több veszéllyel is jár, mint a medvékre vadászni, — tevé hozzá, alig észrevehető megvetéssel.

— Nem a veszélytől való félelem tart engem vissza attól. Nem szoktam félni semmitől. Azt sem mondtam, hogy a csempészet piszok mesterség. Azt mondom, hogy nekem más keresetem van s annál maradok, ez az egész és most istennek ajánlom önt, úgy a sennorát is, távozom, ha csak nem akar válaszolni a levélre, melyet hoztam.

— Csak mondj annyit Bielsa Jánosnak részemről, hogy minden jól van; hanem te alkalmasint fáradt vagy. Nem akarnál-e valamit falni, megpihenni, s ha szükség itt is hálni az éjjel? Házamban minden rendelkezésedre áll.

— Köszönöm, nem maradhatok, máshol is van dolgom. Ujból is köszönöm, s gyorsan eltávoztam, ámbár majd leröskadtam a fáradtság miatt, betértem ebédelni egy közeli kocsomába; ott aludtam is pár órát, s estére hátam megett hagyva Boucharot-nak kapuit, az éjet Gavarnie-ban töltöttem el.

Másnap reggel könnyen, mint egy madár, haladtam tovább, a járt utat keresve fel, s estére otthon voltam, kissé megnyult orral ugyan, de eszem, szivem megtisztulva, s önmagammal elégültem.

Miután már régtől fogva mind szomorú és szeszélyes voltam, anyám azonnal észrevette a változást rajtam, s a nélkül, hogy sejtené okát volt bajomnak, vagy kigyógyulásomnak, örült neki, s üdvözölte ujjászületésemet. Azt állítám, hogy valami mellgörcs kinzott egész éven át, s most egyszerre megszabadultam tőle, s egészen elmúlt. E magyarázatban volt némi igazság is.

Ezután néhány nappal ismét a kerti padon ültem Jenny mellett, várva a vacsora idejét. Nagyon jó kedvem volt, s egy kis madárral játszódtam, melyet húgom nevelt fel.

— A mint látom megjött a kedved újból — szólt Jenny — tán nem vagy már többé szerelmes?

— Tudod is te mit tesz az szerelmesnek lenni! — felelém neki. Te arról mit sem tudsz s csak úgy beszélsz bolondjába.

— Nagyon jól tudom, — viszonzá ő — hogy a szerelem az, ha az ember mindig csak egyre gondol, kit mindenkinél jobban kedvel.

— Apáczáid tanítottak téged erre?

— Nem, hanem társnőim mondták nekem.

— Hanem te a szerelmet megveted ugye, te, ki soha nem akarsz férjhez menni?

— Nem tudom bizonyosan! Most tizennégy éves vagyok, ideje határoznom, hogy mit tegyek.

— Oh erre még van elég időd!

— Hallgass reám, ha megígéred, hogy soha meg nem nősülsz, én sem fogok soha férjhez menni.

— De hát miért? Mit akadályoz az téged, hogy én megházasodom, s mi ellenedre lehet az?

— Nekem életszükség, hogy legyen kit szeressek.

- Valóban!
- S én téged fognálak szeretni, ha te is csak egyedül engem szeretnél.
- Te úgy látom féltékeny természetű vagy.
- Nagyon féltékeny.
- Még fivéreddel szemben is.
- Épen fivéremmel szemben leginkább.
- Neked ugyan ostoba balfogalmakkal töltik el a fejedet a zárdában! Egyik testvér soha sem lehet féltékeny a másakra... s aztán te nem is úgy szeretsz engem.

— Én szenvedélyesen szeretlek téged.

Húgom oly nyugodt hangon mondá e szavakat, s oly teljes ártatlansággal, hogy nem tudtam megállani nevetés nélkül.

— S hát kis madárkádát, azt is szenvedélyesen szereted?

— Azt nem, csak irántad vagyok képes szenvedélyt táplálni. A szerelem örültség és bűnné válik, mihelyt nem szent és következetes az. A rokonaink iránt érzett szerelem, tiszta és kötelező.

Én tehát szerethetlek téged egész lelkemből, a nélkül, hogy megsérteném vele istenemet,

eként szeretlek szenvedélyesen; hanem téged, kinek vallásod nem az igazi, erre nem tanítottak meg, s nem is szeretsz eléggé engem.

— De épen nagyon szeretlek Jenny!

— Még sem egész lelkeből.

— Szereteteimből egy részt anyámnak is, apámnak is kell hogy juttassak, ha megengeded.

— Azt még megengedem, de mással nem akarok osztozni.

— Azt akarod, hogy sohase nősüljek meg?

— Nemcsak akarom, sőt meg is tiltom azt neked! Meghalnék miatta bánatomban.

— Azért ne halj meg kérlek, soha kevesebb kedvem nem volt a házassághoz mint épen most. A míg más gondolatra jönék, lesz időd megokosodni s megtanulni, hogy mi az élet, a melyről látom igen is különös fogalmaid vannak.

Véleményem szerint, nem valami jó nevelést kapsz ott a zárdában, az apácák között s sokkal jobban tennéd, ha egész éven át anyám oldala mellett maradnál.

— Itt is maradok.

— Ah, el is volt már határozva? annál jobb!

— Én határoztam el e perczben, miután te úgy kívánod.

— Te gunyolódsz, mikor én veled okosan beszélek?

Húgom e szavakra könnyekre fakadt s többet egy szót sem tudtam kivenni belőle.

Magaviselete érthetetlen, megfoghatatlan volt előttem s kissé nyugtalankodni kezdtem őt ily különösnek látva. Szívét izgatták-e kértelyek, vagy eszét zavarták meg a vallás rejtélyei?

Kötelességemnek tartottam beszélni anyámmal e tárgy felől s nagyon meglepett, látván, hogy ez őt nem nyugtalanítja oly nagyon.

— Jenny olyan — szólt megnyugtatólag — nagyon különös ő s mindig sajátságos oldalról fogja fel a dolgokat, mindamellett, hogy alapjában véve nagyon őszinte jó teremtés.

Te ugyszólva még nem is ismerted őt eddig, néhány év óta nagyon keveset voltatok együtt, csak most kezded jobban figyelemmel kíséreni s már is csodálkozol rajta.

Ne nyugtalankodjál miatta s légy mindig

szives, elnéző iránta; sajátságos természet ez az övé, olyan, melyet okoskodással, reábeszéléssel meggyőzni soha sem sikerül, de gyöngédség- és szeretettel mindig le lehet fegyverezni.

Azt elérni nem lehet vele, hogy úgy gondolkozzék, mint mi, hanem ragaszkodás s szeretet, indíthatják őt arra, hogy mindig úgy tegyen miként akarjuk.

— Ha az így van, miért engedted meg neki, hogy a katolikus vallást kövesse?

— Igéretet tettem volt, hogy az úgy lesz.

— Kinek ígérted meg? talán atyámnak? Hisz ő oly keveset tart az ilyenmű dolgokról!

— Szemrehányás akar-e ez lenni? azt én nem érdelem. De látom, vendégek érkeznek, menj gyorsan elejökbe.

Ily módon a jövő-menők minden perczen igénybe vették jelenléteimet. Atyám jóslata beteljesedett. Mind több, több előkelő vendéggel tölt meg a saint-sauveuri fürdő s kis majorházunknak nagy kelete volt. Csak hogy én, ki a bevásárlásokat tettem s rendez-

tem a számadásokat, elbámultam azon nagy aránytalanságon, mely a bevásárolt élelmi cikkek drágasága s az eladottak olcsósága közt, általán véve fenállt. Atyám azt mondá, hogy eleinte így kell lenni ennek s el kell tünni a veszteséget, ha meg akarjuk tartani vevőinket s a jövőre biztosítani a jó nyereséget. Megtudtam aztán, hogy kis vendéglőnk csak ürügyül szolgált arra, mintha üzletünk után gazdagodnánk s munkáinknak köszönhetőek jóllétünket és hogy valódi vagyonosodásunk egyedül a csempészet gyümölcse, melyet szorgalommal üzött atyánk szemünk láttára, a nélkül, hogy csak ki is lépne hazulról, csak sejtelmünk is volna, kik czimborái s minő embereket biz meg ügyében.

A derék Perez Antonio, soha sem mutatkozott s pedig gyakori közlekedésben állottak egymással.

Megszabadulva szerelmi ábrándjaimtól, melyek annyira elfoglalták volt elmémet, még az eddiginél is nagyobb szorgalmat fejtettem ki a tanulásban, s a következő évben (1840) befejezván tanulmányimat, mint leendő orvosnövendék hagytam el az oskolát.

Midőn nyert oklevelemmel s teleremény-nyel megkezdhetni orvosi pályámat visszatértem a szülői házhoz, nővéremet is hazatelepedve találtam. Odahagyta a zárdát végképpen, s magunkra maradvá így szólt hozzám nyugodt szenvtelen hangján:

— Megigérttem volt neked, hogy egészen a mama vezérlete alá adom magamat. Hogy nem váltottam be azonnal adott szavamat, az nem rajtam mult, mama azt kívánta, hogy fontoljam meg előbb jól a dolgot, mielőtt lemondanék eddig alkotott terveimről. Most el van már köztünk határozva, többé nem óhajtok apácza lenni. Családom körében maradok, itthon folytatom tanulmányaimat. Meg vagy elégedve?

— El vagyok ragadtatva, — viszonzám, — megölelve őt, mert most már hiszem, hogy épp oly helyesen gondolkodol és cselekszel mindenkor, mint minő szép és jó vagy.

Húgom elpirult, szabadkozván, hogy ő nem szép.

— De bizony az vagy! erősítém tovább. Neked oly vallásos létedre ezen nincs miért pirulni ezért, a szépséget isten adta neked, és

bizonynyal nagyon kell neki szeretnie a szépet, miután azzal oly pazarul árasztá el az egész világot.

Erre még jobban elpirult, s el akarta magát rejteni előlem, mintha testvére dicsérete megijesztette, vagy gyöngéd érzelmét sértette volna. Ugy találtam, hogy húgom még sem eléggé higgadt gondolkozásu még.

Atyám is otthon volt most; nekem is szünidőm volt; ez évben nem készültünk hegyeink közé. Atyám talált módot, bérbe adni kis vendéglőnket, még pedig nagyon jó feltételek mellett, s csinos összeget kapott érte; hanem mi fiatalokul sajnáltuk s nélkülöztük virányos bérceinket. Biztatott, hogy jövő nyáron visszatérünk oda:

— Ott már is ismernek s szeretnek minket azért, hogy oly olcsón adtunk mindent, s kevés pénzért jót kaptak vendégeink. Sikerült házunkat legkeresettebbé tennem valamennyi kis vendéglő között a környékben. Most naponta csaknem ostrom alatt áll a kis lak, hanem én ott lakva egy naptól a másikig meg nem kettőztethetem az éle'mi czikke árát. Azt igazítsa el majd az, ki helyembe jön.

Szidni fogják őt, örömmel fogadnak, ha majd a jövő nyáron visszatérek helyébe, de a fordulat meg lesz téve.

Nekünk is majd csak megfizetik azt, mit adniok kell, hogy üzletünk fenállhasson.

Hanem miután most sem állunk éppen roszul, nem akarlak megfosztani azon szándékoktól, hogy szép vidékeket lássatok.

Elviszlek Bordeaux-ba, hol sok ismerősöm van. Nagyon szép, kellemes város.

Még eddig nem láttam tengert. Azon gondolat, hogy az Oceánig utazhatok, egészen elragadott, nagy volt örömöm. Húgom szelid mosolylyal mondá, hogy ő is igen örül, anyám sem tett semmi ellenvetést, s így csahhamar útra keltünk.

Megérkezésünk után anyám Jennyt azonnal egy divatáru-raktárba vitte, s nagyon csinos öltözéket vett neki, melyet csak némi habozás után, remegve öltött magára.

A zárdaszüzeknél valami egyenruha-féle egyszerű öltözéket hordott mindég, melyet mind ekkorig nem akart mással felcserélni. Végre kénytelen voltam azt mondani neki, hogy így nevetségesen néz ki. Nem mondhatom, hogy

befolyással voltam véleményére, — anyám igen jól jegyezte meg, miszerint nem lehet őt valamiről meggyőzni soha — hanem sajtásgos fölényt gyakoroltam felette.

Egyetlen szó tőlem elég arra, hogy abban a perczen megtegye nyilvánított óhaj-tásomat.

Midőn először megláttam őt, fiatal éveihöz s állásához illő öltözékben, egészen meglepett, kecseljes külseje s a választékosság modora és minden mozdulatában s miután mindenfelé csak velem karonfogva akart járni, láttam, miközben bejártuk vele s anyámmal a város utczáit, hogy mindenkinek szemébe tűnik s bámulja szépségét.

Anyám nagyon jól ismerte Bordeauxt és környékét: azért atyám — miután elhelyezett minket egy igen kényelmes szállodában — nem is sokat foglalkozott velünk. Ugy látszott, oly otthon találja magát a kikötőben, mint saját birtokán. Legalább valahányszor arra jártunk sétálni, mindig ott találtuk őt beszélgetve a tengeri kalózokkal, vagy kereskedő-hajók kapitányaival és néha még igen kétes kinézésű egyénekekkel is.

Igen elfogultnak látszék lenni mindig, nem közölte velünk ügyeit, soha sem beszélt foglalkozásairól, hanem arcza elégtelenséget s bizalomteljes nyugalmat fejezett ki, valahányszor láttuk őt.

Mindig egyforma vidám hangulata s megnyerő külseje kedveltté tették őt az emberek előtt, egészen a jószivűség typusa volt, daczára kissé nyers modorának s éles kifejezésü arczának.

Nem szándékom itt leírását adni, tengeren tett kirándulásainknak; nem szólok a meglepetésről, melyet annyi új tárgy látása okozott nekünk, örömről, nagyszerű színházat láthatni s valódi művészi előadást élvezni.

Húgom jó ideig vonakodott megosztani velünk e nagyon is világi időtöltést. Reávettem végre, hogy eljöjjön, nagy figyelemmel szemlélte mindent, de nem tudtam elhatározni, őt látva, ha gyönyört talál-e benne, vagy rettegést kelt szívében. Valóban volt Jennyben valami titokzatos, melyet nem kelle megsérteni gyöngédtelen kérdésekkel.

Megnéztünk volt már mindent, s másnap indulandók voltunk hazafelé, midőn atyámmal

egyedül sétálgatva a kikötőben, egy nem anyyira közönséges, mint félelmes rosz kinézésű embert láttam felénk közelitni, kit nem ismer-tem fel azonnal. Mikor alig két lépésnyi távolra volt tőlünk, siettem más oldalra térni, nem akarván, hogy ő is felismerjen eugem. A hirneves csempész, Perez Antonio volt.

Miután két év óta sokat változtam, s valamint ő, én is egészen másként voltam öltözve, mint mikor házánál láttuk egymást, figyel-mére sem méltatott, hanem élénk beszédbe ereszkedett atyámmal, s félre vonulva értekeztek együtt. A kikötőben egy csinos hajó állt útra készen Spanyolország felé, s láttam, hogy Perez készül elú tazni rajta. Atyámnak ugy lát-szék, nagyon sok kérdezősködni valója volt s sok megbizást adott neki. Két nő érkezése zavarta meg a bizalmas társalgást, egyik kiseded termetű hölgy volt, spanyolos csipke-mantilja fejére hajtva, egész álláig elfátyolozá arcát, elragadó külsővel birt, kezében legyezőt tartott, melyet bámulandó keccsel tudott forgatni.

A másik nagy, erőteljes, szép de közön-séges kinézésű alak, szobalányi öltözékben, egész sereg dobozt vitt utána. Ezt azonnal Manuelá-

nak ismertem fel, kit Panticosában láttam volt atyjánál; de hát a másik, ki lehetett az?

Perez karját nyújtá a békélyolozott hölgynek, s fellépett vele a hajóra; a másik követte, atyám elkísérte őket egész a beszálló helyig, tiszteletteljesen köszönté az első nőt, bizalmasan bólintá meg fejét a másik előtt, kezét szorított Perezzel, s azzal visszatért hozzám.

— Kik voltak ez emberek, kérdém tőle, s hogy jobban indokoljam e szokatlan kíváncsiságomat, hozzá tettem, hogy ugy tetszik, mintha már láttam volna őket valahol.

— Roszul emlékszel, — viszonzá atyám — nem ismered őket, ez barátom s üzlettársam, Perez Antonio volt leányával, Manuelával.

— S melyik volt az kettőjük közül?

— Még kérdezheted ezt? Az a melyik oly szép, s mantilba volt burkolva. A másik csak a szobalány.

E szobalánynak ugyan szemtelen merész kinézése van — szólék, csakhogy folytathassam a beszélgetést.

— Meghiszem azt! — viszonzá atyám mosolyogva — kissé el van kényeztetve! Perez barátom egy kicsit... szóval ő nem olyan mint

atyád. Különben is özvegy ember, s kedvteléseiben nem nagyon válogatós, s ez a szép nő.... de ki az ördög is vonta magára figyelmedet? Manuelát kell vala jól megnézned; az aztán szép s nevelt egy lány!

— Csak álla hegyét láthattam.

— Hát mi az ördögért is szöktél meg tőlünk?

— Csupa kiméletből. Nem vagyok beavatva ügyeidbe.

— Ezt jól mondod, pedig szerettelek volna e szép fiatal hölgynek s atyjának bemutatni! De megállj! A gőz nem hallatá még utolsó csengetyü hangját. Menjünk a fedélzetre!

Ajánlatát visszautasítottam. Perez alkalmasint fölismert volna s én nagy zavarba jövök, ha ki kell vala magyaráznom mult évi csinytetem okát. Oly merészség volt ez tőlem, melyet semmi ki nem menthetett volna előttük s még attól is félhettem, nehogy visszaessem ujolag előbbi bolond ábrándaimba.

Neve és képzelt alakja e csábítóan szép Manuelának nagyon megzavarták volt fejemet.

Harmincz mértföldet gyalogoltam volt

jéghegyeken, omló zuhatagokon, mély örvényeken keresztül, csak hogy megláthassam őt; most itt volt közel hozzám, egy lépésembe kerülne hozzám jutnom s többé nem volt reá bátorságom.

Hozzá tehetem még azt is, hogy ezen Perez iránt, ki oly arcátlanul utazik leányával és kedvesével együtt, egy családot képezve, még nagyobb ellenszenvet kezdtem érezni s mind inkább kiállhatatlanná lett előttem egyénisége.

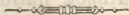
— S hova mennek most így együtt? — kérdém közönyös hangon.

— Egy kójutazást szándékoznak tenni egészségi szempontból — felelé atyám — úgy gondolom Spanyolországban tesznek körutat s G i b r a l t á r felé fognak visszajönni, ha csak meg nem állapodnak darab időre C a d i x-ban is. Különben mit tudom én, ők gazdagok, tehetnek azt, mi éppen eszökbe jut s mihez kedvük van.

— Adja isten egészségökre! gondolám magamban, nem irigylem.

Már alig vártam, hogy elmenjenek s még sem távoztam a partról.

Szemeimet mintha odaszegezték volna a fedélzethez s a kis lépcsőhöz, melyen át a hölgyek hajóra szálltak, el nem tudtam fordítani tekintetem róla. Végre elhangzott a végső jeladás is, és mialatt kezdett a hajó ingadozni, láttam mint köszön Perez atyámnak még utoljára, láttam leányát is oda sietni a fedélzet szélére, hogy bucsut intsen ő is kezével. Fátylát felhajtotta volt arczáról, szépnek látszott mint egy angyal, de most visszacsapódott reá a gőzös füstje s könnyü felhőbe burkolta alakját, csak mint elmosódó árnyékot láttam meg, s nemsokára eltűnt egészen, vonásaiból csak annyit tartottam meg, hogy nagyon élénk benyomást tett reám, de semmi oly határozott emléket nem hagytak hátra, hogy álmaimba visszaidézhettem volna arczát.

III.

Haza mentem, hogy számoljak anyámnak eljárásomról, ki több rendbeli megbízást adott volt nekem, midőn hazulról távoztam.

Anyám ezelőtt néhány percczel ment el húgommal valahova. Az inas megmutatván az irányt, merre eltávoztak, utánuk siettem s az utcza végén be is értem őket.

— Az itteni temetőt akarjuk megnézni— szólt anyám. Nem jössz te is velünk?

— Miért ne? Nézzünk meg minden látni valót, mig itt mulatunk.

S követtem őket.

Anyám jól látszék ismerni minden részét e sirtkertnek.

Egy cziprusbokrozattól beárnyalt sirdombhoz közeledett s megfogva Jennynek kezét, így szólt:

— Leányom, jér imádkozz velem, legkedvesebb barátnőm sirja fölött. Te nem ismerted őt ha élne bizonynyal gyöngéden szeretnéd őt s, te is nagyon kedves lennél előtte! Kérjed istent, hogy adjon nyugtot neki s szálljon áldása reád.

Mindketten letérdeltek egy kis nagyon szerény siremlék elé, melynek márvány lapjára e szavak valának bevésve:

Ellingston Fanny, Mauville marquinő emlékének szentelve. Meghalt 1825-ben jan. 12-én. Bordeaux.

A Mauville név, melyet anyám gyakran említett volt előttem régebben is, egyszersmind azon kastély neve is volt, melyben anyám nevedett s hol atyja jószágigazgató volt. Anyám ott, csaknem éppen oly gondos nevelésben részesült, mintha ő is a ház szülötte lett volna nagyon ragaszkodott ott a marquinőhöz, ki korán elhunyt gyermektelenül. Atyámmal is ott ismerkedett meg, kit a pyrenei hegyek közül vitt volt magával haza a marquis egy izben, hogy egy nagy turma selyem birkát gondozzon. Házasságát anyámmal rosszalták a kastély urai, kik Bielsa Jánost igen szegénynek s mi-

veltségét igen alanti fokon állónak tartották anyám képzettségéhez képest. Bielsa János, kit azon időben, mellék nevén, csak a „spanyol Moreno“-nak hívtak, megvetésöktől sértődötten hagyta oda nejével a kastélyt s kis kereskedésbe kezdett, de mely nem igen jól gyümölcsözött.

Ebből állott mind az, mit eddig megtudtam szülőim multjáról, s a temetőből vizszoatértünkkor kérdezősködtem anyámtól a fiatal hölgy életéről, kinek sirján buzgón imádkozott s kit most is megsiratott.

Ez alkalommal nem vonakodott felelni kérdéseimre. Ellington Fanny kezdéanyám — árva volt és angol származásu, rokona az özvegy Mauville marquisnőnek, ki hasonlóan angol nő volt. Az öreg delhőgy gyermekkorától fogva tartotta házánál Fannyt s mi együtt nevededtünk s nyertünk oktatást nála.

Nem birt semmi vagyonnal, hanem nagyon szép és kedves volt, s szelid mint egy angyal.

Testvérekként szerettük egymást, szivebben voltunk együtt, mint az özvegy marquisnő leányainak körében, s különösen mint a

fiatal marquis-ében, kinek heves indulatos természetere remegéssel töltött el bennünket.

Azonban mégis úgy történt, hogy a fiatal marquis nőül vette Fannyt, daczára anyja ellenvetéseinek. Nagyon belészeretett s sikerült neki megnyerni barátnőm hajlamát is, ámbár ez még mindig félt tőle egy kicsit. A marquis roppant szenvedélyes volt, nem igen boldogul éltek együtt. Tán idővel jobb összhang lett volna köztük, de Fanny Bordeauxban való időzése alatt veszélyes betegségbe esett s fájdalommal láttam őt karjaim közt kimulni, mert ámbár én már akkor férjhez voltam menve, s közel ahoz, hogy Jennyt világra hozzam, magához hivatott, s mint elgondolhatjátok, nem hagytam őt hasztalan kérni.

Jennyre pillantottam, ki mohó vágygyal s felindulással hallgatta ez elbeszélést. Az, mit anyám most elbeszélte, eléggé világos czáfolata volt ama képzelt regénynek, melyet ő rejtélyes születéséről mesélt volt nekem.

Hogy még jobban meggyőzzem őt tévedéséről, folytatám e tárgyat, s kérdezém anyámtól:

— Tehát e mély bánatod ideje alatt jött Jenny a világra?

— Éppen akkor. Pár nappal született a haláleset után. S e gyermek létezése vigasztalt nagy keservemben, mert semmi érzés nem hasonlítható ahhoz, melyet az ember irántatok táplál

Jenny gyöngéden ölelte meg anyját. Magam sem tudom miért, nekem úgy jött, hogy húgom nem érezhet örömet, be kellett venni ismerni képzelt ábrándjainak szétfoslását. Nekem is e perczen isten tudja minő kételyem támadott.

Tisztába akartam jöni felöle.

— Ezekről beszélve, — szólék anyámhoz fordulva, most jut eszembe, hogy nem sokára szükségem lesz keresztlevelémre, hogy Montpellier-be beirassam magamat az orvosok sorába. Hát ha elmennénk a városi hatósághoz, hogy kikérjem, miután itt születtem?

— Szükségtelen, — viszonzá anyám, — mindkettőtök keresztlevelének másolata meg van nálam Pau-ban, ott megkaphatja bármelyiketek is, ha szükség lesz reá.

Ez úgy is volt. Mikor haza érkeztünk, anyám megmutatta nekem keresztlevelünket, s én azon voltam, hogy Jenny lássa meg

az övét. Pontosan be volt írva, mint Moessant Adél varrónő és Bielsa János bordeaux-i kereskedőnek törvényes házasságból született leánya. 15-dik junius 1825.

— Látod — szólék húgomhoz, mihelyt magunkra maradtunk — hogy neked egy zavaros kis fejed van, telve bohó képzelmekekkel, s igazam volt midőn kinevettelek.

— Te azt hiszed, hogy én hazudtam? kérdé húgom félénken.

— Hazudtál oly módon, mint azon emberek szoktak hazudni, kik ábrándképeiket valónak tartják; az ember ezért nem haragudhatik reájok, de szeretné őket kigyógyítva látni bajukból.

— Beszélhetsz a mit akarsz, viszonzá húgom ama hirtelen fellobbanó tüzzel hangjában, mely néha átvillant egy-egy perczre szokott higgadt modorán. Én nem vagyok sem a Bielsa János, sem a Moessant Adél leánya. Én itt merőben idegen vagyok, más faj, más véralkat szülötte; nem vagyok nővéred és szabadságodban áll nem szeretni engem.

Én többet voltam itthon szülőid között, mint te s több halkan kiejtett szó- s eszme- csere juthatott fülembé, mint mennyit te hall-

hattál. Nem vagyok örült, nem mondok hazugságot, még regényes, tulfeszített hajlamaim sincsenek. Az én anyám meghalt s atyám pedig nem Mauville marquis.

Meg sem engedte, hogy megczáfolni igyekezzem ez új eszmemenetet, mely oda irányult, hogy ő a marquisnő törvénytelen gyermeke, hasztalan akartam meggyőzni őt ennek hihetlenségéről.

Magamra hagyott s bezárkozott szobájába.

Később is lehetlen volt többé szóba hoznom azt vele, sajátságos erélylyel parancsolt hallgatást mindig és az a különös, hogy ez idő óta legalább úgy látszott, elveszíték minden eddig fölötte gyakorolt hatalmat.

Nagyon tartózkodóvá lett irányombau, került minden alkalmat, hogy velem magánosan legyen, ez így tartott legalább egy évet.

Vajjon nem kellene-e felfedeznem anyám előtt e szegény gyermek rögeszméjét? Nem mertem azt tenni; anyám nem élvezett háborítlan boldogságot. Atyám nagyon gyakran eltávozván hazulról, az egész háztartás s család iránti felelősség ő reá nehézkedett egész súlyával.

Ezenkívül atyám egész makacs megátalkodottsággal haladott oly életpályán, melyet ő nem helyeselt. Folytonos rettegésben élt, hogy valamely váratlan eset egyszerre csak napfényre hozza titkukat s baj és szégyen háramlik családjára.

Jennyt még tán inkább szerette, mint engemet s én ezt nagyon természetesnek találtam, miután Jennynek több szüksége volt gondos ápolásra, gyöngéd vezérlés és engedékeny elnézésre részéről, különczkodéseit bámulandó elnézéssel tűrte: mondhattam-e tehát neki, hogy Jenny kissé hobortos? Aztán különben is Jenny azon korban volt, midőn a fiatal lányoknál gyakori az ilyenmő állapot, a testi és szellemi fejlődésnek oly válsága ez, mely lecsillapul, ha meg van egyszer eresztve a szárnycsattogás, emelkedik a szellem s a hajadon tul van gyermeki ábrándjain.

Gondoltam, hogy a zárdai élet csigázta fel ennyire képzelőtehetségét s tette őt oly fogékonyvá regényes képzelmek iránt; teljes reményem volt, hogy majd visszanyeri nyugalmaát anyám oldala mellett, ki oly eszélyes és oly türelmes mindig.

Valóban egészen átalakulva találtam őt, midőn első orvossegédi évem kitöltése után haza mentem a szünidőre; most még szebb volt. Ingadozó egészsége helyreállt s komolyan igyekezett magát tanult, mivel nővé képezni ki. Egy eddig szunnyadó tehetség, mely észrevétlenül rejlett benne, egyszerre, rögtönözve ébredt fel s jött napfényre, kitünt, hogy valódi zenetehetség és művészileg játszik a zongorán.

Én rajongtam a zenéért s meglehetősen s értettem hozzá. Magam hegedűn játszottam, nagy gyönyörrel hallgattam húgom zongorajátékát s megígértem neki, hogy ezentul kettősöket fogunk együtt előadni.

Kényelemben és nagyon kellemes módon éltünk így együtt, mi azonban még sem akadályozott, hogy örömmel ne vegyük ismét át a nyár folytán vendéglősi állásunkat a Bergonz hegycsúcson. Anyám nagyon óhajtotta, hogy e kis háztartás jól virágozzék; azt hiszem azon remény táplálta, hogy atyám idővel felhagy titkos üzletével és hogy e vendéglő évi jövedelmével vagy más nagyobb szerűnek felszerelésével, elég bevételünk lesz jóllétben élhetni.

Hanem ez idény végével belátta, hogy ez többé nem Jennynek való helyzet. Jenny már igen nagy leány lett erre s igen széppé fejlődött ki: igen szemébe tűnt mindenkinek. Az utazók s fürdő vendégek többé nem csak festői magas fekvéséért látogatták meg a Bergonz hegycsúcsot; ez most csak ürügyül szolgált, hanem hogy lássák a szép Bielsa kisaszszonyt s vele néhány szót válthassanak. Azt nem gondolta senki, hogy egy egyszerű vendéglős leánya bármily mivelt és tanult legyen is, ellent birjon állni a fényes ajánlatoknak.

Egész idény alatt sem tettünk mást, mint hogy elfogjuk s elégeessük a sok hozzá intézett szerelmes levelet.

Mama kijelentte, hogy többé nem jön nyárára Luz-ba s atyám három évre bérbe adta a házat.

Jennynek nagyon inyére volt e határozat. Ámbár mindig szivesen végezte a majorház körüli teendőit s e foglalkozást soha sem látszott méltósága alattinak találni, de reánézve is nagyon unalmassá kezdett lenni a figyelem melylyel annyira üldözték őt s zene iránti szenvedélyét sem elégitheté ki itt falun.

A mi engem illet, kinek szabadságában állott bármikor előlkezdhetni a kellemes életet künn a hegyek között, mihelyt beállanak a szünnapok, annak csak örülni tudtam, hogy nem kellend mindig őrten állanom a ház körül s felhagyhatok e mesterséggel. Különben is pantocosai kalandom után, midőn oly nevetséges módon meg lettem büntetve regényes hajlamom miatt, nem vágyakoztam annyira a pyrenei hegyek közti kalandozásokra; ha erre gondoltam, mindég azt mondtam magamban, hogy nincs jogom megijedni a Jennynél mutatkozó kis hóbortokért, miután én magam is tökéletes őrten voltam egy egész éven át. Vajjon ki valék-e most egészen gyógyulva? Nem, most sem valék teljesen ment tőle; annyiraizgatott nem valék, hogy azért elhanyagoljam kötelességemet, de a kis Manuela árnya, ki visszanyerte szépségét, kellemét emlékemben, folyton üldözött. Igyekeztem szabadulni tőle; csunya apjának képe mindig közénk tolakodott. És pedig az legkevésbé sem volt az ő hibája, hogy atyja olyan; érezhette magát nagyon szerencsétlennek, nagyon megalázottnak, és ezért lehet, ha tán csak egy szót szólok neki, elfogadta volna indítványomat, hogy

hagyjuk oda a szülői házat. Oly nagyon szerettem egykor e leányt! Az ember nem feled el oly könnyen valamely kedves ábrándot, melyet egy egész éven át táplált szívében.

Azonban semmi lépést sem tettem megtudni, hogy vajjon mi lett belőle.

Mindenekfelett, kiképzett orvos óhajtottam lenni, hogy legyen biztos állásom, hogy jövőm csupán enmagamtól függjön, tudjam fenntartani anyámat, húgomat azon esetben, ha atyám ügyei rosszra fordulnának; azon kívül szerettem a tudományt, egész lélekkel engedtem át magamat a buvárlatoknak, s néha elgondoltam, hogy mindent felvéve szerelmes képzelményeim, még sem voltak káromra, mert megóvtak az ifjui kornak vak szenvedélyeitől.

Néhány hónappal később, anyám, ki nekem gyakran irt, s mindig igen szabatosan, igen csinosan és természetes egyszerűséggel fogalmazott leveleket, tudósított, hogy Jennyt egy fiatal ügyvéd kérte nőül, ki ugy látszik igen jó partie volna, s különben is igen szeretetreméltó kellemes külsejű ember, de kit Jenny elutasított, azt adván okul, hogy még igen fiatal a férjhezmenetelre s folytatni akarja még ze-

ne tanulmányait, — ez egyedüli szenvedélyét — miben az új családi környezet csak akadályozná. „Az igaz is, írja tovább anyám, hogy Jenny nagy előhaladást tett, s bámulatos tehetséggel bír e téren; ez oly feltűnő, hogy mutatni sem merem neki a csodálatot, melyet bennem ébreszt. Félek, nehogy kizárólagosan csak ennek szentelje életét, s hogy egészségét egészen fel ne emészsze e folytonos elragadtatás, melybe elmerülni látszik; most ez helyettesíté nála a vallásos rajongást, mely ugy látszik, merőben feledve van.

Ebből láthatod, hogy olyan természete van most is, a melyet te különczkedésnek szoktál nevezni.

Én azt mondom, különleges jellemű, mi egészen más valami. Különben istennek hála egészséges, s még mind szépül. Nagyon vigyázok reá, s eléggé óvatosan kormányozom lépteit, hogy jó rendszerrel haladjon előre, mert tőle nem igen lehet kivánni, hogy önmagával foglalkozzék.

Kevés idővel ezután Jennynek, kinek tehetsége, daczára szerény elvonult életmódjuknak, kezdett feltűnést okozni, új kérője akadt,

de ezt is elutasította. Most nem mondta ugyan többé, hogy nem akar soha férjhez menni, hanem anyám még is félt, hogy ez határozott szándéka. Én nem nyugtalankodtam e miatt, hisz Jenny még oly fiatal volt.

Én lehető legboldogabb életet éltem Montpellier-ben; a szünnapok alatt meglátogathattam szülőimet, atyám is rendesen pár napot velünk töltött ez idő alatt; egy alkalommal ajánlotta, hogy elvisz magával egész Párisig, hova ügyei végett kell utaznia. Nagy örömmel siettem elfogadni ajánlatát, és ámbár anyámat rettegéssel tölté el a gondolat, hogy kitéve lásson engem azon hely veszélyeinek, melyet a mi elvonult életünk kis színhelyén, a nagyvilágtól oly távol eső vidék-városban, még most is egy nagy Babylonnak neveztek, de azért ő is belátta velem együtt, hogy szorgalmam s jó magamviselete elég biztosítékot nyújt a bukkás ellen, s jogot adnak felhasználni minden alkalmat szellemem mivelésére. Egy mellék körülmény még kellemesebbé tette reám nézve ez utazást. Montpellier-ben megismerkedtem egy Medard Vianne nevű nagyon jó fiuval, eszes, ügyes és rendkívül jó szivű egyén, két évvel

idősebb volt ő nálamnál, ki barátommá lett. Ő ezelőtt is volt már Párisban, s most is oda készült.

Ő leend vezérem tapasztalatlanságomban, együtt fogunk vele lakni, mi atyámnak is megnyugvására szolgált, ki nem igen volt szokva másokra felügyelni. Vianne Pauba jött, hogy hozzánk csatlakozzék s anyám meghívta őt ebédre. Neki is nagyon megtetszett barátom, nagy rokonszenvet érzett iránta s oly melegen ajánlott engem neki s bizott gondjaira, mint valami gyenge elkényesztetett gyermeket.

Vianne meglátta hűgomat s élénk benyomást tett reá, meglepő szépsége. Jenny oly kevés beszédű volt, hogy bajos lett volna elhatározni, hogy mivel foglalkoznak gondolatai s hogy gondol-e egyáltalán valamire; hanem kérésünkre beleegyezett, hogy a zongorán rögtönözzön valamit s ekkor kitünt lángesze. Magam is egészen el voltam vakulva játékatól s midőn elvégezte, megfogva mindkét kezét, elragadtatva borítám el csókjaimmal.

— Ime — szólék — ezzel fejezem ki mindazt, mit szivemben érzek. Boldog vagyok s köszönöm neked ez élvezetet!

Vianne annyira fel volt indulva, hogy egy szót sem tudott szólani. Arcza egészen elhalványult, a Jennyé hasonlóan. Fel sem pillantott, sem reám, sem barátomra s elhagyva helyét, az ablak elé ült s öntudatával sem látszék birni a hatásnak, melyet előidézett, vagy annak, hogy ő maga is érezte e felindulást.

Másnap, mialatt a gyorskocsi Páris felé robogott velünk s atyám szokása szerint mély álomba volt merülve, barátom nála egészen szokatlan hévvel kezdett beszélni nővéremről.

— Vigyázz magadra — szólék, — húgom maga a szerénység s olyan mint egy szent, te pedig még igen fiatal vagy házasodni.

— Teljességgel nem, — viszonzá élénken barátom — nem vagyok én igen fiatal arra; egy év alatt okleveles orvossá les ek felavatva. Van egy kis vagyonom is ezenkívül; azt pedig tudod, hogy becsületes solid gyerek vagyok.

— Az már igaz s még nagyon jószívü is a mellett. Magad is gondolhatod, hogy örömmel adnám beleegyezésémet, azonban meny-

nyi bajt, előítéletet kellene itt leküzdeni, hogy összeütközés nélkül létrejöhessen egy házasság! Te a legrégebb középosztályhoz tartozol Montpellierben és mi, mi a legujabb korbeliak vagyunk. Gyermekkoromat Pau kövezetén barangolva töltém el, a legalsóbb rangú társaságában: neked van biztosított, tiszta jövedelmed, mi, meg lehet semmivel sem birunk.

E derék jó ember, ki oly nyugodtan horkol oldalod mellett, szerez ugyan elég pénzt, hanem felfedeztem, hogy két három év óta a börzén játszik, s tán most is épp azért megyünk Párisba, hogy e vészes játékot előlkezdjük, ugy, hogy egy szép napon oda veszhet mindenünk.

Előttem mindez tökéletesen közönyös dolog, viszonzá Vianne, de még azt mondom — bocsáss meg, hogy így szólok — szeretném, hogy húgod épen semmi vagyonnal ne birjon s még közönségesebb születésű legyen, mert azon esetben is sokkal felettem állana s minden tekintetben lekötelezettje lehetnék.

— Ez tőled nagyon szép beszéd — szólek kissé meglepetve — sokkal anyagiasabb gondolkodásának képzeltelek, fogadd elismerésemet.

— Ha regényes érzelműnek gondolsz, visszautasítom ezennel elismerésedet! Azt hiszem, egészen következetesen cselekszem, ha jövődöbéli nőmtől nem kívánok egyebet, mint hogy tessék nekem s viszont szeressen és úgy találom, hogy a számitgató s előitéletes emberek véleménye, oly akadály a boldogságra nézve, mely okos ember fejében meg sem szülemelhetik. Én soha életemben el nem követnék oly valamit, mit okos „csiny“nek lehet nevezni, ámbár egyedüli bírāja vagyok tetteimnek; és meglehet, hogy előttem az, mit a mindennapi ember tán örületségnek bélyegezne, a legokosabb dolognak tünne fel, mit csak tehetek.

Például engem egy kis kaczer szélkelep, bármily csábitóan szép volna is, soha orromnál fogva nem hordozna: de egy valódi derék kedve szerint kormányozhatna, nem állanék ellent egy kívánatának sem.

Páris engem nagyon érdekelt, mindamellett, hogy én is hajlandó voltam ama megvétéssel szemlélni azt, melyet a déli, gazdag, vagy tudákos városok szülöttei negélyeznek a főváros iránt. Vianne nagyon jó és helyes vi-

lágításban mutatta be nekem. Sikerült legyőznie vidékies elfogultságomat. De azért meg is bírálta néha, romlott és esztelen oldalait e nagymérvű civilizációnak. S mi, ha nem is voltunk egészen ó-koru erényhősök, magaviselet dolgában, igen jól meg tudtuk tartóztatni magunkat a vak elragadtatás veszélyeitől, higgadt megfontolással tekintettük ama hirhedt est-ebédeket, mulatságokat: bölcs észrevételeket tettünk egy pár átélt nevetséges estélyre, s nyolcz nap el elte után fájdalom és megbánás nélkül hagytuk oda a nagy város gyönyöreit. Atyámat figyelemmel kísérve meggyőződtem a börze-játék iránti hajlamáról. Elindulásunk napján láttam, hogy valami csalódás érte őt. Arczán gyenge felindulás volt észrevehető. Elementünk vele a hajók kikötőhelyéhez s ott valaki titkon néhány szót sugván neki, kijelenté, hogy lehetlen ma elutaznia, de még e héten visszatér hozzánk Pau-ba. Alkalmasint valami jó hirt mondtak neki, mert arcza felderült. Nyugodtan váltam el tőle.

Vianne némi intézni valót adott okul, mely őt Pau-ban tartoztatja, csak hogy ott maradjon még pár napig s meglátogathas-

son minket. Láttam, hogy nagyon komolyan belészeretett hógomba, s ejtettem is erről néhány szót anyám előtt.

— Szólj róla Jenynek, mondá anyám; én akaratom ellen igen komolyan venném a dolgot, még elijeszthetném; te pedig tréfás szinben, s csak ugy könnyedén emlitheted meg előtte. Meglátod szavából, ha valjon igazán el van-e határozva, hogy soha férjhez ne menjen.

Anyám tanácsa szerint cselekedtem. Jeny nem látszék érteni szavaimat, s más tárgyra vitte a beszélgetést; pár óra mulva ismét visszatértem az előbbi tárgyra.

— Ah te azt akard, hogy érdeklődjem barátod iránt! Valóban ő igen mivelt fiatal ember, s külseje is megnyerő. Megmondhatod neki, hogy nekem igen tetszik.

— Te igazán furcsán fogod fel a dolgokat . . . vagy gunyolódni akarsz tán?

— Nem akarok, valóban azt hiszem megérdemli barátságodat s becsülésed; de mi engem illet tudod, hogy nem érdekelnek az idegen emberek. Én csupán a zenét szeretem.

— Akkor hát te csak vén zenetanitódal rokonszenvezel, hozzá akarsz tán nőül menni.

— Nem biz én, ő már nő s nagyon rossz illatot terjeszt maga körül; de nem is szükséges, hogy férjhez menjek senkihez! az én szerelmen nem e világból való.

— Ismét arra gondolsz, hogy fátylat öltözt magadra?

— Nem, meg akarom tartani hajzatomat.

— Tehát nem vagy többé oly vak buzgó?

— Annál jobb és több vagyok most, valódi keresztény nő.

— Magam is jó kereszténynek tartom magamat . . . Még mindig kárhozatra ítélsz engem?

— Többé senkit sem kárhoztatok. Befejtéd gyóntatásodat?

— Még nem egészen édesem. Miután megjött már az eszed, s át bírod látni a valót, mért gondolod azt, hogy megszűnnél azért művésznő lenni, ha jó családanyává lennél?

— Mert én egészen kivételes egyéniség vagyok. Nem érzek elég erőt magamban, hogy

egyszerre többféle szenvedélyt tápláljak szívemben. Alkalmasint nagyon szeretném férjemet, gyermekeimet! . . . imádnám. Nem érdeklődném többé annyira a zene iránt, azt jól érzem.

E másnemű szenvedélyek tehetnének nagyon szerencsétlenné . . . ki tudja előre látni a jövőt . . . míg a zene elbájol, s gyönyörrel tölti be egész életemet. Miért áldoznám fel a bizonyost az ismeretlenért? . . .

Ezzel elég van mondva. Ne kinozz tovább, hasztalan minden beszéd.

Ugy véltem, kötelességem elmondani Vianne barátomnak e beszélgetés részleteit, ki ezután kissé szomorú szívvel utazott el, de még sem látott elég okot lemondani minden reményről.

— Ha bizonyos vagy benne, hogy valaki más iránti hajlam nem él szívében, várni fogok.

— Arról biztos vagyok, felélem; szavamot adhatom reá.

Barátom visszatért Montpellierbe, hol családja lakott, s én is épen készültem őt követetni oda, midőn atyám, nagyon gyengélkedő állapotban érkezett meg Párisból.

Nem utaztam el, mellette maradtam, s azonnal orvost hívtam, egy nagyon jó orvost, ki azonban nem ismerte fel a baj komoly voltát. Ismerte atyám erős testszerkezetét, s nem gondolta, hogy a betegségi roham hosszas tartamu legyen, vagy veszélyes jellemet ölthessen magára. De nem úgy történt. A baj ijesztő gyorsasággal nevedett.

Atyám soha nem ismerte mi a keserőség, bánat. Életében egyetlen egyszer érzett mély rázkodtatást kedélye: ez ekkor volt, midőn neje vagyonát kezei közt tönkre menni látta. A hiányt csakhamar helyre pótolta; de most annál sokkal nagyobb, komolyabb veszteség érte őt.

Mint a való, a lényeg embere, nem tudott belenyugodni vagyona elvesztésébe, melyet oly fáradságos úton szerzett. Halni vágyott s meghalt. Borzasztó csapás volt ez anyámra nézve, ki mindig oly gyöngéden szerette őt, s nagy keserőség nekem, ki nagyon ragaszkodtam hozzá, ki soha nem tapasztaltam tőle mást, mint elnéző jóságot, az ő heves, de jószivü modorában. Jenny kétségbe volt esve, s nagyon sokat sirt. Nem tudom, ha oly makacsul ragaszkodott-e most is azon gondolathoz, hogy őt ne

tekintse, mint atyját, de nagyon őszintén fáj-
lalta elhunytát, s oly mélyen érzett levertséget
tanusított, mely sziveinket még közelébb hozta
egymáshoz. Szegény anyám előtt igyekeztünk
elrejtteni könnyeinket; ugyszólva titokban sir-
tunk, húgommal, s felfogadtuk egymásnak, hogy
ezentul még jobban fogjuk szeretni egymást,
miután elhagyott az, ki oly igen szeretett
minket.

Midőn kissé lecsillapodtunk s képesekké
váltunk ügyeink rendezéséhez látni, kitünt,
hogy atyám valami háromszázezer franknyi va-
gyont gyűjtött össze; de milliomossá akarván
lenni, vállalatokba fektette, s elveszité fárad-
sággal szerzett pénze közel két harmadát. Va-
gyonunk megmaradt része állott, azon kis, fé-
lig városi, félig falusi lakból, melyet itt Pau-
ban birtunk, s mely anyám sajátja volt, a py-
reni hegység közt levő kis vendéglőből, néhány
értékpapir szelvényből, s pár inkább vagy ke-
vésbé biztos, kikölcsönzött összegből, a többek
közt volt egy Perez Antonionak előlegezett te-
kintélyes összegről szóló irat, mely nem látszék
elég biztosítékot nyújtani. Szegény atyám, ki
ismeretes volt becsületességéről, mindennemű

kiegyenlítésü ügyben teljes bizalmat helyezett e Perezben, ki bennem semmikép sem keltett hajlamot maga iránt.

Valami huszezer frankról volt szó. Ez nekünk nem volt csekélység.

Midőn esilapodni láttam első fájdalmunkat, s helyet adni a lemondás és önmegadásnak, úgy hittem kötelességem, a mennyire csak lehetséges rendbe hozni ügyeinket; határozott szándékom volt ezentúl csak saját jövedelmemre támaszkodni, mihelyt beléphetek a gyakorló orvosok sorába, s kis örökségünkből a reám eső részt is anyám és húgom birtokában hagyni.

Minden elég gyorsan el volt intézve s rendezve, kivéve a Perez húszezer frankját, melynek kifizetéséért ügyvédileg felszólítottam őt, a nélkül, hogy világos és határozott feleletet kaptam volna tőle. Tudakozódásaink folytán kitűnt, hogy ez idő szerint P a m p e l u n e ban tartózkodik.

Utasításokat kértem ügyvédemtől, magamhoz vettem a szükséges iratokat s elutaztam Spanyolországba.

A vágynak, viszontláthatni a valódi Manuelát, nem volt semmi része jelenlegi határozatomban.

A sors csapásai közben, melyek házunkat érték, csaknem meg is feledkeztem volt róla. Csak midőn már előttem állottak Pampelune tornyai, kezdtem valami ideges nyomást érezni szívem körül, mely egy éven át oly ismeretes volt előttem s most mint valami idült baj tért vissza ujból.

Mi ez, — szólék magamban, mintegy kigunyolva érzéseimet — van-e most szívem és időm, iskolás gyermekhez illő regényes gondolatoknak engedni át magamat?

De a szorongás mind nevededett s végre szivdobogásba ment át, midőn szobát biztosítván magamnak előbb egy kis vendéglőben, a város legnagyobb s legelőkelőbb szállodája felé tartottam, hová — mint értesültem — itt tartzkodása ideje alatt rendszeren szállni szokott don Perez de Panticosa.

Meglepett a különös mosoly, melylyel a cseléd feleletül kérdezősködésekre, ez egyszerű szót kiejté:

- Eltávozott!
- Mióta?
- Tizenöt napja.
- Hosszas időre?

— Nem tudatik!

— Tudva van hol léte?

— Egyedül isten és ő tudja.

Türelmet vesztve e rövidbe foglalt velős mondatok felett, a szálloda tulajdonosával kivántam értekezni; ez szelid kinézésű, derék embernek látszott, arczán gond és bánat nyoma ült, s egy nemével a félelemnek vizsgált engem.

— Perez Antonio! Ön Perez Antoniot keresi? Barátja ön neki?

— Teljeséggel nem, csak dolgom van vele.

— Ön nem találja őt többé itt Elutazott! Tán tartozik önnek valamely pénzösszeggel?

— Ön azt látszik hinni, hogy ezentul sehol sem fogom őt féltalálni?

— Úgy van! Nekem is tartozik s elveszett pénznek tekintem azt.

— Tönkre van jutva tán Perez?

— Tönkre jutva ő? Perez Antonio a csempezés? Oh nem. Megszökött, magával vive mindazoknak pénzét, kik ügyleti, vagy más összeköttetésben állottak vele.

— Tehát gazember? Gondoltam.

— Biztosíthatom önt, hogy a legaljasabb ember a föld kerekiségén. Összeszerezte minden vagyonát s alkalmasint valahol Amerikában fogja élvezni csalárdságának s gazságainak gyümölcsét.

— Nem volt vele egy fiatal hölgy . . .

— Ön hölgynek nevezi azt, kedvesét, azt a pizok Peppát?

— Csak egyedül vele volt itt?

— Most utoljára csak vele; leányát máshol hagyta.

— Talán a zárdában?

— Oh minő gondolat: a zárdában?

— Azt hallottam volt, hogy itt nevedett fel a zárdaszüzeknél.

— Az igaz is, úgy hiszem két évet töltött ott. Volt ott egy kis kalandja, egy kis ostobaságot követett el, egy este kiszökött egy fiatal katonatiszttel; szegény kicsike oly csinos volt s annyi üldöztetésnek volt kitéve! Apja megtudván a dolgot, felkereste s magával vitte őt, azt mondta más városban fogja elhelyezni.

Elutaztak Franciaországba s azután kevéssel ismét visszatértek ide. Ekkor Madridba vitte a lányt, hol, mint mondják, újabb kalandja akadt. Az apa azt beszélte, hogy lánya megszökött egy angollal, mások meg azt mondták, hogy ő adta volna el nagyon sok pénzért, egy gazdag orosznak, s miután erre is képesnek tartom őt; . . . de ha érdekében áll önnek, nyomára jönni emberének, tudakozódjék utána Madridban; ott kaphat ön tán valami utasítást. Itt Pampelune-ban nem fog önnek senki többet mondhatni, mint a mennyit én is tudok. Azonban, ha reggelizni akarna ön nálam, találkozhatnék s beszélhetne több tekintélyes emberrel a városból.

Csinos reggelit rendeltem, s meghívtam társul a vendéglőst, hogy kérdezősködjem még kissé tőle. Egyszerre, nagyon közlékenyé lett s pár tekintélyesebb törzs-vendégével is megismertetett. A legszomorubb s leghitványabb dolgokat kelle hallanom az én adósomról. Minden perczben reszkettem, nehogy atyám nevét is halljam említetteti, barátjai sorában. De róla nem volt szó.

Őrizkedtem szóra hozni Manuelát, de

beszéltek ők nekem többet róla, mint a megnyit hallani óhajtottam. Egy némely azt mondta, hogy tapasztalatlan érdekes kis lány, s nagyon lehet sajnálni; mások véleménye szerint pedig egy ármányos, kaczer kis portéka, ki csakhamar megszakítá szerelmi viszonyait a fiatal, de szegény katona-tiszttel, hogy apja kezéből fogadjon el, nem egy gazdagabb férjet, hanem jobban jövedelmező szerelmi kalandokat.

A napnak hátra levő részét arra használtam fel, hogy még a városban is tudakozódjam. Másnap Madridba mentem, hol a tudósítások egészen igazolták a Pampelunuban hallottakat. Az volt az általános vélemény, hogy Perez Dél-Amerikába utazott, hol bele is kezdett már a rabszolga-kereskedésbe. Ami pedig leányátilleti — mert ugy látszék akaratom ellenére is mindenki abban járt, hogy e részben is felvilágosításokkal szolgáljon — a férfiak ugy beszéltek róla, mint a szépség netovábbjáról, s sajnálkoztak rajta, hogy egy olyan apja van, mint Perez. Senki sem tudta mi lett belőle, e felől is különböző hírek szárnyaltak, hanem a felől semmi kétség nem maradha-

tott fenn, hogy: rossz utra tért, nem tudván ellentállni a kísértésnek.

Panticosa felé vettem visszatérő utamat, hol pár órát mulattam. Hogy lelkiismeretemet megnyugtassam, ott is akartam tudakozódni; de csakhamar észrevettem, hogy itt a csempészek főtanójára akadtam, kik előtt gyanus vagyok s kik félnek egyenes feleletet adni kérdéseimre.

Ha lett volna is panaszra okuk Perez ellen, sokkal inkább büntársai valának neki, sem hogy ne féltek volna elárulni őt. Minden kérdésemre csak kitérő feleleteket adtak Perezt illetőleg, s mind inkább Manueláról akartak beszélni, ki oly szép, oly jó, oly szelid volt, ki annyi jót tett, s kinek mindenki számára voltak szép szavai, míg itt köztük élt, míg el nem vitték a pampelune-i zárdába. Azóta nem látták itt többé; azt hiszik, eddig bizonynyal férjhez ment valamely gazdag spanyol gránndhoz.

Visszafelé gyalog utaztam, keresztül a hegyeken. Lutz felé kerültem, hogy a bergonz-i vendéglő bérlőjétől átvegyem tartozását. Csak itt kezdtem kissé szabadabban lélekezni. Nem kellett minden perczben rettegnem, hogy

szegény atyám nevét hallom említettetni; itt mindeuki, csak mint derék, becsületes embert ismerte őt.

Látva, mennyire sajnálja elhunytát minden ember itt a környékben, meggyőződtem, hogy nagyon egyeneslelkű becsületességgel üzte törvényellenes keresetét.

Nem csalódtam feltevésemben; idővel számos bizonyítékára akadtam annak.

Ama következetlen emberek mintaképe volt ő, kik nagyon óvatos, nagyon eszélyes létkre sokszor a legostobább gazemberek által hagyják magokat reászedetni s belekevertetni oly piszok ügyekbe, melyekben semmi részök sem volt.

Hanem mindezekért csak azzal vigasztaltam magamat, hogy ha hajtott volna is hasznot ezen semmirekellő Perezzel való összeköttetése, mi e jövedelmet élvezni nem fogjuk. Ez oldalról nincs mit várni.

Azt, mi még megmaradt számunkra, mint becsülettel s törvényesen szerzett vagyont tekinthetjük, melynek gyarapításában nekünk is van részünk, mert vendéglőnk szépen virágzott. Évenként három ezer francot hajtott be nekünk.

Az, ki nekünk ezt biztosította, meglehetősen meghuzta vevőit; de mentől inkább kezdett az előkelő világ a pyrene-fürdő-helyre özönlöni, annál drágábban fizettek meg az emberek mindent s a „Bielsa-ház“ sem tett kivételt.

Szomoruan, szivből elérzékenyülve töltöttem itt el egy napot: minden atyámra emlékeztetett itt s a rövid, de gyöngéd szeretetben eltöltött azon napokra, mikor itt időzött velünk. Rövid tartamu borzasztó betegsége alatt mindig komor, hallgatag volt. Meghalt anélkül, hogy valamiről rendelkezett, vagy hagykozott volna, nem gondolt, vagy legalább nem akart gondolni jövő sorsunkra, oly módon hagyta ide a világot, mint a ki szégyenli s kétségbeesik a felett, hogy elveszíté, mit koczkára tett s czélt tévesztve elbukott. Lelki furdalásnak semmi nyomát nem vettem észre nála. A jogosultsággal s törvényekkel szemben, kissé olyan volt ő, mint a vadember, ki megveti a civilizatio alkotta emberi intézményeket s ki, ha behuzódik sátrába, szelid, szivélyes, vendég-szerető lesz mindenki iránt.

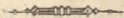
Mentől tovább foglalkoztak vele gondo-

lataim, annyival inkább átérzem, mennyi szeretet- és tisztelettel tartozom anyámnak, ki folytonos küzdelmek közt vivta ki azt, hogy gyermekei kormányzásába ne legyen beleszólása férjének. Mivé lehettem volna, ha rajta áll, hogy Perez szövetségessévé, Manuela férjévé legyen!?

Igyekeztem minden felindulás nélkül gondolni e Manuelára, ki a nélkül, hogy sejténé, oly kiváló s változatos szerepet játszott már életemben. Nagyon örültem, hogy első kirándulásom alkalmával Panticosába nem találkoztam vele és pedig ki tudja, vajjon szerelmem által nem lett volna-e becsületes nő belőle? Legtöbben azok közül, kik említették őt, sajnálták bukását s kik pedig — mint mondák — nem ismerték közelebbről, elragadtatással említék őt.

Reám oly benyomást tett volt, minőt egy angyal megjelenése okozna az emberre.

Vajjon volt-e benne valami különösön csábító, vagy pedig csak képzelőtehetségem állítá őt oly csábosan előmbe?

IV.

Nemsokára visszaérkeztem Pauba s jelentést tettem anyámnak eredménytelen utam gyenge sikeréről. Megnyugodott benne s azt mondta, reményli, kijöhetünk szüken abból is, mi ezenkivel fenmaradt vagyonunkból s igyekezni fog, gondos takarékossgal intézni kiadásait, hogy ne lássunk szükségét s hiányt semmiben.

— Rólam ne is beszélj s ne nyugtalanodj miattam — szólék erre — csak addig leszek terhedre, míg bevégzem tanulásomat, mely után most még az eddiginél is komolyabban s nagyobb tüzzel fogok látni.

Odahagytam a szülői házat, hogy a legnagyobb erőfeszítéssel kipótoljam az elmulasztott időt, melyet családi ügyeink rendbehozatalának kelle áldoznom. Montpellierben feltaláltam ujból az én kedves V i a n n e barátomat,

ki most is oly munkás, szorgalmas s oly okos volt, most is úgy beszélt hűgomról, mint eszményképéről, de azért nem csak ő volt mindig eszében s nem zavarta meg fejét, mikép az enyémet megzavarta volt egy egész éven át, Manuela iránti szerelmem. Barátomnak elbeszéltem volt e kalandot, természetesen egészen elhallgatván előtte az atyámra vonatkozó részleteket. Nagyon el volt bámulva, midőn engem athletai termetemmel s vidám, nyílt arczommal oly regényes szelleműnek s oly könnyen felizgathatónak ismert fel.

— Én tettem erre nézve egy észrevételt — szólt barátom — s ez abból áll, hogy: valamely fiatal ember jelleméből, hajlamai- s izléséből, arczkifejezéséből itélve, meg lehet határozni későbbi életének irányát s megjósolni előre annak menetét — egyetlen lényeges pont kivételével, mely minden egyébtől egészen független s nagyon talányszerű, rejtélyes, hogy ne mondjam, következtelen módon jelentkezik — s ez a szerelemről alkotott fogalmainak minősége. Téged figyelemmel kísérve, úgy hiszem, meg tudom rólad határozni, hogy te, tevékeny szellemű, igen nagy lelkű ember vagy, tele tűz- és bá-

torsággal, hogy természetednél fogva józan életű hajlamokkal bírsz s mindig kész vagy a lovasias önfeláldozásra.

Mindez azonban nem elég arra, hogy kijelenthessem, mikép fel vagy mentve valamely óriási ostobaság elkövetése alól, mely tökéletes ellentétben fogna állani többi jó tulajdonaid- s hajlamaiddal, mivel még nem tudom, hogy mi módon s minő szellemben fogod szeretni a nőket.

Azon, mit te most nekem elbeszélteél, nagyon csodálkozom, ez inkább találna valamely halványképű, betegesen idegzetes tanulónak véralkatához, minők a Hoffmann elbeszéléseiben található, mint hozzád, kinek testalkata olyan, mint egy Spanyolország bércei közt élő vadászé, vagy erőteljes pásztoré. Most ez oldalról is foglak tanulmányozni s majd elmondom a miket észleltem, hogyha esetleges veszély fenyegetne, kikerülhesd s ha végzetes bajról van szó, igyekezz legyőzni azt.

Én nem hiszek a szervi végzetesség legyőzhetlenségében.

Midőn egyszer történetesen ismét visszatértünk e tárgyra, s én barátom előtt némi

aggodalmat s sajnálkozást fejeztem ki a Perez leányának lehető sorsa felett, így szólt Vianne:

— Tán sajnálod, hogy meg nem teheted azon szép kis kísérletet, hogy nőül vevén őt, becsületes asszonyt nevelj belőle? Nem mondom, hogy ez nem sikerült volna, miután nem ismerem azon nőt, de visszatérek annak tanulmányozásához, hogy mily módon szereted a nőket. Te azon egyének közé tartozol, kik tele vannak nevetséges önbizalommal s az ember jobb természet iránt érzett tisztelet ürügye alatt, azt hiszik, kötelességök, öntudatában, hogy csak kezők érintése által megszentelnek mindent, mi közelökben esik.

— Ne gúnyoldj, — szóltam barátomhoz — a gúnynyal szemben nincs fegyverem. Te nagyon jól tudod, hogy engem az ösztön vezérel tetteimben, hogy én a természet egyszerű gyermeke vagyok, hogy soha sem szoktam elméleteket felállítani, hogy önmagamat sem ismerem eléggé, következésképp sem igen kevésre, sem túl nem becsülhetem személyemet. Szivem ösztönöz szálni és védelmezni a gyengébbet; nem kérdezve, ha vajjon sikerül-e megmentenem őt,

vagy mint te mondod, — megszentelnem érintésem által.

Én, bárkit látnék is szemem előtt a tengerbe zuhanni, utána rohannék, hogy segélyére lehessenek, a nélkül, hogy meggondolnám, ha vajjon nem veszek-e oda én is vele együtt.

— Te mind ezt hiszed magadról, barátom, miután úgy gondolod, hogy szükség esetén megtennéd; őszinte, jó indulatu vagy, ebben soha sem kétkedtem egy perczig is; de ha ily módon mások után a tengerbe ugranál, ezt csak is ügyességedbe s erődbe vetett bizalomból tennéd.

Ha bizonyos volnál abban, hogy magad is elpusztulsz a nélkül, hogy mást megmenthess — bizonynyal a parton maradnál — vagy csupa hiuságból tennéd meg a veszélyes ugrást.

— Te hiuságnak nevezed azt, ha az ember kötelességének tartja, jó példát adni másoknak!

— Oh! igen! jó példát adni másoknak, imé! Ez az, mitől mindig féltelek! Te azon körhöz képest, melyben élnünk kell, igen is

eszményiesen gondolkozol. Képes volnál, nagy dolgokat, szép tetteket véghezvinni, de én szeretnék biztos lenni a felől, hogy fogsz valami okos at is cselekedni. Aztán, ha van valami a világon, mi a hideg megfontoló észet, szigoru ellenőrzésre hívja fel, éppen azon tudomány az, melyet most tanulmányozunk mindketten.

Egy orvosnak soha sem szabad, a percznyi behatásnak, a pillanatnyi felhevülésnek engedni; még a kétségbeejtő helyzetekben is tagadom, hogy szabad legyen neki szive sugallatát vagy csalóka képzeletét követnie.

Ilynemű vitatkozások gyakran ismétlődtek közöttünk, és néha nagyon is messze elvitük a kiindulási ponttól. Meglehet nem sok haszon volt benne, mert gyakran megesik az ily fiatal emberek közt folytatott szóvita alkalmával, hogy egyik is másik is oly álláspontot foglal el, melyet ő kizárólagosan csak a magáénak képzel s a valódi életet nem mindig tartja szem előtt, de ez már így van, a fiatalság csupán az elmélet világában él, míg a mai társadalom nem fogad el mást, mint határozott tényeket.

A helyett, hogy midőn érettebb kort értünk, helyrehozná tapasztalatlanságunk tévelygéseit, hitünket, szenvedélyeinket keríti hatalmába; enmaga zsákmányolja ki azokat, s jó, ha nem vet oda áldozatul, ennél még önzőbb érdekeknek.

Hanem azért sem én, sem barátom nem jutottunk hasonló sorsra, hogy említést tettem ilyenemü baráti vitatkozásainkról, ez csak azért történt, mert ha a váratlan fordulatra s vég kifejlésre gondolok a Vianne életében, nem tudom megállani, hogy ne nevessek egy kissé e bölcseletek felett.

Öt évi tanfolyamunk leteltével, szerencsésen elnyertük az orvosi oklevelet, felavatott orvosokká lettünk mind a ketten ugyan egy napon; barátom ekkor huszonhat éves volt, én huszannégy. Mikor haza mentem ő is velem jött Pauba, bizalmasan elmondván, hogy szándéka komolyan udvarolni húgomnak, ha ez háttározott visszautasítással meg nem gátolja őt ebben. Én nem nagy reményt helyeztem a sikerbe barátomra nézve. Jenny e részben épen olyan volt most huszenegy éves korában, mint mikor tizenhét éves volt, még szebbé fejlődött

ki, még nagyobb zeneértő lett belőle, de a férjhezmenetel eszméjét most is épen oly habozás és bánkodás nélkül odázta el magától. Anyám még mindig tiszteletben tartotta leánya ebbeli akaratát s nem erőszakolta a dolgot. Pedig Vianne a legjobb szerencse lett volna számára, mire csak kilátása lehetett. Oly kiterjett öszszeköttetései voltak Montpellierben, hogy csakhamar, minden megerőltetés nélkül nagy gyakorlatra tehetett szert. Ezenkívül saját vagyonnal is birt, nem volt sem apja sem anyja, kik ellenvetéseket tegyenek mennyasszonya születése s vagyontalansága ellen s nem állt senki felsőbbbsége alatt, egy öreg nagybátyát kivéve, ki más véleményt nem ismert, mint az övét. A legnagyobb örömmel gondoskodott volna anyámról is.

Szép háza volt Montpellierben, s a Paui házat el lehetett volna adni egészen, vagy kiadni bérbe. Házassági ajánlata tehát figyelmet és meggondolást érdemelt, anyám örömmel is fogadta, de azt mondotta, hogy ne szóljunk róla semmit Jennynek. Csak úgy volt lehető a siker, ha Vianne néha — de nem mindennap — meglátogatván minket, meg fog tetszeni s meg tudja nyerni szerelmét.

Vianne tehát megtelepedett néhány hétre városunkban, azon nagyon elfogadható ürügy alatt, hogy egy ott lakó barátját vette gyógykezelés alá, én pedig azután csakbamar elutaztam a pyrenei hegyek közé, hova most is el szoktam menni minden évben néhány napra, hogy megtekintsem kicsiny birtokunkat.

Az idén hosszabb ideig mulattam ott. A sainte-sauveri öreg fürdő-orvos, ki engem régebben is mindig nagyon szeretett, mindig azt kívánta, hogy én legyek utódjává. Most le akart mondani hivataláról, s magát nyugalomba helyezni, s értésére esvén, hogy dicséretesen bevégeztem az orvosi tanfolyamot, azt ajánlotta, hogy pályázzam e hely elnyeréséért, ő majd betolyásával elhárítandja s ellensúlyozza azon egyetlen kifogást, mit ellenem felhozhatnának, t. i. fiatalságom és tapasztalatlanságomat. A környékben mindenki oly szives volt irányomban s szivesen fogadott házánál, hogy igen nagy ellenzéktől nem kelle tartanom. Hanem még is gondolkodási időt kértem.

Az állomás magában véve elég jó volt, de egész éven át nagyon rövid tartamu. A közeli hegységek valamelyikében kellett volna azon

esetben télire berendezkednem, hol rendes orvosi gyakorlatra lehessen kilátásom. De erre alkalmas helyet nem igen tudtam a környékben találni, mindenütt be voltak töltve az orvosi állomások, s semmi kilátás helyüresedésre. Egy hetet szenteltem e körülmény kitudakolásának.

A dolog mindenesetre megfontolást érdemelt. A színhelylyel, hol fellépendő valék, merőben ismeretlen voltam, s a környezetre nézve teljes bizonytalanságban. Arra sem leheté számitanom, hogy Pauban telepedem meg. Ott jelenleg is több orvos élt, mint mennyire szükség volt a helység terjedelméhez képest; erre hát nem is gondoltam, de szerettem volna, hogy igen messze se távozzam el családomtól, s Luz pedig anyám véleménye szerint nagyon is messze esett tőlük. A véletlen — vajjon mondhatom-e, hogy csupán a véletlen? véget vetett e bizonytalan helyzetnek.

Egy reggel sétálgatva, a Bergonz hogy csup legelőjén fekvő pásztortanyák, vagy jobban mondva az ott szétszórt kunyhócsoportok között, melyek még félóra járásnyira emelkedtek vendéglőnk felett, két utazót láttam a hegyen felfelé közelíteni, egyik gyalog jött,

másikat hordszékben hozták. A gyalogoló igen választékos külsőjü angolnak nézett ki, kit kellemes arczáról, jól ápolt alakjáról itélve, alig ötven évesnek leheto tartanom, de kinek kevéssé hajlékony lábai s tiszta ősz haja hatvanra is mutattak. A másik egyén, kit két erőteljes hegylakós vitt hordszékben, mintegy huszonnégy éves, nagyon szép, fiatal hölgy volt, kissé halvány arczzinnel, bágyadt kinézéssel, rendkivül izletes öltözékben. Vezető nem volt velök; erre a Bergonz hegycsup megmászásánál nincs szükség, mert ott könnyen haladhatni előre, utja egyenes irányban viszen. Látásból már ismertem, csaknem valamennyi betegét s ott idéző turistáit a fürdőhelyiségnek. De ezek merőben ismeretlenek voltak előttem. Alkalmasint csak azelőtti este, vagy tán épen most érkezhettek.

Egyik kunyhó előtt megállapodtak s a pásztor sietett tejjel megkínálni őket. A fiatal nő visszautasítá ajánlatát, azt mondván, hogy reggelizett már Bielsáéknál, azaz annál, ki bérbe tartotta vendéglőnket. A választékos kinézésü ur angol nyelven mondott valamit a hölgynek. Ez ugy látszék, hogy nem angol

születésü, mert ismételteté magának a mondotat s még sem látszék kísérője szavait érteni. Ekkor ez francia nyelven szólt hozzá, melyet hasonlóan folyékonyan beszélt.

— Hadd igranak valamit e jó emberek — szólt — s pihenjék ki kissé magukat.

Ezután a juhászhoz fordulva — kérdé — ha van-e bora eladó. Ez tartott ugyan házánál mindig néhány palaczkkal, de csak ugy titkon rejtegetve, mivel szerződése volt a vendéglőssel, hogy csak tejet szabad árulnia. Észrevettem, hogy jelenlétem miatt nem mer szólani, ámbár nekem semmi közöm nem volt a dologhoz. Hogy kimentsem őt e zavarából, pár lépésre távoztam tőlük s kezdtem lefelé haladni az ösvényen.

Néhány percz mulva azonban ismét visszatértem; nem állt ugyan szándékomban kimeni a hegyesúcsig, hol már minden utolsó kavics darabot ugy is jól ismertem, de vagy tán még egyszer viszontlátni a fiatal hölgy kedves halvány arcját.

Pedig meglehetősen eltompult, érzéketlen voltam már, mind a legcsinosabb, mind a rút női arcok aránt, kikkel mint utazókkal talál-

koztam. Elég hosszas időn át voltam vendég-
lői segéd arra, hogy valamennyi ily átröppenő
madárkát, számomra elérhetlen vadkint tekint-
sek; csak hogy mivel az ember azon korban,
melyben én akkor valék, érdekekkel szemléli, e
kisebb-nagyobb mértékben, bukott angyalokat,
vagy választékos egyéneket, vizsgálódásaim
nyomán azon eredményre jutottam, hogy képes
valék meglehetősen finom megkülönböztetéseket
tenni közöttök.

Nagyon hamar felismertem s meg tud-
tam különböztetni pl. a valódi törvényes há-
zastársakat, az ideiglenes kéjutazást tevő pár-
tól; egy magasrangu szeszélyes angol nőt, va-
lamely kényeskedő kalandornőtől, vagy egy fi-
nom módon pajzánkodó szeles párisi nőt, ki
azért a valódi művelt világhoz tartozik, egy-
tán jobb izléssel öltözködő s illedelmesebb
modort negélyező könnyelmű kaczerőtől. Atyám,
ki ezeket mindig összetévesztette s anyám, ki
épen semmit sem értett ilynemű dolgokhoz,
bámulták éles látásomat, midőn képes valék
nekik első tekintetre megmondani, hogy mily
különlegességű. vagy fajtájú egyénnel volt
dolguk.

Visszatértem tehát s figyelemmel kísérem az utasnőt, igen bámulva a felett, hogy sehogy sem tudom magamban meghatározni, társadalombeli valódi állását. Öltözéke kifogástalan volt, párosulva benne francia izlés angol kényelem szeretettel. Azt láttam, hogy francia születésű, s hogy ez, angolhoz tartozik, de leánya még sem lehetett, legkevésbé sem hasonlított hozzá, s ennek anyanyelvét is csak hibásan, akadozva beszélé. A külszin után itélve, épp ugy lehetett neje, mint kedvese, de ha ez utolsó eset állt, akkor a legválogatottabbak egyike lehetett, mert gondos szeretettel ügyelt minden léptére, kezét nyujtá neki, ha át kelle lépni egy kövön vagy göröncsön, s ha utjában letört galyat vagy más nemű akadályt pillantott meg, azonnal lehajolt azt elhárítani előtte, ámbár teste nem volt már nagyon könnyed, hajlékony.

Elbámultam, hogy még mindig ott találok őket a juhász-kunyhó előtt alá s fel járkálva, mintha valamire várnának. A juhászhalak elmondá nekem, hogy a hordszék vivők egyike hirtelen rosszul lett, s kért lépnék be vele a juhakolba, hogy nézzem meg a beteget,

ki egy zsup szalmán fekszik, s nagy görcs-rohamokban szenved.

Belépve hozzá, a szegény ördög nagyon kért, hogy ne szóljak semmit bajáról az uraságnak.

— Elmulik nem sokára — szólt — csak öt percznyi nyugalomra van még szükségem, s jobban leszek.

Én ismertem ez embert, tudtam már, hogy szoktak neki ily görcsös rohamai lenni, valamint azt is, hogy az nem mulik el oly gyorsan. Határozottan megtiltottam, hogy most egyhamar ismét útra keljen. Valami csendesítőt adtam neki, mely velem volt, kis utitáskámban, s társának azt tanácsoltam, menjen vissza a vendéglőbe, ott tán fog találni egy másik hordárt: én pedig magamra vállaltam, jelentést tenni az utasoknak a bajról, mely késelteti őket utjok tovább folytatásában.

— Nem nagy baj! — szólt a fiatal hölgy, akkor gyalog megyünk mindketten. Nemde gyalog is nagyon könnyen fel lehet menni a hegyre?

— Nagyon könnyen, viszonzám neki.

— Nem, nem édesem, három órai ut igen sok volna, ezt teljességgel meg nem fogom engedni.

— S kellene arra három órai gyaloglás? kérdé, felém fordulva a hölgy.

— Ide nincs messzebb, másfél órányinál a tető.

— Nos barátom, ismételje ezt férjemnek is.

Az angolra pillantottam, arcának egy izma sem változott e szók hallatára.

— Ennél egy sokkal egyszerűbb s természetesebb eszmém van nekem — szólt hozzám, ez abból áll, hogy ön azon emberrel, ki nem beteg, vinni fogja tovább az asszonyok székét — s mivel én e szóknál elmosolyogtam, így folytatá:

— Megfizetem a mit kívánni fog fáradtságáért.

Tökéletesen úgy valék öltözve, mint a közönséges hegyi lakók, mikor ide megérkeztem mindig felvettem ez öltözéket; az öreg juhász, ki gyermek koromtól fogva ismert, tegezett; a csalódás tehát egészen természetes volt.

Nem is nehezteltem érte, de visszautasítottam az ajánlatot, mondtam, hogy csak az

lehet itt hordár, ki erre szabadalmat nyert s hogy nekem nincs ily jelvényem.

— Azon esetben várni fogunk — szólt az angol.

— Nem, ne várjunk — szólt neje; ezen hordár menjen s keressen társat magának, s majd a hegyen utól érnek bennünket.

Az öreg juhász, vagy pedig ez a fiu itt, ezzel reám mutatott, majd vezetni fognak minket és én is gyalog megyek. Nemde, így jó lesz.

— Igen, ha oly vezetőnk volna, ki téged támogasson; de erre a juhász igen öreg, s e fiatal legény pedig nem vezető, a mint nem hordár.

— Oh az mit sem tesz, azt szabad ten-nem, aztán én jól elvezérelhetem önöketa Bergons hegycsucsig, hol az utazók semmi komoly veszélynek nincsenek kitéve.

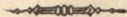
Hogy mi okon adtam e feleletet, mely egész jövőm felett határozandó volt, magam sem tudom. Vannak perczek, mikor az ember önkénytelenül követi belső sugallatát, belső sugallatom e perczben azon biztató, nyájas tekintetből eredt, melylyel a fiatal delhölgy nyugta-

tá rajtam szemeit. Némi meglepetéssel, de melyet elnyomni igyekeztem, vettem át azonnal a napernyőt s felöltőt, melyeket az angol hanyagul dobott vállamra, s kezdtem előttük haladni fel a hegyen.

Magam sem tudom minő legyőzhetlen kíváncsiság gyötört e perczen, s miféle ígézet alatt állottam egyszersmind.

E fiatal nőt szemlélve, azon heves érzelmeket s felindulást juttatá eszembe, melyet Bordeauxban létemkor éreztem, midőn pár perczre megpillantottam volt a Perez Manuela kedves arczát.

Mindkettő, mennyire vissza tudtam emlékezni, ugyan egy jellegü külsővel birt, termete sem nagy, sem kicsiny, kissé sovány tele kecsés finomsággal, sötét, nagy fekete haj, világos szemek; de ennek külsőjén több volt a világban való jártasság s kevesebb a tűz, élénkség. Televér párisi nő volt ez, a legnemesebb fajból, kiejtése legkisebb kétséget sem hagyott fenn.

MÁSODIK RÉSZ.

I.

Mint mondám, valóságos ígézet alatt állottam. De be kell vallanom, hogy egyszersmind valami sajátságos bizalmatlansági érzet lepett meg. Neveltetésem, természeti tulajdonaim s környezetem befolyása, a heves vérmérsék és tartózkodás különös vegyülékét fejtették ki jellememben; bizonyos birálati képesség s skepticismus iránti hajlamma! képzeltem azon időben magamat felruházva lenni, még önmagam iránt is, s alkalmasint a Vianne befolyása nyomán; de közeledett az időpont, midőn ifjúkor s tapasztalatlanság ismét visszakövetelik jogaikat.

A fiatal nő, ki meglehetősen izgatá kíváncsiságomat, előbb férje karján haladt; nem tegeződtek, a férfi Helénnek szólítá őt, s erősíté, hogy legkevésbé sem fárasztá ki e karöltve haladás fel a hegyre. A nő azt felelte,

hogy meg van győződve az ellenkezőről, s hagyja egyedül menni őt. A kérdés csakhamar ellőn döntve az által, hogy az út igen összeszűkült, s a hölgynek kettőnk között, magára kellett menni; később meredekké s oldalossá vált s az angol az ösvény sziklás oldalára akart felmenni, hogy társnőjét óvja a szédüléstől. Ekkor ez ijedt meg s nyugtalankodott társáért, s miután láttam, hogy valóban kétszer is megbotlott a kövekben, közbe vettem magamat:

— Polgártárs, — szólék, igyekeztvén hangoznak déli kiejtést adni, mivel tévedésük igen mulattatott, s azon voltam, hogy az mentől tovább tartson — azon percztől fogva, hogy elfogadtak vezetőjüknek, felelős vagyok önökért. Meg kell engednie, hogy az asszonyságot én támogassam, s ön megy előttem.

Egy előkelő ur, nyugodt hanyagságával, ki nem lehet féltékeny egy paraszt emberre, egyezett bele az angol ajánlatomba.

Én éppen az ösvény szélén haladtam előre, a meredély felől s a fiatal hölgy kis kesztyűs kezével vállamra támaszkodott.

Ha valamely nagyobb akadály állt utunkban, átfogám őt karommal, túltettem rajta. Így

haladtunk mintegy fél órát, s nekem csak könnyű sétának tetszett az egész. A fiatal hölgy ügyes, könnyed mozdulatu volt, de az angol egészen eltikkadtnak nézett ki.

— Szegény barátom! — szólt a nő hangosan, mintha magában beszélne, midőn a férfi egy kicsit hátra maradt, — ez még is igen nehéz út nekie, azt hiszi még mindig fiatal . . .

— És pedig már nem fiatal többé, feleltem szavaira, együgyűséget tetteve s tán nem éppen dicsérendő érzelemtől ösztönözve.

A hölgy visszafordult s előbb haragos pillantást vetett reám, de ekkor hirtelen elpi-
rult, mintha meg lenne szégyenülve az összehasonlítás felett, kettőnk között. Én azt akartam, hogy szóljon is hozzám.

— Mi tetszik? Bocsánat azt hittem, szó-
lott valamit az asszonyosság — mondám — oly ügyetlen vagyok . . . csak szükségben állok be-
vezetőnek!

— Ha ön nem az, minek lenni látszik, tehát ki ön?

— Egy semmi műveltséggel nem bíró egyszerű szegény ember, ki medvékre szokott vadászni.

— Oh hisz az szép dolog, medvékre vadászni. Ölt-e meg sok medvét?

— Nagyon sokat.

— Aztán nemde sok veszélylyel jár az ilyenemű vadászat?

— Oh ez nagyon veszélyes.

— És ön soha sem fél olyankor?

— Oh ha az ember megijed a medvétől, akkor vége az életének s miután én épen egészségesen itt vagyok . . .

— Aztán, hogy öli meg biztosan a medvét?

— A régi falusi szokás szerint, most is ez a legjobb módszer: az ember balkarjára csavarja köpenyét, melyet azon perczen tart elébe, a midőn felágaskodik s ekkor jobb kezével szívébe szurja a kést.

— Oh hisz ez borzasztó! Ez még inkább felizgathatja az embert mint a bika-viadalok, melyeket Spanyolországban láttam.

— Kegyed tehát Spanyolországból jön?

— Nem, most éppen Londonból, de lát-
tam Spanyolhont is. Férjem nagyon szeret
útazni.

— S kegyed is?

— Én már kissé jól laktam vele; de
ime férjem utól ér bennünket, ne beszéljen ne-
ki a medvevadászatról.

Meglehet szeretne ő is részt venni vagy
egyben s nekem az igen nagy nyugtalanságot
okozna. . .

— Tehát ugy látszik igen jó férj?

— Jó mint egy angyal — viszonzá a
hölgy merőn tekintve rám, mintegy azt mond-
va, hogy oly nő, mint a milyen ő, nincs mit
tartson egy hozzám hasonló ember bizalmassá-
gától.

Az u r r a l egyidejűleg utól ért a két
h o r d s z é k - v i v ő is. Az ifju hölgy fel is
ült a székbe s kért, ne hagyjam f é r j é t ma-
gára.

Tudtam, hogy nincs veszély s nem sok
szükség van reám, hanem azért nem szándé-
koztam visszatérni s midőn az utazó így szólt
hozzám: „Csak jöjj még tovább is fiam, mert
ily kevésért nem akartalak fárasztani!“ gon-

doltam, hogy bármikor is visszautasíthatom a pénzjutalmat s a sétát pedig el lehet fogadnom e szép időben.

Társam előbb nyomon akarta követni a hordszéket, de erről csakhamar le kellett mondani s miután most nője előtte lévén nem láthatá őt, nyájas hangon s egész udvariasággal kérte karomat, hogy reá támaszkodhassék.

Egy hajdani elévült világfinak tartottam őt elsőbben s e mellett meglehetősen nevetésesnek.

Most láttam, hogy csalódtam; egy igen kellemetes ember volt, ki egész erejéből küzdött a jelentkező öregség ellen, hogy ne legyen az által senkinek terhére és unalmára.

— Ezelőtt híres gyalogló voltam — szólt egy kis pihenőt tartva — nem ilyen edzett hegyi lakó, mint te fiam, hanem gyors és izmos, erőteljes vadász, kinek eleme volt a veszély és tevékeny élet. Most az idő sulya kezdi nyomni vállaimat. Küzdök addig a míg győzöm s ha többé nem lehet, megadom magamat sorsomnak.

— Jól teszi ön, ha küzd az elgyengülés

ellen; csak igen megerőltetnie sem kell magát. Hány éves ön?

— Nem tagadom el évszámaimat, hatvankét éves vagyok ... s te fiam?

— Huszonnégyszáz; ne beszéljen most többet, lélekzete egészen elakadt; mint látom, gyenge a tüdője. Azt nem mondom, hogy ne tegyen mozgást, hogy soha ne fárasztja el magát; éppen ellenkező véleményen vagyok. Láttam mellbetegeket, kiknél ez nem volt még nagyon megrögzött baj, hogy az által gyógyultak ki, hogy naponta mérsékelt, de folytonos megmegerőltetésnek tették ki magukat, hogy a meggyengült szerveknek rendes működésüket helyreállítsák.

— Ej ej — szólt társam, hirtelen megállapodva, hisz te úgy beszélsz, mint egy tökéletes orvos, de még jobb tanácsot adsz annál, mint az én orvosom, ki mindig csak nyugalmat és helytülést rendel nekem.

— Igaz kissé orvos vagyok magam is; itt a hegyek közt élve, szükség, hogy az ember mindenhez értsen egy keveset.

Megengedi ön, hogy megfigyeljem lélegzet vételét? Vegyen ön oly mélyen lélegzetet a mint csak bír.

— Ime.

— Oh ez teljességgel nem megy roszul; még könnyen kigyógyulhat ön bajából, csak egy kis kitartásra és türelemre lesz szükség. Tegyen sétát naponta, de oly hosszat mint ma. Mára eleget is járt már.

Az angol meglepetve tekintett reám. Kezdem magamat elárulni; meguntam felvett szerepemet! Most elértük a hordszéket.

Tudva van, hogy a székhordárok nagyon gyorsan járnak, csak nem futva haladnak. A fiatal hölgy rendeletet adott, hogy álljanak meg s várják be férjét. Kiszállt volt mire oda értünk, s előnkbe sietett.

— Most már én megyek gyalog — szólt férjéhez — s ön fog felülni a hordszékbe.

Férje azt visszautasította; az ifju nő előtt nem mutatá lankadtságát, s nyugtalan tekintetében azon óhaját véltem rejleni, hogy nem kell előtte kiejteni ama borzasztó szót — tüdőbaj; de azt hittem, az kötelességem, hogy én is pártoljam a nő akaratát, s úgy látszott ezt nagyon jó néven vette tőlem.

— Kedves barátom -- szólt behizelgő bájjal hangjában, ön ma nem egészen jól érzi

magát, nem jár szokott könnyűségével. Ha visszautasítja kérésemet, tévé hozzá halkabban, azt fogom hinni, hogy nem szeret többé engem.

E szavak győztek, a férj engedett. ▲ hordárok gyors léptekkel távoztak vele, sovány természetű volt, könnyen birták.

A jövő perczben csak ketten voltunk.

— És most rajtunk a sor kedves orvos ur! szólt minden zavar nélkül fogadva el nyujtott karomat. Hordáraitam ugyan szép dolgokat beszéltek nekem önről!

Őn huszonnégy évvel végezte az orvosi pályát, s oklevelet nyert, a mi nagyon szép dolog, ön nagyon jó családból való, mely nagy tiszteletben áll e vidéken, azon a ponton van, hogy a jelenlegi Saint-Sauveur-i fürdő-orvos társává s később helyettesévé legyen, s végre egy művelt, finom nevelésű fiatal ember ön nem csak, hanem az előkeiő társaságok méltó tagja is, mihelyt kedve van ott megjelenni.

És mit tesz ön? gúnyt űz a szegény utasokkal, ez álöltözettel tévutra vezeti őket, kiadja magát medvevadásznak, míg ön nem más mint a fiatal Bielsa Lorand, tulajdonosa azon csinos háznak s a körül fekvő le-

gelőknek, a hol előbb megállapodtunk volt. Azt kérdem, mire való a színészkedés, s minő gyönyört okozhat önnek nevetségessé tenni oly egyéneket, kiket nem ismer, kik önnek mitsem vétettek?

Azt feleltem e megtámadásra, hogy én nem ajánlottam fel senkinek szolgálatomat, hogy ők vették azt igénybe a nélkül, hogy megkérdeznének ez iránt, hogy én nem neheztelek reá e tévedésért, s mint rendreutasítást fogadom azt, durva öltözékem s köznapi megjelenésem miatt.

— Akkor hát férjemre neheztel ön?

Ez esetben nagyon igaztalanul cselekednék; ő kissé szórakozott természetű; s azt is meg kell adni, hogy a gazdagság érzete s annak megszokása, hajlandóvá teszik az angolokat azon hitre, hogy pénzzel mindent elérhetni s bár kit találjanak elő, egyaránt rendelkezhetnek vele, ha egyszer fizetést ígérnek; de ha ön közelebről ismerné sir Brudnel Richardot, bizonynyal mindent megbocsátna neki. Ő a legkedélyesebb, legjobb indulatu, legszelidebb, legnemesebb ember az egész világon! Nos csak bocsásson ön meg neki gyorsan!

san, mert különben én nem fogom önnek soha megbocsátani, hogy engem akart szavaival ki játszani, megcsalni.

— De hát mivel csaltam én meg kegyedet?

— Még kérheti! Ugyan hány darab medvét ejtett ön el élteben, derék ifju vadász, ki oly jól kezeli a vadászkést?

— Ha még jobban kikérdezte volna kegyed hordszékvivőit felőlem, bővebb felvilágosításokat nyerhetett volna tőlük ez iránt is. Eddigelé hét medvét ejtettem el, melyeknek nagykar mu talpait vendéglőm kapujára kiszegve bármikor meg lehet látni.

Megvendégeltük olyankor barátainkat s vevőnket, a nyereséget pedig megosztottam vadászpajtásaimmal.

— Így tehát . . . megadom magamat, ön egy rendkívüli ember s kénytelenek leszünk bocsánatot kérni öntől.

— Elfogadom a kegyed részéről — viszonzám jókedvűen. A mi pedig sir Richardot illeti, vele még előbb békét kötöttünk, már orvosi tanácsban is részesítettem őt.

— Ah hogyan! tán csak nem beteg?

— Kissé gyöngéledő. De azért hosszas életű lehet.

— Isten hallgassa meg önt! E megnyugtató szavakért és hogy megpecsételjük ön kifejezett bocsánatát, kérem nyujtsa ide kezét.

Felindulással fogtam meg előmbe nyujtott kis kezét, de nem mertem megszorítani.

— Ej tegyen ön angolosan! szólt, Shake! Shake! (rázza meg jól!) Ön fogadom jól tud angolul, én részemről soha sem leszek képes megtanulni; borzasztó egy nyelv. Szeretem a spanyol nyelvet, azt már gyorsan és nagyon könnyen megtanultam, hanem valódilag csakis a francziát szeretem simádom Franciaországot és Párist!

— Kegyed ott született?

— Ott; nagyon szegény szülőktől s mint mondják, gyermekkorom igen egyszerű, igénytelen körben s körülmények közt folyt le.

Később gazdaggá lettem, de nem voltam boldog. Sir Richard megszeretett; ő lett reám nézve az isteni gondviselés.

Most nincs semmi kivánni valóm, teljesen boldog vagyok.

— Még volt egy férje kegyednek ő előtt-e is?

— Nem volt. Miért e kérdés?

— Beszédjéből érteni véltem . . .

— Oh, az én élettörténetem igen hosszas s épen nem mulattató! Beszéljünk inkább önről.

Valóban itt akar ön megtelepedni?

— Még nem határoztam semmit e részben.

— Nem gondol ön házasságra?

— Az még igen korán volna.

— Tehát ön senkibe sem szerelmes?

E rögtönzött váratlan kérdésre egészen elpirultam, mint egy iskolás-gyerek s azt feleltem, hogy még soha sem voltam szerelmes.

— De hát miért? — kérde a hölgy oly biztos nyugalommal, mintha egy fiatal leányt vonna kérdőre.

— Nem volt időm reá.

— Az igaz! a tanulás a kötelesség! Ön komoly, higgadt ember. A Brudnel ur ifju kora nem volt ily zajtalan, tiszta. Ugy látszik, hogy korának legkeresettebb, legcsábítóbb férfiai közé tartozott s hogy mikor oly idős volt,

mint ön most, már a legfeltünőbb kalandjai voltak.

— S ő elbeszéli azokat kegyednek?

— Nem soha. Másoktól hallottam; de hát miket is beszélek én önnek itt össze-visz-sza? Valódi bohó nő vagyok. Szokásom néha fenhangon gondolkodni, neveltetésem nagyon megkésve kezdődött s akkor is igen hiányos volt. Egyedül férjemnek köszönhetem a mi műveltséggel bírok, a legnagyobb türelemmel s angyali jószággal igyekezett oktatni mindenben.

A hegy most meredekebbé vált s a hölgy megszűnt beszélni, ámbár mint látszék, nagyon közlékeny kedvében volt.

Én gondolkozóvá lettem. Nagy vonzalmat éreztem e nő iránt, őszinte, gyermekded kedélyűnek, jószivűnek találtam őt s elragadóan bájosnak: aztán perczenként úgy tetszék, hogy hiányzik nála a női tapintat s hogy igen fesz-telen, bátor velem szemben. Könnyen megtör-ténhetett, hogy sir Brudnel olyasmit követett el Franciaországban, mit elhamarkodott há-zasságnak neveznek. Előhaladott kora elnézővé tette őt e bájos ártatlanság irányában s e

hiányos neveléssel szemben, mely fokunkint tárulva fel előttem, majd elragadtatásba hozott, majd csalódásba ejtett.

Valaki azt mondhatná talán, hogy igénytelen állásomhoz képest igen is nehezen kielégíthető voltam. Daczára a Vianne és magam okoskodásainak, valódi ideálistává lettem volt s természetemnél fogva hajlandó, mindig látköröm keretén túl is megszemlélni a dolgokat.

Aztán jelenleg még szemem előtt is volt oly pont, mit párhuzamba állíthattam, ez a férj volt, kinek előkelő finom modorát méltán dicsérhette e nő.

Meglátszott rajta a természetadta nemes születés, fejlesztve higgadtság és önérzet által. És pedig a fiatal hölgy is előkelő külsővel, előkelő születéssel birt, természeti hajlama a legjobbaknak látszanak s bizonynyal ösztönszerűleg elodázott volna magától mindent, mi aljaság, vagy csak durvaság színét viseli is magán; hanem a valódi kimivelődés finom csilláma nem volt meg eléggé rajta, vagy tán szellemi tehetségében volt a hiány.

Brudnel ur, felérkezvén a tetőre, gyönyörrel szemlélte a tájat. Nagyon szép tiszta

idő volt s miután most először utazott a pyrenei hegység között, alkalmam nyílt részletezni előtte, minden kiválóbb pontját a szemünk elé tárult, elragadóan szép tájképnek. Nem volt itt egy hegyszakadás, barlang vagy csúcs, nem oly völgy, melyet én már meg ne jártam volna, melynek rövidbe foglalt földtani leírását adni kissé zavarba ejtett volna, ismerem mind e hegyek alakulását, növény- és állatvilágát.

Ámbár, hogy az ur is fel volt már világosítva kilétem felől, nem mutatott semmi változást felvett modorában.

— Köszönöm jóságát orvos ur — szölt a lehető legtermészetesebb hangon — miután kimerítette a kérdezősködések sorát, ön valóban megbecsülhetlen egy vezető, kivel találkozni szerencsének mondhatom.

Igen, igen sajnálnók, ha ön már is elhagyna bennünket, nem tetézhetné-e ön örömmünket e találkozás felett még azzal, hogy elfogadja, velem és nőmmel ebédelni, akár az ön vendéglőjében, akár Luz-ban, hol szállva vagyunk?

Válaszszon ön s mondjon i g e n t, mert

ellenkező esetben nagyon megszorította minket.

A legszeretetreméltóbb kellemmel mondta e szavakat a nélkül, hogy meglepetést vagy sajnálkozást mutatna elkövetett tévedése felett: ellenkezőleg alkalmul használta fel kifejezni örömét, mi sokkal lekötelezőbben hangzott s több észre mutatott, mintha mentegette volna magát miatta.

Elfogadtam meghívását, hogy Luzban étkezsem velők, miután ott teendőim voltak az esteli órákban s félve, nehogy addig terhőkre legyek, távozni akartam. Nagyon marasztottak s én szívesen engedtem kivánságuknak. Lefelé mindhárman gyalog tértünk vissza. Brudnel asszony időnkint elfogadta karomat s így percenként magunkban lehettünk, de már tökéletesen megszűntem felindulást érezni mellette. Elvitázhatatlanul szeretetreméltó, kellemes nő volt, jószivű, tetszeni kívánó, de legkevésbé sem kaczer, tetszelgő. Észrevehettem, hogy époly szívélyes kellemmel beszélt a hordárokkal mint velem.

Elmójének e folytonos elfoglaltsága, vagy is inkább heves nyugtalansága, jó indulata ki-

folyásának látszék lenni. Természetes észszel birt, nem igyekeztén elrejtteni tudatlanságát, kérdezősködött mindenről s minden kicsinység képes volt elragadtatásba ejteni őt, tudnivágyó engedelmes, jóindulatu imádandó gyermek volt, tele gyöngédséggel s kecses odaadással öreg férje irányában. Uly őszinte ártatlanságot lehel minden szava, mozdulata, mely kizárt minden kétséget a felől, hogy valóban és mindenekfelett szereti őt.

Különben a férj maga is oly kedves, szeretetreméltó volt, hogy ezen csodálkozni legkevesbé sem lehetett.

Ebéd közben a nő keveset beszélt, fáradtnak mondá magát s csakhamar szobájába távozott.

Másnap kora reggel volt indulandó az utazó pár Bagnère-be. Ugy véltem ideje már bucsut vennem nekem is. Brudnel ur most sem bocsátott el.

— Legyen oly szives orvos ur, maradjon még, hogy beszélgessünk együtt egy keveset. Néhány kérdést szeretnék önhöz intézni; menjünk az erkélyre szivarozni.

Házi gazdám egészségi állapotáról kezdett beszélni. Nem szoktam önmagammal tulságos sokat foglalkozni, — szólta, miközben a legjobb szivart nyujtá át nekem, mit életemben szivtam, — midőn teszem ez azon okból történik, hogy valamely komoly elhatározásra jussak, s azt szigoruan meg is tartsam. Mondja meg ön, hogy csak társalgás kedvéért, vagy megfontolás következtében nyilvánítá-e nekem a hegyi séta alkalmával azon rendszert, melynek megtartása, ha nem gyógyít is ki egészen — mint mondá — de egy időre óvja egészségemet?

— Megfontolás nyomán s teljes meggyőződésből nyilvánítám a mondottakat.

— Azon esetben ön tökéletesen ellenkező véleményen van, mint volt házi orvosom és én hajlandó vagyok önnek adni igazat, mivel az ő rendszere igen gyengítőleg hat reám és valahányszor rendelete ellen kissé kifárasztottam magamat, mindig javulást éreztem. Különben kedves, művelt fiatal ember volt, kit roskatag személyen mellé vettem fel védőül, s ki követte utazásaimban. E folytonos véleménykülönbség volt oka elválásunknak. Azt hiszem beleunt volt e bolygó életmódba, s szeretett vol-

na valamely nagy városban telepedni meg velem, hol mint gyakorló orvos is működhessek. Ez jogában állt, azonban nem hiszem, hogy sokat nyert volna a csere által. Nálam tizezer forint tiszteletdíja volt ; ez egy fiatal emberre nézve meglehetősen jó állomásnak mondható s a mellett szabadságában állott bármikor felhagyni vele s tőlem megválni.

— Ön azt gondolja, — folytatám — hogy orvososa csalódott abban, minő rendszert kell követnie, s miként kezelje önnök baját?

Azonban mielőtt egészen oszthatnám önnök nézetét e tárgyat illetőleg, jobban meg kellene, hogy ismerjem természetét, jobban megfigyeljem a jelenségeket, s mindenek felett orvosilag ki kellene önt kérdezniem.

— Hisz az megtörténhetik azonnal, kérem jöjjön velem szobámba.

Vizsgálatom eredményéből, kérdéseimre adott feleletéből, világosan kitűnt, hogy még elég jó erőben érzi magát, s élélhet tiz évig; vagy még tovább is a nélkül, hogy testszervezete igen nagy rongálódásnak legyen kitéve. Helyeseitem megkezdett rendszerét, azt nem ajánlottam, hogy folytonos utazásban töltsé éle-

tét, hanem a gyakori mozgást, s oly helyváltoztatásokat, melyek előnyösen hatnak meggyengült szerkezetére; de ez oly dolog, melyet tanulmányozni kell, s e részben önmagának is lehet orvosa.

Ezután készültem távozni, de ő ismét visszatartott.

— Komoly határozata önnek fürdő-orvossá lenni? — kérdé tőlem.

Meglehetősen el voltam határozva nem lenni azzá, s fel is fejtém előtte okaimat eziránt.

— S hát szülőföldjén Pauban?

— A déli városok egyikében sincs egy valamire való állomás is, melyet elnyerhetnék; tudakozódtam e felől.

— Ez esetben nincs önnek semmi megállapított terve vagy kilátása, ön szabad ura akaratának nemde? Fogadja el hát ajánlatomat.

— Az ön ajánlatát uram?

— Ön nem értett engem? Ohajtanék önnek tizezer forintot biztosítani évenként, azon feltétel alatt, hogy ön velem utazzék, vagy lakjék, míg csak kedve lesz hozzá s magára nézve előnyösnek tartja.

Nagyon meglepett e gyors elhatározás oly ember részéről, ki engem nem ismer, gondolkodási időt kértem s hozzá tettem, hogy ha el is fogadnám ajánlatát, az csak azon feltét alatt történék, hogy egyelőre, nem szerződném több időre egy hónapnál. Nem voltam még meggyőződve, ha sir Richardnak van-e valódi szüksége egészségi szempontból évi tizezer forintot költeni arra, hogy orvost tartson személye körül, mikor a nélkül is meggyógyulhat saját erejéből.

Kifogásaim s lelkiismeretességre mutató kétélyeim, még fokozták vágyát, hogy engem megnyerhessen oldala mellé.

— Adok nyolcz napot, gondolkodási időnek — szólt — erre szükség van, hogy tudakozódhassék ön rólam, de próba hónapját teljeséggel el nem fogadom. Én vagyok egyedüli megítélője azon szellemi s anyagi haszonnak, melyet egy orvos jelenlétéből merithetek magamnak.

Tehát menjen, tanácskozzék ön e felett családjával, barátaival, s ha „nem“ lesz a felelet, írjon nekem egyenesen Perpignanba, ha pedig „igen“ nel felel, nyolcz nap alatt csatlakozzék hozzánk ugyanott.

Ezzel Brudnel ur átadta névjegyét, s én másnap reggel elutaztam Pauba.

Anyámat igen meglepte s nagy felindulásba hozta a sir Brudnel Richard nevének említése.

— Hogyan, ő volna az, szólt élénken, sir Richard! Azt hittem örökre Angliában telepedett meg, s azt mondog, hogy házas?

Azután több kérdést intéztem hozzám, őt és nejét illetőleg. Miután mindazt a keveset, mit a nőről tudtam s mindazon sok jót, mit férjéről gondolok, elmondtam neki, így szólt:

— Már erre nézve valóban igazad van, legkevésbé sem csalódtál. Nagyon jó, nagyon nemes lelkű derék fiatal ember volt s nagyon szerette, becsülte őt a Mauville család minden tagja, de aztán egy idő óta annyira elvesztém őt szem elől . . . De hát mily messzi tájakra fog ő majd téged magával vinni, miután még most is annyira szereti az utazást!

— Ezentul nem lesznek valami nagyon távoli, sem nagy veszélylyel járó utai, miután fiatal nője van, ki nem osztja e részben izlését s ki nem nagyon erős testalkatunak látszik lenni.

— Szereti-e nagyon a fiatal nőt?

— Azt hiszem, egészen neki és érette él.

— De ő igen idős arra, hogy e nő viszonzhassa szenvedélyét! Te fiatal vagy s elég csinos; nem félsz-e, hogy még féltékeny lehet reád?

— Az ember megválhatik egymástól, a mely perczben nincs többé elég bizalma egymáshoz.

Nem várnám bé, hogy gyanuja kitörésre, vagy csak sértésre is okot adhatna irányomban.

— Látom, hogy kedved van elfogadni az ajánlatot.

— Bizonyos, hogy kedvem van oly jövedelemhez juthatni azonnal, mennyit bizonynyal tiz év eltelte alatt sem szerezhetnék meg, ha ezt most visszautasítom. Kedvem van utazni, világot látni. Azt hiszem, az ember mindig tanul és okul az által, ha környezetét változtatja. Azonban, miután arra legkevésbé sincs kedvem, hogy neked szomorúságot okozzak, ha akarod, visszautasítom az ajánlatot.

— Azt ne tedd, nem áll jogomban jövőd felett önkényüleg határoznom s különben is

— S különben is akartál még valamit mondani?

— Semmit, csak úgy magamban beszéltem. Fogadd el az ajánlatot s indulj utnak mentől előbb.

Anyám felállt, megölelt s fejemet kebléhez szoritva csókkal s könnyekkel halmozá el, azután minden erejét összeszedve eltávolította magától s így szólt:

— Utaz: el még holnap s a nélkül, hogy hűgoddal közölnéd szándékod, ki nem tud úgy belenyugodni mindenbe, miként én. Én magamra vállalom megértetni vele, hogy nem tehetnél máskép.

— Ha neked s hűgomnak annyi szomorúságot okozok azáltal, akkor ez megzavar s ingadozóvá tesz. Tán azt hiszitek, hogy száműzni akarom magamat körötökből s szülőföldemről? Azt reménylitétek, hogy lehetséges lesz mindig itt a közelben maradnom?

— Nem hittük ezt! nem alkottunk magunknak ily képzelgéseket, de a nők természetében áll mindig reménykedni, hogy valamely csoda történik az ő kedvükért.

— Nos ki tudja, nem következik-e be

majd később valamely ilynemű csoda? Biztosítlak, hogy ha a sors beleelegyedik, egész erőmből fogom én is elősegíteni a dolgot. S aztán ha Jenny végre elhatározza magát meghallgatni az én kedves Vianneom kérését, eléggé boldog leszek arra, hogy nyugodtabban bevárhasd visszajöttömet. Mennyire haladt a Vianne ügye?

— Nem is igen tudom biz'én — viszonzá anyám sohajtva — mit tudja az ember Jennyvel hogy hányadán van? Ne szólj neki semmit elutazásod előtt, jobb lesz úgy s mindenekfelett utazz el gyorsan, hogy ne legyen időm ingadozni elhatározásomban.

Mondd csak anyám — szólék hozzá reggel elindulásom előtt — hogy esheték az, hogy te ismered sir Brudnel Richardot, s ő még sem említett téged előttem egy szóval is?

— Beszélj neki Moessant Adélról s alkalmasint vissza fog emlékezni reám; férjhez menetelem előtt ismert engem s atyádnévét nem is tudta. Mondd meg neki . . . nem, ne mondj semmit, kinos emlékeket költhetne ez fel benne.

— De mégis! ha alkalomszerűleg elő-

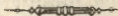
hozhatod a nélkül, hogy igen nagy súlyt látszanál reá fektetni, említsd meg neki a Mauvillei kastélyt; jegyezd meg magadnak szavait, melyeket erre vonatkozólag mondani fog s közöld velem pontosan; ez nem sietős ugyan, de nem minden fontosság nélküli. Minő saajátságos esetlegesség ez, mily különös játéka a sorsnak, hogy ti ketten így összetalálkoztatok.

— De kérlek fejtsd meg már okát meglepetésednek, és eddigi hallgatásodnak, mert mindez kezdé már izgatni kíváncsiságomat.

— Ha csak az én titkom volna az, azonnal elmondanám nyiltan; de így kénytelen vagyok hallgatni.

— Atyámat érdeklő dolog?

— Teljességgel nem; s téged is épp oly kevésbé. Beszélj csak neki a Mauville-i kastélyról, s meglátjuk mit szól hozzá!

II.

Mielőtt a hét betelt volna, Perpignanban voltam, s felkerestem a sir Brudnel látogató jegyén megjelölt szállodát. Brudnel ur nem volt otthon, de neje az öröm nagyon élénk jeleivel fogadott.

— Kedves orvos, ön valóban boldoggá tesz minket — szólt, s én részemről nemcsak köszönetet mondok ezért, hanem valóban áldom önt! — Látva arczomon a meglepetést, s hidegség árnyalatát, melyet e fogadtatás idézett elő, nyugodtabban folytatá:

— Ah, hisz ön nem is tudja: férjem kissé meg volt ütközve egészségi állapotán. Másik orvos a elhitette volt vele, hogy melle nagyon meg van támadva, hogy betegsége halálos, és ön megszabadítá őt ez aggálytól, mi képes lett volna megölni őt.

— Azt hiszem, kegyed tulozza kissé a dolgot. Brudnel ur előttem sokkal kevésbbé

tűnt fel nyugtalannak, s sokkal nagyobb mértékben látszott higgadtnak, mint azt kegyed állítja.

De végre is ön hiszi, hogy nem nagyon beteg? Nekem megmondhatja az igazat; van elég bátorságom meghallgatni azt, s ápolni fogom férjemet, a nélkül, hogy elárulnám nyugtalanságomat.

— Nem erősen bizom e nagy eszélyesség és óvatosságban, hanem nem lesz szüksége reá, kifejteni. Sir Richard jelenleg nem tarthat semmi komoly következményü bajtól. Az lesz kegyed feladata, hogy rendeleteimhez alkalmazkodjék, s bár mennyire jóllakott is már az utazással, folytatnia kell azt, ha én szükségesnek találom reá nézve.

— Bemennék érte a tűzbe is, ha ön azt rendelné orvos ur! Különben én szívesen utazom. Tán azt mondtam önnek, hogy meguntam már.

-- Kegyed vagy nem emlékezik mindig vissza kimondott szavaira, vagy nem azt gondolja mindig a mit mond.

A nő merőn nézett reám. Szelid ábrán-

dos szemei átható kifejezést nyertek egy percze-
re, s aztán hangosan felkaczagott.

— Mily igazat szólott ön most! — szó-
lott hirtelen. Gyakran beszélek úgy, hogy kép-
zetem sincs róla mit mondtam, Sir Richar-
dot néha nagyon mulattatja e szorakozottságem;
ő jól tudja, hogy nem az én hibám, ha egy
kicsit korlátolt eszű vagyok.

El kell vala fogadnom e jó indulatu ma-
gyarázatot . . . Mi okon tett mégis ingerült-
té? miért éreztem hajlamot tulszigorunak és
okoskodónak lenni? Oly kevésbé tudtam volna
ezt megmagyarázni, hogy észre sem vettem
birálatom helytelenségét.

— Soha sem helyeslem — szólék — ha
az ember oly könnyedén beszél önmagával. E
módot a gyermekek szokták gyakran alkalmazni,
hogy biztosítsák magukat a dorgálás ellen, s
kikerüljék a büntetést gondatlanságukért.

— A gyermekek csak gyermekek — vi-
szonzá szeliden a nő.

— És kegyed egész életén át gyermek akar
maradni.

— Ez már az én végzetem! Nem én
alkottam azt magamnak, s meg kell vele elé-

gednem úgy a mint van. Ha birtam volna elég előrelátással s okossággal, nem fogadtam volna el a helyzetet oly ember tárosnőjévé lenni, ki annyira felettem áll mindenben!

Nekem nem volt más előnyöm, mint szép arczom és ifjuságom: s miután ő ily kevéssel is megelégedett, mutatja, mily nagyon nemeslelkű ember ő; de azért tudom érteni, hogy ön együgyűnek talál, ön ki semmi elnézéssel sem tartozik nekem. Szerencsére az övé e részben kiapadhatatlan, és ön bátran feltüntetheti előtte ügyetlenségemet; az nekem mindegy, tán még jobban fogna azért szeretni.

Éreztem, hogy nagyon nevetséges voltam eljárásomban, s hogy az vagyok jelenleg is, mert nem valék képes kimagyarázni, sem mentegezni, udvariatlan megjegyzéseim illetlenségét. Ugy éreztem, hogy sérti következetesség iránti érzékemet e meglepő ellentét, mely e fiatal nő bájt lehellő külseje s azon gondatlanság között létezett, hogy legkevésbé sem igyekszik az elmét is lebilincselni. Egy kecses háremhölgy hatását tette reám, ki sem észszel sem meggondolással nem bír, s csak nevetni és örülni tud. Feltettem magamban, hogy töb-

bé nem engedem át magamat e varázsnak, mely újból megragadja egész valómat, (alkalmasint mivel oly szívélyesnek, oly nyájasnak találtam őt visszatértemkor), hogy többé okom se legyen felbosszankodni a tapintat s illemérzék e tökéletes hiánya felett.

Sir Brudnellet kötött szövetségem első óráiban láttam, hogy igen könnyű lesz nekem életemet merőben elkülöníteni a fiatal hölgyétől.

Richard ur haza jöve, igen örült engem viszont láthatni, atyailag zárt karjaiba, azután együtt elmentünk hazulról s csak ebéd idején tértünk vissza a szállodába. Brudnel asszony rendesen külön étkezett s a napnak más óráiban mint mi. Ebéd után egy órai beszélgetés közben elszívtuk szivarainkat. Sir Richard fekete-kávézott ezalatt s ezután rögtön egy palackk bordeaux-it fogyasztott el, lassanként egész élvezettel szürcsölgetvén azt; de e mértéket soha tul nem haladta, azt mondván, meg akarja tartani a közép utat, a francziák és hona szokásai között. Pontban egy órával étkezés után — miután óráját is megkérdezte volna ez iránt — fel kelt az asztaltól s elment hazulról.

— Már most ön szabad — szólt hozzám. Egyebet nem kívánok öntől, mint hogy velem egy házban lakjék, hol egy szoba mindig rendelkezésére áll és hogy velem étkezzék. Mikor nőm is velünk akar tartani, külön meg fogja jnt hívni. Mig ő és én jól érezzük magunkat s egészségesek vagyunk, ön szabad ura idejének; s mindazon órákat, melyeket nekünk szentel, mint kiváló barátsága jelét fogjuk tekinteni.

Ez intézkedés nekem nagyon tetszett, csak furdalt kissé a lelkiismeret, hogy épen ily kevés fáradsággal jussak jó jövedelemhez s ugy hittem, kötelességem is erről szólani.

— Ezen ne aggódjék ön — felelt sir Brudnel. Ha ön elhagyna minket, azonnal helyettesiteném, s nem akadnék ismét egy ily jó, kedvemszerinti egyénre s így láthatja, hogy semmit sem nyernék az által.

Másnap ismét csak ketten ültünk a reggelinél. Arról volt szó, hogy újból útra keljünk, s sir Richard ki akarta kérni tanácsomat ez iránt. Még nagyon meleg idők jártak, s a nyarat az Alpok között óhajtá tölteni s a telet Olaszországban. Ez ellen nem volt semmi kifogásom s nem tettem ellenvetést. Még azon este ten-

gerre szálltunk Porte-Vendresnél, Génua felé irányozva utunkat, honnan a Lagó Maggiorehoz szándékoztunk hajózni.

Madame Brudnelt — Helent, a mint férje őt nevezé — csak a gőzhajón láttam újból, hova elment volt előre szobaleányával együtt, hogy berendezkedjék szobájába. Óriási tömeg pakkot hordott magával, melynek nehéz kezelési módja soha legkevesbé sem hozta ki férjét türelméből. Volt a többek közt két kis kutya, egy papagály s egy kis majom, melyekre épen oly nagy gondot kelle fordítani, mintha gyermekek lettek volna, ámbár egy fiatal szerecsen meg volt bizva a fő felügyelettel. Egy öreg higgadt, pontos, hallgatag modoru angol komornyik fejezte be kisedet karavánunkat.

Azon perczben, midőn hajóra akartunk szállni sir Richarddal, a lépcső-fokán megpillantottuk Heléne asszonyt, ki már várt reánk. Levette volt fejéről kalapját s egy fekete csipke-fátyol lengett barna fűrtjei körül. A gőzös füstje visszacsapott arczára. A Perez Manuela képét véltem látni e perczben magam előtt, midőn Spanyolországba utazott volt el atyja társaságában. Azt képzeltem, hogy a hasonlat min-

denként meglepő. Azonban ajkiról hangzó párisi kiejtése ismét eloszlatá e képzelgést!

— Ugyan későn érkeznek — szólt, a mint hozzá léptünk — már valóban kezdtem félni, nehogy önök nélkül induljon el a hajó.

— Még soha sem történt velem, hogy elkéstem volna az indulástól — viszonzá sir Brudnel.

— Ha én is az utasok közt vagyok nemde? Fogadom, ha elindultunk volna ön nélkül, valami csodát mivelt volna, hogy beérjen minket.

— Megeshetik, — viszonzá Brudnel, kissé erőltetett mosolylyal.

— Most jöjjön nézze meg csinos kis szobámat, — szólt a nő karonfogva férjét; ez hagyta magát vezetetni.

A bizonyos, hogy Brudnel gyöngéden szereté e nőt, de az angol tartózkodást irányában a legmagasabb fokig, csaknem tulságig vitte s könnyen észrevehető volt, hogy minden, mi a külön négy szemközti együtt létén kívül, bizalmasság színét viseli magán, kellemetlenül hatott reá.

Ez érthetővé tette előttem a féltékeny gondosságot, melylyel nejét mindig rejtve tar-

tá mások előtt; épp úgy élt itt is, miként Luzban s később Perpignan-ban láttam őt élni, azaz mint egy török hölgyet szentélyébe elzárva.

Tetszeni látszék magának ez elszigeteltség közepette, mert soha sem tett kísérletet engedély nélkül távozni hazulról s férje nélkül egy lépést sem tett sehová. Ez most is megsétáltatta őt időnkint a hajó fedélzetén, ilyenkor a nő arcát mindig sűrű fátyol borította.

Marseille-ben, hol egy napot pihentünk, még kevesebb találkozásom volt vele.

A Lago-Maggiore mellett, nagyon hamar berendezkedtünk egy igen szép elegans villába, hol az előtti őszen is voltak már szállva utitársaim s melyben nekem is csinos szobám volt, mellette egy szép dolgozó szobácskával.

Az én lakosztályomból semmit sem lehet látni, mi történik a másikon; kifeszített selyem fal fedte el szem elől a nő osztályához tartozó erkélyt, a sir Richardé pedig enyém s övé közt állott. Csak az elzárt helyről áthangzó nagy zaj és zsibaj ejtett bámulatba néha; majd hangos kaczaj volt ez közte

s a spanyol születésű szobalány között, majd egy véget nem érő érthetetlen csevegés és szóár, vagy hangos felkiáltások, hogy elválasszák egymástól a majmot s a kis kutyákat, melyek összevesztek s czivakodtak egymás közt, máskor gnitár-hangok üték meg füleimet, castagnettek csattogása s mintha valaki tánczolna és mindezt tulkiáltá a papagály éles sivitása, mely még harsányabbá vált, ha megkisérlék szavakra tanítani meg azt.

Szép kert is tartozott a lakáshoz, de felfogtam, hogy ebben sétálnom tiltja az illem, miután az, az urnő számára volt fentartva. Maga sir Richard sem lépett be ide soha. Az ernyő alaku fenyő boltozatos fák lehajló ágai, s a zöld lombsátort képező fasorok, beárnyalák az egész kertet, titokzatos homályba burkolák azt s belsejét elrejték szem elől. Egy egy ritkán mutatkozó világosabb helyen, pillantottam meg néha a fák lombjain át a szép Helenát, a mint függő ágyában pihenve, hintáztatta magát a kis szerencsen fiu által, vagy a mint játszodozott kedvencz állataival.

Ha meglátott ablakomon kitekinteni, azonnal megszólított s barátságosan jó reggelt vagy jó napot kiáltott fel hozzám.

Igy könnyü fehér kasmir pongyolájába öltözve, bibor vörös reggeli czipőkkel piczi lábain, sugár, karesu dereka körül aranynyal áttört selyem écharp-pal, haja csak lazán, alig összekötve, hogy minden perczen ragyogó hullamokban omlott az alá finom vállaira, valóban elragadóan szép volt e nő.

Soha nőt nem láttam több kecsét fejteni ki minden legkisebb mozdulatában, állásában s mindezt a legkeresetlenebb, természetes módon, a nélkül, hogy annak sejtelmével is látszanék birni. Kinézése nyert azzal, ha bizonyos távolságból szemlélte őt az ember, mert közletről kissé elhervadtnak nézett ki, daczára, hogy meglátszott rajta fiatalsága.

Tekintetem alig birt megválni e szép, hárem-hölgyhöz hasonló nőtől és magamba hibáztatva az angolok törökös szerelmét, perczenként még-is irigyeltem sorsát.

Ez azonban nem azt tette, hogy szerelmes lettem volna társnőjébe. Semminek, számba nem vehető valaminek találtam őt, e megszokott életmód közepette, arra, hogy másként lehessen őt szeretni, mint csupán érzékileg, s miután nem éltem elvonult remete módjára, ez

nem lett volna elég ok arra, hogy egészen elbódítsa eszemet.

Aztán nem is volt mindig oly csábitóan szép. Mikor reggelenként kilovagolt férjével, a szorosán reásimuló lovag-öltöny, mely kitüntette tulságos soványságát, a kis jockey sipka, melynek állazója egészen szegletesre nyomta arczélét, ügyetlen mozdulatai, melyekkel lovát kormányzá, félénk kiáltozásai, ha valamitől lova megijedt, vagy minden alap nélküli kifogyhatlan nevetése néha, mind ez nagyon gyenge összhangban állt, külseje gyenge, törékeny jellegeivel, s máskor oly hanyag modorával.

Eleinte nagyon magános életet folytattam. A vidék gyönyörű, festői volt. Eleget foglalkoztam volt már természetrajzi tanulmányokkal, arra, hogy nagyon sok élvezetet találjak, gyakori kirándulásaimban. Ilyenkor nem szalaszték el egy alkalmat is, hogy ne látogassam meg a szegény sorsu betegeket s ne nyujtsak ingyen nekik orvosi segélyt.

Szükség volt reá gyakorolnom magamat tudományomban, hogy betegek körüli észlelésekkel tapasztalatokat gyűjtsek magamnak.

Kezdtém félni, hogy pártfogóm oldala mellett, ki mindig nagyon jó egészségnek örvendett, el találom feledni orvosi tudományomat. Azonban csakhamar kénytelen voltam belátni, hogy egészsége helyreállításában s állapota javulásában nem vagyok éppen semmit mondó tényező. Nagy gondossággal eleibe kelle szabnom napontai mozgásának határát. Felügyeltem minő és mennyi étket fogyaszt el, nagy figyelemmel voltam öltözködésére, szellemi foglalkozásaira. Tanulmányom tárgyává tettem őt, s megtanítottam, hogyan tanulmányozza önmagát.

Csakhamar hű kísérőm lett sétatimban s visszaemlékezve, hogy egykor mily fáradhatlan erőteljes gyalogló volt, kénytelen valék visszatartani, s pihenést rendelni, ha igen elfeledkezett magáról s igen kifáradt. Szerette a fegyverrel bánni s kért, tartsunk együtt ví-gyakorlatokat. Kiváló ügyességgel s könnyűséggel birt ebben, hanem én sem voltam éppen ügyetlen s néha egész szenvedélyig vitte e mulatságot. Ilyenkor fel kelle használnom orvosi tekintélyemet, hogy nyugalomra intsem őt.

Csakhamar beláttam, hogy ha azt akarom, hogy jó hatással legyenek reá e különmemü

testgyakorlatok, s a naponta általam engedélyezett mozgás, nagyon aprólékos eszélyes figyelemre van szükség e részben.

E naponta megújuló barátságos viták és küzdelmek között alkalmam nyílt kiismerni egész jellemét.

Szelid és előzékeny modora mellett, nagyon heves, tüzes lélek lakott benne; s eleme volt a közlékenység, másokhoz való ragaszkodás. Hosszas időn át legalább husz évvel volt fiatalabb koránál. Csak pár év óta érezvén gyöngülését, nem tudott még eléggé hozzá szokni e gondolathoz, képtelen volt megadni magát a vénülésnek, ámbár azt képzelte magáról, hogyha eljön ideje, nyugodtan fogja azt tenni.

Képes lett volna ő elgyengülve, megtörtén, szótlán türni, mosolylyal ajkain, s a néma kétségbeesés emésztette volna fel életét, csak-hogy másnak aggályt ne okozzon. Láttam, hogy neje mégis jobban átértette őt, mint előbb gondoltam, s komolyan szivemre véve a feladatot, melyet önkéntesen vállaltam el, összeszedtem minden tudományomat, teljes erőmből, egész lelkemből, igyekeztem őt kigyógyítani be-

tegségéből. Azt tudtam, hogy az orvosok elméletileg gyógyíthatlannak találták baját; de én láttam már hasonló esetben egy példáját a kigyógyulásnak, s hitem az volt mindig, s az jelenleg is, hogy minden bajból ki lehet üdül-
ni, mindaddig, míg csak egy csepp olaj van élet-lámpánkban.

Szeretetreméltó jelleme, fenkölt érzelmei, magas szelleme egészen megnyerték szívemet, részére épp oly vonzalmat éreztem betegem iránt, mint minővel a művész ragaszkodik mintájához s befejezett művéhez. Ezt ő is érezte; látta, hogy szívem hű, áldozatkész, s ő igen megszeretett, s valódi barátommá lett.

Nagyon szerény, nagyon meggondoló levén minden tettében, eleinte sokat hagyott magamra, félve, nehogy tolakodóvá váljék s igen sok időmet vegye igénybe, saját hasznára, de miután látta, mennyire kedveltem társaságát, ő is mind jobban közeledett felém s később nagyon sokat voltunk együtt.

Nagyon sok ismerettel, szélesen kiterjedő irodalmi műveltséggel bírt s igen szerette a művészetet. Sokat utazván szét a világban, sokat látott, sokat tapasztalt életében. Nagyon

sokat is olvasott és igen jó emlékezőtehetséggel birt. Társalgása nagyon kellemes és érdekes volt mindig; rendkívül jól tudott holmit elbeszélni. Lassankint elválhatatlanokká lettünk s keleties háztartásától fenmaradt idejét mindig egymás körében töltöttük. Részt vett hivatásomat érdeklő tanulmányaimban s ismét fiattalá lett mulatozásaink közben. Esténként sakkozni tanított, reggel vagy délelőtt én tartottam neki előadást a boncztanból. Napközben természetrajzzal foglalkoztunk, kimerithetlen forrásával az érdekes dolgoknak, hol az ember mindig akad valami új, előtte ismeretlenre; étkezés alatt pedig irodalomkedvelőkké lettünk; Brudnel ur nagy tisztelője volt a görögöknek s alaposan ismerte classikus műveiket.

Rendesen este kilencz órakor váltunk el egymástól, hogy másnap reggel tíz órakor újból találkozzunk. Három órakor vagy szobájába vonult, vagy nejéhez ment ebéd idejéig. Vasárnaponként a nő meghívott ebédre, ilyenkor ő is velünk étkezett, de nagyon keveset beszélt, jó, kedves, szeretetreméltó, jelentéktelen jelenség volt mindig s feketekávézás után

azonnal eltávozott. Ily módon folytak napjaink néhány héten keresztül; de ekkor eddig oly változatlan rendben folyt. életünk s kiszabott találkozásaink egy előre nem látott körülmény által egészen más fordulatot vettek. Lady C. . . sir Brudnel idősb nővére, Nizzában nagyon beteg lett s pártfogómnak hozzá kelle sietnie.

Azt hittem, én is elkisérem őt utjában, de kért, maradjak neje mellett s most először történt ismeretségünk óta, hogy szóra hozta őt, mert annyira keleti hajlamokkal bírt e részben, hogy soha nejének nevét ki nem ejté előttem, ha épen sürgető szükségét nem érezte.

— Heléne nem maradhat itt magára — mondá. A gyakorlati dolgokkal szemben olyan ő, mint egy három éves gyermek. Miatta behatolhatnak szobájáig a rablók, ha elég ügyességgel birnának arra, hogy koldusoknak adják ki magukat. Képes volna ártatlan módon engedni a legaljasabb csábitásnak, azt sem tudva mit tesz s végre is visszatértemkor vagy kirabolva, vagy meggyalázva találhatnám őt. Tehát egész bizalommal az ön kezeibe teszem le a hárem kulcsait — így szólok —

mert eléggé bírok öntudatával háztartásom különösségének.

Ez nálam nemcsak egy felsőbbbségi rendszer kifolyása, miként ön hihetné, hanem a Heléne imádandó s kivételes jellemének teljes ismeretéből ered. Én nem vagyok teljességgel féltékeny természetű, mint azt önnek — látva eljárásomat — szükségkép gondolnia kell, azaz, nem vagyok igaztalan és gyanakodó. Szerelmes sem vagyok, e szó anyagi értelmében; az én koromban, kedves orvos, az ember csak szívével szeret már, atyai érzelemmel, különösen mikor egész életén át hasztalan eped az után, hogy atya lehessen.

A Helene jelleme, szokásai, izlése, egész megjelenése, annyira összhangzanak eszméimmal, hogy nem reménylhettem nálánál jobb, kedvesebb élettársat találhatni. De elég is volt ennyi e tárgyról, ne emlitsük ezt többé soha, hanem állapotjunk meg határozottan abban, hogy ön távollétem alatt a háznál fog maradni, nem távozik el innen s hogy nőm egészsége s biztonságáról felelős lesz nekem.

— Önnek semmi kívánságát sem tudnám megtagadni — viszonzám neki — még

ezt sem, mely korombeli fiatal emberre nézve annyira kényes feladat. De vajjon Brudnel aszszony elfogadja-e ezen felsőbbbséget, melylyel ön engem felruház, ha valamely előre nem látott körülmény kényszeritni fog ezt érvényre emelni?

— Minden el van intézve, nőm vakon fog önnek engedelmeskedni. Csak egy van, mi őt megijesztheti s zavarba hozhatja, ha azt kívánnák tőle, hogy önállóan cselekedjék, s függetlenül éljen. . .

— De még is mindenre kell gondolni, minden körülményt jól megfontolni, hát ha az ön távolléte feletti unalom azon gondolatra vezetné őt, hogy magához hívasson, vagy hogy kimenjünk együtt sétálni . . .

— Ne menjen vele — viszonzá élénken az angol — ne távozzék el vele soha hazulról. Különben meg is ígérte nekem Helen, hogy nélkülem soha sem fog elmenni hazulról; hanem szobájában meglátogathatja őt, a mikor csak óhajtja Heléne. Csupán azon egytől lehet tartanom, hogy igen megszeretvén ön kellemes társalgását, majd sok idejét kívánja igénybe venni.

— Ne is távozzam el soha hazulról?

— Ezt nem kívánom; tegye meg ön szokott sétáit, hanem az estéket s az éjet töltse itthon. Helénnek vannak néha perczei, midőn rosszul van, ideges görcsrohamok lepik meg, melyek olykor komoly szint öltenek. Már régecske, hogy ezek nem ismétlődtek s reménylem, nem is fog bajt okozni önnek ezzel. Azonban mégis . . .

— Legyen ön nyugodt, mindenre lesz gondom. Soká marad ön oda?

-- Legfőlebb nyolcz napig. Nővérem családja körében van, nem szükség ápolnom őt s inkább csak vérkötélék által vagyunk egymáshoz csatolva, mint megegyező véleményeink által. Most is, hogy óhajtja jelenlétemet, azért történik, mert alkalmasint közölni akarja velem végrendeletét, melynek úgy sem szólnék ellene.

Ezután sir Richárd bement nejéhez búcsuzni; nem akarta, hogy ez elkísérje őt a kiindulási helyig, mert akkor vagy magára, vagy az én társaságomban kell vala, hogy haza térjen onnét.

Én elkisérvén sir Richardot a hajóhoz,

elláttam őt mindennemű orvosi tanácssal, követendő életmódjára nézve, s látva, hogy nagyon közlékeny hangulatban van s hogy félórai előnyben van az indulásra nézve, eszembe jutott anyám megbízása s kérdeztem, ha emlékszik-e még rá.

A mint kiejtém előtte a Muossant Adél nevet, elhalványult, de minden gondolkodás nélkül felel:

— Adél kisasszonyra! a derék jószáigazgató leányára, oh nagyon jól emlékszem! mondhatom, derék, jószivű teremtés volt. Adja át neki tiszteletemet; mondja meg, hogy semmit el nem feledtem még a Mauville kastélyban történekből és hogy most kétszeresen szeretem őnt, mióta tudom, hogy az ő fia.

De hát miért nem említé ezt előbb is nekem?

— Anyám azt mondta, meglehet kínosok lesznek önre nézve az e kastélyhoz kötött emlékek felemlítése.

Én mindenekelőtt orvos vagyok.

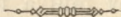
— Lehet beszélni előttem e fájdalmas emlékekről, nincs rossz hatással reám. Ön tudja miből állnak azok?

— Legkevésbé sem; mit sem tudok arról, mi önre vonatkozik.

— Lehet, hogy elbeszélem önnek egykor, de most válnunk kell. Jól vigyázzon Helenre!

Utolsó kézszorítása ezt látszék mondani: „ön szeret engem, boldogságom szent kell hogy legyen ön előtt.“ Nem volt szükségem e biztatásra. Helene asszony nem zavarta meg sem eszemet, sem szívemet.

Hozzá lévén már szokva ugy élni ezen-tul körében, mint valamely üveg alá elzárt becses tárgy mellett, mely nem az én használatomra van szánva, most csakis attól féltem, hogy fel tatal kérni engem, hogy sétáltassam meg kis kutyáit a szabadban, mely foglalkozást férje, minden nap hűségesen teljesítette.

III.

Visszatérve a villába, hugomtól levelet találtam ott, melynek megpillantása előbb megijesztett. Oly ritkán szokott nekem írni, hogy azt hittem, hogy, tán anyám beteg s azért ír. Csakhamar meg lettem nyugtatva ez iránt. Ime mit irt Jenny:

„Ezuttal én foglak tudósítani hogyan létünkéről. Mama most nagyon jó egészségben van. Azért inkább csak magamról fogok szólni. Tudom mennyire szereted te Vianne urat, s mennyire örülnél, ha sógoroddá lenne. Bizony én most elutasítottam őt, azon hozzátétellel, hogy ha egy év múlva is megmarad határozata mellett s nem változnak érzelmei, ismét visszatérhet, megujitni ajánlatát. Még azt is megengedtem neki, hogy minden két hétben írjon levelet nekünk, mama nagyon meg van elégedve; hát te örülsz-e?

„Én kissé meg vagyok rettenve, hogy ily nagy engedményeket tettem. Azt mondják, hogy a szerelem vagy istenien, vagy borzasztóan nagyszerű valami. Bár mint legyen is az, én mindig úgy képzeltem, hogy miután a nő hivatása az engedelmesség, csakis egy nagy szerelem létezése képes kellemessé és szentté tenni előtte e kötelesség érzetet s az engedelmességet.

„Én pedig jelenleg Vianne ur iránt nem érzek mást, őszinte jó indulatu barátságnaál. Mama azt hiszi, hogy sikerülend neki később, élénkebb érzelmeket is kelteni bennem; ez érzelem alkalmasint lelkesültség, vagy gyöngéd szeretet leend.

„De Vianne ur igen komoly, higgadt arra s több meggondolással bir, hogy tőlem oly nagy benső ragaszkodást követeljen. Ő nagyon jó helyzetben van, e mellett nagyon okos, nagyon tanult eszes ember. Mi szüksége van neki egy olyan élettársra, mint a milyen én vagyok? Nekem tanulásra, mivelődésre van még szükségem, mivel nem vagyok még sem eléggé okos, sem eléggé higgadt; nekem egész lelkem a zenéé, mi köze lehet a zenéhez

a férjhez menetelnek? Ezt nem birom fel-fogni.

„Vajjon most is azt fogod-é mondani, mit már több ízben ismételtél nekem, hogy az ember nem csak egyedül szellemi élvezetekre van teremtve, és hogy egy üres szív csak annyira, mint ha ki lenne halva? Dehát nincsen-é két oly lény a földön, kit én szeretek? Nem elég-e ez? Anyám és te nem tölthetitek-é bé eléggé szívemet, nem adhattok-é elég életet neki? Anyám oly igen szeret engem! ha kezdene is bennem elszunyadni a szeretet érzete, nagyon hamar életre tudná ő ébreszteni, kiváló gyöngédségének ereje s finomsága által. Miért mondanák azért szívemet hideg érzéketlennek, ha családomon kívül nem szeretek még másokat?

„Gyermek korunkban oly gyöngéd szeretettel voltunk körülvéve, mindenki úgy szerett, úgy kényeztetett bennünket, s később is mily boldogúl éltünk egymás körében! Hisz nem vagy-e már te is oly korban, hogy nőülhetnél, és még sem gondolsz arra, mivel sorodat amaz előkelő úréhoz kötötted, kinek színes barátsága oly boldoggá tesz téged? Csak

nehogy jobban szeresd őt, mint minket! De nem, ettől nem félek. Nem fogsz te soha senkit inkább szeretni mint minket, ebben meg vagyok győződve. Azon nő, ki egykor magához lánczoland, kinek éltedet szenteled, biztosíthatja számodra a jövőt; de nem rendelkezik a múlttal, a bővön kamatozó tőkével, ez oly sok gyöngédséget, bizalmat rejtő nagy kincsessel, mely hosszas időn át közös örömk, közös fájdalmak forrása volt. — Mi engem és Vianne urat illeti, nekünk együtt nincs múltunk s így érzem, hogy e nélkül jövőnk sem lehet. E gondolatra néha oly rettegés fog el, hogy behunyt szemmel rohanok zongorámhoz, ebből meritni feledést arra, hogy ki vagyok s kivé akarnak tenni.

„Szavamat meg fogom tartani, mivel már megigérttem, hogy kivánságuk szerint cselekszem. Elfogadom a leveleket, igyekszem azokra illően válaszolni, s az év leteltével, nem szegülök ellen egy újabb találkozásnak; de ha akkorra sem változtak meg érzelmeim, ha akkor sem érzek felindulást, izgatottságot jelenlétében, ha nem okoz semmi örömet, megtagadni önmagammat, lemondani szabadságom-

ról, az én hibám lesz-é az? Okozhatnak-é engem azért; lehet-é reám ezért haragudni? Mama fog-é busulni? Vianne úr vajjon átkozni fog-é? s te fogsz-é neheztelni reám? Azt nem ígértem meg, hogy igen t fogok mondani. Csak azt ígértem, hogy minden tőlem kitelhetőt el fogok követni, hogy azt mondhassak; de ha kényszerítve lennék akaratom ellenére, szivemben borzalommal kimondani a végzetes szót, talál-ék-é benned ez esetben pártolóra áldozatkész hű baráttra, valódi szerető testvérrre, hogy vé-
védelmezd hűgodat s megmentsd őt a rettegés és kétségbeeséstől? Kérlek felelj kérdéseimre.

Még azon órában válaszoltam e levélre:

„Igen is, pártfogód, védőd, áldozatkész hű barátod, valódi szerető testvéred leszek minden időben. Légy szabad kedvesem, légy szabad, szived érzelmeiben épp úgy, mint az vagy művészeted lelkesítő sugallatában. Gondolj minden rettegés nélkül egy év múlva teendő határozatodra. Anyád, az ő változatlan, kiapadhatlan gyöngéd szeretetével s a való és igazság iránti fogékony szellemével s mély belátásával, mindenbe bele fog nyugodni. Vianne barátom tudni fog lemondani, a nélkül, hogy

valaha megfeledeznék ama tiszteletről, melylyel neked adózott. Mi pedig fivéredet illeti, ez életet csak egy czélnak szentelte, mely abbói áll, hogy ő, anyjának soha egy könnycseppjébe se kerüljön, s hogy,menynyire emberi erőtől kiteлик, megakadályozza, hogy Jenny hugának egész életén át soha alkalma ne legyen, csak egy könnyet is ejteni a bánat és szomorúság miatt.“

Anyámnak is irtam néhány sort, hogy elmondjam neki szóról szóra, a rövid párbeszédet, mit Brudnel úrral folytattunk róla; feltettem leveleimet a postára s a városban ebédeltem, nem akarván igénybe venni a házi ur otthon nem létében a szolgálatot részemre s csak nap lemente után tértem haza.

Készültem dologhoz fogni, hugomra gondolva, s a férjhezmeneteltől való rettegésére, melyet valóban semmi esetre sem kell kimélytelen módon erőszakolni, eszembe jutottak ama sajátságos eszmék, melyeket hosszas időn át táplált magában, egy képzelt titok iránt. születését illetőleg. Kérdeztem magamban, ha vajjon most is vannak-é még ily gondolatai, s vajjon igen előkelőnek tartja-é magát, hogy

Vianne-hoz menjen nőül, és hogy anyám miért akarta mindenként megtudni, minő emlékek maradtak fenn sir Richárdnál a Mauville kastélyról.

A nap lementét követő élénk vissz-fény-nél, mely biborszinnel árasztá el szobámat, valami különös, idegenszerű álmodozásba merültem, mely fogva tartá gondolatimat. Volt mindig valami rejtélyes, titokzatos körülmény s hűgom pedig éppen kiválóan rejtély volt előttem. Csak hogy most nem látszék többé kételkedni, törvényes léte felől, de hát mi okozá eddigi kételyeit? Perczenként, és ez volt határozatlan, be nem vallott oka késedelmezésemnek, hogy sir Brudnel előtt említést tegyek anyámról, perczenként remegve gondoltam azon viszonyra, mely anyám és közte valaha létezhetett; . . . de még sem, az teljes lehetlen! Anyám maga az erény volt, egy szent, kinek egyenes lelke, életének kristály tiszta folyása, olvasható volt arczán, kitünt minden szavából.

Épen meg akarám gyujtani lámpámat, midőn ajtóman kopogtattak.

„Szabad“! kiáltám, azt hive, hogy a cseléd jön asztalt teríteni, az ajtó megnyilt, a

kopogtató belépett. Képzeljék meglepetésemet, Helene asszony volt?

— Ne csodálkozzék ön e látogatáson — szólt a nő — s ne gyujtson még lámpát. Még világos van, jöjjön velem az erkélyre. Valamit kérdezni akarnék öntől kedves orvos.

— Fogadja el karomat — viszonzám — s menjünk beszélgetni a szalonba, itt igen nagy a szivarfüst.

— Oh! az nekem mit sem tesz; hanem nem bánom, menjünk a hova önnek tetszik.

Azon hézagba vezettem őt, mely a házban társalgószoba nevet viselt. Szobrokkal díszített nagy terem volt ez, mely nagyon kevésbé érdemelte meg egy angol home (lakás) belsejében, e bizalmas elnevezést. Brudnel asszony hanyagul leveté magát egy pamlagra, én széket vettem elő s leülve vártam, hogy ő kezdje meg a társalgást.

— Ön elkísérte Richardot egész a hajóig? — szólt olynemű zavarral, mint mikor az ember nem tudja, hogy kezdje meg a beszélgetést.

— El asszonyom, egész a hajóig mentem vele.

— Kapott ő ott jó magánszobát?

— Nagyon jót.

— És ön nem, legkevésbé sem nyugtalan őt így magára, egészen egyedül látva útra kelni?

— Semmi okot sem látok a nyugtalanodásra, miután John is vele van.

— Ön nagyon szereti sir Brudnelt, nemde? Ő oly nagyon jó!

— Rendkívül jó. Nagyon tisztelem őt.

— Ő is nagyon szereti önt s igen bizik önben.

Ez utolsó mondat, úgy találtam, nem kérdés többé, tehát hallgattam.

— Mondja csak! — szólt ismét, most élénkebben; — közli-e önnek mindazt, mi őt közelebbről érdekli?

— Semmi bizalmas közléseket nem tett nekem még eddigelő.

— De rólam szokott beszélni mégis?

— Soha.

— Oh! valóban; mily különös ember! Azonban, például ma, mégis csak kellett, hogy szóljon valamit önnek rólam?

Elmondtam neki hűségesen a sir Richard

reá vonatkozó szavait, melyekben bizonynyal semmi olyan nem volt, mi bizalmasságot árult volna el, vagy mit ne ismételt volna azelőtt már százszor is neje előtt.

A nő csalódottnak látszék.

S ebből áll mindaz, a mit Richard mondott önnek rólam? — kérdé, megesküszik reá?

— Esküvel is állithatom ezt kegyednek.

— Semmit sem szólt nővéréről, családi ügyeiről, saját terveiről, bizonyos bekövetkezhető eshetőségekről... Ön tudja, hogy mi nem vagyunk összekelve . . . legalább az angol törvények szerint?

— Én mindezeokról semmit sem tudok.

— Majd elmondom önnek . . .

— Nem nem, ne tegye azt, kérem könyörgök, nem akarok hallani oly dolgokról, melyeknek velem való közlését sir Brudnel talán nem tarthatná helyesnek. Ha kegyednek nincs valami parancsolni valója számomra, kérem engedje meg, hogy jó éjt kívánhassak stávozzam.

— Várjon még; ne távozzék el oly gyorsan! oktalanul beszéltem. Ne gondolja ön, hogy én csak kedvese vagyok sir Richárdnak; birom becsületszavát! S — mivel én azon vol-

tam, hogy gyertyát gyújtva szobájába vezesse őt; egész erélylyel így szólt: — Hallgasson meg! Szükségem van az ön, és magam becsülésére. Helyzetem s e házban való állásom, igen is kétes. Richárd azt hiszi, hogy én nem szenvedek e miatt s nem tudja, hogy az csaknem megöl engemet!

E titok megtöri lelkemet, akarom, hogy tudja ön, ki vagyok.

— De mikor az nem tartozikreám, — kiálték türeimetlenül, nem vagyok kíváncsi azt megtudni.

— Oh tehát a megvetés szól önből? Ezt jól látom! ime mire kárhoztat sir Brudnel e titkolódzással, melylyel körülveszen, akkor, a midőn az igazság kimondása oly helyén volna, egy ily baráttal, ily derék becsületes emberrel szemben, mint ön; de meg kell hogy hallgasson engem, vagy azt fogom hinni, hogy nem tart ön engem egyébnek, egy aljasan megfizetett lánynál, vagy hitvány kalandornőnél!

— Csak egy feltét alatt fogom hallgatni kegyedet, hogy aztán mindent elmondhassak sir Richardnak.

A nő egy perczig habozni látszék. Én visszavonulásra akartam használni e rövid szünetet. Ő ideges mozdulattal ragadta meg karomat, mi egészen ellentétben állt szokott gondtalan hanyag modorával.

— Jól van, mondjon el neki mindent, nem bánom, sőt akarom! Üljön le! Én állva akarok beszélni, oly igen izgatott vagyok. . . de azért el fogok mindent mondani s csak azután megpihenni. Én nem vagyok franczia nő, nevem nem Helen, én spanyol születésű vagyok s valódi nevem Perez Manuela.

Nem tudom, ha a fél homályban láthatta-e arczomon e szavak hatását, melyek mint villám sujtottak reám, de megijedt, látva mint szököm fel egyszerre, ki csak nem a szoba közepéig, mintha kigyómarás ért volna.

— Mi baj van? kérdé hirtelen. Tán valami hallgatódzik itt körülünk.

— Ez is megtörténhetnék; e terem vég nélküli, s sötét is van itt már.

— Jöjjön ön szobámba, ott biztosan beszélgethetünk, s a lámpa is ég.

A hölgy kinyitott egy ajtót előttem, s én gépiesen követtem őt, mint oly ember, kit valamely nagy csapás egészen elbódított.

Selyemmel kárpitozott kis szobába léptünk be, melyet egy lámpa világított meg. A fiatal nő becsukta utánunk az ajtót s helyet foglalt. Ezuttal, már én nem akartam leülni, állva maradtam s a nő eképp kezdé beszédét.

„Párisban születtem, ezt már mondtam volt önnek. Anyám nagyon szegény, de becsületes nő volt, kit elhagyott volt férje, ezt tiz éves koromig nem emlékszem, hogy láttam volna valaha. Anyám Spanyolországból jött ide vele, mikor én még nagyon kicsiny voltam. Még csak kis csecsemő voltam, midőn férje elment, egy kis pénz öszveget hagyván hátra neki, melyből nagyon takarékosan éldegélt, mindig reménylén, hogy férje nemsokára visszatérend. Nagyon szorgalmas, munkás volt, de miattam nem távozhatott el hazulról, hogy napszámba járjon, aztán egy nő oly keveset is tud megszerezni munkája által! Később engem is megtanított mesterségére, metszvényeket szinezett ki! Olvasni s írni is megtanított úgy a hogy. A helyes írást soha sem tudtam megtanulni. Egy kicsit varrni, egy kicsit spanyolul beszélni, egy kicsit tánczolni, s elmondani latin imádságait, melyeket én

soha fel nem birtam fogni, körülbelül ennyiből állott anyám tudománya. A jó és rosznak felfogásáról nem sok képzetet adott nekem. Becsületes, hű volt férjéhez, kit mindennek dacára szeretett, de azért nem volt hivatva erkölcsi oktatásokat tartani másoknak. Ugy hiszem tán azért nem mert ilyesmire gondolni, mivel félt, hogy akkor kénytelen lenne férjét is elítélni; hanem a mellett nagyon ügyelt minden léptemre.

„Nélküle sohasem mentem sehová. Nagyon tiszta lelkű ártatlan lányka voltam, a körülmények hozták úgy magukkal a nélkül, hogy sejtelmem lett volna, hogy az másképp is lehetne. E közben kis vagyonunk merőben elapadt. Munkánk nem fedezte mindig szükségleteinket, s már csak nem a vég inséggel küzdöttünk, midőn atyám ismét kis pénzösszeget küldött számunkra, s közeli megérkezését jelezte.

„Ismét két év telt el. Végre megérkezett atyám, mondta, hogy sok pénzt szerzett, de hogy mi módon, azt elhallgatta előttünk. Tudtukra adá, hogy ezentúl nála fogunk lakni, s elvitt magával egy borzasztó csúf falu-

ba, Panticosá-ba a navarra-i hegységek közepette. Ide érve láttuk, hogy egész sereg csempész áll atyám parancsnoksága alatt. Ez anyámat rettegéssel tölté el, de atyám kigunyolta őt ezért. Egy eléggé csinos házba helyezett el bennünket, két cselédet is rendelt mellénk s azzal ismét eltávozott, isten tudja hová, de időnként visszatért hozzánk, ilyenkor mindig nagyon el volt foglalva s kétes kinézésű egyének környezték őt, kik mint valami rablógyilkosok néztek ki, s mi nagyon féltünk tőlük.

„Hiányt semmiben sem szenvedtünk, még szép öltözékek s ékszerekben sem.

„De ugyan ki kedvéért szépítettük volna ki magunkat e magányban? Nem szerettük a falun való lakást, s e falu különben is egy tolvaj-barlanghoz volt hasonló.

„Hozzá voltunk szokva párisi egyszerű életmódunkhoz, vidám külvárosi sétáinkhoz, az örökös zajló, pezsgő élethez az utcákon s a sok élénk, vitor arczhoz. Sajnálkozva emlékeztünk kis padlásszobánkra, nélkülöztük megszokott fészkünket s a folytonos mozgást, még azt is, melyre kényszerítve voltunk, hogy megélhesünk s mi megóvott attól, hogy nyomorunk-

ra gondoljunk, munkaerőt ad az embernek arra, hogy semmivel se törődjék.

„Panticosában ijesztő álmaink voltak, minden perczen rettegés fogott el. Ezen csempészettel foglalkozó emberek mindig komor mogorvák voltak, csak halkán, vagy jelek által értekeztek egymásközt. Nyájas, szivélyes igyekeztem lenni irántok.

„Ők sem voltak hozzám rosz indulattal, de anyám mindig féltett, hogy majd bántalmaznak s kért ne távozzam el oldala mellől. Halálos nyugtalanság fogta el végre s beteg lett.

„Aztán egy napon felfedezte, hogy atyám másokat szeret s felébredt féltékenysége végkép kimeríté erejét.

„Egy este, midőn atyám hazatért szokott kirándulásaiból, karjaim közt halva találta őt. Nem nagyon busult miatta s nem sokat gondolt vigasztalásomra, hanem pár nap mulva magával vitt Bordeaux-ba, hova ügyei végett utazott.

„Szolgálója, Pepa is követte őt s atyám legkevésbé sem igyekezett palástolni előttem a bizalmas viszonyt, melyben e leánynyal állott.

„Ez lealázott engem, magamon kívül voltam a boszuság miatt s azzal fenyegetődztem, hogy inkább megszököm tőlük, minthogy eltűrjem egy ily mostoha anya uralmát. Hogy hová menekülnék? magam se tudtam, de dühben voltam s nem sokat okoskodtam.

„ — Ha te így fogod fel a dolgot — szólt atyám — én fogok megválni tőled s beteszlek valamely zárdába, ott majd unatkozhatol kedvedre, hanem te akartad így, ám lássad.

„Miután szegény anyám, azon egyetlen lény, kit szeretni birtam, ugy sem volt többé mellettem, valóban legkevésbé sem sajnáltam, odahagyni panticosai csunya lakásunkat s atyám kedvesének társaságát. Örültem, hogy tanulni, mivelődni fogok s erre nézve én sem tartottam magamat ostobábbnak másoknál; de már igen késő volt most fogni ehhez s nem tanultam meg semmi mást, mint mit társnőim példája után elsajátíthattam, csipke mantilommal csinosan burkolni be fejemet, szemeimmel s legyezőmmel ügyes játékot űzni, pletykaságokat fecsegni, tetszelegni, kaczerkodikni s szerelemről ábrándozni, a nélkül, hogy csak sejtelmem is volna

mi a szerelem. Az apácák, magok sem birván semmi tanultsággal, minket sem tanithattak semmire.

„Sietni fogok végére érni elbeszélésemnek hogy ne éljek vissza az ön türelmével. Két év telt el ily módon. Széppé fejlődtem, mindenki reám veté szemeit, ha az utcán végig haladtam, bárhol megjelentem, figyelem tárgya lettem, s az egész város rólam s szépségemről beszélt s egész sereggel kaptam a szerelmes leveleket. Ez büszkévé, hiuvá tett, de még eddig senki sem nyerte meg szívemet.

„A szerelmes leveleket mind megmutogattam társnőimnek, naphosszat sokat nevettünk felettök, de éjjel igen is sokat foglalkoztak gondolatim e tárgygyal.

„Eddigi imádóimat mind rútaknak, vagy nevetségeseknek találtam. Egy szép kellemes ifjuról álmodoztam mindig, nem is igen gondoltam arra, hogy valjon mit tennék akkor, ha találkozhatnám egy ilyennel. E vágy oly hévvel ragadta meg lelkemet s foglalta el egész valómat, hogy másra gondolni sem tudtam már. A legnagyobb türelmetlenséggel vártam eszményképem megjelenését.

„Folytonos lázban voltam e miatt, mely arczomat pirral vonta be s szemeimet még ragyogóbbakká tette.

„Végre megjelenik, látom őt! Egy vagyontalan, szerény állásu fiatal katonatiszt volt, hanem szép, csinos, elegans külsejü, levelei tele a leglángolóbb szerelmi vallomásokkal. Az éjeket rostélyozott ablakom alatt töltötte, e mellett merész bátor ifju volt s sikerült neki behatolni a zárda kertjébe. Itt szenvedélyes szavakat intéz hozzám, hévvel zár karjaiba, én el valék bájolva, a boldogság elbódítja eszemet s azonnal magával is vitt, elrabolt a zárdából. Egy nő házába vezetett, ki ismeretlen volt előttem s ki biztatott, hogy nála rejtve maradhatunk mindaddig, mig sikerülend titkon elhagynunk a várost.

„Most veszve vagyok nemde? veszve saját hibám által? — Oh ez bizonyos, hogy hibám menthetetlen, hogy minden meggondolás, minden küzdelem nélkül rohantam előre s hogy épp oly bünös vagyok, mintha elbuktam volna; de a véletlen, egy nagyon szomorú véletlen jött közbe, hogy megóvjon a végleges, helyrehozhatlan elbukástól.

„Éppen hajnalodott már, mikor elértük azon menhelyet, hol én biztonságban véltem lenni, s melyet tisztességes polgári család házában tartottam. Kedvesemet kötelességei szólitották. Kénytelen volt távozni. Estére igézte visszajöttét.

„Kimerülve, fáradság és izgatottságtól megtörve — hisz még oly fiatal valék! — egy divánra dőltem le, hol azonnal elaludtam.

„Néhány óra telhetett el. Egyszerre egy hang, — oh! egy borzasztó hang üté meg füleimet, felébredek s megismerem atyám hangját. Egészen közel hozzám, a mellékszobában beszélgetett azon nővel, ki megígérte, hogy rejtve tart engem. E nő mint bizalmas barátot fogadta őt, ugy látszik orgazdája volt a csempészeknek; elbeszéli atyámnak, hogy most még más épp oly veszélylyel járó keresete is van, de mely sokkal jobban jövedelmez; elszöktetett fiatal leányoknak ad menhelyet; felemlit engem, nem tudja ugyan nevemet, nem ismer, nem tudja honnét jöttem hozzá, de dicséri szépségem, felizgatja atyám kíváncsiságát, vagy inkább — kimondjam-e? — ál-

lati ösztönét. Oh! miért kimélném emlékét, ő egy aljas ember volt! Minden áron látni kíván engem . . . a nő ellene szegül, de eltaszítja őt magától, s egy hatalmas lökéssel betöri az ajtót, s belépve engem félholtan talál a szoba közepén térdre omolva. Reám ismerve előbb arczul vág mindkét felől, s azután ütlegekkel halmoz el. Rögtön kocsit után küld, gyorsan bele ültet s Madridba viszen magával.

„Mindeddig jogában állt így cselekedni, tán még azt is mondhatná ön, hogy kötelességét teljesítette. Oh! de később, azonnal meglátja ön, hogy mit tett később! Először is tudtomra adá, hogy most oly kemény fenyték alá s oly elkülönzött zárdába fog elhelyezni, honét ki nem jöhetek soha többé.

„Hogy csillapítsam haragját, azt feleltem neki, hogy mindazt megérdemlem, hogy ezentul minden akaratának alávetem magamat, s bocsánatért esdekeltem, mivel úgy is érzem, hogy meghalok. Ekkor szemrehányásokban tör ki ellenem, melyek különösen hangzottak füleimbe. Azt mondotta, hogy haszontalan, gyáva vagyok, s természettől aljas, hogy egy oly semmiházi szerettem meg, mikor gazdag, hatalmas emberé is lehetnék.

Előbb nem értettem szavait; azután féltem értelmök szerint magyarázni azokat. Halani sem akartam többet, bedugtam füleimet, minden tápszert makacsul visszautasítottam, s csak folyvást sirtam; ekkor a vendéglő egy magános szobájába vezetett s reám zárta az ajtót.

„Midőn az éj leszállt, belépett atyám szobámba egy borzasztó kinézésű ember kíséretében, valami kalmuk lehetett, nagy veres bajuszszal s vakondok szemekkel, inge elején s kézelőin nagy gyémánt gombok ragyogtak: atyám így szólott hozzá:

— „Ime itt a leány, most e perczben legkevésbé sem szép, dühben van és haragszik, hogy nem engedtem meg neki, a bukás örvényébe rohanni; de ön látta őt már Pampelune-ben is, s tudja, hogy mit ér. Vigye magával őt, én megelégedtem már vele.

„E szavak után felém fordult:

— „Kövesd ez urat, ki nagyon gazdag külföldi főúr, s ki nővére számára társalgónét keres, el fog hozzá vezetni; ott jó dolgod lesz s legalább meg lész kimélve a keserüségtől, hogy ujolog zárdába menj. Készülj gyorsan, vedd fel mantillodat; a kocsi alatt vár.

„Láttam volt Pampelunben ez orosz há-
zunk körül olázkodni, irt is nekem pár szem-
telen levelet. Azonnal felfogtam, hogy el vagyok
adva pénzért, segélyért akartam kiáltani, de
az ijedség elfojtá hangomat, most borzasztó
küzdelem támad közöttünk, hogy kivigyönek
a szobából, minek én ellene szegültem.

„Végre sikerült nekik, hogy átlépjük a
küszöböt, de ekkor kiszabadítám magamat ke-
zeik közül, futni kezdtem, azt sem tudtam mer-
re, segélyért akartam kiáltani, de a rettegés
egészen némává tett, s olyan voltam mint egy
őrült. A mint így szaladtam, egy nyifott ka-
put láttam magam előtt, berohantam, felfutot-
tam a lépcsőkön, s hirtelen benyitottam egy
szobába, hol egy szelid tekintetű, öreges férfi
ült asztala előtt kezében hirlappal, de melyet
nem olvasott, mert küzdelmünk zavart lármája
felhatott volt hozzá, s felkölté figyelmét; a
mint beléptem, felém fordítá tekintetét.

„Én lábaihoz vettem magamat, átölel-
tem térdeit mindkét kezemmel s nagy nebezen
birtam ennyit kimondani:

„ — Mentsen meg!

„Ezután nem tudom mi történt velem, ájul-
tan rogytam le.

„Mikor ismét magamhoz tértem, karszékben ültem, egy fiatal ember valami erős szeszt tartott orrom alá s dörgölte be vele homlokomat; az idősebb férfi, ki karjaival támogatót, így szólt:

„ — Most kevésbé meredtek tagjai, kezd magához térni.

„E férfi sir Richard volt s a másik házi orvosa.

„Mikor egészen magamhoz tértem, mindketten távoztak, egy ápolónőt hagyva mellettem s mondták, hogy ne féljek, ne tartsak semmitől s pihenést ajánlottak.

„Ugy éreztem, mintha össze lennék törve, de mégis a rettegés, hogy hátha atyám vissza talál térni utánam, ébren tartott, mi közben ápolónőm szundikált.

„Atyám nem jött vissza. Soha többé nem láttam az életben.

„Azt tudom, hogy nemrég meghalt Amerikában, a sárga-láz következtében, semmi vagyont sem hagyva hátra; annál jobb, ugy sem kellett volna nekem abból egy fillér sem!

„Az orvos több ízben bejött, hogy megtekintsen, hogy vagyok s mindannyiszor ismételte,

hogy nincs mitől tartanom s ne féljek, ne reszkessek többé.

„Dél felé sir Richard beizent, hogy szeretne velem beszélni, ha elfogadhatnám őt. Felkeltem, rendbehoztam öltözékemet a mennyire lehetett s izentem, hogy jöhet. Sir Richard belépve kiküldte a szobából az ápolónőt s így szólt hozzám:

„ — Kisasszony, igaz-e, hogy kegyed a Perez ur leánya.

„ — Fájdalom! igaz.

„ — Igaz, hogy kegyednek holmi kis kalandja volt Pampelune-ben?

„ — Ez is való igaz! Mindent elbeszéltem neki, s látta hogy igazat mondok.

„ — Szándékozott kegyed nőül menni ama fiatal katonatiszthez?

„ — Kétkedik-e ön ebben uram?

„ — Tehát kegyed bizonyos abban, hogy ő nem akarta megcsalni?

„ — Oh ebben bizonyos vagyok.

„ — És szereti őt?

„ — Szeretem.

„ — Ez esetben irjon neki egy kis levelet, hogy jöjjön ide, itt találkozhatik kegyed-

del. Irja meg, hogy a kegyed atyja megboesá-
tott neki s leányát azonnal nőül fogja hozzá
adni; de azt is tegye hozzá, hogy csak azon
feltétel alatt adta beleegyezését e házasságba, ha
semminemű hozományt nem kíván kegyeddel. Ez
Perez ur határozott akarata.

„Megirtam a kívánt levelet. Brudnel ur
azonnal elküldte a levelet egy futártól, azon
meghagyással, hogy ne adja át másnak ke-
zébe, mint személyesen a katonatisztnek s
hozzon reá választ.

„A küldött üres kézzel jött vissza. A
tiszt elvette a levelet s azt mondotta, később
fog válaszolni, mert most teljességgel nincs ide-
je reá.

„Mialatt vártam a jóltevőm által tett ki-
sérlet eredményét, nem láttam őt viszont.

„A szállodában egészen külön lakosztály-
ban voltam elhelyezve.

„Midőn bejött s jelentette a szomorú ered-
ményt, keservesen sirtam. Látva, hogy még
igen gyenge, szenvedő vagyok arra, hogy elvi-
selhessem a valónak tudatát, megkísérlé, hogy
némi reményt hagyjon még fenn lelkemben s
igy szólt:

„ — Alkalmasint e fiatal ember, nem eléggé szabad ura akarátának arra, hogy szülői hire nélkül határozhasson jövője felett. Irni fogok szülőinek is. Hol laknak s minő állásban vannak?

„ — Erről éppen semmi tudomásom nem volt, jó formán még nevöket sem tudtam. Sir Richard összehuzta gyengén szemöldökét, s szánalmas mosolya mélyen megalázott.

„ Valóban ön még gyermekiesebb mint előbb gondoltam, szólt szomorú hangon, látva kétségbeesésemet, hanem már azért csak ne szégyenlje magát éppen halálra, esztelen tette eléggé mutatja, hogy atyjának igaza volt, midőn azt mondá, hogy leánya nem képes belátni saját hasznát és érdekét.

„ Ily nagy mérvű önfeledtség s oktalanság nem származhatik lelki megromlottságból s azért nem is róható fel vétkül kegyednek. Hanem . . .

„ — Meg vagyok gyalázva nemde ez által, hogy ily feltétlenül bztam egy előttem egészen ismeretlen egyén becsületében.

„ — Nem éppen megalázva, hanem jövőre igen könnyen megtörténhetnék, ha nem

siet természetét megváltoztatni. Ugy látszik kegyed borzasztó nevelésben részesült!

„ — Semmi nemüben sem részesültem.

„ — Az igaz s éppen ez a baj, de a hiba tán helyrehozható lesz még. Akarja-é, hogy leplezetlenül beszéljek kegyeddal sorsa felel, hogy aztán képes legyen okosan gondolkodni, elmélkedni felette s tisztán megértse és felfoghassa jelenlegi helyzetét?

„ — Oh! akarom, akarom, sőt kérem erre önt; de atyám mit fog valjon szólani hozzá? . . .

„Ha ön tudná! . . .

„ — Tudok mindent. Tudja meg kegyed is, hogy nincs többé más atyja rajtam kívül.

„Atyja átengedte kegyedet nekem.

„ -- Átengedett?

„ — Ugy van, eladta nekem, — jó pénzért, — s ő maga elutazott Amerikába. Ha lenne kegyednek bár mi kis miveltsége, nem mondanám el ily kiméletlenül a dolgot, de durva goromba módon kell azt értésére adnom, hogy feléleszszem szunynyadó lelkét, s emberi méltóságának öntudatára ébreszszem kegyedet.

„Értse meg tehát jól. Kegyed enyém, sajátom, s ha én aljas kicsapongó ember volnék, minő helyzetbe süllyedt volna most alá, könnyelmű magaviselete által! Perez ur bár minő romlott szívű legyen is, nem mert volna oly gyorsan és oly nyiltan ereszkedni alkudozásokba kegyed felett, ha elkövetett bal-lépése nem vezette volna őt azon meggyőző-désre, hogy ugyan csak siet a bukás örvényé-be rohanni. És most bátorság, szegény gyer-mekem, bizzék istenben, ha, miként remény-lem, kegyed jobb, mint minőnek látszik. Én becsületes ember vagyok s egy cseppet sem szerelmes kegyedbe; csak pusztán jót akartam tenni egy szerencsétlen elhagyott nővel. Én sem vagyok feddhetetlen, lehet hogy voltak fia-talkori vétkeim, melyekért bűnhődnöm kell. De nekem nem nehéz a bűnhődés, mert gaz-dag vagyok.

„Ugy fogok tehát bánni kegyeddel, mint fogadott leányommal, ha jó magaviselete ál-tal érdemes lesz erre.

„Előbb az volt szándékom, hogy nőül adom azon egyénhez, ki ily kétes helyzetbe hozta kegyedet s biztosítani akartam jövőjüket.

Hogy ezt nem tudattam előre csábítójával, csak azért történt, mert próbára akartam őt tenni előbb.

„ — Oh! — kiálték hévvel, — az egy hitetlen, semmirekellő!

„ — Meglehet, hogy az, lehet hogy nem az; higyjük inkább azt, hogy ő is egy elv nélküli meggondolatlan gyermek, kinek nincs még határozott fogalma a jó és rosszról, s ki nem tud ellentállani az első behatásnak a percznyi felindulásnak mint kegyed édesem!

„E fiatal ember alkalmasint egészen vagyontalan, s nem nagy kedvet érez hozzá egy hasonlóan szegény nővel együtt nézni a bizonyos nyomor elé! A kísérletet megtettük, de még nincs egészen eldöntve a dolog. Ki tudja, vajlon nem ő maga akarja-é elhozni személyesen a választ? Adjunk neki erre egy havi idő-haladékat; de ha e kitűzött határidő is eltelt, akkor elég bátorsággal kell birnia kegyednek, hogy örökre lemondjon róla.

„ — Nem kellett ily hosszas időn át bizonytalanságban lennünk. Két nap mulva, e beszélgetés után, Brudnel ur levelet kapott a katonatiszttól, mely szóról szóra így hangzott:

„Uram! Éppen indulandó valék Madridba, hogy helyrehozzam azon hibát, melyet netán elkövethettem volna Manuela kisasszony ellen. Azt hittem, atyjánál fogom őt feltalálni, s most hallom, hogy ez elutazott, és hogy most ön helyettesíti őt nála; ez előttem nagyon kétes dolognak tűnik fel s több okoknál fogva, melyeket jobb lesz itt mellőzni, de melyeket, ön, azt hiszem fel bir fogni, jobbnak látom visszavonulni, s abban hagyni azon kötelesség teljesítését, melyet szükségesnek véltem megtenni.

„ — Ez egy oly ember sértő és lealázó kifogása, — szólt Brudnel ur — ki saját hibáját kettőnk vállára akarja tolni. Nos szegény gyermekem, ki van-é gyógyulva teljesen oly rosszul alkalmazott szerelméből?

„ — Oh abból ki bizonyára! — viszonozám, de az örültségem okozta szégyenből, soha de soha kigyógyulni nem fogok!

„Igyekezzék feledni a multat, s egészen új életet kezdeni, s valamely derék becsületes ember szeretetét kiérdemelni; én nem foglalkozhatom közvetlenül a kegyed kimivelésével, igen nyugtalan, bolygó életmódot folytatok

arra, hogy ezt tehessem. Nem levén családom, meg lehetős unatkozás fog el, ha több ideig mulatok egy helytt.

„Aztán különben is, a mint láthatja, gyanúsításoknak lehetnék kitéve. Legjobb lesz, ha elviszem magammal Angliába, vagy Franciaországba kegyedet s ott vagy egy jó családnál, vagy valamely intézetbe helyezem el s később, ha jól viseli magát, gondoskodni fogok férjhezadásáról.

„Ennyi jószág meghatott; térdre omolva mondtam köszönetet érte s áldásokkal halmoztam el nemesszivü pártfogómat.

„Hirtelen felemelt a földről, megcsókolta homlokomat s sietve távozott a szobából.

„A soknemü izgatottság annyira kimerítette erőmet, hogy nem valék képes azonnal utnak indulni. Erős szivdobogásaim voltak. Végre egy hét lefolyta után utban voltunk, Brudnel urral s fiatal orvosával Franciaország felé.

„Ez utazás rendkívül kellemes volt reám nézve, egy ily kedves, jó ember társaságában, mint sir Brudnel. Éreztem, hogy teljes bizalmat helyezhetek benne.

„Ekkor nem volt több ötven évesnél, de oly jól nézett ki, hogy még negyvenöt évesnek sem tartottam volna. Megszerettem őt a nélkül, hogy csak egy perczig is gondoltam volna, alig elmúlt másík szerelmemre; ennek tárgyát szívből megvetettem s még emléke is terhemre volt. Mennyire szerettem volna elenyésztetni minden hibámat, hogy méltó lehessen jóltevőm gyöngéd szeretetére! de a sir Brudnel irányomban felvett tartózkodó modorából láttam, hogy ezt jobban ki kell még érdemelnem s eléggé vigyáztam magamra, hogy ne is sejtse iránta táplált érzelmeimet.

„Brudnel ur egy neveldébe helyezett el Párisba, hol ő is töltötte a telet

„Itt nagyon jó bánásmódban részesültem s boldognak érezhettem volna magamat, ha oly sokkal hátrább nem állok műveltség és tudomány tekintetében, velem egyidős többi társnőim mögött.

„Már arról volt szó, hogy a gyermekek osztályába fognak beosztani. Brudnel ur, ki minden két hétben meglátogatott, belátta, mennyire meg lennék az által alázva s mily kevéssé volnék helyemen a tiz éves leánykák között.

„Tudakozódott, tanácskozott az igazgató-néval külön s azt határozta, hogy ennek lak-osztályában fogok ezentul tanórákat venni a különböző tanároktól.

„Eleinte egész igyekezettel fogtam a tanuláshoz, de meg volt írva rólam a sors könyvében, hogy ily módon nem fogok mivelődés-bez jutni; mindenekelőtt, nem voltam munkássághoz szokva; olyan voltam, mint egy röpkedő vándormadár; szerettem volna ismét ismeretséget kötni amaz egykori Páris-sal, mely gyermekkorom emlékeiben élt s melyet oly igen szerettem volt. De soha sem mentem sehová s azon időben ama városrész, hol az intézet állott, nagyon elhagyatott hely volt, nem láttam mást, mint pusztá kerteket s leomlott kőfalakat. Szünetlen csak Brudnel urra gondoltam s minden perczben óhajtottam volna látni őt, kit pedig oly ritkán láthattam s mindig csakis a nevelőnék jelenlétében, e mellett most sokkal tartózkodóbb volt irányomban, mint utazásunk közben. Mély unalom fogott el s valami titkos lehangoltság vett erőt rajtam. Spanyolországi zárdámban sokkal szabab-babb, vigabb életem volt annál. Ott tánczol-

tam titokban a bolerot, beszélhattünk szerelemről s halk hangon románczokat, szerelmi dalokat énekeltünk; nem sok rendszer volt ott a szokások és foglalkozásokban. Párisban minden másként folyt reám nézve. Nem tudom, ha a fiatal hölgyek beszéltek-e egymás közt a világ gyönyöreiről; de én csaknem magányban éltem a tanítónők társaságában, ezek éppen nem voltak vidám kedélyűek s mindig úgy néztem őket, mint valami álszenteket, kik sorssukkal teljességgel nincsenek megelégedve.

„Tanítóim sem szépek, sem fiatalok nem valának, kivéve zenetanáromat, ez sem volt rút, valami nagyon szép sem, de élénk szellemű, heves természetű s egy kicsit bolond.

„Nagyon belém szeretett s ezt nyilvánítá is előttem. Én is igen izgatott lettem s szegény bárgyu fejemet félelem fogta el.

„Sikerült egy napon magánosan beszélhetni Brudnel urral, s esdekelve kértem őt, hogy vigyen más növeldébe innét, vagy engedje, hogy én is vele utazhassam. Előbb megfeddett egy kisé, aztán nyájasan szólt hozzám, s kérdezte okát e kivánságnak, bevallottam neki a valót. Érzem, hogy veszélyben forgok,

nem tudom minő lázas felhevülés vonz ez emberhez. Felfogadtam magamban, hogy okos, higgadt leszek ezentul, erőt veszek hajlamaimon; s most érzem, hogy gyenge vagyok, nem bírok nyugodtan maradni, mihelyt szerelemről beszélnek nekem.

„Ezt magam is látom — szólta sir Brunel — a szeretet utáni vágy felemészti életét.

„Kegyed nagyon szenvedélyes természetű; akarja, hogy férjhez adjam? Tudakozódnifogok, s ha e fiatal ember, ki megnyerte tetszését, becsületes, tiszteséges állásu . . .

— „Nem kell! — szólék hévvel — nem tetszik, nem szeretem őt, nem akarok nőül menni hozzá; én mást szeretek.

— „Ugyan kit? még most is a katonatisztet?

— „Nem, nem őt! mást szeretek, de ki azt soha megtudni nem fogja, kinek azt soha meg nem mondom, kit egész életemen át szeretni fogok!

— „Nagyon jól van — viszonzá sir Richard, a ki több belátással bírt, mint gondoltam, s eltalálta szavaim értelmét; de a másiknak valjon minő biztosítékot nyujthat ke-

gyed hűsége felől? Nem zavarná-e meg fejt ismét egy ujonan jött, a legelső, ki szerelemről beszélne kegyednek? Nekem az a véleményem, hogy igen is sok gyöngéd érzellemmel tud rendelkezni, minden adandó alkalommal. Azt tanácslom, soha senkinek ne tegyen rogást tartós szerelemről, mert nincs hatalmában meg is tartani szavát!

„Megérdemeltem e szemrehányást, s szigorú szavai nem is igen bátorítanak fel további vallomásokra; pártfogóm eltávozott azt mondván, hogy az én dolgom saját erőmön megszabadulni zene-tanárom üldözéseitől. Ha ezt sikerül elérnem, mások segélye nélkül, majd meggondolkodik, s határoz, sorsom felett.

„Ezután sokat sirtam, de egy körülmény mégis némileg megvigasztalt. Ugy tetszett nekem, hogy a Brudnel ur e napi egész magatartásában, több féltékeny neheztelés volt, mint valódi szigor.

„Tán ő is szeret! de ha úgy van, miért rejti azt el előttem? Bizonyval komolyan belém szeretett, tán nőül is akar venni, miután azt akarja, hogy hű és szilárd legyek!

„Ez elmékedésekből új erőt meritettem,

nem akartam többé zene leczkéket venni, s a szerelmes leveleket olvasatlanul küldöttem vissza. Brudnel ur meg volt elégedve eljárásommal; azonban elutazott Angliába, s engem magamra hagyott Párisban a nélkül, hogy neki e megválás valami nagy szenvedést látszanék okozni.

„Én belenyugodtam a változhatlan sorba, de az unalom e tétlen életmód miatt, s sikertelen kísérleteim, hogy a nyert oktatásokat hasznomra fordithassam, megtámadták különben is gyenge egészségemet.

„Midőn következő télen sir Richard visszatérve Párisba meglátogatott, oly elgyengültnek és sápadtnak talált, hogy egészen megijedt rajta, s elhatározta, hogy orvosa társaságában magával viszen utazni.

„Olaszországba mentünk, hol csakhamar helyreállott egészségem. Ekkor ismét arról gondolkozott, hogy Milano-vagy Florenczbe helyez el neveldébe.

„Egész önmegadással fogadtam akaratát, de ismét beteg lettem, s egy napon, midőn fél álomba voltam merülve, hallottam, hogy az orvos így szólt sir Richardhoz:

„— E csinos terhet nem egy könnyen fogja ön lerázhatni nyakáról. Ha az ember magára hagyja, belehal.

„ — Szereti őt? kérdé Brudnel ur meglepő élénkséggel, az orvostól.

„ — Nagyon tudnám őt szeretni, — viszont ez, igen nyugodt hangon, — ha . . . de a dolgok illetén állásában, úgy ovakodnám e szerelemtől mint valami veszélyes ragálytól!

„ — Mi okból? . . .

„ — Azért, mert becsületes ember vagyok és tudva van előttem az ön akarata. Ön azt akarja, hogy a ki szereti gyámleányát, nőül is vegye, s én fel bírom fogni az ön nemes szándokát. Hanem én, ha valaha megnősülök, csak oly nőt veszek el, ki vagy nagyon félnék, tartozkodó, vagy hideg véralkattal bír, vagy nagyon rút. Nekem nem volna arra időm, sem kedvem, hogy mint valami kincset kelljen őt őriznem!

„Nem mutattam, hogy hallom e párbeszédet, de a szigorú leczke élénk benyomást tett reám. Brudnel ur oly jó, oly szívélyes volt mindig irántam, hogy nem éreztem egész agyságában azt, menynyire terhére kell néha

lennem neki, s hogy mely kevésbé érdelek tőle oly komoly ragaszkodást, minőt — a mint magamnak lizelegtem néha — keltettem benne. Ez orvosnak mély megvetése, ki mindig úgy bánt velem, mint együgyű oktalan gyermekkel, önvizsgálatra indított, s azon komoly elhatározást érlelte meg bennem, hogy higgadt, meggondoló, okos nővé kellennem: most tisztán láttam vagy legalább látni véltem, hogy sir Richard éppen nem szeret engem, miután úgy látszik, ohajtotta volna, hogy orvosa nőül vegyen.

„Alkalmasint meg akart volna szabadulni tőlem. Rabja azon kötelességnek, melyet maga eleibe tűzött, mindent el fog követni, hogy tisztességes módon férjhez adjon, de soha nem fogja ajánlani, hogy kedvesévé legyek.

„Ez okon, hogy megnyugtassam lelkiismeretét, minden áron méltóvá kelle tenni magamat, hogy nejevé lehessenek. Akkor tán reményihettem még, hogy idővel megnyerhetem szerelmét. Eltitkoltam bánatomat előtte, s kértem, hogy helyezzen el bármely zárdába.

„Brudnel ur Velenczére határozta el magát s oda utaztunk. Sikerült vidám önmeg-

adást tettetnem. Sir Richard egészen a zárda kapujáig evezett velem egy gondolában, szótlanul figyelt reám egész úton, s úgy látszott, szilárdan el van határozva megválni tőlem.

„Kiállottam a probát, a nélkül, hogy tudnám, hogy az. Midőn felállottam, hogy kiszálljak, visszatartott s így szólt:

„ — Elég volt a kísérlet, több okosságot s bátorságot mutatott, mint mennyit kegyedtől vártam volna. Látom, hogy már tud uralkodni magán, s kezdem becsülni jellemét. Itt maradunk Velenczében, de még most nem válok el kegyedtől.

„E szókra lábaihoz borultam, kezeit csókokkal halmoztam el, magamon kívül voltam az öröm miatt. Ő is nagyon felindultnak látszott, de egy percnyi elérzékenyedés után, gyöngéden eltávolított magától s így szólt:

„ — Meg kell tartóztatnia magát ilyenemü kifakadásoktól, melyeket könnyen rosza magyarázhatnának, ha a gondola fekete függönye nem rejtene el az emberek szeme elől.

„ — De — felelék — miután úgy sem lát senki, nem mondhatom-é el önnek örömmöt s nem imádhatom-e jóságáért?

„ — Nem; — viszonzá ő, — nem szabad engem imádnia, miután én nem vagyok képes ily hevesérzelmeket viszonzni s hozzá is kell szoknia kegyednek, hogy meg tudjon maradni a szerénység korlátai között. Én jól látom, hogy minden eljárásában több ártatlanság van, mint gondolni lehetne; de ha igen nagyon találnék bizni a kegyed és magam jó akaratában, s e mellett feledni bírnám a kötelesség parancsolta taztozkodást, ez csak is a kegyed hibája volna. Igyekeztek óvakodni oly nemű veszélyektől, melyekkel játszani látszik. Küzdjön kegyed még ellenemben is, ha erre szükség lesz, ha el találnám veszteni fejemet, mert kijelentem, hogy ha elég szerencsétlen lennék egykor tévútra vezetni, szivbő! megvetném kegyedet s örökre odahagynám.

„Ezek nagyon szigorú szavak valának. Én nem akartam mást látni bennök, mint azon óhajt és szándékot, hogy magához felemeljen, s minden erőmből igyekeztem megfelelni kívánságának. Igyekeztem elfátyolozni tüzes pillantásaimat, s pánczéllal körülvenni szivemet. Félénk és tartózkodóvá lettem, mint minővel ő óhajtott látni s egészen nyugodt engedelmes leánynak mutattam magamat.

„Láttam, hogy nagy tudatlanságom mosolyra készíti, s néha nevetésre indítja őt.

„Probáltam még mivelni magamat, angol, francia nyelvben gyakorolni, s történelmet földrajzot tanulni. Egy szép, nagy, ószerű palotában laktunk; nekem itt is, mint mindennütt, egészen elkülönzött s az övétől távol eső lakosztályom volt. Sir Richard sokat volt távol a háztól, de én csak az ő társaságában mehettem ki, követve vagy az orvostól vagy szobaleányomtól, kit mellém fogadott. E nő van nálam most is. Spanyol születésű nőt óhajtottam azért, hogy ne feledjem el anyanyelvemet. Mikor Brudnel ur bejött szobámba, hogy meglátogasson, nagyon vigyázott arra, hogy szobalányom mindig jelen legyen, míg együtt vagyunk. Látva e részben való elszánt akaratát, én sem igyekeztem soha magánosan lenni vele, s úgy látszott, ezt jó néven is veszi tőlem.

„Vett nekem könyveket, voltak tanítónéim, zongorám, ölebem s madaraim, hogy legyen mivel szorakozzam; de rossz fejem van, s nincs legkisebb emlékező tehetségem. Keveset tanultam, azt is meglehetősen rosszul, s azon dolgok

közül is, melyek megmaradtak fejemben, elég van olyan, mit most sem értek. Inkább művészi hajlamaim voltak. Kellemes hangom van, s a táncznak nagy bolondja vagyok.

„Dolores megtanított táncolni, kirendkívül szépen tánczol, de a zenei ismeretek terén nem nagy előhaladást tettem, nem vagyok legkevésbé is zeneértő. Brudnel ur belátta, hogy kevés szellemi tehetséggel bírok s nem vagyok eszes. Ezért nem tehetett nekem szemrehányást, nem voltam oka, hogy daczára megfeszített igyekezetemnek, nem tudtam előre haladni. Egymáshoz való állásunk ugyanaz maradt folyvást.

„Igyekeztem gyakorolni magam, a kitarítás és türelemben. Egy napon tudtomra esett a cselédek fecsegése nyomán, kiket Dolores kikérdezett, hogy Brudnel urnak viszonya van a Fenice színház egyik híres énekesnőjével.

„E hír nagy bánatot okozott nekem; elhatároztam, hogy meghalok. Mérget vettem be, mely nem ölt ugyan meg, de oly sok szenvedést s fájdalmat okozott, hogy maig is érzem hatását.

„Dolorest megeskettem volt, hogy nem

fog elárulni, de az orvos felismervén betegségem okát, Doloresnek mindent be kelle vallani. Még igen is sokat fedezett fel, mert Brudnel ur megtudta tőle iránta táplált szenvedélyemet, melyet gyanított ugyan, de nem képzelt ily nagymérvűnek és hevesnek.

„Midőn javuló egészségem megengedé komolyan beszélhetni velem, Brudnel ur kihallgatást kért.

— „Kedves Manuela, — szólt hozzám spanyol nyelven — mert ő könnyűséggel beszél minden nyelvet — kegyed azt kívánta, hogy szivből szeressem, ez megtörtént. Gyöngéden, egész lelkemből szeretem kegyedet. Kegyed oly jó, szelid, engedelkeny, őszinte; de mind ez ideig, csak atyai vonzalmat éreztem kegyed iránt, s kegyed el akarta feledtetni velem kötelességemet. Tudja meg, hogy kora ifjuságom óta, mely pedig folytonos izgatottság közt folyt le, feladatomból tüzttem ki, büszkeségből, vagy valamely kimagyarázhatlan ellen-szenv által indittatva, sohasem venni pénzen a szerelmet. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy sohasem vonzódtam oly nőkhöz, kiknek szokásuk, vagy képesek reá, szerelmökkel üzérkedni, de sohasem fizettem meg azt nekik.

„Ezt tudták ők előre s elfogadták hódolatomat, mert tetszettem nekik. Kegyeddel szemben egészen kivételes helyzetben vagyok. Megfizettem a jogot a tyja lehetni. Ha kedvesévé lettem volna kegyednek, ezáltal oly gyáva hitszegést és aljasságot követek el, minőre én képtelen vagyok és a mint ezelőtt is mondtam volt, ha én átengedném inagamat egy meggondolatlan szenvedély mámorának, úgy képzelném, hogy hasonló vagyok Perez Antonio urhoz, ki feltétlenül adta hatalmamba leányát. Én tehát vagy atyja kell hogy legyek kegyednek, a szó legszentebb értelmében, vagy pedig — férje? De meggondolta-e jól, hogy mit tesz — ez? Háromszorta idősebb vagyok kegyednél, oly mellbetegség kifejlődése fenyeget, mely gyógyíthatlan; ezenfelül addig meg nem nősülhetek, míg egy idősb nővérem életben van, ki azonban engem könnyen túlélhet. Családi ügyek s egy régebb tett ígéret, melyben becsületem van érdekelve, lehetlenné tesz felmenteni magam e kötelezettség alól. Fontolja meg még egyszer a mondottakat.

„Lehet, hogy házasságot ígérve kegyednek, nem leszek soha azon helyzetben, hogy bevált-

sam ígéretemet. Kedvese pedig nem akarok, nem fogok lenni soha. Mondjon le tehát gyermekes ábrándjáról, tegyen egy utolsó kísérletet engem elfeledni s másnak adni szívét.

„ — Soha! — kiálték hévvel — önt imádom és tisztelem, nem óhajtok sem kedvese, sem nője lenni, le fogom győzni szerelmemet, mely önt nyugtalaníthatná, vagy zavarba ejthetné.

„Engedelmes leánya leszek, ezentul vakon követem minden tanácsát s boldog leszek ezt tehetni. Pirulok hevességem felett s esküszöm, hogy nyugodt leszek s megadom magam sorsomnak, még ha szemem láttára tiz szerelmi viszonyt szőne, vagy ha mást akar na is ön nőül venni.

„ — Ezt nem teszem soha, — viszonzá Brudnel ur; — nőm elűzné kegyedet házamból.

„Ezennel megesküszöm, hogy ha valaha oly helyzetbe leszek, hogy megnősülhessek, soha mást el nem veszek, mint kegyedet: dehát feláldozhatja-e egész ifjuságát egy ilyen eshetőségnek? életét e magányban, melyben kénytelen lesz élni s melyen én nem változtatha-

tok, akarja-é azt felemészteni? Hallgasson reám, itt van közelünkben egy nagyon becsületes fiatal ember, eszes, tanult s elég jó külsejű, orvosom Breton ur. Ez eleinte nem sokat tartott kegyedről; most, hogy jobban megismerte, tudja becsülni jótulajdonait. Ha majd időteltével, mikor egészen lemondott kegyed rólam, megtetszenék e fiatal ember, kezdene vonzalmat érezni hozzám, ne titkolja azt el előttem, boldognak érezném magam ha . . .

„ — Nem, nem — szólék élénken, — ő nem tetszik nekem, egy férfi sem tetszik. Engedje, hogy leánya lehessenk önnek s bánjon velem bár mily szigoruan, bármily hidegen; körében boldog leszek mindig s áldani fogom, ha el nem távolít magától.

„Sir Richard engedett kérésemnek, teljes szabadságot tartván fen magának, de csakhamar megtudtam, hogy nem veszi igénybe e szabadságot. Elhagyta az énekesnőt, kihez semmi komolyabb vonzalom nem csatolta.

„Nagyon visszavonult életet élt, nyugtalankodva egészsége miatt, mely nem a legjobb állapotban volt, azon időben, mikor otthon ült, többnyire egy Velenczéről szóló történelmi mű-

vén dolgozott. Lassankint megengedte, hogy vele ebédeljek s hogy esténként egy-két órát nála töltsék el, az orvos s néhány jó barát társaságában, kiknek úgy mutatott be, mint fogadott leányát. E barátok mind idősek voltak, vagy már házasok, vagy előttem ismeretlen okból, agglegénységre szánták el magukat, mint sir Richárd. Breton ur soha sem beszélt olyanformán, miből azt gondolhattam volna, hogy érdeklődik irántam. Ugy látszott tehát, hogy Brudnel ur nem foglalkozik többé férjhezadásom eszméjével.

„Rendre-rendre, úgy vettem észre, hogy kezd nagyon ragaszkodni hozzám s hogy társaságom a kitüzött órákban kezdett neki nélkülözhetlenné válni. Néha szobámba jött s Dolores gyakran elmulasztá ilyenkor jelen lenni. Sir Richard nem figyelt erre, vagy legalább úgy tett, mintha nem figyelne s végre nyájas bizalmasság állt be köztünk. Többé nem félt magánosan lenni velem, bizalmat öntöttem belé szüziességem által. Az ezt követő évben Angliába mentünk, hol ismét a nagyvilágban kezdett élni s nekem egészen más városrészben adott lakást, mint a hol az ő

palotája állt. Mindennap két órát töltött nálam. Nem volt féltékeny és mégis komornyikja John által, kit rendelkezésem alá bocsátott, vigyáztatott minden léptemre.

„Meggyőződhetett szigorú elvonultságomról s foglalkozásim ártatlan természetéről.

„Több rendben kötelességének tartá, újból ismételni előttem, miként nem nagy valószínűség van benne, hogy összekelhessünk valaha, hogy nénye sokkal egészségesebb nálánál, hogy szabadságomat nem köti le, hogy tehetek tetszésem szerint s hogy csak egy szavamba kerül, hogy többet ne látogasson meg. Menyasszonyi hozományom készen áll, bármikor átvehetem azt, mert bármi történjék is, sorsom biztosítva van általa. Én mindig azt feleltem neki, hogy nekem nem kell sem hozomány, sem férj, sem szabadság, hogy nem törődöm a jövővel, hogy boldog leszek mindaddig, míg őt naponta láthatom, habár csak egy perczre is. Önzetlenségem s ragaszkodásom egészen megnyerték szívét.

„Gyakran csókolta meg kezemet, néha homlokomat; jó leányának, kedves gyermekének nevezett.

„Soha, esküszöm isten előtt, ennél több nem történt közöttünk. Tudtam, hogy még most is vannak szívviszonyai az ő társadalmi körében, de legyőztem e feletti nyugtalanságom s féltékenységemet, miután gyöngéd szeretetét nem vonta meg azért tőlem.

„De kérem hagyjon most kissé pihenni, hogy annál gyorsabban befejezhessem aztán történetemet.

„Akaratom ellenére több részletekbe bocsátkoztam, mint szándékom volt, az ön arca oka ennek, mely mind gunyosabb kifejezést ölt.

„Tartsunk itt egy kis szünetet s mondja meg, hogy most jelenleg mit tart ön felelem.

„Ugy néz ki, mintha még most sem hinne őszinteségemben!“

Nagyon meg voltam zavarodva, magam sem tudtam volna okát adni, hogy miért s késtem a felelettel; végre így szóltam:

— Ha kegyed őszinte, én is az akarok lenni.

Hidegvérrel tanulmányoztam kegyedet, (ebben hazudtam, de úgy hittem, hogy nem hazudok.)

Kegyed története nagyon meglepett; az egész nagyon valószínűtlen. Azonban mégis van benne lehetőség, hozzá véve a sir Richard időkorát, betegeskedését s mindenek felett az ő nemes szép lelkét. Ha gunyos mosoly vonul át néha arczomon, ez onnan ered, mert nem bírom felfogni az ily bizodalmas közlemények értelmét oly emberrel szemben, kit kegyed legkevésbé sem ismer.

— Hogyan — szólt élénken a nő — már fél év óta lakunk egy fedél alatt, Brudnel ur mindig csak úgy említi önt előttem, mint legjobb, legkedvesebb barátját, és nekem ne volna szükségem az ön becsülésére, midőn meglehet, még tiz évet is, meglehet az egész életet egymás társaságában kellend mellette eltölteni! Azt jól látom, hogy ha csak ön el nem hagyja őt, ő soha meg nem válik öntől s hogy mindent, mi csak emberileg szólva lehetséges, el fog követni, hogy megtartsa oldala mellett. Nekünk tehát vagy barátokká vagy ellenségek-ké kell lennünk és miután ön felőlem épen semmit sem tudott, meg kelleönt ismertetnem szerencsétlen sorsommal, hibáimmal, jó tulajdonnaimmal, ha ugyan bírok ilyekkel is.

Kényszerítettve érzém magam felelni s így válaszoltam szavaira.

— Eddigelő semmi okom nincs ellen-séges indulattal lenni kegyed iránt. Sőt ellenke-zőleg. Legyen szives folytatni, majd egyszerre fo-gom elmondani észrevételeimet e tárgyról, ha le-het hozzá szólásom.

Perez Manuela így folytatá elbeszélését:

„Ez év tavaszán, épen útra készültünk ismét, midőn sir Richard hirtelen nagyon be-
teget lett, mellhártya-gyuladást kapott. Oly szi-
goruan megtiltotta volt nekem, hogy valaha
meglátogassam őt házánál, hogy most sem
mertem ez ellen cselekedni. Órákat töltöttem
az utcán Doloressel palotája kapuja előtt, hogy
az orvostól minden perczen tudósítást kaphas-
sak hogyanlétéről.

„Egy napon végre megszánt a derék fia-
tal ember s bevitt a házba.

„ — Brudnel ur nagyon rosszul van
— szólt — s nem akarnám, hogy meghaljon,
mielőtt megáldaná kegyedet. Bizonyos vagyok
benne, hogy ha visszanyeri vagy egy percze
eszméletét, ohajtani fogja jelenlétét. Legyen hát
közel hozzá: e perczen képtelen észrevenni, hogy
ott van körülte.

„Én gyorsan feltettem a Dolores fővegét, kötényt kértem magamnak s Breton ur mint magával hozott betegápolónőt vezetett be a szobába. Ez elővigyázat nem is volt felesleges. Brudnel ur nénje, e mogorva álszenteskedő öreg nő, a szobában volt mellette. Breton ur meg volt győződve, hogy e nő csak önző céljainak elősegítéseért van itt s hogy jelenléte szenvedést okoz a betegnek. Az orvos reá birta, hogy távozzék, biztosítván őt, hogy még van remény fivére életéhez. Oly ápolónét hozott volt magával a beteghez, ki mindenben engedelmeskedett urnőjének, egy csunya teremtményt, ki szerette az italt s többnyire mámoros is volt. Az orvos kiküldte a konyhába s saját felelősségére velem helyettesíté őt.

„Én egész odaadással ápoltam kedves Richardomat. Tizenöt napon át egy perczet sem aludtam, sem éjjel, sem nappal, mindig mellette voltam, lesve minden lélegzetvétélét, s szivem élet-halál közt lebegett a szerint a mint ő elalélt, vagy újra éledett. Mikor meglátott és felismert, boldognak látszék, s az első szó, melyet kiejteni birt, áldás és köszönet volt önfeláldozásoméért.

„Alig hogy felgyógyult, ohajtá odahagy-
ni Londont s visszatérni Olaszhonba.

„E betegsége óta, valóban egészen nél-
külözhetlenné váltam barátomra nézve. Azó-
ta soha sem emlité többet, hogy férjhez akar-
na adni, és gyakran megújítá egy az előtt
tett ígérété, melyet én sohasem követeltem
tőle, azt, hogy a mely napon visszanyeri sza-
badságát, nőül fog venni engemet.

„Bizalmas viszonyunk nem maradhatott
titokban, s miután az emberek inkább szeretnek
a külszin után itélni, mint megbizonyosodni a
valóról, mi megvallom nehezebb dolog is, min-
denki Brudnel ur kedvesének tartott. Ebbe is
belenyugodtam; irántai szerelemből kész vol-
tam minden áldozatra, de ő nem szívelhetette
el, hogy áldozatkészségemért rágalomnak s
megvetésnek legyek kitéve. Azon hirt terjesz-
tette el, hogy nőül vett engemet. Az ő köri-
ben ezt nem hitte el senki, mert nővérének
tudni kelle az igazat, s ez nem is mulasztotta
el, mindenfelé nyilvánítani, hogy csak oly ide-
iglenes viszony van közöttünk, szeszély az
egész semmi más; de legalább e vándor élet
közben, melyet többnyire folytatunk, s kör-

nyezetünkkel szemben, nem vagyok azon szenvedésnek kitéve, hogy megvetéssel nézzenek reám. Ha a vendéglősök, hova beszállunk, sir Richard barátjai, kikkel találkozunk s a körülünk felszolgáló cselédek, nincsenek is tökéletesen meggyőződve házasságunk bizonyosságáról, még is, miután Brudnel aszszonynak halának neveztetni, legalább úgy vélekednek, hogy valodi hű társnője vagyok, kit ő becsül és tiszteletben tart.

„Most tudja ön, hogy sorsom nem sokára el fog dőlni. Richardnak egykor, valami bal eset, vagy szerelmi ügy miatt, — az okát nem tudom tisztán — nagy öszszeg pénzre volt szüksége, melylyel nem rendelkezhetett, miután saját vagyonát csak nem egészen elpusztította s atyja pedig hajthatatlan szigorú fősvény ember volt. Idősebb nővére, ki gazdag házasságot tett, kész volt ez öszsveget előlegezni neki, azon feltétel alatt, hogy soha meg ne nősüljön, hogy ez által atyjok vagyona öcscseire, e nő fiaira szállhasson vissza. Az atya kilenczven évet élt, s Richard csak ez előtt pár évvel örökölt utána. Ekkor le akarta fizetni tartozását néniének, hogy viszszyer-

je szabadságát; de könnyelmű módon kötötte volt le szavát. A szerződés pontjaiban tisztán ki volt fejezve azon tétel, hogy nem fog soha megnősülni, s a visszafizetés lehetőségéről nem volt semmi szó. Nénje határozottan visszautasítá a pénzt, telyességgel nem akarta elfogadni, hacsak Richard nem adományozza végrendeletileg minden vagyonát öcscseinek. Már csak nem perre került a dolog. Hanem ezt sir Richard nem akarta, mindig reménylte, hogy nénje okosabb gondolatra tér, s engedni fog a jobb érzelmeknek. Most e nő a halál révén áll. Fogják-é gyermekei örökölni azon vagyont, melynek megtartása mellett, ő ily makacsúl harczolt.

„Minden esetre szükség volt arra, hogy Richard ide hagyjon engem kevés időre s tisztázza e bonyolult ügyet. Én kérve kértem őt, hogy mondjon le atyai örökségéről. Mi gondom arra, hogy hagyományoz-é nekem valamit? Nem veszitnék-é el mindent az által, ha őt elveszitem? Hát nyugtalanított-é engem valaha a gazdagság eszméje? S ki tudja, túl fogom e én őt élni? Ugy érzem, hogy ha ő meghal, nekem sem kell többé az élet!

„Az egyedüli mit kívánok és óhajtok az, hogy törvényes hitestársává lehessenek, az hogy birjam és ismerjem meg végre szerelmét; még jobban mondva, hogy mégismerjem a szerelmet magát, melyről még mit sem tudok, mert huszonhárom évvel valóban elmondhatom, hogy csak sejtem, de nem tudom, hogy mi az! Ne nevesse ki orvos úr! tiszta mosoktalan vagyok, igaz nem saját érdemből, ezt be kell vallanom, miután erényességem inkább a körülmények öszszetalálkozásának, mint erős akaratomnak következménye; hanem tény az, hogy megmaradtam ártatlan szüzességemben, és pedig azon korban, midőn a szenvedélyek ébrednek s a szív komolyan kezdi hallatni szavát. Ön ismét csak mosolyog! Ah! látom el van az határozva, hogy becsülését meg nem nyerem? De arra legalább kényszerítve leend, reménylem, hogy ne vessen meg s jövőre tökéletes közönyös szemmel nézen ön reám.

— Mondottam volt kegyednek, — szólék most — hogy meg lehet fogok némi megjegyzéseket tenni elbeszélésére; szabad lesz-e most azt tennem?

— Minden bizonynyal, sőt kérem is erre.

— Kérem figyeljen tehát! ha igaz is az, hogy Brudnel úr minden részben méltó azon szenvedélyre, melyet kegyedben keltett, abban nem vagyok éppen annyira meggyőződve mint kegyed, hogy elkövetett volna minden lehetőt, hasonlót kelteni benne maga iránt. Az bizonyos, hogy kegyed nagyon szelid, kedves, szeretetre méltó; az is igaz, hogy elismerést érdemel azért, hogy le tudja győzni magában azon hajlamokat, melyek képesek voltak elhallgattatni kegyednél az ész szavát s feledtetni a női büszkeséget. De miután ennyit már sikerült megtennie, a legnehezebbet mindenek között, miért nem szedte össze minden erejét, minden törekvését arra is, hogy oda mivelje ki magát, miszerint lehessen Brudnel urhoz — nem mondom hasonló, mert ő egy kiváló elme-tehetség — hanem minden időben hozzá méltó és valódi élettárs, barátnő, ki eléggé művelt, eléggé felvilágosult arra, hogy megértse őt, s mindenkor és mindenről képes legyen társalogni vele s kielégíteni szellemét. Én nem nagyon sokat észleltem kegyed eljárását, de még is eleget láttam arra, hogy meggyőződhessenem ha-

nyagságáról, restségéről, mondhatni gyávaságáról, bárminemű oly munka és fáradsággal szemben, mely kitartást igényel. Kegyed azt mondja magáról, hogy kevés észszel s rossz emlékező tehetséggel bír, néha még annyira is megy, hogy esztelennek, együgyűnek mondja magát, s a mi legrosszabb a dologban, ezt nem megszegyenülve, vagy sajnálkozva nyilvánítja, hanem tréfát csinál belőle, dicsekedik vele, s vig csevegés tárgyává teszi azt.

Ez, mondhatom kegyednek, nem illendő s rossz izlésre mutat. Ez által azt látszik mondani környezetének: Ime, tudatlan és korlátolt eszű vagyok, de azért csodáljatok, bámuljatok meg, hisz oly igen szép vagyok! Szeressetek, mert kellemeim oly csábítók! Nos! szerintem, ha egy nő dicsőségének tartja csekély elmetehetségével kérkedni, hogy annál nagyobb büszkeséggel emlegesse szépségét, nagyon is kevésre becsüli önmagát s ugyszólván a fényűzésből tartott háziállatok sorába helyezi magát; olyanná válik, mint valami kedves kis madár, melyet kalitkában tartanak, hogy benne gyönyörködhessünk. Az ember örömmel nézi, hogy szépen megül ott, enyeleg vele, füttyöl

neki egy-egy dalt, megsimogatja s gyönyörködik csinos mozdulataiban, vidám röpkedésében, de aztán siet komolyabb foglalkozás után látni, és nekem úgy tetszik — ne vegye rossz néven hogy kimondom — ilynemű volt és lesz mindig a Brudnel ur szivbeli vonzalma kegyed iránt: Kegyed óhajtotta egybekötni életét az övével, ezért kész volt minden áldozatra, még valódi szenvedésektől sem riadt vissza.

Én orvos vagyok, látom, tudom, mennyi szenvedést okozhat a kegyedéhez hasonló véralkatu egyéneknél az, ha nincs senkiök, kinek kiönthessék szivök érzelmeit, kikhez bizalommal forduljanak; kegyed azt hiszi, eleget tett arra, hogy méltó legyen sorsát egy magas miveltséggel bíró férfiéhoz kötni.

Őszintén kimondom, hogy ez nem úgy van! hogy csalódik! Kegyed nagyon is keveset tett erre nézve. Sir Richard soha sem fog naponta két óra hosszánál többet eltölteni a kegyed társaságában és jöhet idő, hogy tán még ez is áldozat leend tőle, mert neki igen sok világ-jártassága, tapasztalata van s nagyon jól tudja, hogy vannak oly nők is, kikkel közölheti minden magasabb röptü gondolatát,

műveltségéhez méltó légkörben együtt élhet velök a nélkül, hogy valaha kénytelen volna alábbszállni, szűkebb eszmekörben mozogni s megtagadni önmagát.

Manuela szomoruan elgondolkozott s aztán így szólt:

— Ön azt hiszi, hogy ilyen nőket is ismert ő?

— Gondolom, miután gyakran elhagyta kegyedet érettök.

— Ez igaz, de aztán azoktól mindig visszatért ismét hozzám. E szerint jóságomat, szépségemet — miután ön szerint más jó tulajdonnal úgy sem bírok — mégis előbbre becsülte néha amazoknak szikrázó elméjénél és szellemdússágánál.

A mi pedig önt illeti orvos ur, úgy látom, magát még nagyobbra becsüli, mint Brudnel urat, mert önnek kielégíthetésére legalább is istennőnek kellene lenni! E nélkül szerelem nem képzelhető, tán még barátság sem!

— Barátság, oh ez igen! feleltem erőltetett vidorsággal nyujtva oda kezemet.

Ezt alantabb fokon állók iránt is érezhetni néha.

Manuela nevetésben tört ki s minden keserőség nélkül szólt:

— Igen, igen, kutyája iránt is érezhet jó indulatot! Richard oly formán szeret engem, mint én rózsaszínű papagályomat.

Köszönöm szépen! Szent isten! minő vad, minő goromba, minő eredeti egy ember ön! Még sokkal rosszabb Breton urnál is, ki beérte azzal, hogy veszendő kincsnek, csinos tehernek nevezett el. Már látom, hogy az orvosokkal szemben soha sem lesz szerencsém!

— Mert ezek tán több éleslátással bírnak s inkább ragaszkodnak a valósághoz, hanem azért kegyed hamar meg fog vigasztalódni, úgy hiszem.

Egy előkellő, gazdag angolnak hajlama sokkal fontosabb dolog, egy csinos nőre nézve, a ki selyem függőágyban kíván himbálózni naphosszant s dúsan kárpitozott, puha szőnyegekkel ellátott boudoir-ban tölteni el életét; maradjon is meg kegyed pehelyből készült fészkeiben, mint egy déli ég aljából ide tévedt szép madár. Reám munka vár s ezennel fogadja hódolatomat s mint jövődöbeli Brudnel aszszonyságnak ajánlom magamat kegyébe, de bi-

zalmas közléseiért nem mondok köszönetet, miután nem kívántam azokat. Kívánja-é, hogy megmondjam leendő férjének, hogy siessen beavatni kegyedet bizonyos rejtelmekbe, melyeknek felderítését — mint oly gyermeteg őszinteséggel kifejezi — dicsérendő türelmetlenséggel várja már.

— A mint akarja! — viszonzá a nő sértődött hangon.

Ugy tetszett, mintha szemeiben könnyeket látnék csillogni, és siettem gyorsan távozni, akaratlanul kissé hevesen csapva be magam után az ajtót.

Nagy mértékben fel voltam izgatva, de nem akartam figyelembe venni e hangulatomat, készültem munkához fogni. Csak, hogy ez lehetlen volt. Elhitettem magammal, hogy álmos vagyok, nem bírtam elaludni. Hanem legalább egy kicsit megcsilapodtam, s daczára fellázadt érzelmeimnek. lelkiismeretes bírálat alá vettem önmagamat. Kérdeztem, hogy ugyan mi okon éreztem, Helenában nagy meglepetésemre Manuelát ismerve fel, annyira feléledni s megkétszereződni megvetésemet, bizalmatlanságomat, s száraz bölcselkedés és bi-

rálat iránti hajlamomat ez ártatlan, védtelen teremtéssel szemben?

Hivatva éreztem-e magamat, mások nevelésére, oktatására? Teljességgel nem; a mások megbírálására voltam hajlandó mindig, e bírálási hajlam pedig, elnézésre, önmaga iránti engedékenységre kellene hogy indítsa az embert. S különben is nem kellene-e inkább örvendeznem a Perez Antonio szerencsétlen leányának sorsa felett, kiről azt hittem, hogy csak bemocskolva, elbukva tengeti még életét, s kit most a világ és önmagam előtt igazolva s azon a ponton állva talállok fel ujolag, hogy Brudnel ur nejévé legyen, s nem kelle-e példáját látnom benne az emberi tökéletesedhetésnek, vagy legalább simulékonyságnak, létre jöve a becsület és jótékonyság fuvalatának hatása alatt? . . .

Ime! egy jó érzésű, derék ember képes vala felébreszteni szunyadó lelkiismeretét, önérzetét, ez eddig aljas körben élt, de jó ösztönökkel bíró teremtésnek, és én csak haragot, felindulást éreztem iránta, nem akartam hinni javulásában, lelki átalakulásában, kigúnyoltam szeretet, bizalom utáni vágyát, kisebbittem

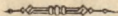
elmetehetségét, s különösen és mindenekfelett sértve éreztem magam az által, hogy annyira igyekszik kivívni becsülésemet!

Mindezt mi okozta, miért-e ridegség, e gyanúsítások, talán igaztalanság részemről? Miért e visszataszító bánásmód, mely ellenszenvvel volt határos? Miért ez elfojtott bosszuság keblemben iránta, mintha az által, hogy eldönté önmagának sorsát, tőlen ragadta volna el azt, mit már sajátomul tekintettem? Lehettem-e én reá féltékeny? dehát még most is mindig szeretem őt?

Igen! úgy van! végre be keile pillantanom belsőmbé, világosan látnom mindent.

Hévvél szerettem őt egykor, és most is még szeretem. Ő volt hosszas időn át gyöngéden szeretett, imádott eszményképem, titokban táplált szenvedélyem, később büszkén megtagadott kinzó szellemem, ő volt fiatalkorom reménye, szenvedése, éltém ostora — s még lehet a szikla is, melyen bacsületem megtörik, ha nem bírok ellentállni a varázsnak, melyl yel a nélkül, hogy ismert volna, vagy sejtelmével birna, elbóditott, megigézett engem.

Az álmatlanság még kétszerezve tüntette fel előttem a kísértés és veszély nagyságát, melyben forgok. A mint így ébren fekvé számitottam az éjnek eltűnő óráit, izgatottságom mind nőttön nőtt és szilárdul elhatároztam, hogy többé nem fogom viszont látni a sir Richard jegyesét.

HARMADIK RÉSZ.

HARMADIK KÖNYV

OSZK

I.

Vége elaludtam s csendesebb kedélyvel ébredtem fel. A Jenny levele ott maradt volt asztalomon nyitva; most felvettem, hogy újból átolvasva, annak változhatlan barátságot lehellő, szügies, nyájas szavai lecsilapítsák háborgó lelkiismeretemet. Egy tétel benne megragadta volt figyelmemet, átakartam jól érteni azt. „Attól nem félek — így ír húgom — hogy valakit inkább szerethess mint minket; leendő élettársad csak is a jövőt nyujthatja neked, míg mi, a multat, a közösen átérzett örömöket s fájdalmakat, szóval együtt töltött életünket, egymás körében lefolyt napjainkat adhatjuk cserébe.“

— Ez igaz, tökéletesen igaz, — szólék magamban; — és hogy Manuela tegnap anynyira felizgatta kedélyemet, ez is abból eredt, mert neki is van multja velem szemben; csak hogy ez nem oly nemü, melyről húgom szólt

levelében, ez nem volt a gyöngéd szeretet, hű gondosság emléke, nem a napontai bizalmas együttlétet, a nyugodt, megszentelt családi életet hozta az emlékembe: hanem az álmatlanul eltöltött éjeket, a tudás-vágyat, felébredt kíváncsiságot, boszúságot és megvetést. Mind e kinokat s nyugtalanságokat átéltem már egyszer s elől akarnám-e azokat ismét kezdeni, de valjon mit érnék el ez által?

E lány jövője ezentul már a Brudnel ur sajátja; és az mi multjából közös élettemmel, bizonnal nem érdemlí, hogy bánkodjam utána.

Belém oltotta volt a kételyt, elvette az emberekbe vetett hitemet, bizalmamat, a szerelem iránt kétkedéssel keserü érzésekkel tölté el szívemet s mindezt az ifju ábrándok legboldogabb korszakában. Még ha szabad volna keze s nem lenne senkinek lekötve e lány, úgy is csak a legfájdalmasabb önmegtagadással s becsületérezésem mellőzésével tudnám őt szeretni. Fájdalom! Jenny a nélkül hogy tudná, nagyon is igazat szólt, nincs kiben bizzam s egy nőnek a multja akadályul szo'gáland jövőre, vagy a boldogságba vetett hitemnek, vagy abbéli biztonságomnak.

Anyám és húgom angyal-szelid természetére s egyeneslelkűségére gondolva csak úgy tűnt fel most előttem Manuela, mint egy csalékony, el-eltünedező árnykép, s lázban töltött éjjelem mint felizgatott képzelő tehetségem s ideges felindulásomnak természetes következménye. Felöltözve kísétáltam folytatni megkezdett természetrajzi tanulmányaimat a tó szigetein.

E gyönyörű táj, tele fénynyel s setét kék háttérével, hol a tó viszfénye ezüstözött bárázdákat vont a hegyek aljára, e tiszta átlátzó mélység, e tűzben úszó víztükör, mely többszörösön veré vissza a napsugarak erejét, ez üdezőld partok, a hosszan elsimuló hullámok titoktelyes lassu moraja, mind, mind csilapítólag hatottak a kedélyre.

Mikor béesteledett, őrizetemre levén bizva uram állhatatlan törékeny kincse, haza tértem kirándulásomból, s már éppen olvasáshoz fogtam volt, midőn a spanyol komorna kopogtatott ajtómon. Előbb azt hittem, hogy megint Manuela van itt.

Ajtóm be volt zárva. Kinyitottam, miután száraz hangon megkérdeztem, hogy ki az?

— Az asszonyság nagyon roszul van — szolt a komorna, ő azonban nem kívánja, hogy az orvos ur miatta fáradjon, sőt meg is tiltotta nekem, hogy szóljak önnek betegségéről; de rajtam felelősség van, s nem nézhetem el ugy betegségét, hogy ne értesitsem az orvost róla, ki hasonlóan felelős urnómért.

— De hát mi baja van az asszonyságnak? kérdém magamra véve hirtelen öltönyömöt.

— Egész mult éjjel be sem hunyta szemét, cseppet sem aludt.

— Oh ez velem is csak ugy megtörtént, a hőség, a szunyogok . . .

— Az meg lehet uram, de egész nap egy falatot sem is ett.

— Már akkor kissé komolyabb baj van, ezzel már nem ugy voltam!

— Az orvos urnak jó étvágya volt?

— Kitünő, valóságos farkas étvágyam!

— Hála istennek! — viszonzá Dolores oly hangon mintha, azt mondaná, „milyen érzéketlen egy fatuskó vagy!”

Egy cseppet sem biztam ebben a Dolores-ben, nagyon alattomos kinézése volt.

JENNY HUGOM.

REGÉNY.

IRTA

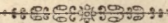
SAND GYÖRGY.

FORDITOTTA

JULIA.

MÁSODIK KÖTET.

KOLOZSVÁR.

STEIN JÁNOS TULAJDONA.

1875.

NY. STEIN J. M. KIR. EGYETEMI NYOMDÁSNÁL.

Magas szikár alak, ki szép lehetett, mielőtt a hólyagos himlő meg nem rongálta arcát. Kora bizonytalan volt, sem vén, sem fiatal. Szükségből nevelőnői szerepet is vihetett volna. Nemes származásának mondá magát, kit számos családi szerencsétlenség és csapás ért. Annyi állt, hogy volt némi műveltsége; francziául, olaszul, ángolul elég tisztán és szabatosan beszélt, de mind ezt oly mesterkélty módon, hogy hatása kellemetlen volt s kiejtését selypitővé tette.

Mindig ugy néztem őt, mint kémet, a ki sir Richardnak s az egész háznak kifürkészi minden tettét, vagy azért, hogy urnőjének megnyerje ez által tetszését, vagy hogy a pletykaságok elbeszélésével előlje azon hosszú időt, melyet együtt kelle tölteniök.

Követtem a komornát, ez kötelességem volt, ez alól fel nem menthettem magamat, bár mily jelentéktelen lett legyen is gyöngékedése azon egyénnek, kit gondolatban most sem szüntem meg háremhölgynek nevezni. Aztán különben is, e perczen nagyon erősnek és biztosnak éreztem magamat vele szemben. Manuelát a lakosztályához tartozó erkélyén talál-

tam, nyugodtan élvezve a friss léget, s kéjelegve költvén el egy adag citrom-fagylaltot. Sajátságos idegenszerű öltözékben volt, valószínű spanyol jelmezben, élénk rózsaszín ruha, dúsan megrakva fekete csipkével. Nyaka, keble szabadon, meztelen karjai átlátszóttak a fekete, selyem gipür kesztyűk finom hálóján. A ruha, köntöse rövid volt, tele fodorral, haja lazán felkötve s rózsákkal behintve, kezében legyezőt tartott. Azt képzelhette volna az ember, hogy éppen tánczvizgalomba indul, vagy a bikaviadalok megnézésére.

— A betegség mint látom, nem valami komoly színezetű — szólék Doloreshez, a mint oda érkeztünk.

Manuela engem meglátva felkiáltott:

— Mit akar ön itt uram, — szól felállva székéről.

Meglepetése s elégtelensége nem volt színlelt. Megjelenésem váratlanul jött. Dolores egészen maga fejtől járt el a dologban. Most is ő vette fel a szót, mondván, hogy nem akarta engedni, hogy urnője addig nyugalomra térjen, míg az orvos ur meg nem tappintja ütérét. S mivel újból kezdé emlegetni az én és

saját felelősségét, Manuela látva hideg arczatot s kimért modoromat, azonnal lecsendesült s ide nyujtván karját, mosolyogva így szólt:

— Rójjá le gyorsan adóját orvos, mert nem szükség mondania, látom arczáról, hogy adómunka az egész; hanem legyen nyugodt, egészen jól vagyok. Nem szükség, hogy vesztegesse miattam idejét s velem törődjék.

— De törödni fogok, mihelyt szükségét látom, s hogy elkezdjem tisztemet, ezenel kijelentem, hogy jelenleg is láza van kegyednek.

— Csakhogy Dolores nem mondott arról semmit, hogy éppen most tánczoltuk el vele a legzajosabb arragoniai jóta-t; hanem öltözékem tanusithatja ezt önnek.

— S kegyed pedig — vágott szavába Dolores — elhallgatja azt, hogy mikor legjavában folyt, hirtelen elájult.

— Nem ájultam el; csak elszédültem egy perczre, de nem veszitém el öntudatomat s a fagyalt, melyet adtál, egészen lecsilapította felhevülésemet.

— De hisz lázban van most is, az orvos is azt mondja; sem nem aludt az éjjel, sem nem ett ma egy falatot. S oly halvány . .

— En mindig az vagyok. Hagyj nekem békét. Jó éjt orvos ur, menjen ön dolgozni, én még táncolni fogok.

— Tiltsa meg azt neki orvos ur! — kiálta fel Dolores színészi hangon. — Ön még nem tudja, hogy velem szemben mennyire elkényeztetett gyermek ő; egy szavamat sem fogadja meg.

Ujból megtapintám üterét; le volt csendesülve, sőt nagyon is lassan vert.

— Hogyan, — szólta Manuela — még ön is zsarnokoskodni akar felettem?

— Nem akarok, tánczolhat, ha kedve tartja; csakhogy előbb egyék egy kis levest. — Igérje meg ezt.

— Engedelmeskedem azonnal, annyival is inkább, mert nem lévén ma egész nap étvágyom, szédülésemnek is ez volt egyedüli oka. Eredj Dolores hozd be a levest.

— Sietek, de maradjon itt addig orvos ur, mig visszatérek, hátha el találna ujból ájulni urnóm!

— Ki van-e kegyed gyakran téve ilyen ájulásoknak? — kérdém Manuelától, a mint ketten maradtunk a szobában.

— Gyakran előfordulnak, hanem ez esetben nem az volt bajom.

— Ugy gondolom, kegyednek egészsége jó kell hogy legyen, miután egyszer sem kérték ki számára orvosi tanácsomat.

— Én nagyon egészséges vagyok mindig, válaszolt szárazon s ha ez másként is volna, Richard azt soha meg nem tudná; következőleg ön sem fogja megtudni. Meg nem foghatom, hogy Dolores, ki már oly számtalanszor látott engem önkivületi állapotban, miért hívta önt most ily csekélységért ide.

Ugy véltem kötelességem, tüzetesebben kikérdezni őt gyöngélkedése felül s feleletét sürgettem. Végre így felelt:

— Őszinte leszek tehát! igen sokszor gyöngélkedem; ez élet, melyet folytatok, kiállhatatlan előttem s ha még soká így tart, meg fog ölni. Csak gondolja el! egész hónapokat tölteni el úgy, hogy ki ne lépjek a háztól, ugyanazon kertben sétálni mindig! mindennap ugyanazon virágokat látni magam előtt, ugyanazon fasorok közt sétálni; mily unalmas ez, mikor Richard nincs közelemben!

— Lovagolni elég gyakran megy vele, mikor itthon van.

— Ez nem okoz örömet nekem, még inkább kellemetlenül hat reám. Félek ülni a lovon s még számaron is.

— Ennyire gyáva volna kegyed?

— Azzá lettem; gyermek koromban bátor, merész voltam, de mióta annyira megijedtem volt atyámtól — tudja ön azon jelenetek alatt, melyeket elbeszéltem volt . . . és azután a Richárd kényeztetése folytán! Az ember, ha igen kényelmes, boldog életet él, elpuhul s hajlandó lesz a gyávaságra.

— És mégis kegyed valami rosszabbal daczol néha, mint egy ló vagy szamár szilajsága, daczol a betegséggel, miután gyakran van rosszul, mégis visszautasítja, hogy meggyógyítsák.

— Igaz, igaz, hanem Dolores ily esetekben kielégítő nekem. Mikor Brudnel ur itt-hon van, nem szokott oly nyugtalan lenni, mint ma.

Jól tudja, hogy nem akarom tudomására juttatni, hogy csak nem megfojt kalitkám szűk köre.

— De azt mégis meg kell tudnia; nekem kötelességem azt megmondani neki.

— De én nem akarom, hogy tegye!

— Mit gondolok én azzal?

— Ah így vagyunk? különben igaza van, miért is ne tenné? Ugy is összekelünk nem sokára s vége szakad fogságomnak.

— Kegyed annyira bizonyos ebben?

-- Én az! és ön?

— Én nem vagyok egészen bizonyos benne.

Brudnel ur mint gyermekét szereti kegyedet, de nem igen látszik úgy tekinteni, mint felnőtt okos egyént.

— Ugy van! ezt magam is látom! de az is az ő hibája, ő az, ki ennyire elzárt a külvilágtól, s megakadályozott, hogy valamit megértsek a gyakorlati életből. Különben mit bánom én mindezt? Ha betegségem komoly színezetű, tán még jobb, ha ezt nem tudom. Ime itt van a kivánt leves. Add ide gyorsan Dolores, nagyon jól fogom érezni magam utána.

— Elnéztem, mig csendesen elköltötte levesét Manuela. Már többször láttam, mily csinnal, ügyességgel, mondhatni kecsesel tudott enni, a nélkül, hogy valódi étvágy látszanék rajta.

Feltettem magamban, hogy jövőre bizonyos életrendszert fogok elébe szabni, melyet követnie kellend, s ezzel bucsut vettem tőle mára. Alig értem el a küszöböt, kastagnettek sivitó, csattogó hangja késztetett visszafordulnom. A hölgy felséges helyzetben állt előttem. Jobb könyökét arcza fölé emelé, meggörbitett karjai hajlékonyság és erőre mutattak, míg jobb kezével a balt érinté, melynek karja válla felett egy merész állásu kecses szögletet képezett.

A kastagnettek, mint villám gördültek ide-oda, kicsiny hajlékony ujjainak nyomása alatt; nyaka, arcza kissé oldalt hajolva, vonásai rendkívül nemes kifejezést nyertek, míg szemeknek tüzes s egyszersmind komoly pillantása ezt látszék mondani:

„Térdre előttem!”

Önkéntelenül megállottam egy helyben; sohasem képzeltem volna, hogy e kis jelentéktelen kinézésű hölgy, ki oly ügyetlenül ült a lovon, ennyi ügyességet, hajlandóságot s bájjal telt méltóságot birjon kifejteni táncz közben. Minden ország szülöttének megvannak kiváló tulajdonai, az angol nő arra van teremtvé, hogy lovagoljon, a spanyol Manuela az elröppelő nő madár eszményített mintaképe volt.

A hölgy jól látta, hogy egészen el vagyok bájolva általa; nem volt tetszelgő, kaczer, de tudott az is lenni, ha meg akarta nyerni mások tetszését.

-- Nézze ön végig egyszer tánczunkat, szólt intve Dolorésnek. Még sohasem látott ilyenemű tánczot, nagyon sajtásagos az, s legkevésbé sem hasonlít az önökéhez.

Miért maradtam ott? Magam sem tudom, nagy hiba volt az tőlem.

Dolores meghuzott egy csengetyüzsínort. A kis néger fiu belépett azonnal s szó nélkül vett föl egy karszéken nyugvó guitare-t s el kezdé játszani rajta a jot át. Dolores gyorsan ujjaira füzé egy pár elefántcsont kastagnette zsinorját. A Manueláéi ébenfából voltak készítve s kevesebb zajt okoztak. A kis szerecsen egészen tüzzel játszott hangszerén. Az ilymódon kezelt hangszer éles hangja s a kastagnettek eszeveszett lármája izgatólag hatott az idegekre. Egy percz alatt a két nő olyan volt, mint egy pár örült. Manuela ugy röpült, mint egy galamb, vagy oly könnyü szökéseket tett, mint egy hajlékony kis mókus; Dolores, ki erősebb izmokkal birt, egészen át volt alakul-

va. Testének szögletessége, igen hosszú szikár alakja, apró meglehetősen vérmes szemei, mindez egészen új alakká látszék összeolvadni benne. Lábai aczélból látszottak lenni s párduczéhoz hasonló könnyű szökéseket tett. Ő, ki előbb nevetségesnek tetszett, most széppé lett: apró fekete szemei tüzes szikrákat szórtak s erélyes mozdulatai, még inkább kiemelték társnője gyönyörteljes pillantásait s epedést eláruló lép-teit. Valóban elragadóan szép táncz volt ez, csábító egy pár s bolondító zene.

Bevégződván a táncz, a kis szerecsen egy percz alatt úgy eltűnt, mintha a föld nyelte volna el.

Dolores egy sált vetett vállaira, Mánuela legyezője gyors villámaival burkolá körül arc-zát s nevetve így szólt:

— Nos doktor! Mit gondol, nem jó óvószer-é ez a fogság okozta életuntság ellen?

Én egészen meg voltam zavarodva, nem birtam azonnal szóhoz jutni. Azt kérdeztem, ha sir Brudnel, ki maga is orvos kis mértékben, helyesli-e e heves mozgást és tánczgyakorlatokat.

— Soha sem szól ellene, — viszonzá Manuela.

— Oh nem, előtte nem tánczolunk soha. Arra ő igen televér angol, sérti őt s meg is botránkoznék rajta egy kicsit.

Én pedig azt gondoltam magamban, hogy sir Richard igen is izgatónak találja e látványt oly emberre nézve, ki megveti az érzéki mámort és szemrehányást tettem magamnak, hogy végignéztem e bódító jelenetet! Manuela alkalmasint észrevette megzavarodásomat. Tulozva kezdtem dicsérni Dolorest, mondván, hogy e táncz kétségen kívül nagyon szép, de csakis úgy, ha oly erővel s élenkséggel járják, minőre Dolores képes.

— Azaz, hogy Dolores jobban tánczolja mint én, nemde? — szolt Manuela.

— Meg kell vallanom, hogy sokkal jobban.

— Ebben semmi különös sincsen s magam is jól tudom azt, — viszonzá Manuela, minden neheztelés nélkül, ő a mester, én csak tanítványa vagyok; ő a tánczot a maga valódiságában, művészien lejt.

— De azt meg kell adni, szolt közbe Dolores, hogy urnóm sem engedi át most magát annyira a táncz hevének, hogy férfi is van

itten, százszor jobban tánczol, mikor csak ketten vagyunk.

Láttam, hogy kedvök volna újból elől kezdeni s siettem menekülni, de most sem sokkal többet tudtam dolgozni, mint az előtti estén. Be kelle vallanom magamnak, hogy meg vagyok egészen babonázva, hogy bűvölet alatt állok. Elhatároztam, hogy mint betegséget fogom ezt magamban tekinteni s a szerint észlelni a jelenségeket. Minden körülmény, mint legkomolyabb kötelességemre utalt erre engem. Manuela senki mást nem szeretett a világon, mint sir Richardot. Sir Richard, bármily módon szereti is gyámleányát (nem hittem, hogy szenvedélylyel tegye ezt) az én becsületesemre bizta őt.

Egyrésről azonnal el kell vala távoznom köréből, de nem tehettem, megesküdtem Brudnel urnak, hogy örködni fogok felette. El kelle hát fogadnom, helyzetem minden kinjait s élni az elhagyott harag, legyőzött féltékenység, visszatartott vonzalom érzéseinek közepette. De mindez nem tarthatott tovább egy hétnél. Nagyon gyengének, erősen gyávának kellene lennie az embernek, gondolám, hogy hét napon keresztül ne tudja kibírni a szenvedést.

És mit tesz az, ha szenvedek is, csak hogy el ne áruljam azt senki előtt.

Ez iránt nem voltam nyugtalan, a büszkeség jó fegyver, mikor az erény ingadozik.

Nem árulhattam volna el magamat a nélkül, hogy bectelenné s egyszersmind nevetségessé ne váljak. Fel kelle hagynom ezen-tul e különös kimagyarázhatlan bosszankodás-sal Manuela irányában. Szeszélyesnek semmi esetre sem volt szabad magamat mutatni, a férfi szeszélye a női kaczárságnak felel meg.

Elhatároztam, hogy elfogulatlan barátságos leszek körében, önzetlen áldozatkész minden eljárásomban iránta.

Mindjárt másnap reggel kérdeztettem Do-lorestől, hogy urnője hogy nyugodt az éjjel. Ő maga jött be válaszolni kérdésemre.

— Urnőm nem tud aludni — mondá — az éjjel sem aludt. Higyje el orvos ur, hogy beteg, meglehet komolyan beteg. Én igaz nem tudom megítélni ezt, de nyugtalankodom, na-gyon nyugtalankodom miatta, mikor az ur nincsen ide haza. Hibáztathat-e ön ezért en-gemet?

— Ugyan miért hibáztatnám?

— Oh! csak azért mondom, mert néha oly különös modora van önnek!

— Nekem?

— Valóban önnek; ne haragudjék, hogy ezt mondom. Néha azt lehetne gondolni, hogy ön gyűlöli urnőmet!

— Ez valóban nagyon különös volna tőlem; gyűlölni valakit, kit oly kevésbé ismerek s kit Brudnel ur annyira szeret!

— Talán éppen ez az oka leginkább — szólt a komorna ravasz mosolylyal.

— Mit beszél? — szólék haragosan összevonva szemöldököm s merőn nézve szemem közé.

Erre zavarba jött.

— Bocsásson meg egy idegennek — szólt édeskés hangon, oly szókat is ejhetek ki néha, melyeknek nem bírom felfogni egész horde rejét.

— Ellenkezőleg kisasszony, kegyed nagyon jól érti a francia nyelvet s hibátlanul beszéli azt.

— Ön nagyon elnéző e részben orvos ur, de az imént azt állitá, hogy nem ismeri urnőmet. Ez lehető volt ezelőtt két nappal. Most

már nagyon jól ismeri őt, miután elbeszélte önnek élettörténetét ; megmondta nekem. Én nem helyeseltem e tettét, szükségtelen volt mindazt elbeszélni másoknak ; de mégis ön már tudja, s így éppen oly jól felfogá betegségének okát, mint én.

— Teljeséggel nem tudom, hogy beteg volna. Azt hiszem, legnagyobb baja az, hogy igen keveset eszik s igen sokat tánczol.

Kegyedtől függ, egyensúlyt tartatni vele a fáradság és erőnyerés között.

— Igaz, hogy igen sokat tánczol, a szegény kis madár! És mire akarja ön, hogy fordítsa testének erejét? mivel bódítsa el szerelemsovár szívének lüktetéseit?

— Minő szép szavak ezek sennora ; de véleményt nem adhatok megvizsgálás, kikérdés nélkül s miután Brudnel asszony ezt visszautasítja, azt hiszem be kell várnom férje visszatértét.

— Férjéét! Ön jól tudja, hogy ő sem férje, sem kedvese neki? Ön uram orvos és így nem szabad senkitől megvonnia orvosi tanácsát.

— De ha nem kéri azt tőlem.

— De fogják. Ma reggel nem vonakodik többé urnóm megtenni azt.

— Ez esetben, mondja meg urnőjének, hogy várom parancsait.

Dolores látta, hogy bizalmatlan vagyok irányában, eltávozott s kevés idő múlva Manuela egy kis iratkájával tért vissza, melyen e szók álltak:

„Kérem az orvos urat, látogasson meg engem.“

Eltettem a czédulát, hogy szükség esetén megmutathassam azt Brudnel urnak. Nem lehet tudnom, mitől tarthatok a komorna részéről.

Manuela ma a szokottnál halványabban nézett ki, fehér kachemir pongyola öltöny volt rajta, haja lazán összekötve, valóban csábítóan nézett ki, bágyadt arczával s epedő szemével.

Szilárd elhatározással tettem ki magamat a kikérdezés veszélyeinek. Az orvos megmenté a fiatal embert, józan és figyelmes lettem, fontolóra vettem minden körülményt s a szív tultengés előjeleit határoztam meg betegemnél. Megtiltottam neki a tánczot,

elébe szabtam követendő életmódját s távoztam, azt mondván, hogy nincs ugyan komoly baj, de azért pontosan kell követni rendeleteimet.

Egy óra mulva ismét láttam belépni hozzám Dolorest.

— Mondja csak orvos ur — szólitott meg — igaz-e, hogy semmi komoly bajtól nem lehet tartani?

— A betegnek mindig azt kell mondani hogy nincs veszély; de miután megtiltottam a tánczot, ez mutatja, hogy baj van. Kegyedet teszem felelőssé, hogy rendeleteim pontosan megtartassanak.

— Oh! legyen nyugodt orvos ur, arra vigyázok én. Különben urnóm engedékeny természetü, nem fog többet tánczolni; de hát mit tegyen szegény, hogy szorakozzék s egy kis mozgása is legyen? Valjon nem mehetnék-e legalább kocsikázni együtt?

— Brudnel ur alkalmasint rendelkezett ez iránt kegyednek?

— Egyedül önnek hagyakozott minden teendőkről.

— Nekem tett hagyakozásai csak arra szoritkoztak, hogy álljak mindig neje rendelkezésére, ha orvosra volna szüksége, és hogy megtiltotta nekem, vele kimenni a háztól.

— Azzal nincs megbizva ön, hogy urnőm mással se távozhassék el hazulról?

— Fogdafelügyelői hivatalt nem vállaltam volna el.

— Ez esetben... de nem, ő nem fogna soha sir Brudnel kedve ellenére cselekedni.

Akkor legjobb lesz, irni neki!

Hisz nincs olyan meszsze. Éa is megírom részemről orvosi vizsgálatom eredményét.

Az engedély két nap alatt megjő; de én megvallom jobbnak tartanám, még várni néhány napot, hogy ne okozzunk Brudnel urnak nyugtalanságot. A baj nem fejlődött ki még annyira, hogy jelenleg veszélytől lehetne tartani.

— Igen, miután ön azt hiszi, hogy Brudnel ur...

— Nos?

— Nem szabad semmit szólanom.

— Ugy ne szóljon hát semmit.

Dolores mintegy sértődötten távozott, s csak hamar újból visszatért.

— El akarok mindent mondani, — szólt hévvel.

Meg kell hogy ön mentse szeretett urnőmet; reá kell hogy vegye ön sir Brudnelt, megmondani neki a valót.

— Miféle valót?

— Azt, hogy nem fogja őt nőül venni, mert ő soha sem fogja nőül venni Manuelát.

-- Nem ígérte-é meg neki egész bizonyossággal?

— Nem éppen oly teljes bizonyossággal, mint azt Manuela képzei. Minden esetre, akaratján kívül, gyöngédség és szánalomtól indítatva ígérte azt neki egy önfeledt perczében. Alapjában véve, ő nem is szerelmes Manuelába, nem is volt soha. Meg lehet, hogy kivált eleinte, érzett egy kis izgatottságot ha vele volt, hisz Manuela oly szép és őt oly igen szerette! De ezek az angolok! ezeknek kemény fejük van, s vas a lelkök!

Sir Brudnel megesküdült volt, midőn a lányt megszabadította apjától, hogy nem fogja mérték felett szeretni őt; s szavát megtartotta. Csak hogy olyasmi történt, mit ő előre nem láthatott, az, hogy Manuela oly hű legyen

hozzá, oly áldozatkész, s hogy ő is részéről ennyire hozzá szokják jelenlétéhez, előzékeny kedves természetéhez, nyájas modorához, s hogy nem fogja nélkülözni tudni barátságát; de szerelmétől fél, azt kerüli, s szeretné ha mint a gyertya lángját azt is ki lehetne oltani egy fuvallattal. A házasság oly kötelezettség, melynek meg is kellend felelnie. Már pedig egy oly fiatal leánynak, ki oly hosszas időn át epeszté magát, ennyire idős ember mint sir Brudnel, ki őt a mellett mindég mint leányát tekinté!... Nem, az nem lehet, Brudnel ur azt hinné szentségtelenséget kövel el az által, s e mellett még egy másik ok! ha sikerül elfogadtatni nővérével az ön előtt tudvalevő pénz előleget, meglehet, hogy ez által szűkebb körülmények közé jut, különösön oly nő mellett, ki szokva van szultánnő módjára élni, azaz becsét nem képvisel a háztartásban, csak kiadást okoz... Ezekből láthatja ön, mennyi ok szól házassága ellen.

Hanem különben, akár veszi nőül sir Brudnel Manuelát, akár nem, abba soha sem fog beleegyezni, hogy szabadon járjon keljen, mint más nők szoktak. Nem bizik benne; azt hiszi

róla, csakis a nagy elszigeteltségnek, melyben őt most látja, köszönheti erényességét.

Azt hiszi róla, hogy feje gyenge, szive könnyen lobbanó s érzékei...

— S tán egészen nem is csalódik ebben ?

— Nem csalódik azon esetben, ha Manuela egy előregedett férje nejévé kell hogy legyen. Máskülönben csalódik. Manuela szilárdabb jellemű s többet ér, mint ő gondolja!

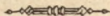
— Megeshetik, csak hogy mindez nem tartozik én reám. Brudnel ur nem tevén nekem bizalmas közléseket soha, tanácsadásra sem vagyok feljogosítva, s kegyed megkímélhetett volna engem oly nemű felvilágosításoktól, melyeknek elmondását, ha ő kérdezősködni fogna, parancsolja a gyöngédség.

— Mondjon el mindent neki! — szólt élénken Dolores. — Ha lett volna hozzá bátorságom, már rég beszéltem volna neki úgy, miként most önnel beszélek, mert jól látom, hogy vagy változtatni kell a Manuela sorsán, vagy bele hal.

E szavak után drámai mozdulattal hagyta oda Dolores a szobát s én nagy zavarban voltam a szerep felett, melyet nekem osztottak,

e színjátékban. A legkényesebb természetű volt az s bonyolult személyes érdekekkel jöheték összeütközésbe általa, ezt többé nem tagadhatam el magam előtt.

Dolores természetes dagályos modora alá rejtett cynismussal tette ujját a leendő ház-tartás vérző sebére. A menyasszony igen sokáig várt már szabadságára, élt elnyomatásban, hogy kész ne legyen a kitörésre, a mátká pedig igen nagyon elfojtá eddig magában a bizalmas együttlét veszélyhozó érzelmeit, hogy sem elég szenvedélylyel birjon egy ily arány-talan házasság megkötésére.

II.

Este ismét behívtak a női lakosztályba. Manuelát betegebbnek találtam, mint volt reggel s másnap baja még erősbödött. A jelenségek a nélkül, hogy nagyon ijesztők lettek volna, tisztább jelleget öltöttek. Napközben is meg kelle őt látogatnom s este ujolag. Elhatároztam irni Brudnel urnak.

Ő is épen irt Manuelának az én czimem alattegy rövid levelet, mely így hangzott:

„Nővérem meghalt, elfogadva halála előtt a nekem előlegezett összeg visszafizetését, minden kamat s másnemű követelések nélkül. Hogy mentől előbb kielégíthessem örököseit, a temetés után azonnal, azaz holnap este el kell utaznom Bordeauxba. Reménylem, nyolcz, legfőlebb tiz nap alatt kegyednél lehetek ismét. Addig türelem kedves leányom, fogadja Richard barátjának áldását.“

E lakonikus levelet azonnal közlé velem Manuela.

— Mit gondol ön felőle? kérdé.

— Azt gondolom, hogy ez még nem kötelező s hogy semmi olyast nem látok e levélben, mely megerősítné kegyednek tett fogadását.

— Formaszerinti fogadástételről nem is volt közöttünk szó s sir. Richárd soha sem ír másképen, mint minő e levélben hangja.

— Mit nevez kegyed formaszerinti fogadástételnek?

— Írásba foglalt ígéretet. Ilyent nem kértem tőle soha.

— Ezt elég rosszul cselekedte — jegyzé meg Dolores. Az adott szó mulékony, egy könnyű szellő is elfújhatja azt.

— Te kételyeket akarsz kelteni bennem iránta Dolores? szóljon orvos ur, mit gondol ön, ki oly jól ismeri s oly nagyon szereti őt . . .

— Nem mondhatok véleményt róla, miután nem tudom, hogy szavai oly világosan fejezték-e ki adott ígéretét, mint kegyed azt gondolta.

— Istenem! hisz azt én magam sem tudom egész bizonyossággal! . . . Ő azt mon-

dotta nekem, hogy rajtam kívül más nőt soha nem fog elvenni. Oh! azt már bizonyosan tudom, hogy erre megesküdt.

— Ugy szavát is tartja: hanem ez még nem ígéret arra nézve, hogy kegyedet nőül veszi.

— Ezt megengedem. Hanem abba beleegyezett, hogy nevét viseljem s hogy a világ nejjének tartson.

— Beleegyezett, miután nem tehete más-kép — jegyzé meg Dolores. Emlékezzék csak vissza, hogyan történt a dolog. Én kezdtem el kegyedet a szonyságnak nevezni s mondani a cselédeknek, hogy összekeltek sir Brudnellel. Rangom és elveim nem engedték nekem oly egyén szolgálatában lenni, ki nem méltó a becsülés- és tiszteletre.

Én jól tudtam, hogy kegyed feddhetetlen, de azt senki el nem hitte volna nekem.

Brudnel ur akkor épen távol volt. Mikor haza tért, a fordulat meg volt adva. Megdorgált, hogy miért nem mondtam inkább azt kegyedről, hogy leánya neki. De már késő volt változtatni a dolgon. Belenyugodt a szerepbe, melyet kiosztottam neki, de nem gondolom,

hogy ez arra indítsa őt, hogy házasság által igazolja azt.

— Végre kimondád e szót! kiáltá fel Manuela, s felém fordulva folytató: Látja ön! Dolores kétségbe akar ejteni, még betegebbé teszen; ő, ki azt mondja, hogy az egész világon senkit oly erősen nem szeret, mint engemet!

— S valóban kétségbe ejtené kegyedet az, ha tovább is ily kiváltságos helyzetben maradna sir Richarddal szemben, a melyben már öt vagy hat évig élt? Ugyan miben érez hiányosságot? Semmiben, még tekintélyben sem, miután ő beleegyezett, hogy bitorolhassa a feleség czimet. Unatkozik kegyed, szenved a miatt, hogy igen el van zárva a világtól; erre nézve csak az szükséges, hogy megnyerje tőle, hogy gyakrabban járhasson ki a háztól s hogy a helyett, hogy lovagolni vigye, inkább kocsikázni menjenek együtt sir Brudnellel. Ez nem tetszik előttem nehezen kivihetőnek, s mihelyt sir Richardnak értésére esik, hogy kegyed szenved ezek miatt, sietni fog teljesíteni vágyait.

— Azt bizonyosan megteszi, szólt Dolo-

res, ő nagyon jó ember, s gyöngéden szereti Manuelát; dehát az ilyenemű sétákat a szabadság élvezetének s gyönyört hozóknak nevezi ön? Élhet-e az ember úgy, hogy örökösön csak oly ember társaságában legyen, kinek nincsenek meg többé az ifjui kor kedvtelései? Soha egy társas kör, vidor társalgás, soha egy látogatás, színház, vagy bál.

Mondja csak orvos ur, ha volna önnek fiatal neje, ön is ennyire féken tartaná-e őt?

— Ha kedvesem volna talán. Ha törvényes nőm volna, azt kívánnám tőle, hogy csak is háza körével s gyermekeivel foglalkozzék.

S azt mondhatom kegyednek, hogy soha el nem vennék oly nőt feleségül, kinek, hogy jól érezze magát, elkerülhetlen szükség lett volna a társas körben való csevegés, látogatók fogadása, színház és bál.

— Nős, szólt Dolores, önnek tökéletesen igaza volna, mert azon esetben lenne önnek házi köre és volnának gyermekei; nejeének volna mivel elfoglalnia magát, s azonkívül ott volna ön neki!

Egy szép fiatal ember, az ember nem szomorú, nem beteg, ha ilyen társaságban töltheti életét, mig . . .

— Elég! szólalt fel Manuela, kinek arca tűzben égett, s hangja reszketett. Hallgass Dolores, minő esztelen és goromba beszédek ezek!

— Melyek éppen nem tartoznak orvosi látogatásom keretébe, — jegyzém meg erre.

Beszéljünk inkább a kegyed hogyan létéről, egészségéről.

— Egészségemről! szolt a hölgyélénken; nem, ezzel nem akarok foglalkozni!

Szeretnék inkább meghalni, meguntam már az életet — s mivel megfeddtem őt ezért, izgatottan, fájdalmas felindulással mondá:

— Hagyja el! Most már minden világos lett előttem, Richárd úgy látom azt hiszi, hogy én magas rangjára, nagy vagyonára áhitozom . . .

És ön! fogadom, hogy ön is ezt hiszi rólam. Oh mily szerencsétlen teremtés vagyok én! Én őt csupán önmagáért szerettem, nemes lelkéért, eszességéért, jóságáért, a mely páratlan, azon sok jótettéért, melyet tulságosan élveztem, különösen azon mély valódi szerelemért, melyet iránta érezve, reményltem benne is felkölthetni. Önök felnyitották szemeimet,

oh mily kegyetlenek, szivtelenek! Richard nem talál még eléggé méltónak magához, még tovább akarja folytatni a megpróbáltatást, tovább a végtelenségig, a mig bele halok!

Hadd legyen úgy! nem bánom; ártatlanul halok meg, s tán megsirat, még ha tovább is kinoznám őt, megunna, talán meg is vetne. Hallgass Dolores, megtiltom, hogy csak egy szót is szólj többé róla nekem.

Engedjen át engem sorsomnak orvos ur, nem gondolok többé egészségemmel; rabnő, fogoly akarok maradni ezentul is, fényüzési czikk, himbálódzva selyem függő ágyamban, vagy eltemetve puha szőnyegekkel bevont boudoir-omba, mint ön mondotta volt! Érdemlek-e én egyebet ennél, én ki nem bírok sem észszel, sem türelemmel, sem tanultsággal; én, ki vel egy művelt embernek nincs miről társalogni; én, ki megrontottam életemet azon napon, midőn szerettem a nélkül, hogy tudnám mire vezethet a szerelem? Meg lehet-e ezt nekem valaha bocsá'ani? Hagytam magamat elraboltatni, a legaljasabb veszélyeknek tettem ki magamat; nem értettem semmit belőle, esztelen voltam. Azt hittem, útam az oltárhoz vezet, s

a legroszabb helyre tévedtem! Mit tesz az, ha épen úgy jöttem ki onnét, mint a hogy beléptem volt? Az ember menthetetlen hibát követ el az által, ha tudatlan. Az előkelőbb, esze- sebb kisasszonyok, alkalmasint többet tudnak a világ folyásáról; én meg voltam gyalázva mielőtt csak sejtelmem is lett volna valami rosszról! És ezért hosszas bűnhődésem daczára, halállal kell lakolnom!

A zokogás elfojtá szavait; Dolores erős karjaiba vette őt, s mint pehelyt tette le ágyá- ra; azután eltávozott, hogy valami csendesítő szert hozzon, én Manuela mellett maradtam.

Lehetlen volna ma vissza emlékezmem mindazon szavakra, melyeket vigasztalására s megnyugtatózására mondtam el neki.

Sokkal inkább fel voltam indulva, hogy sem még magam is öntudatával birjak minden szavamnak. Ugy gondolom, hogy igazat adtam neki Brudnel ur ellenében, s arra biz- tattam, hogy bontson fel oly viszonyt, mely mindkettőjökre nézve csak vést hozó lehet. Akaratom ellenére hajlandó voltam elfogadni a Dolores által sugalmazott eszméket, én sem akar- tam feltenni, hogy Richard el volna határozva valósítani az általa felköltött reményeket.

Nem csináltam lelkiismereti kérdést abból, felbontani e szóbeli szövetséget, hogy egyszerűbb, igénytelenebb valódi jövőre nyujtsak kilátást neki, feloldozni őt egy látszólag könnyed, de valóságban kérérlhetetlen nyomasztó iga alól.

Hallotta-e szavaimat Manuela? Felfogta-e azok értelmét? Nem tudom. Csak sirt folyton, kezét enyémbé nyugtatva, lesütött szemeit beárnyalák hosszú szempillái, arcza égett, szive el volt fogulva. Beadtam neki a csendesítőt s látva, hogy jobban van, el akartam távozni.

— Ne hagyja el őt — szolt Dolores — láthatja, hogy szavaim akaratomon kívül bosszantják és izgatják kedélyét; önnek jelenléte s szavai jótékonyan hatnak reá. Maradjon még egy kicsit, ez kötelessége.

Elég gyáva voltam maradni még azután is, hogy a beteg a gyógyszer hatása következtében megcsendesedett s elaludt. Könyvet vettem elő s úgy tettem, mintha olvasnék, Dolores lábujjhegyen elhagyta a szobát.

E leány czélja világosan látható volt, össze akarta kötni sorsomat Manuelával. Azt akarta-e, hogy eláruljam sir Ri-

chard bizalmát s hogy biztosítván nekem a szerelem jogait, ura számára a házasság nehézségeit tartsa fen? Kitalálta-e izgatottságot, felindulásomat? Vajjon hitte-e valóban, hogy Richárdnak nincs szándékában megnősülni s hogy örömmel adja hozzám nőül gyámleányát? Egy regényes hajlamu, jó szivü nő volt-e ő, vagy egy megromlott, fondorkodó cselszövő?

És Manuela, róla mit gondoljak? valóban azon önzetlen őszinte teremtés volt-é ő, a kinek látszott, s ki megérdemelésé, hogy jövője iránt érdeklődjem? Vajjon nem volt-é összeegyezve komornájával? Nem arra vágyott-é, hogy vagy tisztelt, becsült nője legyen a gazdag sir Richárdnak, vagy, ha ez nem lehet, legalább kényelemben tartott gyámleánya maradjon, bővön ellátva, mindennel kényeztetve, szeretve s emellett egy hallgatag kedvessel is bírva a háznál?

A könyv kicsúszott ujjaim közül, ölömbe esett, s én önkénytelenül a fiatal alvóra fordítám tekintetemet, ki előtt most közönyösnek látszék lenni minden földi dolog. Mély álma nem volt tettetett. A mákony megtette hatá-

sát: úgy pihent ott, mint egy ártatlan gyermek, kit elnyomott a fáradtság. Semmi negélyezett tartózkodás nem látszott rajta. Öltönye derekán szorosán összekapcsolva hullámozott alá, vállalai csak félig voltak elfedve, karjait kinyújtva úgy nézett ki, mint az öntudatlan szüziesség mintaképe, s e perczben semmi legyőzhetlen vágyakat nem ébresztett fel bennem. Különösön arczvonásait kezdtem figyelemmel vizsgálni, melyeket még nem ismertem eléggé; érdekléltem szemlélttem keskeny homlokát, mely egy görög szoboréhoz volt hasonló s több önkényességet mint meggondolást árult el, szintelen de bársony puha arczát, szép ivű nyugodt szemöldjeit, szivből fakad könnyeitől megveresedett pilláit, valódi szüziesség keblét, lágy hajlékony kezeit, melyek önzéstelen, nem számító elméről tesznek tanúságot. Nem, ez előttem nyugvó gyermekalak nem volt sem cselszövő sem becsvágyó; minden rajta őszinteségre mutatott, és ha a szerelem utáni heves vágy elhervasztá is fiatal szépségének virágait, ez is bizonynyal tudtán, vagy legalább akaratán kívül történt.

Egy physiolog érdeklődésével vizsgáltam

át. Szivverése megcsendesedett, dobogása alatt nem emelkedett többé öltönyének könnyű szövete. Vagy tán nyugtalanító bénultság lephette meg szivét? Nem, csak az idegek voltak nagyon is tulfeszítve, s félnem lehet, hogy a fennálló egyensúly megbomlik szerkezetében. Szerelem után epedt e gyöngéd szerető lélek, boldogság kellett ez eddig elzárkozottságban élt szegény teremtsnek; de hisz sir Richardnak ki tudta méltányolni gyámléánya jó tulajdonait, s bámulni áldozatkészségét, szenvedélyesen kelle őt szeretni, féltékenyen őrizni. Neki előre kellett volna látni... Miért is hagyja őt egyedül, egy ily fiatal ember őrizetére bízva, mint minő én vagyok? Nagyon higgadt-nak, nagyon erős lelkűnek tarthatott engem?

Egy óra elteltével Manuela felébredt. Még mindig magunkban voltunk; be akartam hívni Dolorest, elment volt hazulról. Manuela zavarodtan s bámulva tekintte reám. Néhány perczig vissza sem tudott emlékezni, hogy miért vagyok én ott, de még sem akarta okát kérdezni tőlem.

Láttam mint igyekszik más segélye nélkül visszaemlékezni a történtekre. Különben éppen a rendes siezta ideje volt most.

E tágas, kissé homályos, üdelégü szoba gondtalanságra ösztönzé az embert. A kert rozsáinak édes illata, a kis tücsök harsány éneke a bezárt ablaktáblák daczára is behatolt a szobába.

— Lássuk csak! — szólt Manuela, miután bódultsága eloszlott, most már egészen jól érzem magamat. Itt van Dolores?

— Elment hazulról.

— Igaz! megbizásokat adtam volt neki, különben most ugy sincs szükségem reá. Szeretnék felkelni orvos ur. Fel vagyok egészen öltözködve, csak épen kezét kérem nyujtsa ide. Még részeg vagyok egy kicsit, mert érzem, hogy mákonyt adott be nekem.

Oda nyujtám kezemet s elvezettem őt a karszékig.

— Maradjon ön mellett, mondá, ma utoljára leszek terhére.

— Mit akar ezzel mondani kegyed? Ismét azzal fenyeget, hogy meg akar halni?

— Nem, azt nem mondom többé, akkor örült voltam. Most egészen le vagyok csendesülve, okos vagyok. Ne higgyen el egy szót se abból, mit Dolores beszélt. Nekem

nincs szükségem sem tánczvigalomra, sem színházra, sem társaságokra. Most átlátom, hogy én soha nem lehetek a Richard nejévé s lemondok róla.

— S még pedig nagyon könnyen a mint látom!

Ezelőtt csak egy órával is mily kétségbeesésben volt...

— Akkor gyáva voltam, de nem vagyok mindig az. Fogja fel jobban erkölcsi helyzetemet. Én nem vagyok szerelmes Richardba, mint azt ön gondolja. Szeretem őt igen, szeretem őt, úgy mint atyámat, ha nem akar más lenni, mint atyám s szeretni fogom mint férjemet ha azt akarja, hogynejévé legyek, azaz épp oly mértékű szeretetet fogok neki nyújtani, minőt kivánni fog tőlem, a nélkül, hogy bánkodnám annak hiánya felett, melyet nem fogna kivánni.

— Bizonyos kegyed abban, hogy nem fogna bánkodni a felett?

— Bizonyos vagyok abban, hogy kevés idő múlva sikerül oda jutnom; én nem vagyok erős lelkű, de szelid engedékeny vagyok s mindig engedek mások óhajának. Most már

kezdek hozzászokni e gondolathoz s ezentul mind kevesebb, kevesebb szenvedést fog az okozni nekem.

— S gondolja kegyed, hogy nem lesz beteg többé, ha megtette ez elhatározást?

— Reménylem; aztán különben is mit tesz az, ha kisebb nagyobb mértékben gyöngékedem is néha? A kötelességhez hozzá kell szokni. Az enyém abból áll, hogy megnyerjem Richard tetszését, oly módon tegyem őt boldoggá miként ő akarja.

— Még az is, hogy kedvesévé legyen, ha óhajtaná?

— Nem, ezt ő nem fogja kívánni. Ha csak egy perczre is önzővé válnék sir Brudnel, akkor megtagadná önmagát.

— De mégis, ha követelné?

— Azon esetben nem tudom mit tennék de ugy hiszem, hogy a mely napon meg akar na engem alázni, miután oly hosszú időn át tiszteletben tartott meghalnék a bánat és szégyen miatt.

— Kegyed nem mindig így gondolkodott!

— Megengedem, de most, miután oly

sok dolgot átérttettem, miről eddig fogalmam sem volt . . .

— Most pirulna, tán sirna is miatta, de azért engedne?

— Istenem, de mire valók e kérdések? Mit tartozik az önre egyáltalán s mi gondja reá?

— Éppen semmi, csak mint orvos kérdem ezeket kegyedtől, óhajtom tudni, hogy veszélyben forog-e egészsége s hogy a bátorság tulozása vagy annak hiánya fog-e kegyednél valamely komoly betegséget előidézni.

— Jól van! tehát öntől fogok ez iránt tanácsot kérni orvos ur.

— Kegyed igen is jó — szólék — keserü nevetéssel.

Manuela a legleplezetlenebb bámulással tekintett reám.

Beláttam modorom helytelenségét s azonnal más hangon folytatám.

— Ha adnék is kegyednek tanácsot, nem fogadná meg azt.

Manuela nem engedett, tovább folytatta e tárgyat s a türelmetlenség iránta, ismét erőt vett rajtam.

— Igazán különös dolog — szólék ingerült hangon, — hogy egy nő ily esetben mástól kérjen tanácsot. Azt hiszem méltóságának érzete felelhetne meg legjobban, az elég kellene hogy legyen; de kegyed úgy látszik kötelességévé tette, erényt csinálni abból, hogy mindig tultegye magát ilynemű dolgokon, a nélkül, hogy a legtermészetesebb s legszükségesebb elővigyázatot is megtartaná ily tárgyak említésénél. Az ember nagy zavarba jőne, tanácsot adni egy ily nőnek, ki ennyire elfeledkezik magáról, mihelyt a szenvedély felizgatja beteg képzelőtehetségét.

A szegény leány nem is igyekezett menteni magát. Ellenkezőleg, még igen is igazat adott nekem.

— Az igaz, hogy legkisebb érdemem sincsen erényem megtartásában, — szólt szomorú hangon, — miután, ha Richard kívánta volna, bizonytal feldáldozom neki, és most is vele szemben legkisebb erélyt nem érzek magamban. Nekem nincs más védelmem, mint az ő becsületérzése. Mit akar ön? ez nem is annyira felizgatott képzelő tehetség, mint ön mondja, hanem a hála, a gyermeki szeretet . . .

-- Oh! ne szentségtelenítse meg ez elnevezést, — szólék felindulva — a gyermeki szeretet nem állati ösztön.

A féltékenység csaknem felemészté szívemet. Hevességem megrettenté Manuelát.

Elképpervedve nézett reám s ez engem is oly zavarba ejtett, hogy észre sem vettem, midőn Dolores belépett az ajtón. Az igaz, hogy minden legkisebb zaj nélkül lépett be, s az ajtónál megállt mozdulatlanul. [Manuela csodálkozása még fokozta haragomat.

Együgyü ártatlansága ugy tünt fel előttem, mint orvosolhatlan erkölcstelenség; de hát miért kívántam én tőle erényességet, én kinek irántai érzelmeim csak is vétkesek lehetek? Alkalmasint, mivel nem is igyekeztem többé magamban legyőzni azokat, és mert szerettem volna nála feltalálni azon erőt, mely engem készült elhagyni.

-- Hagyjuk abban — szólék bosszusan -- kegyedben merőben hiányzik az önbecsülés ösztöne.

Brudnel ur nem fog visszaélni e lelki nyomoréksággal, hanem azt ne reménylje, valaha összeházasítani kegyedet oly egyénnel, kinek

legkisebb sejtérme is lesz, hogy mi hiányzik menyasszonyánál! Különben mit törődik ezzel kegyed? könnyen fog találhatni, egy minden finom érzést nélkülöző kiségitőre, ki szerencsésnek érzendi magát, szép vagyonhoz juthatni s e mellett, még egy csinos nővel is birni. Kegyed észre sem fogja venni férje gyávaságát, s meglehet még nagyon boldog is lesz vele.

Vannak oly végzetek, melyek önmagukkal szemben következetesek, s vannak a dolgok hatalmánál fogva előidézett természetes megoldásai a sorsnak. Okos tanácsadás s a becsületes ember méltatlankodása nem segíthet és nem változtatnat semmit a dolgon.

Ezt mondva kisi tettem, érezve, hogy közel vagyok, elárulni magamat, s az ajtóban Doloressel álltam szemben. Azt hittem fel akar tartóztatni, s már készültem félrelökni őt utamból; de helyet adott s a mint mellette elhaladtam, gunyos átható pillantást vetett reám, melyben egy önelégült mosoly is vegyült.

El vagyok veszve, gondolám szobámba érve; ha csak meg nem sértettem halálosan a szép háremhölgyet, mely esetben gyűlölete talán megvéd saját esztelenségemtől. Azt hit-

tem el is értem e czélt, mert három napon keresztül nem csak hogy őt nem láttam, de Dolores sem jelentkezett nálam. Tudakozódtam az asszonyság hogylétéről. A kis szerecsen jött be, azon izenettel, hogy urnője köszöni szives kérdésemet, és igen jól érzi magát. Nem hittem el, mert a kert néma, elhagyatott volt, kapuja zárva. Nem hallszott át nevetés s kaptagnetek csörgése a selyem függönyzetű erkélyről.

Azt lehetete hinni, hogy még a kutyák és papagályok is megnémultak. Vagy senki sem motszant a szomszéd lakosztályban, vagy betegebb volt az urnő. Nem voltam ment a lelki furdalásoktól. Nagyon rosszul orvosoltam betegemet, egyik kezemmel mákonyt adván be neki, másikkal szivét sebzettem meg. De az enyémet még jobban megsebeztem. Különös! míg mellette voltam, minden felizgatott ellene; ha egyedül maradtam, csak jósága, kedvessége maradt meg emlékemben, elfeledtem bosszantó helyzetét.

Már ürügyet kerestem, hogy viszont láthassam Manuelát, midőn levelet kaptam sir Brudneltől. Az első szókból láthattam, hogy

enyémet nem kapta meg. E levél Pau-ból volt keltezve.

„Kedves orvos — így szóltak e sorok — épen indulandó vagyok Bordeauxba, hol bankárommal kell tanácskoznom, a nővérem örökösének fizetendő tetemes összeg felől. Különben a dolog egyszerű s könnyen elintézhető lesz, mert az összeg már rég le van téve e bankárnál, előre látván azt, mi be is következett. Jövedelmem igaz, hogy megkevesedik, de legalább jövőre visszanyertem szabadságomat s a jelen is még elég biztató; hála visszavonult életmódomnak és annak, hogy néhány év óta kevés esztelenséget követtem el, nincsenek többé adósságaim. E szerint életmódomon nem történik semmi változás, ön nálam marad, ha úgy szeret engem, miként én szeretem önt és kedves Helenám — kinek jövője biztosítva van -- nem fog semmiben hiányt szenvedni.

Láthatja, hogy levelemet az ön lakóvárosából írom, hol meg kelle állapodnom, egy kis pihenést tartani. Nem fogom a nélkül elhagyni e várost, hogy meg ne látogassam derék tiszteletreméltó anyját, kedves orvos. Alkalmasint bajosan fog reám ismerni; de miután

nevemet nem feledte el, reménylem, nem veszi rossz neven, ha meglátogatom őt, hogy hirt vigyek neki fiáról s elmondjam, mennyire megérdemli ön azon ragaszkodást, melylyel iránta viseltetem.“

A levél egyszer le volt már pecsételve s aztán újból felbontva. Utóirat volt hozzátéve, mely így szólt: „Láttam édes anyját; nem sokat vénült s reám ismert, mielőtt megmondtam volna nevemet. Beszélgettünk és sirtunk együtt. Ugy van kedves gyermekem, sirtunk; megsirattuk a halottakat, kiket ön nem ismert, de kiknek emléke előttünk örökre kedves marad. Aztán . . . láttam önnek húgát . . . ez egy angyal - egy mennyei múzsa! — Engedje, hogy végezzem levelem, indulnom kell; Bordeauxból irni fogok még önnek. Fogadja szives kézzsoritásomat.“

Alig végeztem be e levél olvasását, midőn Dolores bejött kérdezni, ha nincs-e urnője számára is levél abban, melyet épen most kaptam . . .

— Tehát a levelek, melyeket én kapok, előbb kegyednek kezén mentek át? kérdelem tőle.

Urnője számára nincs levél, hanem az enyémben van szó róla is. Kérje meg őt nevémben, hogy szabadjon bemennem hozzá.

— Ő várja önt orvos ur. Kövessen, urnőm már türelmetlenül várja.

Bevittem a levelet. Manuela, ugy talál-
tam, hogy nagyon, nagyon elváltozott, mióta
nem láttam s e felett ki is fejeztem nyugta-
lankodásomat.

— Nem tesz semmit — viszonzá a
hölgý. Ön eltiltotta nekem a tánczot s azért
még sem érzek javulást; de lássuk a levelet?
szabad-e elolvasnom?

Manuela elolvasta a levelet s ismételten
átfutá azt szemeivel. Dolores is nyugodtan ol-
vasta végig urnője vállain át s azonnal nyil-
vánítá is fölötte véleményét.

— Egy szó sincs benne a házasságról —
szólt — ép annyira intézve hozzám szavait,
mint urnőjéhez. Láthatják, hogy többé eszében
sincsen olyasmi, még ha ezelőtt gondolt volna
is reá.

Visszatetszett nekem, hogy Doloressel
együtt mérlegeljem barátom legtitkosabb gon-
dolatait. Néma maradtam a Manuela esdő

pillantásai daczára, ki szerette volna tudni véleményemet.

Eltökélte magát azt felelni Doloresnek, hogy Richárd említi visszanyert szabadságát s a számára biztosított jelent.

— Mindezt az orvosnak mondja — viszonzá Dolores — kegyedhez egy szó sincs intézve e levélben.

— De igen. Most is még az ő kedves Helenájának nevez . . .

— Kiről megemlékezett végrendeletében s kit folyton szép aranyos kalitkában tart elzárva.

— Szóljon már ön is orvos! — mondá Manuela felém fordulva.

— Kegyednek — szólék Doloresre mutatva — van itt belátással bíró s eléggé bő beszédű tanácsadója. Én szeretnék a magyarázatok terén kívül maradni.

— Menj ki Dolores — szóló komornájához Manuela — az orvos idegenkedik tőled. Ha nem vagy itt, nyiltabban fog beszélni velem.

Dolores hizelgő mosolylyal ajkain, mintha képtelen volna a neheztelésre, hagyta el a szobát, miután pár szót sugott Manuela fülébe.

Manuela páratlan ártatlansággal ismétlé a mondott szavakat, mihelyt a komorna távozott:

— Az utóiratot! — szólt elővéve sir Richárd levelét, hogy újból elolvassa annak végsorait. Nős! látta önnek anyját . . . ismeri őt, vannak együtt titkaik . . . Ehez semmi közöm . . . És nővérét önnek . . . ki egy angyal . . . egy múzsa . . . Tehát nagyon szép önnek nővére?

— Kérem ne beszéljünk nővéremről.

— Ugyan miért ne? Egy mennyei múzsa! az az, ki oly nagy tehetséggel bir, minő nekem nincsen; de csak egy percze látta őt s aztán elutazott.

Nem lehetek féltékeny az ön húgára.

— Megtiltom kegyednek, hogy a húgom iránti féltékenység lehetőségéről beszéljen előttem. Vannak oly szók, melyeket lehetlen összekapcsolni bizonyos eszmékkel.

— Szent Isten! — kiálta fel Manuela hirtelen felegyenesedve ültéből — mennyire megvet ön engemet! Még arra sem tart érdekesnek, hogy egy becsületes nőnek nevét ki-ejtsék ajkaim!

— Nem úgy értem — viszonzám megfogva kezét s visszaültetve őt helyére; kegyed is tisztességes nő, csak hogy elméje most izgatott állapotban van s rosszul választott társnője, ki egész bizalmát bírja, végkép megzavarja esztét. Szavai képtelen eszméket keltenek fel kegyedben. Nem fogja-e fel, hogy ha Brudnel urat szerelmesnek képzeled hűgomba, ez halálos sértés ellene és eilenem?

— Miért? Ő angyal s olyan, mint egy szent. Ha ily nőt szeretne sir Richárd, azt hiszem, perczig sem habozna nőül kérni őt!

— Ily esztelenséget nem követne el ő — viszonzám — mert sietnének visszautasítani ajánlatát.

— Tán igen vénnek találnák?

— Hugom semmilyennek sem találná őt, mert nem akar férjhez menni; de anyám és én igyekeznénk megszabadítani őt oly nevetséges helyzettől, melybe egy öreg ember ajánlata hozhatná.

— Egy öreg emberé! Ez nekem szól! köszönöm.

— Kegyed valóban nagyon szerencsétlen né tesz engem sennora. Kényszerít sértő szók kiejtésére, mikor oly szívesen hallgatnék.

— Ne hallgasson ön, hanem inkább engedjen hugáról kérdezősködnöm. Ne féljen, nem fogok elfeledkezni a neki tartozó tiszteletről.

— Hogy hívják nővérét?

— Jennynek.

— S mennyi idős?

— Huszonnégy éves.

— Miért nem akar férjhez menni?

— Mivel egészen művészetének akarja magát szentelni.

— Minő művészetnek? Talán a zenének?

— Ugy van.

— S ha az ember zeneművész, nélkülözheti egészen a szerelmet?

— Alkalmasint, miután neki semmi szüksége reá.

— Valóban oly csinos leány?

— Feltűnően szép.

— Nem kérték még férjhez soha?

— Nagyon sokan kérték már, de a legjobb ajánlatokat is visszautasította.

— Milyen különös ez! a zenét! hogy valaki jobban szeresse a zenét a szerelemnél! Ezt

soha sem hittem volna s nem is értem, hogyan lehetséges az. Nővére talán nagyon vakbuzgó s apácza akar lenni?

— Teljeséggel nem.

— Több nővére nincs önnek?

— Nincs.

— S önök engedik őt így megvénülni, család nélkül élni le életét?

— Tisztelnünk kell akaratát, miután benne minden tiszteletre indít.

— S ön nem találná őt többé tiszteletre méltónak, ha megszeretne egy oly kedves, derék, kitünő tulajdonokkal bíró embert, mint sir Richard? Önök ellene szegülnének hajlamának?

— Ellene, mert az csak is egy beteges elme veszélyes szüleménye lehetne s letérés a józan ész utjáról.

— De miért? ugyan miért? csak azt mondja meg hogy miért?

— Mert egy fiatal hölgy, ha férjhez megy, méltán óhajthatja, hogy legyenek gyermekei is.

— Oh! ez okon! — szólt Manuela, kezét szívére szoritva, mintha hirtelen fájdalom nyilamlott volna át rajta.

Ugy van ugy, én erről nem szólhatok! erre még gondolni sem mertem soha. Egyszer heves vágyam támadt felfogadni valakit, felnevelni valamely szerencsétlen elhagyatott kis teremtet, ezt inkább szeretném mint kutyáimat s a papagályt.

De Richard nem akarta engedni. Azt hitte, hogy nem volnék képes reá, vagy pedig, hogy az emberek majd azt mondanák, hogy a gyermek a miénk. Oh már jól látom, hasztalan volt minden ragaszkodásom hozzá; nem nyertem ki becsülését. Mit sem használt az nekem, semmi jóra nem vezetett, senkinek sem használhatok.

— Ne hibáztassa sir Brudnel urat ezért. Ő férjhez akarta több izben adni kegyedet s kegyed volt az, ki megátalkodottan csak mellette akart maradni. Látszólagos engedékenysége alatt hajthatatlan makacsság rejlett s ha kételkedni tudnék önzéstelenségében, mondhatnám ügyes számitás is.

— Oh! ön tán fel is teszi azt rólam! Nem! tovább nem élhetek így.

Egy kitartott hölgy szerepét viszem itt e háznál. Ismeretségünk első napjaiban már

megmondtam önnek, hogy e gondolat borzasztó, kinzó reám nézve, végét kell szakítanom!

— Mit akar tenni?

— Elfogadom, bár kit is ajánl férjül nekem sir Richard ezentul; egy haszontalan embernek, bizonytal nem fogna oda adni.

— Ez bizonyosan nincs szándékában, hanem meg fogják csalni.

— Becsületos embernek tehát semmiképpen sem állna szándékában engem nőül venni?

— Hozományyal? Bizonyára nem!

— De hozomány nélkül?

— Az, ki becsületos ember létére elvenné kegyedet hozomány nélkül, nem volna okos embernek mondható, ha csak erősen nagy vagyonnal nem bírna.

— Nemde azért, mert nem értek semmihez, mert olyan vagyok mintegy szultán neje: ezért mondja ön! Értem, jól van! lemondok hát a férjhez menetelről; de azért elmegyek innét, el akarok menni. Százszor is kísértetbe jöttem már, végrehajtani e szándékomat, most szilárd akarattá érlelődött az bennem.

— S hova akar menni?

-- Mit tudom én, oly helyet keresek, hol dolgozhassam s ne tartozzam senkinek semmivel.

— Dolgozni — de mit?

— Igaz, nem értek semmihez; de mégis jól beszélek spanyolul s francziául.

— De nem oly tisztán és szabatosan mint Dolores, ki örül, hogy szobaleány lehet e tudományával.

— Anyám tájképek színezésével kereste kenyerét. Párisban oly kevésből meg lehet élni, kivált ha az ember szereti Párist, mert a gyönyör ott lehetni mindent kipótol.

Igen igen, oda fogok visszatérni s ismét munkásnővé leszek. Ugy nagyon boldog lehetek még!

— Talán -- kivált ha lesz egy kis pénz előlege, meg lehet egyelőre igen jól boldogulhat, míg csak bele nem elegyedik a szerelem, mely lehet, hogy megnemesíti, lehet hogy bukásba sodorja kegyedet!

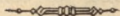
Higyje el! mind e tervek gyermekesek és oktalanok. Igen hosszason élt már a kényelem és fényüzés közepette, hogy nélkülözni tudja azt.

Különben is igen gyenge egészséggel bír arra, hogy kibirja a nélkülözéseket. Ohajtja hallani tanácsomat? azt mondom, most ne határozzon semmit, legyen bátorsága, tünni a jelent s bevárni a jövőt, míg sir Richard haza jő s akkor kérddjen nyíltan véleményt tőle.

Ne titkolja el előtte betegségét, fájdalmát s kedvetlensége okát. Egyedül benne helyezheti kegyed teljes bizalmát, mert egyedül ő vehetné nőül, minden utógondolat nélkül, vagy tehetné kegyedre nézve gyámságát kevésbé nyomasztóvá s egészségére kevésbé károossá. Nem határozta meg ugyan hazajövele idejét pontosan; de holnap, holnapután bizonyosan irni fog kegyednek, hogy jelentse minél előbbi hazatértét.

Azt véltem igazat szólok. Brudnel ur azonban nem irt.

Teljes tizenöt napon keresztül semmi életjelt nem adott magáról.

III.

Mióta csak a világ fenáll, egy oly férfi kinek valamely csinos fiatal hölgy elpanaszolja szive keservét, kísértésnek van kitéve, vagy legyőzött emberré válik.

Előbb hibáztattam sir Brudnelt hallgatásáért, azután nyugtalanokdtam miatta s végre elég önző voltam örülni felette.

Ugy véltem, hogy nagyon közel áll ahoz szakítani az ő Helenájával s hogy szabadságát megnősülhetni nem egyébért vásárolta vissza, mint jogaiba helyezni bé szerelmének valamely régibb tárgyát, kiről Manuelának nem volt semmi tudomása.

Valóságos szigoru törvénykezést tartottam magamban a felett, hogy összehasonlitsam ennek feleleteit a Doloreséivel.

Ezekből megállapítám, hogy sir Richárd Manuelának soha sem tett komoly házassági ígéretet s abban pedig épen megbizonyosodtam, hogy szerelemről soha sem beszélt vele.

Fennmaradt még azon ígérete, hogy rajta kívül nem fog mást nőülvenni.

De lehet-e ez, mint visszavonhatlan kötelezettséget tekinteni részéről? Emlékezett-e erre egyáltalán? Fogja-e lelkiismerete azt parancsolni neki, hogy egész életét feláldozza egy oly gyermek szeszélyének, kinek nincsenek jogai, kinek ő semmivel sem tartozik.

Jött egy percz, e borzasztó két hét lefolyása alatt, midőn egészen le voltam már fegyverezve. Manuela mindig betegobb lett s már valamely komolyabb bajtól kezdtem őt félteni. Betegségét nem akarta számba venni s én mindig eléggé kiméretlenül dorgáltam meg ezért, de ezt oly izgatottsággal tettem, mi felvilágosítá a sokkal élesebben látó Dolorest, a dolog természete felől. Alkalmasint mikor nem voltam jelen, latolgatta minden kimondott szavamot, kedve szerinti magyarázatot adott nekik s ösztönzé urnőjét, hogy úgy vegye azokat, mint akaratlanul kiejtett szerelmi nyilatkozatokat.

Egy este, midőn csak ketten ültünk együtt Manuelával boudoirjában, észrevettem, hogy ez minden szemrehányó szavamra csak

mosolyog s oly érzékenyen tekint reám, mintha a leggyöngédebb kifejezéseket intézném hozzá.

Megrettenve e felett, siettem ismét felvenni gunyoros modoromat, azt hiszem, tán még kissé goromba is voltam hozzá.

¶ Nem tudom, mily szavakat ejtettem ki. Egyszerre csak éreztem a félhomályban, mely körülvett minket, két puha kart füződni nyakam köré.

— Oly nagyon gyűlölnél engemet! — szólt a hölgy, arcját enyémhez hajtva.

— Hallgass szerencsétlen! — kiálték fel élénken — különben azt gondolom . . .

— Gondolj a mit akarsz — viszonzá ő gyorsan s egész hévvel — hallgasd meg szavaimat, eleget szenvedtem, eleget küzdöttem már.

Én nem Richárdot szeretem; szerettem őt, mondtam is azt neked. Akkor igaznak kelle lennie annak, mert én képtelen volnék olyasmit tettetni, a mi nincs, erre nincs elég eszem; de e szerelem már egészen eltűnt emlékeimből. Ugy érzem, mintha soha sem is létezett volna az; csak nevetni tudok felette. És miért is venném azt oly komolyan? Miatta semmi hibát el nem követtem s e gyermeki szerelem tiszt-

tán hagyta lelkemet és soha sem tehetek érette szemrehányást magamnak, miután megvédett önmagamtól s enszemeimben felemelt! Most itt vagyok ártatlanul, tisztán! Kedélyem jó, szelid, arcom még eléggé csinos s meg lehet, arra vagyok hivatva, hogy oly bizalomteljesen nézzek az élet elé, mintha most volnék tizenöt éves, kivált, ha egy kis boldogság is járul még ehhez. Még soha senkit nem szerettem szenvedélyesen, senki sem mondhatott magáénak. A gyöngéd szerelem s heves szenvedély egész gazdag tárházát tartottam fenn annak számára, ki engem őszintén, odaadással tudna szeretni.

Akarsz-e engem szeretni? felelj!

Te szeretsz is, tudom, látom, érzem azt.

Gyakorta fellobbanó haragod, rideg szavaid, gunyos magatartásod, mind, mind kiáradó szerelmed lángja az, mely daczára a te és saját akaratomnak, daczára a sorsnak, lángra gyújtá szívemet. Szeretnünk kell egymást, vagy meghalnunk. Ne véd magad tovább ez ellen; légy oly bátor mind én, ki megadom magamat, s bevallom legyőzetésemet.

Én azonban erélyesen védtem magamat.

— Hallgasson Manuela, az istenre kérem hallgasson, szóltam. Várja be mig haza jő sir Brudnel, majd előtte szóljon így hozzám, és ha igaz az, hogy nem gondol, nem gondolt soha arra . . .

Manuela elfedte száját kis kezével.

— Mondja meg azt, hogy szeret engem, vagy ne mondjon semmit, szólt rendkívüli határozottsággal hangjában. Nekünk nincs semmi szükségünk a Richard engedélyére. Ő annál sokkal méltányosabb, sokkal jobb ember, semhogy ne helyeselné választásomat. Ő ismeri önt, szereti, becsüli mindenekfelett, mint tán senki mást a világon; de hogyan kívánja, hogy feltárjam előtte szívemet, ha ön nem adja birtokomba a magáét! Mondja ki csak ez isteni szót: szeretlek! csak ezt kérem tőled, egyedül ezt. Ajkaid nem eléggé tiszták-e arra s enyémekek meg lennének-e szentségtelenítve, hogy ki ne mondhatnók e szót egyszerre, egymásnak?

Miért félsz tőlem? szólj!

— Félek, tartózkodom mindattól, de félek mindenekfelett . . .

— Tudom már! A Richard jótetteitől, adako-

zásától, a hozománytól melyet nekem szánt! „Egy becsületes ember soha el nem fogadná azt“ mondtad volt, midőn még kétkedtél bennem; de te jól tudod, látod most már, hogy sem ő sem más nem nevezhetett engem magáénak soha. Neki joga van úgy tekinteni engem, mint természetes leányát, s jó téteményeit pedig el kell fogadnom, miután nem tudok semmi olyat tenni, mivel biztosíthatnám léteimet.

— De hát becsületesem? — szólék reszkető ajkakkal, s veritékkel homlokomon.

Ugyan ki hinné el azt valaha rajtam kívül, hogy te megosztád velem életedet, s viselted nevét a nélkül, hogy kedvese lettél volna? Ki hinné el azt, hogy én visszautasítottam hozományodat, becstelenségem jutalmát, melylyel megfizették nekem a szégyent? Nem, nem lehet, anyám, nővérem pirulnának miattam.

Én nem szeretem kegyedet, nem akarom szeretni; nem akarom, hogy meg legyek becsületlenítve!

Megtörve borultam le az előttem álló asztalra, kezemmel fedve el arczomat.

Nem akartam látni Manuela arczát, ez arczot, melynek ragyogása ellenállhatlanná vált

a szenvedély hatása alatt. Rettentő harcz keletkezett keblemben. Beszennyezve láttam magamat érzelmeim által, s még sem valék képes távozni, futni innét, kerülni ez átkozott villát, megmenteni önérzetemet s becsületesemet. Daemoni varázs tartotta lekötve érzékeimet; meg voltam bénulva; szavakkal küzdöttem még, de belső erélyem meg volt törve.

Egy percnyi mély csend állott be, ekkor a hölgy felállt, s kezét vállamra nyujtva, így szólt:

— Igazad van, felfogtam szavaid értelmét, te nem vehetsz, neked nem szabad engem nőül venni. Én el vagyok veszve, én nem léphetek soha a becsületes nők sorába; vannak ily végzetek is . . . Fel kellett volna, hogy fogjam az életet ezelőtt, és én nem gondoltam semmire. Ugy éltem napról napra, mint a hogy él papagályom, a nélkül, hogy tudnám mire vezet önkéntes rabszolgaságom. Belenyugodtam, hogy úgy tartsanak, mint egy hárem-hölgyet, ki innét soha vissza nem térhet többé, a tisztelt, becsült nők sorába, nem emelkedhetnék egy törvényes hitves magaslatára. Elég borzasztó az nekem! Nem bánom! tagadd meg tö-

lem, hogy férjemmé légy. De ez nem ok arra, hogy ne szeress, miután tudod, hogy tiszta, feddhetlen vagyok, miután tudod, hogy halálosan szeretlek. Én csak szerelmedet kérem. Minden más semmi én előttem.

De hallgass meg, még többet mondok ennél. Én tudom, hogy szerelmed kin lesz reám nézve, hogy gyanud irántam mindig fel fog éledni, hogy titokban megveted gyengeségemet, hogy örült féltékenység fog megragadni olykor, kegyetlen szavakkal illetni, percenként tán gyűlöletet, dühös haragot fogsz érezni irántam.

Már láttam mi megy végbe lelkedben néha s el vagyok készülve mindenre.

Igen! mindenbe bele nyugszom. Szeress úgy a mint tudsz és akarsz, még úgy is boldog leendek; legalább lesz éltemnek egy célja, elmondhatom, hogy én is éltem valakiért. Nem látod-e mennyire irtózom attól, hogy csak önmagamért éljek?

Felemeltem fejemet s némán szemléltem Manuelát.

Soha az őszinteség nem beszélt ily mélyen meggyőző s lelkesült szavakban. Lábai-

hoz omlottam s úgy tekintetem fel onnan hozzá.

Szépsége a valódi szerelem hősiessége által mintegy átszellemültnek látszék. Bádgyadt halvány arczszíne, melyet a hold kétes fénye még sápadtabbá tett, nagy fekete szemei fájdalomtól megtörve s elragadó mosolya, ama mártynőkre emlékeztettek, melyeknek arczkifejezésén a spanyol festészet oly jól tudta egyesíteni a földi szenvedések s égi gyönyörök kinyomatát.

— Tiéd vagyok! — szoltam — szeretlek, győztél, hatalmadba adom magamat. Mit hoz a jövő, nem tudom; arra most ne gondoljunk s éljünk csak a jelennek, ebben feltaláljuk a valót. Szeretjük egymást s végre megmondom, bevallom, hogy egész életemen át szerettelek! Ugy van, szerettelek már tizenhat éves koromban, a nélkül, hogy valaha láttalak volna, szülőink egymásnak szántak volt minket s én, mikor még iskolába jártam már imádtalak. Megjelentél álmaimban s képzelt árnyadat örülten öleltem keblemre.

Elmentem miattad Panticozába jéghegyek és szakadékokon át. Akkor nem láttalak,

de Bordeauxban megpillantottalak egy³ perczre, mikor indultál atyáddal Spanyolországba.

Később Pampelunbe is utánad siettem, hogy feltaláljalak s viszont láthassalak.

Itt²³ oly dolgok tudomására jutottam, melyek megtörték szívemet. El akartalak feledni.

Ekkor találkoztam ujból veled a pyrenei hegyek között s egy perczig úgy tetszett, hogy felismertelek, de felvett álneved s párisi kiejtésed, tévútra vezettek. Mióta csak közeledben élek, védelmezem magamat, küzdöm a varázs ellen és most midőn kerülni akarlak, futni akarok tőled, megvetni téged, megtörsz, megalázol! Jól van tehát! Itt vagyok lábaidnál, megtörve, leigázva, imádlak, örült vagyok, te akartad így.

— Igen, én akartam, viszonzá a hölgy keblére ölelve — és soha sem tehetnék ezért szemrehányást neked, mert, mint egy oroszán védted magad ellenem. De e győzelem nem ügyességem vivmánya, őszinte voltam, igaz szerelmet érzek, ez az egész. Látod, hogy a szerelem nélkülözheti a szeilemdússágot, a nélkül is megélhet. Nós! ismételd, hogy szeretsz; is-

mételd e szót százszor, ezerszer. Kéjjel akarom élvezni e szó hallását, mely éltetemet képezi. Mondjad, ismételd azt, mert tudd meg! érzem, hogy ha nem hallanám e szót többé, halálot okozná.

Ismételtem azt előtte százszor, ezerszer, kezeit, haját, hő, de szűzies csókjaimmal halmozva el, mert a valódi szerelem első fellobbanásában, mindig van valami atyai érzelem, mely tiszta és szent. A férfi istenitni, imádni hajlandó ilyenkor a hozzá menekülő gyengeséget. Ezelőtt elbódított s egyszersmind zavarba ejtett, midőn fiatal betegem oly minden tartozkodás nélkül vallá be nekem szerelemszomját, szeretet utáni epedését.

Égni érzém szivemet s egyszersmint megalázott a gondolat, hogy e lángot, bár ki is elolthatná, a ki őt szereti . . . Manuela, ki nyugodt elragadtatással pihent keblemen, fel-emelt önszemeiben; ő nem adta át magát a kísértés ördögének, engem ragadott fel magával az angyalok honába.

Szegény, öntudattal nem bíró leány, ártatlan mint a galamb s épp oly mélyen érző szelid!

Mennyire félreismertem őt, midőn képesnek tartottam önző számításokra. Oly tartozkodás nélkül engedte át magát érzelmeinek, semmivel sem gondolva s csupán lelke szive tudott róla, a nélkül, hogy érzékei ragadták volna őt. Érzékei! Ugy látszék ezek nyelvét soha sem érté, nem figyelt azok sugallatára soha.

A mint így karjaim közt tartám őt szorosán keblemre ölelve, nem remegett, nem volt lázban, nem pirult. Csak mindig ezt ismétlé páratlan őszinteséggel: „te szeretsz engem“ s midőn egy perczig kezdett elragadni, hanem kezdtem lázban égni, e gyermeki mosoly, ez eszményi tekintet hatása alatt, térdre borultam előtte, mint egy vakbuzgó a szüzanya képe előtt.

Egyszerre szokatlan zaj ébresztett fel elandalódásomból.

Az ablakhoz siettem.

— Mi bajod? — kérdé Manuela; — mitől félsz?

— Ugy tetszett, mintha szekér zörgést hallottam volna. Ha sir Richard volna az?

— Nem érkezhetnék meg a nélkül, hogy ne jelentsék előre; Dolores örködik.

— Oh! E Dolores! El fogod őt kergetni magadtól nemde? E nő kiállhatatlan előtttem; rossz szellemed ő!

— Elküldöm őt mihelyt kívánod, de te igaztalan vagy iránta. Neki köszönhetem a boldogságot, hogy megtudtam, hogy irántami színlelt gyűlöleted, nem egyéb szerelemnél. Én nem akartam hinni, ő azt tanácsolta beszéljek veled nyíltan. Megtettem azt, annak téve ki magamat, hogy megvetés legyen bérem, és ime, szívembe a menyiny költözött! Oh! áldott legyen a bátorság, melyet Dolores sugalmazott lelkembe!

— De e lány nemde nem azt tanácsolta neked, hogy minden kikötés nélkül add magad hatalmamba? Ő azt reményli, hogy én hozomány mellett foglak téged nőül venni s ő melletted maradhat.

— Mit tesz az, bár minő számításai s tervei vannak is neki? Ha rossz tanácsot adott nekem, úgy találod, hogy kár volt azokat követni?

— Oh bocsáss meg! — kiálték fel, ismét lábaihoz omolva. A te igazelműséged mindenek felett való s én gyáva vagyok, ha még tudok kétkedni ebben!

— Te hiszesz hát bennem? — szólta Manuela, kis kezeit enyémbé nyugtatva.

Végre szeretsz, istenem légy áldott ezért! Oh! minő boldóg vagyok!

— Fogadja szerencse kívánatomat e miatt, sennora! — hangzék egy száraz fagyos hang felénk a szoba háttéréből, mely a mint szólt közeledék is. A halvány holdsugárnál, mely köztünk s az ajtó közt fénylett, láttuk mint tűnik fel a sir Brudnel Richard halvány arczéle.

Én egy rögtöni mozdulattal ki akartam, ragadni kezemet a Manueláéból, de ő egész erővel visszatartott.

— Nem eresztlek! szólta hévvel, maradj mellettem, hadd lássa mennyire szeretjük egymást! Mit gondolsz, meg akarnám-e én őt csálni? De a mint sir Brudnel hátat fordított s el akarta hagyni a szobát, mégis eleresztette kezemet, s hozzá sietve így szólt:

— Atyám, barátom, bocsásson meg nekem, hogy elajándékoztam szívemet a nélkül, hogy önt megkérdeztem volna eziránt; de áldja meg szerelmemet, mely még mindig méltó pártfogására.

— Még mindég . . . ismétlé sir Brudnel izgatott hangon, ez annyit tesz, hogy kegyed becsülete csak egy hajszálon függött, azon véletlen menté meg, hogy éppen beléptem.

Ez nem az első eset, hogy egyedül a véletlen óvja és menti meg kegyedet Manuela.

Csak helyezze magát tehát ez istenség pártfogása alá, az enyém nem kielégítő többé.

Ez az első eset volt, hogy Brudnel urtól kiméletlen szókat hallottam kiejtetni.

— El vagyok veszve, gondolám magamban, ő szerette őt. Manuela is ugyanez észrevételt látszék tenni magában, mert lehajtotta fejét, s lehangoltan állott ott.

El voltam határozva, bármi történjen is, el nem tűrni, hogy Manuelát szidalmazták.

Hanem még tartóztattam magamat.

Előbb tudni akartam mindent, s egészen visszanyertem önuralmam, kitörésre voltam készen, a sir Richard részéről; de ő is visszanyerte volt már egész hideg vérét, oly hangon szólt hozzám, mintha semmi rendkívüli dolog nem történt volna.

— Kérem bocsásson meg, hogy annyira elfeledkeztem magamról s e gyermeket ön előtt kórholtam meg. Önnel fogunk együtt beszélni róla; hanem jelenleg visszavonulok, igen el vagyok fáradva. Azt hittem örömet okozok önöknek azáltal, ha sietek mentől előbb meglátni, s azért idejöttem, azon hidegség, melylyel fogadott édes orvos, elég világosan mutatja, hogy önre nézve legalább minden esetre felesleges vagyok itt. Tudom, hogy bizonyos esetekben, legjobb barátaink isalkalmatlanok. Oh! de én ezért bizonynal legkevésbé sem haragszom! Egyedül az elhamarkodást részükről, s a bizalomhiányt tudom hibáztatni; hanem a hibáztatást rendszeren bocsánat követi, s erre mindketten biztosan számíthatnak önök részemről.

Miután a guny egy nemével így szólt, el akart ismét távozni, a nélkül, hogy reánk hallgatott volna.

Manuela az ajtó elé állott.

— Ön nem fog így távozni, szólott. Feddjen meg, mert megérdemlem, miután ön haragszik reám; elfogadom szemrehányásait önnek, de igazolni, vagy legalább kimagyarázni akarom magamat.

Őn el van fáradva kedves barátom; itt jól kinyughatja magát, ide felhozhatják a theát s mi is itt maradunk önnek szolgálni vele, s azután beszélgetünk együtt, elmondunk önnek mindent!

— De hisz már mindent tudok, — szólt Brudnel ur kissé gunyos nyájassággal hangjában, levetve magát egy karszékbe. Mindent hallottam, Dolores könyörgött nekem, hogy hallgassam ki önöket, hogy jobban megítélhessem s felfoghassam a helyzetet. Ha beleszóltam a társalgásukba, ez is csak azért történt, mert meg akartam kimélni egy komoly vétség elkövetésétől, t. i. lekötni egymásnak magukat visszavonhatatlanul a nélkül, hogy megkérdeznék ez iránt legjobb barátjukat. Csengessen kedves gyermekem, most már mindhárman nagyon nyugodtak vagyunk, lehet lámpákat hozatni be.

Én némán ültem ott, mialatt Manuela theát töltött sir Brudnelnek s kérdezősködött utja felől s mindazt a legelfogulatlanabb módon. Dolores gyorsan jött-ment a szobában, néma rettegéssel figyelve meg a kiejtett szavakat s mozdulatokat. Nyilván való volt, hogy el-

árult bennünket, egy merész csapással akarván felmenteni Manuelát az iga alól s kényszeríteni sir Richárdot, hogy kettőnk sorsát egyesítse s nőül adja hozzám gyámleányát.

A mint Dolores kiment, Brudnel ur, ki még eddig nem emelte volt reánk tekintetét, felállt, becsukta utána az ajtót s nevetve nézett reánk. E nevetés nagyon erőltetettnek tetszett előttem s egészen összeszorítá szívemet.

— Tehát kedves gyermekeim! tökéletesen ki vagyunk békülve egymással előlegesen is. Önök felvilágosításokat akarnak adni, én példát akarok adni erre nézve az őszinteségben igen! a teljes feltétlen őszinteségben!

Ezzel leült s ekép kezdé beszédét:

„Jól tudom orvos ur, hogy Manuela — ön előtt valódi nevén kell őt szólitanom — nagyon hiven elbeszélte önnek egész élettörténetét. Épen semmi kijavítani valót sem találok benne; csak egyetlen pontot kell felderítenem, mely nála homályban maradt s következőleg ön sem tudhatja tisztán. Ő azt hitte, hogy hosszas és nagyon ártatlan színezetű bizalmas

együttlétünk ideje alatt, akaratom ellenére is voltak néha oly perczek, mikor hatalmat gyakorolt reám szépsége. Ebben ő tökéletesen csalódott, nem voltam soha egy perczig is — bevallom szégyenemre — s nem vagyok most is legkevésbé is szerelmes belé. Soha meg nem ígértem neki egyebet e részben, mint hogy rajta kivül más nőt nem fogok elvenni: nem állt szándékomban valaha megnősülni. Hiába rejté el mosolyát kedves orvos, látom belőle, hogy azt hiszi, kissé tulozva adom elé hihetlen és bambasággal határos közönyösségemet. Látom megtisztel azzal, hogy elhiszi felőlem, miszerint ellent birtam állani még a leghevesebb kisértésnek is inkább, mint hogy eláruljam gyámnokságom szentségét; de a mellett azt is gondolja ön magában, hogy most mindenekelőtt abban áll szerepem, a nevetségtől megóvni magamat s hogy e bölcs önmegadás, melyet csak negélyezek, kissé nehezemre esik. Meg akarom mutatni önnek, hogy én valódi angol vagyok, nyugodt, higgadt tudok lenni, ha ugy kívánja valamely rögtön beállt válság. Tudja meg tehát, hogy én ide azon határozott szándékkal érkeztem vissza ma este, hogy nőül

fogom venni gyámleányomat azon esetben, ha ő azon szivességben részesít, elfeledni éveim számát s elfogadja nevemet és vagyonomat.

„És én hidegvérrel tettem ez utóbbi határozatomat s oly indokból, mely Manuela előtt merőben ismeretlen. Ez elég különös, de nagyon fontos okot meglehet, meg kell, meg akarom mondani önöknek.

„Egy előre nem látott s nem remélt véletlen feltaláltatta velem leányomat, igazi, elvesztett, születésétől fogva előttem rejtve tartott leányomat. Azon kedves tervet alkottam magamnak, ezentul együtt lenni vele, közelében lenni, hogy hol, az mindegy, csak örökre közelében élni. E felfedezés édes reménnyel, büszkeséggel, végetlen örömmel tölté el szíveimet; de ez imádott lényt, kit meg lehet, csak még sok idő elteltével sikerülend törvényesen elismernem s magaménak vallani, nem tartathnám házamnál a nélkül, hogy a rágalom, vagy legalább a gyanusítás be ne szennyezné hirnevét. Ilynemü igaztalanság érte, akaratom ellenére a szegény Manuelát. Tehát gátot kellett vetnem ez egyik szerencsétlenség elé s helyrehozni a másikat. Ha egész nyilvánossággal

űnem meg mennyegzőmet Manuelával, biztosí-
 tom számára a megérdemlett tiszteletet; leá-
 nyomnak törvényes hitestársamban méltó ba-
 rátnőt adhatok. Házam e házasság végrehajtá-
 sa által igazolva leend, tisztán álland a világ
 szeme előtt és a boldogság mindhármunkat
 egyesíthet benne. Én tehát azon reményben
 érkeztem meg ide, miután a legnagyobb tevė-
 kenységet fejtettem ki ügyeim elintézésében,
 hogy a legjobb megoldást hozom magammal;
 de a szerelem még gyorsabb szárnyakon járt,
 mint az okoskodás s önőket egy egészen más-
 nemű megoldás közepette találom fel. Egy
 perczig le voltam hangolva miatta, leányom
 végett; de a baj nagyon könnyen helyrehoz-
 ható. Más házasságot teendek, valamely na-
 gyon komoly házasságot s mi pedig az önőkét
 illeti kedves gyermekeim, reménylem, hogy
 azok, után miket elmondottam, az orvos nem
 fog semmi akadályt találni benne s nem fogja
 önzőleg elfogadni ama regényes áldozatot, me-
 lyet oly meggondolatlanul ajánlottak fel neki.
 Én elmondtam a mit akartam. Mit szólnak
 hozzá? Van valami ellenvetésük reá?

— Épen semmi — viszonzá Manuela,

megcsókolva a sir Richárd kezét. Ön maga a jószág angyala s most is, mint mindig, lelkem meghajlik ön előtt! Ön, tudva, hogy mily kevés becsesel bírok én, meg akart tisztelni az-
 zal, hogy felemeljen ön magához. Elég örült valék ezelőtt is hizelegni magamnak ezzel, mindazon perczig, midőn a valódi, mindent magában záró szerelem helyettesíté keblemben a gyermeki szeretetet. Ekkor vettem észre, hogy becsvágy és érdek is vegyül ön iránt érzett hajlamomba, nem nyereszkedési vágy, ön jól tudja, hogy ez érzelem merőben ismeretlen előttem, hanem azon hiuság ösztöne, hogy egy önhöz hasonló egyént tudjak lebilincselni . . . Igen, valóban, akaratom ellenére is jött néha ily gondolatom.

Az orvosnak irányomban mutatott szigorúsága, felvilágosított. Ő megértette velem, hogy ha ön valaha nőül is veszen engem, ezt csak is becsületérvésből teendi, nem pedig szerelemből. Ekkor elítéltem s hibáztattam magamat s most örülök miatta. Köszönetet mondok a sorsnak azért, hogy nem leszek többé akadály az ön életében. Mindig büszke leszek az ön jótetteire, nem fog azok emléke megalázni en-

gem és a mi engem illet . . . mit akart ön mondani?

— Azt, — szólt sir Richard — hogy bármily kényes tárgy legyen is az, nyiltan kell róla szólanunk s együtt határoznunk. Mind hárman józan gondolkodásu, jó akaratu egyének vagyunk. Nincs semmi olyan, mit nyiltan el ne mondhatnánk egymásközt s a miért komoly szemrehányásokat tehetnénk egymásnak. Azt tudom Manuela, hogy kegyed minden számítás nélkül képes szeretni és hogy ezt feltétlenül be is vallja.

Hallottam ezt! Kihallgattam szavait!

Ez részéről nemes, nagyszerü dolog; hanem azt hiszem, nem tettem még érdemetlenné magamat az atya szerepére kegyed iránt, és e jögon arra kérem, kényszeritem, hogy ne becsülje magát oly kevésre s ne engedje át magát sorsának minden biztositék nélkül. Ne is szóljon többet kedves gyermekem. Én tudom, hogy mikor szive izgatott s tulárad az érzelmektől, tud szavakat találni az ékesenszólásra, mit a könyvekből nem akart megtanulni soha. Érezte, hogy kegyed egy . . . a maga nemében.

Bámulandó gyermeke a természetnek, hő-sies, mivel nem tekint semmi veszélyt.

Igen, kegyed sajtáságos egy lény, külön vált minden másnemű jellegtől, képes belescdortatni az örvénybe a nélkül, hogy a rosznak csak sejtelmével is birna. Ennek azonban nem szabad megtörténni, Bielsa Lorandnak kell azt felfogni és megérteni, kitől azonban mindez ideig egy szótagocskát sem birtam kic-salni.

Végre elhatároztam magam megtörni hall-gatásomat, ámbár véleményem szerint nem voltam még kellőleg felvilágosítva a történtek fe-lől. Arra kértem sir Brudnelt, engedjen négy-szemközt beszélni vele s Manuela készült is eltávozni.

—Nem, nem! — szólt hévvel Brudnel ur, kinek arcza kigyult, s szemei egyszerre élénk tűzben kezdtek égni. Nincs szükségem ily bi-zalmas közlésekre, melyeket hármunk közül egyiknek nem szabad hallani. Vagy oly becsü-letes ember vagyok, kibe teljes bizalmat le-het helyezni, vagy pedig gyalázatos játékot üzünk itt egymással szemben! Beszéljen Lo-ránd, beszéljen ő előtte, akarom, kívánom!

Van jogom tanácsot adni neki és kötelességem jó tanácsot adni; de ön, csak önmagától függ.

Kell-e, hogy ismételjem . . . oh! pirulok azért, hogy kettőjük közül egyik felett semmi hatalommal sem bírok már!

Megragadtam öreg barátom reszkető kezeit s hévvel szoritám keblemhez.

— Ne tartson ön gyávának — szólék élénken, — tisztelem, becsülöm önt teljes szívemből.

Soha el nem fogadtam volna a Manuela áldozatát s ha egy perczre tévutra vezet is a szenvedély, siettem volna helyrehozni hibámat. Teljes bizodalمام van benne, bizodalمام van önben s ha ön zavartnak, tétovázónak lát engem, ez csak onnét van, mert vannak még le nem győzött kételyeim s nem tudok megszabadulni egy kínzó gondolattól.

Ki kell-e mondanom ezt, nem tudja ön kitalálni? Ön beszélt hősiességről, és ön az, ki leginkább képes a hősiességre, ki a finom modor egész hatalmát tudja egyesíteni az önmegtágadás komolyságával. Higyje el! ha mind ez, mit most kénytelen valék végig hallgatni, mind csak szemfényvesztés volna, ha tudnám,

de csak sejteném is, hogy boldogságom bármilyen parányi fájdalmat is képes önnek okozni, ha, tudatlan, vak létemre, önnek nemes szívé barátságát hálátlansággal fizetem most vissza, úgy nem maradnék egy órát sem többé házánál. Ez esetben kész vagyok lemondani Manueláról, s nem fogon őt soha többé viszontlátni.

— Jól van kedves barátom, viszonzá Brudnei, — ismét feltaláltam önt, s e szavakban önre ismerek, de nyugodjék meg, én nem vagyok hős, csak mogfontoló okos ember vagyok; örülök, hogy alkalmam nyílt, megmutatni önnek, hogy Manuela megérdemli ragaszkodását, miután én sem vonakodtam volna nevémet adni neki. Valódi szerencsétlenség lett volna reám nézve, ha meg nem tudom, hogy ő önt szereti! Meglehet, csupa gyermeki szeretetből, hajlandó lett volna, magát feláldozni. Ez volt oka, hogy nem haboztam, e mind hármunk jövő boldogságára nézve oly fontos és döntő körülmények között, kihallgatni beszélgetésöket s meglepni önököt. Most tehát minden a legjobb rendben van. Ismerjük egymást, s jövőre semmi sem fogja zavarni

barátságunkat. Engedjék már most távoznom, gyors utazásom valóban nagyon kifárasztott s alig bírom leküzdeni az álmoságot.

Holnap beszélünk majd a Manuela egészsége felől; azt hiszem, csak is azon lelki benyomások ingatták azt meg, melyek többé nem léteznek.

— De hát az őné? — kérdem meglepetéssel tekintve hirtelen elhalványult izgatott arczára.

— Oh! erről ne is beszéljünk, — szolt visszanyerve szokott élénk vidor hangulatát, — nekem van most már életcélom!

Feltaláltam leányomat, élni akarok, és élni fogok!

Elkisértem lakosztályába sir Richardot, de visszautasított minden segédkezést részemről, s nyájas szavakkal bocsátott el magától.

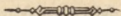
Visszatértem Manuelához, néhány szóval elmondani neki, hogy adott szavamat szentnek tekintem, hanem esküvőnk előtt csak is a Brudnel ur jelenlétében akarok vele találkozni.

— Minden a mit te akarsz helyes, — viszonzá a leány; — távozz nyugodtan, s isten

áldjon meg azon boldogságért, mit nekem nyújtasz.

A sokféle izgatottság annyira megtört, hogy csak hamar mélyen elaludtam. Már oly rég az ideje, hogy nem aludtam volt! Tizenöt éjen keresztül hánykolódtam a megoldhatlan kételyek között. A megoldás rögtönözve, egész hatalommal, hivatlanul, s mintegy végzetszerűen jött meg. De bár minő lett légyen is az, vége szakadt általa szorongattatásomnak legalább úgy véltem.

Fájdalom! valódi szenvedéseim s minden eddigéhez nem hasonlítható kínjaim, csak ezután vették kezdetüket.

NEGYEDIK RÉSZ.

NYGVEDIG BILDE

OSVAK

I.

Másnap reggel úgy éreztem, mintha össze lennék törve, nem tudtam irni anyámnak, pedig éreztem, hogy ezt tenni most legelső kötelességem volna. Leültem íróasztalom elé, a Jenny levele akadt legelőbb kezembe. Önkénytelen mozdulattal löktem azt bé a fiók legfelső szegletébe, úgy tettem mint a babonás olaszok, mikor elfátyolozzák a madonna képét.

Bemenve a reggeliző terembe, Richard urat nagyon nyugodtnak találtam, s mély elmélkedésbe merülve oly dolgok felett, melyek nem látszottak ügyünkhez tartozni. Reggelizés felett apró jelentéktelen kérdéseket idézett hozzám a távolléte alatt történt dolgokról; nem tudom hallotta-e ezekre adott feleleteimet. Volt valami ijesztő reám nézve e jéghideg szenvtelenségben.

A mint magunkban maradtunk így szólt :

— Kedves barátom, beszéljünk most már lényegesebb dolgokról is. Az érzelmi részt ki-merítettük volt tegnap este. Kevés időt tölthetek még itt. Csak épen mig kinyugszom magamat s újból elutazom. Lehetséges-é, hogy meghattározza nekem az időpontot, mikor jöjjeek vissza, hogy együtt ünnepeljük meg önök örömnapiját?

— Ön ismét el akar utazni?

— Okvetlenül szükséges, és most azon édes bizonyossággal utazom el, hogy távollétem miatt senki sem fog itt unatkozni,

— Itt, az ön távollétében nem leend senki boldog, ha ez az ön rovására történik.

Felállt hirtelen, s némi haraggal szólt:

— Még most is? megmarad most is azon hitében . . . Féltékenység-é ez? Mi jögon gyanusít ön engem azzal, hogy eltitkolok oly fájdalmat, melyet nem érzek? Nem magyaráztam-e ki magamat eléggé világosan tegnap este? Az én szavam egészen semmitjelentő már ön előtt? Oh ez elég sajnós, asszony van a dologban s ha jól nem vigyázunk, rövid időn még gyűlölni is fogjuk egymást. Holnapután indulok.

— Nekem kell, hogy elutazzam — szó-
 lék szilárd hangon. Minél nagyobb hévvel mu-
 tatja ön ki méltó büszkeségét, annál inkább érzem,
 mennyire vétkes vagyok és hogy szive mélyé-
 ben meg kell engem vetnie. Ön reám bizta volt
 Helent, mint mondá az ön Helenáját! Nekem
 nem lett volna szabad reá vetni szemeimet, elfogad-
 ni bizalmas közléseit; nem lett volna szabad
 jelenlétében izgalomba jöni, nem lett volna
 szabad beleszeretnem! Tudja meg ön, hogy én
 elítélem önmagamat egészen s meg akarom
 büntetni magam, ha mindjárt éltem esnék is
 áldozatul e végelhatározásnál! Én elhagyom
 önt, éljen ön boldogul s bocsásson meg Manu-
 elának. Ő nem hibás, ő szerette önt, én ki-
 vántam tőle, hogy eltaszítsa magától, kivesse
 szivéből e szerelmet, mint szégyenletes érzést;
 igen én, az önzés ama megromlottságával,
 melyet a vak szenvedély sugall, még a legjobb
 embernek is néha; én voltam az, ki úgy tűn-
 tettem fel itt helyzetét, melyért pirulni kény-
 telen és ki megvetést negélyezve iránta, látni
 engedém a féltékenységet s következőleg a
 szenvedélyt, mely keblemben dult. És ez a
 Dolores, ki mindenben kormányozza s kit én

gyűlölök, akaratumk ellenére beletaszított minket az örvénybe. Sikerült neki velünk elhittetni, hogy ön nagyon boldog lesz, ha megsza- badul terhétől és csak a boszuság egyedül, igen a boszuság és sértett büszkeség okozá, hogy Manuela karjaim közé menekült; de ön mindent tud, miután látott, kihallgatott minket, ön tudja, hogy csupán beszélgettünk, szót váltottunk együtt. . . .

— És csókot! — szólt nevetve sir Richárd — nagyon sok csókot!

— Igaz csókot is, de ezeket még elfe-
 1 edheti ön, miután elfeledte azt is, mi régebb Pampelunben történt volt. Egyedül ön ismeri eléggé Manuelát s bírja felfogni nagy lelkét és gyengeségeit, hirtelen természetét, meggondolatlan tüzes jellemét s elszigeteltségének veszélyeit, arra, hogy teljes elnézéssel legyen iránta. Ön meg kell hogy bocsásson neki, meg fog bocsátani és ő még szeretni fogja önt s engem elfeledni! . . .

— Ha nem hallszanéki ki hangjából a keserv zokogása — szólt sir Richárd elérzékenyedve — azt hinném, hogy megbánta Manuelának adott szavát; hanem látom, hogy

kedves ő ön előtt és hogy csak az én képzelt hősiességemet akarja valódi hősiességgel viszonozni. Csak nyugodjék meg gyermekem.

Delores jó leány, ki több hasznot, mint kárt teszen. Kémkedése mellett van egy oly tulajdona, mely bocsánatot eszközölhet számára s ez valódi ragaszkodása, határtalan áldozatkészsége urnője iránt. E szeretet és ragaszkodás bátorrá teszi őt, ha szükség van reá; s feloldja nyelvét; most is előttem nem titkolta el, hogy ő működött házasságom ellen, mivel előbbre becsülte, hogy Manuela sorsa egy fiatal emberhez legyen kötve, ki szerelmes bele, mint oly öreg emberéhez, ki legkevésbé sem az. E nyilatkozata által kinyerte egész bizalmamat, hitelt adtam szavának s tőle megtudtam önök szerelmi történetének legkisebb részletét is. Megtudtam, hogy ön küzdött érzelmei ellen úgy, a mint én alkalmasint nem tudtam volna küzdeni ennyi éves koromban. E szerint egyedül neki köszönheti ön, hogy teljes bűnbocsánatot kap tőlem és hogy megtiltom, hogy ön lelki furdalásokról beszéljen még tovább is. Ez engem nevetséges színben tüntetne fel, azt pedig úgy hiszem, nem érdemeltem meg.

Már csak el kelle fogadnom e makacs tagadást, a szép Brudnelné részéről, vagy halálosan megsértettem volna őt.

Kinyilatkoztattam tehát előtte, hogy egyéb nem marad fenn, mint elvárni az ő akaratát és rendeleteit menyegzőmet illetőleg, csak hogy minden esetre szeretném előbb anyám beleegyezését kinyerni, mielőbb végrehajtanám azt.

— Oh! oh! szólt Brudnel ur, ki nem birt elrejtteni némi meglepődést e szók hallatára, ugy van, ez minden esetre akadály! Még nem kérdezte meg anyját e felől. Tehát tudni kell véleményét. . . . Egy oly anyától, mint az öné, nem elég ha beleegyezik, jóváhagyására, helyeslésére is szükség van. Menjen tehát, de nem, várjon be engemet; együtt fogunk elutazni, vagy pedig . . . Nem mégis várjon, várjon; megmondom ma este mit fogunk tenni.

Ugy tetszett, mintha intene, hogy távozzam s hagyjam el a szobát.

-- Csak egy perczet kérek még, szóltam, hallgassa meg mit mondani akarok.

Miután ön anyámról beszélt . . . én is megemlitem, hogy van egy oly körülmény

melybe épp oly kevésbé fogna beleegyezni, mi-ként én. Ehez soha ki nem nyerném jóváha-gyását.

— Nem fogja engedni, hogy menyasszo-nyi hozományt adjak ön jegyesének; nemde ezt akarja mondani?

— Éppen ezt, még pedig semmi uton módon, titokban sem, ha nem is tudna a vi-lág semmit is felőle.

— Igen, értem, a szegény Manuelát még előre meg kell azért büntetni, a miért biza-lommal volt hozzám. Nem bánom legyen! Oly messze fogja-e vinni a lelkiismeretlenséget, hogy attól is fog vonakodni, hogy Manuelával együtt nálam maradjon menyegzője bekövetkeztéig?

— Igen, ugy van, fájdalom! Ily mesz-sze fogom vinni a félelmet attól: „mitszól a világ“.

— Nem, azt nem teszem fel önről, hogy ily köznapi kicsinységeken fenakadjon.

Ön féltékeny Lorand, vallja be az igazat, ön féltékeny reám!

— Jelenleg még nem, e perczben nem vagyok féltékeny. Igen erősen szeretem s be-csülöm önt . . . de érzem, hogy az lehetek

holnap, holnapután. Ő szerette önt, legalább azt mondta nekem, és a vágy önnek tetszeni, volt legfőbb oka, szelleme nemesbülésének. Ennél mi sincs természetesebb, dicsérendőbb; de tudja ön, a szerelem szeszélyes, igaztalan, meg-gondolatlan. . .

— Igen ezt tudom; e szerint válnunk kell . . .

Oh! mily roszul és kellemetlenül van mindez elintézve! Egy nappal előbb kell va-la haza jönnöm. Nem akarok szemrehányást tenni önnek Loránd, de higgye el, e szerelem még önnek is, nekem is fog keserű órákat sze-rezni . . .

Ezt én igen is jól tudom, s egészen le-sujtott e kimondott baráti ítélet.

Sir Richard eltávozo't. Én elmentem ha-zulról, martalékul esve a legmélyebb keserv-nek, s menet közben átgondoltam helyzetem-nek minden boldogító s keserű oldalát. Itt, alig két lépésnyi távolban Manuelától, megtagad-tam magamtól a gyönyört, magánosan talál-kozni vele, s ennek csak örülni tudtam. Nem birtam volna elrejtteni előle szomo-ruságom s rettegésemet; de mikor közelgett

az óra, melyben Brudnel ur meg szokta őt rendszeren látogatni, siettem gyorsan haza térni, üldöztetve a féltés furiáitól.

Visszaérkezve a villába, nem tudtam mit tegyek, hogy viseljem magamat, minő ürügyet, indokot adjak kételyeim s féltékenységemnek.

A mint így bizonytalanul jártam alá s fel az előcsarnokban, Dolores kijött s a nyitott kertajtóra mutatva így szólt:

— Manuela ott van s várja önt.

— Vele van Brudnel ur is?

— Nincs, ő azt izente, hogy ma nem jő le.

— Ugy hasztalan vár reám más is — szóltam s felsiettem szobámba. Innét láthatam Manuelát egyikén azon nyiltabb helyeknek, hol azelőtt is többször megpillantottam őt, nevetgetve, zajongva szobaleánya s kedvencz állatai körében.

Megvetett játszótársai hasztalan kiáltozóknak, hívták őt most. Egy padon ült, szemeit ablakomra függesztve, mosolygott a mint ott megjelenni látott a nélkül, hogy megmozdulna helyéből s tekintetével szemrehányás, vagy tü-

relmetlenség jelét árulná el, de halvány volt mint egy liliom s néma, szomoru mint a sir. Alig birtam erőt venni nyugtalanságomon. Jelek által kérdeztem tőle, ha szive fáj-e. Hasonlóan jel által adta tudtomra, hogy nem tudja mi baja.

De én szigoru arczczal folytattam a jelbeszédet. Dolores, ki hasonlóan megjelent urnője mellett, tudtomra adá néma jelekkel, hogy ez nagyon beteg.

E perczben csengettyü hangját hallám s kis idő mulva John lépett be hozzám.

E John az ő szenvtelen arczával s kifogástalan tartásával, ma kevésbé illedelmesnek, kevesebb gonddal öltözöttnek tünt fel előttem, mintha parókája a rendesnél kevésbé lett volna béporozva s mintha hangjában, mely mindig oly tiszteletteljes nyugodt volt, ma még több fagyosság volna észlelhető, mint máskor. Nemcsak, szolgálja, barátja is volt ő sir Richardnak; ugy képzeltem, hogy mindent tud s nincs megelégedve eljárásommal. Nyugtalanodva kérdeztem tőle, ha sir Richard nincsen-e rosszul.

— Ő méltósága látni kívánja önt — szólt a

nélkül, hogy felelne kérdéseimre és hozzá tette a z o n n a l oly hangon, melyben bizonyára nem volt semmi parancsoló, de mely titkon felbozantott.

Minden sértésnek s bántásnak tetszett most; úgy képzeltem, mindenki csak megvetéssel néz reám.

Sir Richárd beléptemkor az ablaknál állott s egy levelet olvasott, melyet, engem megpillantva, azonnal összehajtott; azt hittem a képzelet üzi velem játékát; a Jenny irására véltem ismerni!

Azt mondtam magamban, hogy ébren álmodtam s vártam Bruduel ur rendeletét.

— Nős mi dolog ez? — szólt hozzám mosolyogva s kinézett az ablakon; — hanyag orvos, miért nem megy ön megnézni betegét? Jelek által tudtára adták, hogy betege szenved, menjen vigyen részemről is üdvözlötet számára. Nehány levelet kell írnom, nem mehetek önnel le.

— Én pedig nem fogok ön nélkül hozzá menni — viszonzám.

— Miért nem?

— Mert ez izgatott állapotban vagy igen keveset, vagy igen sokat találnék mondani. Ura akarok maradni érzelmeimnek; minden szó, melyet nem az ön jelenlétében ejtenék ki, úgy tetszenék, hogy súlyosbitja ön ellen elkövetett hibámat.

— Jól van hát, kedves gyermekem! — szólt jó indulattal Brudnel ur — miután a szenvedély leküzdhetlen s az ön büszkesége oly nagyon szigorú, menjünk együtt megnézni a beteget s legyünk vidámak, hogy ő is jó kedvet kapjon. Leveleimet majd később írom meg.

Felöltöt vett magára, karon fogott s vidám arcczal lépett be velem a kertbe. Manuelának kezét csókolt s aztán félre hívta Dolorest, eltávozik, mondá, hogy ne zavarja az orvosi tanácskozást.

A beteget igen izgatottnak találtam, ám- bár ő azt mondta, nem érez semmi rosszul lé- tet. Láza volt s tagadta; felhevült tekinte- te, melyet arczomról le nem vett, ezt látszék mondani:

„Mire van neked gondod? Beszélj ne- kem szerelemről, mit tesz az, ha bele ha- lok is?“

Nem mertem ily izgató tárgyra vinni a a beszélgetést. Ártalmasnak találtam azt reá nézve, melynek szomorú vége is lehet.

— Le kell csendesednie kegyednek — szólék, — minden áron meg kell ennek történni.

— De hisz kigyógyultam már — szolt oly epedő mosolylyal, mely megremegtette szívemet.

Legkisebb fájdalmat sem érzek már — folytatá — szívemben nincs hely más érzelem befogadására a boldogságénál. Minő orvos vagy te, ha nem látod, hogy én még csak azért létezem, hogy szeressek? Szólj, miért vagy ily szomorú? Azt hiszed tán, hogy Richard haragszik reánk. Te akkor nem ismered őt, ő oly jó és oly okos! Beszélt bizonynyalma reggel neked terveinkről. Miért nem közlöd azokat velem?

— Jövő terveink felől nincs mit egyezkednünk, ő elfogadja azokat ellentmondás nélkül s egy nemes szív nagylelkűségével; de kegyed nem aggódik, hogy valjon nem okoz-e ez neki fájdalmat?

S a gyöngédség nem azt parancsolja-e, hogy tartózkodjunk előtte egy kicsit s tudjunk

várni? Nekem el kell mennem, hogy kikérjem anyám beleegyezését; megígéri-e, hogy visszatértemig nem fog másra, mint egészsége helyreállítására gondolni?

— Megteszek mindent, a mit ön rendel; de ön azt gondolja, hogy fájdalmat okozunk sir Brudnelnek? mi által? Nem fogjuk őt elhagyni nemde? Élete, jövője, melyet maga rendezett be magának, semmi változást nem fog szenvedni. Mi gondját viseljük, kényeztetjük, ápoljuk őt, egy helyett két gyermeke leend, kik vetélkednek őt boldoggá tenni.

És aztán leánya! Ön tudja, mily szeretettel beszélt feltalált leányáról, bizonyos vagyok benne, hogy egyedül csak ő reá gondol. Majd ide hozza s mi is nagyon fogjuk szeretni őt. Barátnője s ha kivánná szolgálója leszek neki; ha atyjához hasonlít, akkor egy jó lélekkel több lesz, ki minket szeressen. Mondja csak, mi szomorú, mi nyugtalanító van ebben?

Láttam, hogy Manuela az ő szokott ábrándjaiba van merülve, tele bizalom- és reménységgel s nem mertem felébreszteni őt ebből; de érezte, hogy feleleteim zavartak s a min

Brudnel ur ismét felénk közelített, Manuela felállt s oly szivélyes kecses nyájassággal ölté karját övébe, mely csalódásig hasonlított a szerelem kifejezéséhez. Jól tudtam, hogy bir ő e kecsesel még akkor is, ha Doloresnek oszt parancsokat, vagy mikor megsimogatja kedvencz macskáját. Ezerszer volt alkalmam ezt csodálni benne; ilyenkor gondoltam magamban, hogy e hölgy ellentállhatlan lesz a szerelem vagy kaczérságban, annyival inkább, hogy önkénytelenül tette s sejtelve sem volt a mérték és árnyalat megtartásáról. A mellett, hogy valódi asszony volt, még sem volt eléggé az. A mód melylyel meghajtá homlokát, mintegy kérve sir Brudneltől az atyai csókot, melyet ez a kertbe leérve elmulasztott volt szokása szerint megadni neki, bosszuságtól remegteté meg szivemet. Manuela észrevette ezt, határozatlanul állt meg nagyobb zavart és ügyetlenséget mutatva s inkább igyekezve engedni szeszélyemnek, mint az illő volt ily kényes természetü találkozás alkalmával. Ez még nevelte bosszuságomat s el akartam távozni, hogy magukra hagyjam őket, mintha féltékenykedésem szükségét érezne még több ürügyet is keresni, mint mennyi valóban létezett.

Brudnel ur, ki azonnal kitalálta s elérte nyugtalanságom okát, visszatartott s maga és Manuela közé ültetett.

Bámulates eszélyt és nemeslelküséget fejtett ki minden szavában.

— Jöjjön csak orvos — szólt hozzám — mielőtt távoznám, meg akarom tudni, mi lett az orvosi kihallgatás eredménye. Hogy találta betegét? Jobban vagy rosszabbul mint tegnap?

— Semmivel sem jobban — viszonzám. Nyugalom, vagy szorakozásra van szüksége: úgy látszik lelke nagyon izgatott.

— Talán jó volna neki a légváltoztatás?

— Talán.

— Kegyed mit gondol róla édes leányom?

— Én mindenütt jól találom magamat, úgy a hogy most vagyok kettőjük között.

— Nem úgy — szólt sir Richard — kegyed még jobban lenne férjével ketten; hanem most még nincs arról szó, hogy elváljunk, előbb meg kell gyógyulnia, s én félek e hely nem tesz jót egészségének. Azt terveztem volt

ugy is, hogy közelebből áthelyezem lakásunkat Franciaországba, a pyrenei hegyek aljába, közel az orvos szülőföldjéhez, ott is gyönyörű a vidék, egy kellemes fekvésű nyári lakot szemeltem ki ott magamnak, mely legalább is annyi kényelemmel kínálkozzék mint e villa. Az bármely perczben rendelkezésemre áll, s csak irnom kell, hogy siettessenek némi előkészületeket. Nyolcz nap mulva beleköltözhetünk. Mit szólnak ehez?

— Oh! igen, igen, utazni, helyet változtatni — kiáltá Manuela őszinte örömmel, ismét gyermekké lett e szerető atyával szemben, ki szokva volt mindig kényeztetni őt.

— És ön orvos? mit szól hozzá?

Én sem tehettem mást, mint helyeselni a tervet, miután közelebb hozott családomhoz, melylyel ugy is tanácskozni akartam jövőm felett.

— Jól van tehát! — szólt Brudnel ur — ha Manuela nem lesz rozszabbul, két nap alatt indulunk.

— És így Franciaországban fogunk összekelni? Minő boldogság! — szólt élénken Manuela, felváltva tekintve reám s gyámaty-

jára, mintha mindkettőnket egyszerre kellene férjeül választani.

Féltékenységem legalább e szörnyű színen tüntette fel nekem a szegény leány tiszta ártatlan pillantását. Végét kell vetni e helyzetnek mentől előbb, gondolám, mert e kinkat soká ki nem állom.

Sir Richard kitalálta gondolatomat. Fesztelen megnyerő modorának s eszének egész gazdag tárházát kimeríté, a Manuela szórakoztatására. A mi Manuelát illeti, csakhamar sikerült az neki.

Mulattatta, meghozta jó kedvét, visszavezette őt gyermekes hajlamaihoz, sikerült megnevetetni. Ő jobban ismerte természetét, mint én; tudta minő húrokat kell lelkében megpendíteni, hogy felébressze szokott élénkségét.

Sir Richard is birt maga részéről, a tetzelgés bizonyos nemével, tudott hatalmat gyakorolni általa, s láttam, hogy ezt az atya-szerepe közben is fentartja mindég. Innét eredt a varázs társaságában Manuelára nézve, oly nemű varázs, melyet kipótolni én tán sohasem leszek képes.

Sikerült elrejtennem keserű észlelődéseimet

és sir Richard bizelgett magának azzal, hogy fesztelen szívélyessége és könnyed modora által sikerült legyőznie néma ellentállásomat. Egy óra elteltével ismét magunkra akart hagyni: de én is felálltam, el lévén határozva, hogy együtt távozom vele e helyről. Féltem, hogy el találom árulni Manuela előtt belső küzdelmeimet.

— Okvetlenül be kell végeznem legalább egy részét leveleimnek — szólt sir Brudnal, — hanem legalább majd együtt étkezhetünk mindhárman, nemde orvos?

— Étkezni? hisz Manuelának láza van.

— Bizonyos-e ön ebben — szólt ez, — előmbe tartva karját.

— Megfogtam kezét, nem volt többé láza, üde volt az; a sir Richárd jelenlétének jótékony hatása alatt a láz egészen és gyorsan eltűnt.

Ujabb tördőfés volt ez szívemnek.

Szenvedélyességem ölü méreg volt Manuela nézve, a Richárd szelid barátsága éltet adott neki.

Az ebéd csaknem vidám kedv közt folyt le s azután sétakocsizást kísértünk meg.

Csendesen haladtunk végig a tó hosszában, mely alig félóránnyira feküdt villánktól. Már leheté érezni az ősz közeledtét. A lég enyhe volt s a tó csodásan szép a lenyugvó nap ragyogó visszfényénél. A kocsi lágy, csendes mozgása a mint a finom puha fővényen végig siklott, nem akadályozá meg a társalgást s Brudnel ur szokott kellemes modorában társalgott is mindenről. Manuela tartózkodás nélkül engedte át magát e varázsnak. Mint mondá először történik, hogy előttem ily bizalmasan beszélnek együtt. Ezelőtt vasárnapi ebédeinknél, mindig félénk, tartózkodónak találtam őt, egész az együgyűségig ment ez néha; most szabadon beszélt, bátran kérdezősködött egyről-másról, okoskodott a maga módja szerint, kimondta vonakodás nélkül: ezt értem, vagy: ezt nem birom felfogni; majd ismét nevetségesen egyszerű észrevételeket tett, majd gyermekek módjára okoskodó és dévaj volt.

Csak most fogtam fel először, hogy mi gyönyört találhat sir Brudnel nagy eszével, komoly emelkedett szellemével e gyermeteg leány ártatlan tréfáiban.

Hogy történt, hogy még sem érzett soha

szerelmet iránta? És ha érzett volna, mely hitemben akaratomon kívül is megmaradtam, miért nem akarta őt előbb is nőül venni.

Lehetett-e komolyan venni amaz állítólagos s oly különösen hangzó egyezményt néneje és közte? És nem volt-e reá ennél anyagibb ok, mely miatt még most is mindig félhetett sir Richárd, hogy imádott hódítóból megcsalott férjjé lesz?

E végmegoldást fogadtam el magamban, mely legvalószínűbbnek tetszék előttem és mely megmagyarázá, hogy mi okon akarta sir Brudnel alkalmasint oda vezérelni Manuelát, életmódjából kifolyólag, hogy jövőre kielégitse lelkét a nyugalmas barátság enyhet adó légköre. A hanyag semmittevésbe elmerülve hagyta el őt, eltávoztakor s belenyugodva azon könnyü, minden izgatottságtól ment életmódba, melyet rendre előkészített neki. És távollétében én felizgattam kedélyét, szenvedélyt, szenvedést keltettem ez ideig oly nyugodt lélekben, a melyet Brudnel urnak sikerült ügyesen elaltatni. Neki átkozni kelle engem magában s én csak bámulni tudtam önuralmának diadalát gyengeségem felett.

Miután Manuela egy ideig élénken csevegett, szépen elszunyadt. Ekkor visszatérő utunkban voltunk a villa felé. Manuela fejét a sir Brudnel vállára hajtá, ki mellette ült a hátsó ülésben.

-- Édes barátom — szólta Brudnel — a legelfogulatlanabb szívélyességgel, látom, hogy a gyermek szépen elaludt s aludni fog még itt mint a kis gyermekek szoktak s én csakhamar kifáradnék e helyzetben. Cseréljünk helyet, üljön ide: az ily dolog inkább illik az ön korához.

E szóknál csendesen felemelte fejét a szép alvónak s helyére ültetett, de alig telt el néhány percz, Manuela felébredt s élénken kezdett ismét beszélgetni, hévvel közelítvén felém. Jól láttam, hogy ismét előállott láza. Tehát csak puszta érintésem is halált okozó lehet neki?

Másnap reménylettem, hogy csalódtam volt, mert sokkal jobban érezte magát s egész nap annyira jól volt, egész este oly vidor, hogy az indulást elhatároztuk a következő napra. Manuela kifáradás nélkül ügyelt fel a pakolásra, egészen mámoros volt az örömtől azon

gondolatra, hogy utazni fog az ő szeretett férjével s szeretett apjával. Azt hitte, soha sem fog egyiktől is elválni ez életben s nekem sikerült annyira erőt venni magamon, hogy ne zavarjam meg ez örömet s ez ábrándját. Oly jól nézett ki, hogy azt hittem mikor megérkeztünk Franciaországba, hogy egészsége teljesen helyre van állva.

II.

Genuában ültünk hajóra s Marseilleben kötöttünk ki. Alig rendezkedtünk el a szállodában, Brudnel ur sietett a postára. E közben ebédet rendeltünk. Ketten ültünk Manuelával egy gyéren világított tágas teremben. Először történt ama borzasztó együttlét óta, melyet sir Brudnel oly váratlanul szakított volt félbe, hogy csak magunkban legyünk. Manuela tárt karokkal közeledett felém.

— Minő félnék, tartózkodó vagy irántam! — szólt — meg nem csókoltál egyszer is, egy gyöngéd szerelmi szót nem intéztél hozzám egész uton. Látom nem szeretsz, soha sem fogsz annyira szeretni mint ő.

— Ő — szólék hirtelen haragra lobbanva, melyet nem birtam visszafojtani. Kiről beszél kegyed? A katonatisztról, zenetanáráról vagy Brudnel urról?

Elhallgattam, megijedve hevességemtől; Manuela egészen elhalványodott, de mégis mosolygott.

— Oh milyen féltékeny vagy — mondá — Brudnel ur soha sem veté ily keserőséggel szememre szegény nyomoru multamat.

— Akkor tehát határozottan ő a kedvesebb kegyed előtt? Választania kell közte és köztem Manuela!

— Választani? Elhagyni jó szellememet, ez angyal jó embert, ki megengedte nekem téged szeretni? Oh! mily igaztalanság, minő kegyetlen beszéd ez!

Hasztalan igyekeztem elnyomni haragomat. Manuelának minden szava felindulásba ejtett.

E hirtelen izgatható lélynél, mindég hiányzott a tapintat s a helyesnek megítélése. A perczet eljöttek vélte, hogy határozzunk jövő sorsunk felett s nem akarta azt használatlanul elbocsátani. Oly vitatkozásokba elegyedett, melyeket egyikünk sem tudott elég eszélylyel folytatni. Kényszerített kimondanom, hogy szándékom, sir Brudneltől örökre megválni.

— Legyen tehát! — viszonzá, te ugy

akarod és én követni foglak, akaratom az enyém leend, miután tied vagyok!

Keblemre veté magát s mindkét karjával átölelte nyakamat, de éreztem mint alél el karjaim között s hanyatlik le. Leesett volna a földre, ha hirtelen meg nem tartom, s nem viszem egy karszékre. Egészen hideg volt, tagjai merevek; egy perczig azt hittem, hogy meghalt.

Hevesen csengettem. Dolores bejött segédkezet nyújtani urnője felélesztésére. Elájulása-kor mosoly ült ajkain; most is mosolyogva ébredt fel.

Dolores feddő tekintetet vetett reám, érezte, hogy ismét kiméletlen voltam urnője iránt.

Manuela hamar visszanyerte öntudatát, hanem ütere ismét lázasán vert, arcza fel volt hevülve. Egy percznyi magános együttlét velem, elég volt, hogy szétrombolja több napon át gyűjtött erejét s megrontsa a nyugalom hatását.

Könyörgött, hogy ne szóljunk semmit Brudnel urnak az eseményről, annyira félt nyugtalanságot okozni neki. Mindent^{el}követett,

hogy nyugodtnak látszassék s hogy sir Brudnel ne vegyen észre semmit, úgy tett mintha ennek s kénytelen volt oda hagyni az asztalt még ebéd vége előtt; mint mondá annyira elálmosodott.

Mindebből szót sem hittem s igen nyugtalan valék. Brudnel ur hasonlóan.

— Nagyon szépen kérem önt — szóltam hozzá, hogy mielőtt elhagynók e várost, kérje ki az itteni orvosok tanácsát Manuelára nézve. A felelősség, mely reám nehezedik, igen nagy.

— Jól van, — szólt felállva — én megyek C . . . barátomhoz megkérni őt, hogy holnap jöjjön el ide! ön menjen el a többiekhez.

Eltávoztam hazulról s csakhamar eljártam megbizatusomban.

A mint lecsüggesztett fővel szomoruan ballagtam hazafelé, egyszerre valaki megérinté vállamat. Felpillantok s barátom Vianne állott előttem. Hévvél öleltem át. Ügyei szóliták őt Marseillbe s épen most érkezett. Csakhamar elhatározta, hogy velem jó a szállodába, hol szállva vagyok s felkisért szobámba.

— Ej! ej! — szólt a mint szemügyre vett — itt a lámpa világánál s az utczán látott magaviseleted nem csalt tehát, egészen megváltoztál, látszik, hogy szenvedtél. Valami nagy betegséget állottál-e ki? valamely bánat ért? El kell mindent mondanod, nekem, barátodnak! Anyádnak s húgodnak nem szabad ily külsővel viszontlátniok téged; igen megijednének.

— El fogok mindent mondani neked; hanem most legelőbb is beszélj róluk, mondd hogy vannak? Mái rég nem irtál nekem.

Láttad őket most közelebbről? Még most is irsz néha húgomnak? Reményled, hogy nőül fog menni hozzád? Ha tudnád mennyire szükségem van az ő és te boldogságtokra, hogy elbirjam viselni saját balul elintézett sorsomat!

— Húgod . . . húgod . . . — viszonzá Vianne merőn tekintve reám s különös nyomatékkal ejtvén ki e szókat — a te húgod Jenny . . .

— Nős mi történt vele? — kiálték fel meglepetve. Mi történt húgoddal? Szólj, egészen elijesztesz!

— Semmi, épen semmi, legalább olyan, mi reá nézve kellemetlen volna — hála istennek! Azt hittem mindent tudsz . . . Tehát nem tudod . . . Valóban úgy látszik mitsem tudsz.

Nós, húgod engem nem fog szeretni soha. Megengedte volt, hogy irjak neki koronként, de első levelem sem jutott kezeibe. Anyád felhontatlanul küldötte vissza s kért menjek el hozzá, mert fontos közlendője van velem. Követtem parancsát s oly dolgokat fedezett fel előttem, melyeknek veled való közlését magának tartotta fenn.

— De ugyan mik azok? Jenny határozott tán jövője felett?

— Jenny egy angyal s én legjobb barátod vagyok. E magyarázattal kell beérned, mig szabad lesz többet is mondanom.

Húgod különben jól van s szebb mint valaha. Anyád is kedves, jó és őszinte teremtés; légy méltó mindkettőhöz! De félek valamely bolond esztelenséget követtél el. Azt mondod balsorsod üldöz, szólj gyorsan, lássuk mi baj. Nagyon lényeges dolog azonban, hogy semmit el ne titkolj előttem. Megigéred ezt?

— Esküszöm, hogy mindent hiven elbeszélek neked.

Ezzel mindent a legapróbb részletekig elmondtam barátomnak, a mi köztem, Manuela és sir Brudnel között történt.

Barátom nagy figyelemmel hallgatta végig elbeszélésemet s midőn azon béfejezéshez érkeztem, miszerint félek, hogy szerelmem által veszélyeztetve van a Manuela élete, félbeszakítá beszédemet.

— Elég — szólt — vártam ezt, el voltam reá készülve. Figyelemmel kísértem szavaidat mint barátod s mint orvos: az orvos ezennel azt nyilatkoztatja neked, hogy örökre szakítanod kell Manuelával, mert az igen nagy érzelem-roham meg fogna ölni rövid időn: s a barát is ugyanezt rendeli neked, mert állásod tarthatatlan. Brudnel urral nem állhatod ki a versenyt.

Bármily ártatlan szelleműnek látszassék is az elfogulatlan emberek szemében Manuelával való bizalmas viszonya, egy szerető vagy férjre nézve, nem létezhetik tökéletesen ártatlan viszony oly egyének között, kik azon ön-

kénytelen vagy bevallott vágyat táplálták magukban, hogy egymáséi legyenek. Sir Brudnel jól tudja azt s bajos lesz részéről a bocsánat; hanem végre még is sikerülni fog az neki, mivel már szeret, meg szokás is vegyül bele s az öregség éltetője a megszokás. Jól jegyezzed meg, hogy egyedül ő képes megbocsátani s erre inkább is van ő hivatva náladnál, ki egy perczig tartó mámorodban fogadtad el a jövőt, míg ő évek hosszú során tartó önmegtagadás között tudta elfogadni a multat. Érzékeid üztek veled csalárd játékot kedves Lorándom, vagy még inkább felállított elméleteid, a rozutra tért eltévedt leikek megtisztításáról, fel-emeléséről. Emlékszel még gyermekkori vitakozásainkra? Most megteheted a vészes kísérletet bölcselmi feladataink megoldására. Tisztára lehet-e mosni egy lelket ép ugy mint egy öltönydarabot? Én mindig azt mondtam, hogy nem s most is e mellett maradok. Bármily őszinte legyen is valaki megbánása a multak felett, megmarad a természeti hajlam, mely ellentmond az észnek s első mozzanata mindig önkénytelen.

E spanyol nő minden meggondolás és

okoskodás nélkül szeretett beléd, a mint megszerette volt tizenhat éves korában azt a semmiházit, ki elrabolta volt Pampelunbe. Azóta hat év folyt le magány és lemondás között részéről, de azon tisztán kifejezett akarattal, hogy feddhetlenül érje el a menyegző napját, és ime, most e lassan érlett, hosszú időn át táplált vágyát, mily rögtön feláldozza neked, s csupán azért, mert fiatal és szép fiu vagy.

Te bámulod e nagyszerű áldozatkésztséget, bámulod ifjuság- és tapasztalatlanságtól elváhatlan hiúságodban; oly értékesnek, fenségesnek találod azt, hogy becsületed, életed e legfőbb sarkpontját adod cserébe, egy percznyi ideges lelkesültségért; csak hogy most megalázva kell hátrálnod, mert három nap elteltével észreveszed, hogy épen semmit sem áldoztak fel neked, hogy hölgyed egészsége, nyugalma, odaadó gyöngédsége és vidorsága mind a sir Richárd kezei közt van, az ő delejes ujjai kormányozzák őt. Te csak az ifjuság éltetőerejét, annak lelkesültségét vagy képes betegednek nyújtani, melyet az sovárogyva kér, de melyet megszotva halált ad neki. Tudod-é, mi

a te teendő e perczen? Távozni azonnal, felkeresni anyádat, nővéredet s nekik elmondani mindent őszintén. Attól nem félhetsz, hogy anyád önző tanácsot adjon, vagy gyávaságra ösztönözzön, ő emelkedett szellemével átmettse a gordiusi csomót s bármit tanácsoljon is, bizton megnyughatsz benne. Azt hiszem, meg fogja tiltani neked, hogy húgodnak szólj valamit Manuela iránti szenvedélyedről, mert az nem eléggé magasztos arra, hogy ő megértesse s miután reménylem, hogy te magad is idővel átlátod ezt s elfeleded őt, csak hasztalan keservet okoznál általa Jennynek. Eredj tehát, ne is kérd ki Manuela engedélyét, melyet másként meg nem nyernél tőle, mint oly ígérek ismétlése által, melyeket megtartanod nem lehet.

Brudnel urtól se kérj tanácsot, kinek szerepe ez egész dologban meglehetősen rejtélyes; anyád legyen első gondolatod s utolsó menedéked. Menj, a postakocsi éjjélkor megy itt keresztül; addig van időd elkészülni.

— Véleményedet helyeslem, — feleltem barátomnak; — hanem azt nem mondtam még el, hogy holnap orvosi tanácskozmány fog itt

tartatni, és hogy nekem nem szabad elmulasztanom, a Manuelán általam észlelt jelenségeket hasonlóan felemlíteni, s jelentést tenni a neki rendelt gyógyszerekről.

— Ez igaz. Jól van hát! alugyunk egyet, s legyünk ép észszel reggelre s holnap mihelyt vége lesz az értekezletnek, elinditlak haza felé.

Szobámban két ágy volt. Vianne reá veté magát egyikre, mely hozzá közelebb állt, s azonnal mély álomba merült.

Bámultam magamban józan eszét, mely mindég oly nyugodt és határozott tud lenni.

Hallgatva egyenlő, csendes lélegzet vételét, elgondoltam, ha valyon ismerte-é valaha az igaz szerelmet s ha a Jenny által lett visszautasítása, okozott-é neki komoly keservet. Brudnel ur kötelességének tartá, el nem titkolni az orvosok előtt, hogy Manuela rövid időn férjhez megy s hogy nagyon élénk érzelemmel ragaszkodik mátkájához. Kettő az egybegyült orvosok közül azt véleményezé, hogy siettetni kell a menyegzőt; négy határozottan azt állitá, hogy ez halálos ítélet lenne reá nézve. El kell őt távolítani jegyesétől, szorakoztatni s minden áron azon lenni, hogy elfeledje őt.

— Ha vigasztalan lesz e felett — mondá C . . . ur — félév alatt meg fog halni; ha pedig férjhez megy, alig van hat napja még élni azután.

— Most már — szólta sir Brudnel hozzám, a mint magunkban maradtunk — a helyzet megváltozott, két lehetőség áll előttünk hogy elveszítsük, egyetlen egy hogy megment-sük őt; reményilem kedves barátom, nem ingadozik, hogy mit tegyen?

— Még e perczben elutazom.

— S lemond róla? — szólta élénken — örökre lemond, még azon esetre is, ha meggyógyulna?

— Ez esetben nem tehetem, nem szabad azt tennem. Én szavamat adtam Manuelának; egyedül ő adhatja azt vissza nekem.

— Ön ekép gondolkodnék még akkor is, ha anyja mást tanácsolna önnek?

— Anyám nem tanácsolja azt, hogy megszegjem adott ígéreteimet, még ha gondolatlanul kötöttem volna le is szavamat.

— Oly ígéret, mely halálát okozhatná a szeretett egyénnek, nem érvénytelenné válik-e azon perczben, melyben megtudja annak lehető vészes következményét?

— Feltételes dolog felett vitázunk. Ön teljes meggyógyulást említett volt, felvetett kérdésében.

— Nagyon igaz; de van még egy előre látható eset, az, hogy ha Manuela, midőn felgyógyul, vissza kívánná öntől szabadságát.

— Akkor nem volna más mód, mint engedelmeskedni — viszonzám s bucsut vettem sir Richárdtól. Ugy találtam, hogy egészen felhagyott a színléssel. Még most is szerette Manuelát, tán jobban szerette mint valaha. Egész makacssággal akarta őt tőlem s a haláltól elvitatni.

Kezdte magát megboszulni; számított erre alkalmasint. Önzéstelensége alatt alkalmasint nem rejlett egyéb, mint türelmesség és önbizalom.

Kezdttem ingadozni feltételemben, midőn Vianne utánam jött, hogy elkísérjen a postállomásra.

— Ki tudja, — szoltam — hogy az elmenetelem feletti bánat, a csodálkozás a felett, hogy el sem bucsuztam tőle, nem lesz-e halálos csapás Manuelára nézve? Azt fogja hinni, hogy megcsalom és elhagyom őt örökre.

— Itt marad sir Brudnel, hogy megnyugtassa őt felőled.

— Sir Brudnel a maga érdekében dolgozik!

— S te észrevetted ezt? No ennek örülök. Különben nem baj, neki nyert ügye lesz; egyedül ő képes mindent megbocsátni. Ettől ne térjünk el. Jösz, vagy nem?

— Mit tudom én? Miután mindkét esetben veszélyben forog a szegény gyermek élete, nem tudom miért engedném át másnak a szeretet, önfeláldozás szerepét s a győzelem esélyeit? Hát ha elszöktetném? . . .

— Vagy jösz velem e perczen, vagy soha sem látjuk többet egymást az életben — szólt Vianne megragadva karomat. A gyávaság nem volt soha inyemre. Ha ez a szerelem, ez önző és vad érzelemmel párosulva, nem kívánom azt soha megismerni!

Barátom elkisért a postáig, maga segített felülnöm a kocsira: neki még két napot kelle Marseilleben töltenie: ígéretet tőn, hogy tudakozódni fog Manuela hogyléte felől s irni fog nekem róla.

Bemutattam volt őt Brudnel urnak, ki

igen szívesen fogadta s meghívta másorra is házához.

Anyám várt már reám, ámbár nem irtam meg neki előre, ily gyors megérkezésemet.

Levelezésben állott Brudnel urral s úgy találtam, hogy úgy nagyában tudomással bir szivügyeim felül.

— Miután te minderről szót sem mertél nekem irni — szólt anyám — azt következtetem, hogy közted s e spanyol nő között valami nagyon komoly dolognak kelle történnie. Bekövetkezett a mitől félttem s felindult arcod eléggé mutatja, hogy nem ok nélkül nyugtalankodtam. Tudod-e legalább, hogy ki ő?

— A Perez Antonio leánya, mindent bevallott nekem, még elkövetett hibáját is.

De te honnét tudod oly jól a történeteket . . .

Brudnel ur tudtomon kívül ivekre terjedő leveleket irt neked? Ki adott neki jogot elárulni Manuelát előtted, kit ő nem is ismer? és engemet, ki magam akartam neked mindent bevallani!

— Ez igen is sok kérdés egyszerre, kedves gyermekem. Rendre mindenikre meg fogok felelni, s akkor belátod, hogy sir Richard méltó szeretetedre s tiszteletedre. Adj még két három napot addig, míg együtt megvitátnók a dolgot s határoznánk.

— Tán Brudnel urnak egy újabb levelét akarod előbb bevárni?

— Talán.

— Nem tudtam, hogy ő itt oly mindenható s ő hozza házunkhoz a derüt és borut.

— Te ennél még sokkal többet tettél az ő házánál. Hagyd el! ne harapd vérig ajkidat, nem oly sok elveszíteni való véred van, hisz oly halvány vagy szegény gyermekem! Minden téged illető körülményt tudni akarok, mert egy levélben nem lehet leírni minden apró részletet, s e szerint nem mondhatok még ítéletet. Légy türelemmel, holnap megfontolunk mindent alaposan. Most hallom nővéred lépteit, ki sétálni volt; nagyon meg lesz lepetve. Azt hiszem mondanom sem kell, hogy ő nem tud semmit Manuelával való kalandod felől, s hogy erről szót sem szabad emlitened előtte.

Jenny belépett, megpillantásomkor oly

nagy volt meglepetése, hogy egészen elhalványodott; de csakhamar visszanyerte előbbi üde színét, s hévvel veté magát tárt karjaim közé. Még sohasem láttam őt ily szépnek, ily egészséges kinézésűnek, s ennyire boldognak, hogy engem láthat. Mennyire ellentéte volt a halvány láz-beteg Manuelának! Látszik, hogy mint forr az élet, e természettől dusan megáldott szép testben, de oly nyugodt kimért hullámmás volt ez, s mégis hatalmas, minden fennakadás nélküli. Mily vidámság ült e szép kék szemekben, melyek tiszta átlátszók voltak mint az ég s mily ész sugárzott ki azokból! Mily őszinte kedves mosoly tette fényessé egész arcját!

— Istenem, mily szép vagy te Jenny; — szólék elragadtatva — s mily egészségesen nézsz ki! A zene úgy látom jó életrendszer, s jót teszen neked!

— Nem egyedül a zene teszi azt, szólt megölelve anyját, hanem mindenekfelett e kedves, jó lélek jelenléte!

Az ember csak félig él, ha elhagyja őt. Látom ezt rajtad, ki oly sovány és halvány lettél; szükséged volt visszajöni egy kicsit a szülői házhoz.

Majd ápolni, kényeztetni fogunk.

Magam fogok az ebéd után látni, nemde mama, megengeded ezt nekem!

Nem fogom igen eldurvitni zongorához szokott ujjaimat, ezt ígérem s még ha el is rontanám egy kicsit, az se baj!

— Te most még a főzéssel is foglalkozol, te? e szerint nagyon átváltoztál?

— Oh! nem, te jól tudod, hogy én herczegnőnek születtem, de mama igen kifárasztja magát, csakhogy engem kiméljen. Már husz éve mióta ápol és betölti minden szeszélyemet, ideje, hogy ennek vége legyen, s ezentul én akarom őt szolgálni és felmenteni a fáradtságtól. . . . Akarsz-e segélyemre lenni?

— A főzésben! A konyhában! ehez nem értek.

— Igen a konyha, a főzés körül, ha szükség lesz réád. Addig buvárkodtál könyveidben, hogy egészen meghalaványodtál belé; tudd meg, hogy ugy foglak dolgoztatni ezentul mint egy napszámost.

— Nem bánom. Mit kell tenni? Parancsolj, szivesen alávetem magam, hogy egy időre napszámos legyek, szolgáljak a ház körül. Már oly régtől fogva herczegi módra élek!

Kell hogy fát vágjak?

— Még ma nem, előbb pihend ki az út fáradalmait. Szólj, hogy hagytad derék főnöködet?

— Brudnel urat? Igaz, hisz te már jól ismered őt.

— Igen hát; már két izben látogatott meg, mikor Bordeaux-ba utazott s mikor onét visszatért; ez utóbbi alkalommal három egész napot töltött itt nálunk.

— Valóban? Mama erről mit sem szólt nekem! És te nagyon megszeretted őt, az én derék főnökömet?

— Nagyon, téged oly igen szeret s oly igen jó ő! Jelenthetem, hogy itt mindnyájan imádjuk őt. Azért beszélj sokat róla és a... sennoráról.

— Melyik sennoráról? — szólék, elképpedve nézve anyámra. Jenny nem tudhatja...

— Brudnel ur beszélt nekünk házi köréről is, — viszonzá anyám nyugodt hangon.

Három nap alatt, kivált ha az ember rokonszenvez együtt, sok mindent elmond egymásnak. Sir Richard elmondta nekünk bizalmasan, hogy van nála egy gyámleánya, ki-

ről a világ balul hiszi jelenleg, hogy nője, de kit szándékszik elvenni feleségül, hogy bébizonyítsa tiszteletét s becsülését iránta. Elbeszélte nekem történetét is e fiatal hölgynek, nagyon érdekelt, mivel ismertem volt atyját, igaz nem éppen jó oldalról, de abból még nem következik, hogy sennora Manuela ne lehetne jó, ajánlatos nő számára.

— Én pedig meg vagyok győződve, hogy ő igen kedves, szeretetre méltó egy teremtés. Brudnel ur csak is jó választást tehetett. Te már ismered őt Lorand, beszélj róla valamit.

— Ennek igen kevés érdeke lehet reád nézve, viszonzám. beszéljünk inkább rólad, zenetanulmányaidról. Sok előhaladást tettél benne mióta nem láttalak? — S látva, hogy még mindég kedve van Manuelára vinni a társalgást, hagyd el, — szólék, — játszál valamit zongorádon, szomjuhozom a szép zenét; hisz oly régen meg vagyok fosztva tőle!

— No, ha éppen be kell vallanom, megmondom, hogy eltelt már nyolcz napja, mióta fel nem nyitottam zongorámat, mióta utoljára játsztam sir Brudne. előtt.

— Tán elvette kedvedet a zenétől?

— De éppen ellenkezőleg; hanem végre is, mint minden foglalkozás közben, ugy a zenével is lehetnek oly perczei az embernek, midőn lelke magába szál...

— Különben Jennynek most az ebédhez kell látni — szólt bele anyám, — megígérte s én beleegyezem, hogy ne vegyek részt semmi dologban s inkább veled töltssem az időt. Menj kedves Jennym, nincs veszteni való időd, ha testvéred kedvencz ételeit akarod elkészíteni számára.

Jenny vidáman távozott a szobából.

— Mennyire megváltozott húgom! szóltam anyámnak. Minő vidám, mily élénk, nem ismernek reá többé! Hová lett ábrándos hangulata, buskomolyságra hajló természete?

— Mind ez elmúlt, hangulata átváltozott; s rendre-rendre egészsége is helyreállt, külseje virágzó szint öltött.

— De éppen nem rendre, mindez nagyon gyorsan ment végbe! Valyon nem éppen a sir Richard átutazása óta?

— Mit akarsz ezzel mondani? — kérde anyám, merőn tekintve szemem közé.

— Oh! mit tudom én. Hanem Brudnel

ur egy nekem írott leveléből úgy látszott, hogy húgom szépsége, szellemi tehetsége rendkívül meglepte őt s kérdés ha nem lett-é első perczben szerelmes belé.

— Mily esztelen beszéd!

— Miért ne lehetne az?

Ez öreg embernek fiatal szive, élénk képzelő tehetsége van. A mint megtudta, hogy helyettesítém őt Manuela szivében, rögtön volt kinézése más házasságra, mint mondá nagyon komoly, higgadt házasságra. Nem volt ugyan még bizonyos, hogy elfogadják-é ajánlatát, de azért remél.

Anyám nevetve hallgatta szavaimat.

— Ha azt mondanád — szólt jó kedvvel — hogy tán engem akar elvenni, azt mondanám, hogy bolond beszéd, de ha azt hiszed, Jenny van eszébe, akkor valóban — ostoba vagy.

— Megeshetik. Hanem az igaz, hogy sir Richard igen sok csábító tulajdonnal bír s e perczben is úgy hiszem vetélytársak vagyunk s kénytelen vagyok nagyon félelmes vetélytársnak tartani őt.

A nőknek különös sajátásaik vannak néha!

— Jenny soha sem különös; ő okos és nemes gondolkodásu. Kérlek ne folytasd tovább e helytelen tréfát, reá nézve sértő s nekem rosszul esik.

— Bocsáss meg érette; de mondd meg hát; hogy Jenny szeret-é más valakit?

— Miből gyanítod ezt?

— Találkoztam Vianne Medárd-dal.

Lemond hugomról s vonakodott okát megmondani. Mint mondá, te akarod azt nekem elmondani s én most isten tudja minő felvilágosításokat várok tőled.

— Még várnom kell ezekre! Ha rejlenék is az én ártatlan szelid leányom szívében valamely titok, nem mondanám meg addig neked, míg bizonyos nem vagyok benne, hogy szived elég tisztán maradt-é ily gyöngéd jellegű közlemény befogadására.

— Neked nincs többé bizalmad hozzám, te kétkedsz bennem? Én azt hittem balzsamot találok nálad szívem sebére s itt is csak még több szomorúság, zavar s bizonytalanság vár reám.

— Szegény gyermekem! — szólt anyám, fejemet kebléhez szoritva; — ha elgondolom,

mily boldog lehettél volna, ez idegen nő iránt érzett regényes hajlamod nélkül! de talán nem is épen oly komoly az, mint most hisszük.

Legyünk türelemmel s rejtsük el szomorú érzéseinket, Jennym előtt.

— Te mindég is jobban szeretted őt, mint engemet, szóltam anyámnak, valld be, nem vagyok féltékeny reá. A tiszta és szent érzelmek mindig mentek az önzéstől.

Az ebéd egyszerű volt, mint szokásaink, de még fűszerezé azt a bizalmas szeretet.

Oly étkeket adtak előmbe, melyeket gyermekkoromban nagyon szerettem. Jenny vidám volt, tele gyöngéd figyelemmel, anyám kedves, jó irányomban. Jenny saját termésünkből tett bort előmbe, mely minden másnál jobban ízlett most nekem; azt mondotta, meg akar részesíteni. Nem bántam, de a mámor csak szívemet ragadta meg.

A családi otthonban van valami igazán nagyszerű, hatalmas vonzerő, mely magával ragad.

Egy perczre elfeledtem minden szomorúságomat, szerte kalandozásaimat s azt képzeltem, most is még a tizenkét éves gondtalan fiu

vagyok. Étkezés után Jenny engedett kérésemnek s zongorához ült. Felségesen játszott s a zene hangok lelkemet édes ábrándokba ringatták. Midőn beléptem régi, tanulói kis szobámba, ugy érzém, hogy ki vagyok egészen gyógyulva.

Másnap meggyóntam mindent anyámnak körülményesen; még figyelmesebben hallgatott ki mint Vianne, mert ezer aprólékos kérdéseket tett, annyiszor félbeszakított, hogy minden legkisebb körülményről értesüljön, hogy végre mint egy tükörbe, ugy látott be lelkembe. De most sem mondotta ki még véleményét, sőt azt is megtagadta, hogy elmélkedjék, gondolkozzék felette, vagy valami véleményt mondjon s most nem is tagadta előttem, hogy levelet vár sir Richardtól s az után majd jobban fog itélhetni a helyzet felől.

III.

A várakozás ideje látogatások közt telt el, melyeket ismerőseimnél kelle tennem s hoszszu sétákkal, hova anyám és Jenny kértek, hogy kísérem el őket.

Jenny, ki ezelőtt ugy el volt mindig 'merülve tanulmányaiba, most örömet távozott el velem hazuról, szeretett sétálni s érdeklődött minden iránt mi körulte történt. Társalgás közben meglepett, mily sokoldalú ismerettel bír.

Iskolás fiu koromtól fogva nem sokat beszélgettem vele komolyan; s elmondhatom valóban, hogy nem ismertem őt teljesen. Neki egészen külön belvilága volt, melyben előttünk rejtélyesen elzárkozva élt mindig; most ebből kilépve ugy tűnt fel, mint egy szép, felhőtlen napkelte a nyugodt tenger felett.

Szerette költői szavakba is önteni kíválóbb zeneszerzeményeit, de kinevette sokszor e

hajlamát s elnézésért esdett ez ábrándos szavakért, melyek pedig magokkal ragadták az embert, oly jól tudta elmondani érzelmeit.

E néma, hallgatag szellem, mely oly hosszas időn át csaka zenében nyilvánult, bátorságot vett ugyszólván, magának szavakban is kiönteni gondolatát. Előtte eltitkoltam meglepetésemet s elragadtatásomat, hogy ne tegyem őt büszkévé ez által, de én az voltam helyette is. Kezdtém érezni, hogy épp oly büszke vagyok reá, mint volt anyánk eddig. Különösön eszméinek finom szépségét csodáltam s hogy mily szépen tudja azokat saját érzelmeivel öszhangba hozni. Nem volt ő bohó módra optimista, nem látott mindent szép színben, hanem a mi sötét volt körülle, azt fénynyel vette körül, felderíté a szívében honoló elnézés és szájalomérzet jótékony hatása.

Az volt maga elibe tűzött czélja és komoly feladata folytán mindenkire, ki körülte él, kiterjeszté szeretetét s ugy szólván az egész mindenségnek szentelte életét. Ő azt mondta, nagyon keveset olvasott. Tehát zenei lelkesült-ségében tárult fel előtte a szelidség és gyöngéd báj e nagy kincshalmaz, az adta-e ha-

talmába mindig eltalálni, hogy mi a helyes, mi a jó?

Bámultam őt, meg voltam hatva, elbájolva húgom tehetségei által; anyámnak is szóltam erről s kezdtem érteni, hogy egy oly nő mint Jenny, hogyan nem talált még senkit, kihe bele tudjon szeretni; még kedves Viannomat is igen alant állónak találtam most hozzá s többé nem mertem volna szót emelni mellette.

— Igen, mert te soha nem értetted meg Jennyt, nem foghatod fel szelleme egész mélységét; én éreztem azt, olvastam lelkében.

Lassan birta feltalálni az igaz utat, idő kellett neki reá, tartozkodó ő mindentől a mi középszerü.

A zenét is, mely végre lelkesedésbe hozta őt, csak félve kezdte gyakorolni. Becsvágyó, egyszersmint szerény lévén, félt, hogy ebben sem találja fel eszményét, kevés önbizalommal birván sokáig kétkedett önmagában. A mások csodálatára volt szükség, hogy meg legyen nyugtatva s különösön a sir Richardéra, hogy egészen felismerje önmagát. Látta, hogy ő valódi illetékes biró; azon naptól fogva le-

zárta zongoráját, hogy úgy szólván élvezze utólag is győzelme hatását. De azért ne gondold, hogy Jenny valaha nyilvánosan akarjon fellépni. Sorra írja zene-szerzeményeit, de ezek nagy valószínűséggel soha napvilágot nem fognak látni, mert csak is a hirhedt nevű szerzők művei szoktak sikert aratni, Jenny pedig nem akarna csak rendre híressé válni. Azt soha sem tenné, hogy ő fizessen nevének kinyomtatásáért. Ő nem óhajt gazdaggá lenni, szerény jóllétünk teljesen kielégíti igényeit; azt hiszem még a szegénység sem lenne neki igen nagy szenvedés. Reá nézve más feladat nem létezik, mint hogy kifejezést tudjon adni a költői gondolatoknak, művészi érzelmeknek, melyekkel szive lelke tele van. Ha hallgatásba merül néha, ha vannak még napok, midőn elfoglalják őt az ábrándok, ez onnét van, mert olyankor az isteni muzsa küzd lelkében. Mihelyt megtalálta lelkesült ábrándjainak valódi hangját, mihelyt ujjai kifejezést birnak adni annak, mi lelkében lel viszhangra, akkor mintegy ujjászületik, közlékenynyé lesz, boldog, elégtelt. Nekem is tudatlan létemre idő kellett arra, míg ezt mind felbirtam fogni, átérteni.

De sikerült végre. Keblemen melengettem, szárnyaim alatt védtem az arany tojást a nélkül, hogy jó formán tudnám, mit rejt magában. Midőn kiröppent belőle a phönix, nyugodt voltam és boldog.

Anyám mindig nagy könnyűséggel tudta kifejezni gondolatit ezelőtt is; de mióta Jenny megszólalt, anyám is még sokkal jobban beszélt, mint ezelőtt. Nagy előhaladást vettem észre ez ötven éves nőnél, ki maga is elsajátította azt, mit akarta, hogy leánya tudjon. Egészen meglepett e nagy mérvű, egymásra gyakorolt befolyás, mely megszélesbité mindkettőjük látkörét.

— Te miért csodálkozol e felett? — szólt anyám. Ez nem történt csak ugy egyszerre egy varázspálcza ütésére. Már husz éve annak, hogy igyekszünk, nővéred és én, egymást kölcsönösen képezni. Te ezt nem vitted észre, igen fiatal voltál arra, hogy effélet észlelj. Nem láthattad, mint haladunk minden nappal kissé előbbre, előbbre és aztán neked is megfeszített erővel, gyorsan kelle tanulmányodat folytatnod, s ekkor egészen magaddal lévén elfoglalva, igen természetesen reánk nem fordíthatál figyelmet.

— Ez valószínű, aztán meg nem birván akkor még semmi élet tapasztalattal, összehasonlitásokat sem tudtam volna tenni. Most kibontakozva nehézkes egyéniségemből, észreveszem, hogy én kiskorú gyermek maradtam, két magasztosabb lényvel szemben, s tán arra is méltatlan gyermek, hogy ily anyám és ily nővérem legyen!

— Te mindég oly gyermek voltál, ki méltó a leggyöngédebb szeretetre, a legnagyobb becsülésre tieidtől — viszonzá anyám; csak meglehet, hogy ez utóbbi időben igen is gyöngének, tapasztalatlanak mutattad be magadat. Hanem ezt meglátjuk később, majd meglátjuk, még nem mondok ítéletet fölöle.

Ezalatt Vianne-től levelet kaptam; Manuela elég nyugodt volt. Elutazásom nem idézett elő nagyobb rosszullétet nála, s miután Brudnel ur megértette vele, hogy én természetesen igen nyugtalan levén megnyerni családom beleegyezését összeköttetésünkhöz, siettem mielőbb hazaérni.

Most mindketten elutaztak Montpellierbe, hol pár napot szándékoztak időzni, mielőtt újabb lakhelyökön megtelepednének. „Brudnel

ur, hangzék tovább a Vianne levele, megbizott engem, hogy gondoskodjam szállásról számukra Montpellier-ben, s ott viszont látandom őket. Műértőleg szeretnék most veled beszélni, e tárgyról lennének mondani valóim.“ Anyám is kapott sir Richardtól levelet, de melyet nem mutatott meg nekem; csak azt mondta el, hogy a beteg elég jól kiállotta az útat egész Montpellier-ig, s hogy néhány napi pihenőt tartanak ott, mielőtt ide közelünkbe jönnének végképpen.

Sir Richard azt írja továbbá, hogy sikerült neki megnyugtanni Manuelát, tudván, hogy én képtelen lennék megszegni adott szavamat.

E lakonikus számadoló levélhez anyám egy nem kevésbé furcsa megjegyzést tett.

— E szerint — mondá — úgy látszik sir Richard azt hiszi, hogy Manuela, ha meggyógyul, minden esetre nőddé lesz.

Ingerült voltam sir Richardra, s azt mondtam, hogy ő csak az én határozatom folytán beszél úgy, s nem értem anyámat, hogy neki egy idegennek helyeslésére van szüksége, hogy megadja nekem a jogot kedvem szerint cselekedni s megtenni kötelességemet.

— Te hibáztatsz engem? — szólt anyám ama finomul büszke és szelid mosolylyal, melyet oly jól ismertem nála s mely feljülemelést minden gyanusításon. Meglátod, hogy később igazat adsz még nekem; a mi pedig jelenlegi szavaimat illeti, nem szóltam volna semmit, te kényszerítettél reá. Elmondtam neked a sir Brudnel véleményét, enyémről nem szólottam még.

— De hisz én a tiédet, egyedül a tiédet kívánom hallani!

— Jól van, halld tehát! Az enyém attól függ, mily eljárást fog követni Brudnel ur. Meggyőződtem, hogy ő minden tetteben a legönzéstelenebb lesz, s hogy végelhatározását egészen a Manuela egészségi állapotának fogja alárendelni. Te veszélyeztetted életét e fiatal hölgynek, s most rajta áll megítélni, ha jelenléted hasznos, vagy vészthozó leend-e reá nézve. Én részemről belenyugodtam már inkább elfogadni következményeit, bármily kinosak legyenek is azok reám nézve, mint hogy te meghasonlásba jöjj saját lelkiismeretteddel.

Bámultam anyám egyeneslelkét s elszántságát, mert könnyű volt látnom, hogy válasz-

tásomat teljességgel nem helyesli. Ohajomat fejeztem ki, hogy Manuela gyöngélkedése daczára, szeretném meglátogatni Brudnel urat. Ennek sem szegült ellene egy szóval sem.

Hanem azért mégis abban hagytam a menetelt: még a sir Richárdnak való levélirást is napról-napra elhalasztottam; s végül úgy gondolkodtam, hogy majd tudatni fogja, ha szükségesnek látja a tanácskozást velem. Különös ellenszenvet éreztem az iránt, hogy bárminemű lépést tegyek egy újabb bizalmasság felélénkítésére. Izgatottságom különben megszűnt, nyugodt voltam, a csendes otthon, a családélet jótékony hatása egészen önmagamhoz térítettek; a Manuela árnya álmoként kezdett elmosódni emlékemben. Ugy tetszett, hogy miután minden ellentmondás nélkül csendesen belenyugodott eltávozásomba, mégis többre becsüli a sir Brudnel nyugodt, szelid vonzalmát, az én heves szenvedélyemnél. Végre minden tőle távol eltöltött percz lazábbá látszék tenni a köteléket, mely hozzácsatolt s nem minden rettegés nélkül gondoltam azon bekövetkezhető perczre, midőn vissza kellett térni oldala mellé, kénytelen leszek elnézni

azon móg nagyobb mérvü ragaszkodás és hálaérzet nyilvánulását, melyet sir Richárdnak szükségkép ez idő alatt költeni kelle benne. Ennél sokkal szivesebben gondoltam arra, hogy azon gyöngéd gondolkozás és szeretet, melylyel sir Richárd oly pazarul el tudja őt árasztani, magában is elég ok lesz gyors felüdülésére s hogy csakhamar reá áll szavam visszaadására.

Most már nem támad fel többé büszkeségem azon gondolatnál, htgy egy nálamnál ügyesebb, eszesebb ember által legyenek helyettesítve. Beismertem, hogy nagyon is gyermek módra viseltem volt magamat; megérdemeltem a megfenyítést, magam adtam okot reá.

Ez értelemben irtam e tárgyról Vianne barátomnak is, szemrehányást téve neki, hogy első kis levélkéje óta semmi tudósítást nem küldött nekem.

Csakhamar felelt levelemre. Felelete ekép hangzott:

„Miután mint látom, odahagyta az ábrándok honát, miután többszörösen igazat adsz nekem s még pedig előbb mint reménylettem, mindazok iránt, miket elmondtam volt, ama hárem hölgy iránti szerelmed tarthatlansá-

gáról, most egész nyugodt higgadtsággal beszélhetek neked felőle. Naponta látom őt s biztosíthatlak, hogy teljes javulás útján van; meg fog gyógyulni. Tudod, hogy én teljességgel nem osztottam a marseille-i nagytudományu orvosok véleményét a baj oly komoly volta felett. Az ideges bántalmaknak az a bosszantó előjoguk van, hogy néha annyira ugyanazosak a jelenségek ezeknél némely szervezeti bajokéval, hogy a leggyakorlottabb orvost is tévutra vezethetik. A Perez kisasszonynál mutatkozó eset, mely könnyen csalódást idézhet elé, nekem nagyon érdekesnek tűnt fel s miután én vagyok az egyedüli az orvosok közül, ki biztos reményt nyujtottam lehető felgyógyulásához, Brudnel ur felkért, vegyem őt gyógykezelésem alá! Én oly merész voltam, hogy az előirt rendeletekkel épen ellenkezőleg bántam betegemmel, megengedtem neki a mozgást s bizonyos mértékig még az izgalmakat is, melyek pedig szigoruan el voltak tiltva. Voltak a színházban, s semmi roszullét sem követte azt.

Végre is alkalmasint meggyógyulás lesz a vége, azt mondanám bizonyosan, ha az

ember egyáltalán bizonyosan számíthatna bármely földi dolog jövőjére.

Tehát ne félj, ne aggódj, „szerelmed nem okozandja halálát!“ Ez igen szép költői mondas volt s sajnálom éretted, hogy nem úgy van. Nem lesz többé alkalmad felemlíteni azt regényes végzeted elbeszélése alkalmával.

Hanem reménylem, hogy e meggyógyulás, melytől épen annyira rettegsz, mint a mennyire óhajtani látszol azt, nem fogja megzavarni jövődet.

A szép hárem-hölgy nem volt annyira szerelmes beléd, mint te azt hitted, vagy pedig vakon engedett egy képzelt szeszélynek, a mint te engedté, a fiatalság hevességének. Én azt hiszem, hogy Manuela valóban egész lelkéből szereti sir Richárdot, jobban, mint bárki mást a világon, a mi arra mutat, hogy több szivbeli érzés van benne, mint érzékiség. Hogy Brudnel ur nőül fogja-e venni őt? ezt nem tudom. Jelenleg azt igéri neki, mintegy kötelességének tartja megtenni; de én kezdek benne kételkedni, ha vajjon érez-é iránta szerelmet. Ő tul van már az elragadtatások korán. Hanem mi legyen is e dolgok megoldása, az már

csakis ő reájok tartozik, nekünk semmi közünk hozzá többé.

Mondd anyád- és húgodnak szives és mély tiszteletemet.“

E levél olvasása után, oly boldognak, oly szabadnak éreztem magamat, mint tán soha nem az életben; ugy hiszem, az embernek szenvedni kell, hogy eléggé tudja méltányolni a gondtalan élet becsét.

Valamint szükség, hogy az ember utazék, több országot bejárjon, hogy annál inkább felfogja saját honának értékét, hol eddig élt és nevedett. Én is most oly nagyon szerettem anyámat, húgomat, szülőföldemet, mint tán soha azelőtt s ugy kezdtem hozzájuk ragaszkodni, hogy elhatároztam, hogy netaláni végleges megválásom esetében Brudnel urtól, Pauban telepedek le.

A számos orvosok egyikének, kik itt megoszták a gyakorlatot — elutazása, egy másiknak halála, egy harmadiknak elgyengülése egy kis üresedést eszközöltek a sorban s helyet csináltak nekem, melyet elfoglalhaték s melyet sokkal többre becsültem, mint egy ember önkényétől függni. Anyám ezelőtt keveset járt ki

s nem sok emberrel társalgott, de hűgom hirre kapott tehetsége, kezdte szélesbitni ismeret-ségi körét; mindketten nagy tiszteletben s rokonszenyben részesültek minden felé s érdemök szerint méltányolták őket.

Mindjárt az első napokban egy pár szomszéd házhoz hívtak beteg látogatni. Rendelvényeimet siker követte.

Az angol beszédet eléggé elsajátítottam volt Brudnel urtól arra, hogy a Pauban letelepült angol családok örülhessenek velem saját nyelvükön könnyen értekezhetni és siettek egyik a másikának ajánlani. Mondtam anyámnak abbeli szándékomat, hogy ezentul körükben szeretnék lakni s hogy nem akarom többé elhagyni.

Nagyon örült ennek.

— Eleinte lehet, hogy kevés jövedelmed lesz, — mondá — de azért mégis nagyon jól megélhetünk hárman; mi Jennyvel tudunk takarékosok lenni s ugy látom neked sincsenek több igényeid s vágyaid mint nekünk.

Igen, igen, maradj velünk s meglátod meg léssz itt elégedve.

— S ha más hasznod nem is volna, elég

a boldogság, mit ez által nekünk okozol — szólt Jenny.

— Ez oly szó, — viszonzám — mely meghatározattá érlelné szándékomat, még ha eddig ingadoztam volna is.

Gondolatban tehát ép oly bizonyossággal elhatároztam, orvosi összeköttetésem felbontását Brudnel urral, mintha — minden valószínűség daczára — a Manuela férjévé kellett volna lennem, arra is kelle egyszersmint gondolnom, hogy az esetre pártfogója jó adakozásaitól egészen független jólétet biztosítsak számára.

Három hónap telt el így várakozás közben, a végeldöntés még sem következett be. Brudnel ur, ki folyvást Montpellierben tartózkodott, gyakran irt anyámnak. A Manuela egészsége szemlátomást javult. De a Manuela részéről soha egy szó sem volt számomra e levelekben, melyeket anyám most sem akart megmutatni nekem s ha néha gyanu lopódzott e miatt lelkembe, azt mondta reá: „Montpellier nincs oly messze, elmehetsz s tudakozódhatsz a dolgok állása felől.“

Tudta-e anyám, hogy ez az, mitől legjobban félek?

IV.

A hűgommal való társalgás napról-napra érdekesebbé lett előttem s mintegy élet-szükséggé vált reám nézve. Egészen új világot tárt fel előttem, egészen új alakban mutatta be magát; az első ifjúkor nyugtalan izgatottsága eltűnt a nélkül, hogy tanulmányoznom kellett volna, vagy átérteni a fejlődést és átalakulást nála. Manuelában, ki idősebb tapasztaltabb volt nálánál, oly mértékét találtam fel az együgyűség és könnyelmű szeszélyességnek, mely a köznap nyiltszivűséget szokta jellemezni. Jenny egészen más volt. Merész bátorsággal mondott ítéletet arról, mit még nem érzett át s nem is kísérelt meg; mindennek mélyére akart hatolni s mindent átérteni. Fiatalsága s életének tiszta zavartalan folyása, nem korlátozák okos tudás vágyát ez anynyival inkább tevékeny szellemnek, mivel oly hosszas időn át önmagába vonulva élt. Eddigelő sohasem

kérdeztem őt ki gondolatainak kényesebb pontjai felől; egy napon a véletlen különös felvilágosításokat idézett elő rejtélyes érzelmeire nézve.

A paui várkertben sétálgattunk; e park Franciaország egyik legszebb fekvésű helyei közé tartozik; Jenny, ki karon fogva jött velem, egy fiatal hölgyre tett figyelmessé, ki árnyhoz hasonlóan, merev szemekkel ült ott egy padon, egy öregebb nő mellett, ki nálánál nem kevésbé volt szomorú kinézésű.

— Nem C... kisasszony-e ez, egyik zárdabeli régibb társnőid közül, ki később megőrült? — kérdém hűgomtól.

— Épen ő, szegény szerencsétlen! Látod mily állapotban van! Anyja is vele pusztul el; azt kívánja, bár addig éljen, míg szegény Lujzája az élők közt van. Tegyük úgy mintha nem látnok őt. Csak elriasztanók, a nélkül, hogy szólana hozzánk.

— Tudják-é okát végre e szomorú állapotnak?

— Tudják, — viszonyára Jenny — szerelmi bánat miatt történt. Lehet róla nyíltan beszélni, nem volt semmi kalanddal öszszekötve.

Egy oly fiatal ember iránt érzett vonzalmat, ki erről mit sem tudott, olyanhoz kötötte élte minden reményét, ki soha reá sem gondolt. Azon napon, melyen választottja megnősült, mély búskomolyságba esett, mely azóta mind inkább növekedve, valódi örülségbe ment át.

Azt mondják az orvosok, hogy e nem viszonzott szerelem feletti bú, csak esetleges ok volt, a melyet egy különben is zavart elme alkotott magának s e nélkül is kitörésre kerül volna. Én pedig ismertem Lujzát gyermekkorában s emlékszem, hogy nagyon okos és vidám volt mindég. Te mit gondolsz e dologról ?

— Miután nem ismerem a leányt, véleményt sem mondhatok róla.

— De azt gondolod-e, hogy elvesztheti az ember eszét, egy nem viszonzott vagy be nem vallott szerelem feletti bánatában ?

— A gyenge, ideges elméknek minden lehetséges; azoknak elég valamely veszélyes képzelmény, hogy általa végképp megzavartassanak.

E szóknál önkénytelenül eszembe jutott

azon idő, mikor Jenny gyermekkorában azt hitte, hogy nem testvérem s fel akarta velem fogadtatni, hogy soha meg nem nősülök; de hallgattam előtte e visszaemlékezésről, melyet ő alkalmasint épen úgy elfeledett, mint én elfeledtem volt, meggyőződván az ellenkezőről azon napon, midőn megláttam mind ketőnk keresztlevelét.

De Jenny az én nagy meglepetésemre, az okon-é, hogy neki is eszébe ötlöttek ama régi emlékek, vagy csak hogy fájdalmasan érintette őt régi barátnőjének megpillantása. — életében először beszélt előttem a szerelemről alkotott fogalmáról.

— Kevés dolog tett reám az életben oly mély bényomást — szólt — mint e szegény Lujza oktalan kétségbeesése. Zárdából való kijövetelünk után is barátnők maradtunk s nekem bevallá egész bizalommal, Louvet ur iránti előszeretetét, minek én akkor legkisebb fontosságot sem tulajdonítottam. A Lujza eszményképe, nagyon jelentéktelen kinézésű ifju volt, látásból ismered te is őt, most kis zömök kereskedő vált belőle, meglehetősen csunya s a világban éppen semmit sem mondó állás-

sal. Midőn láttam mennyire elveszté eszét szé-
gény Lujza s okát is megtudtam, oly észrevé-
teleket költött ez bennem, melyek tán nem is
voltak az én koromhoz illők. Lujza idősebb
volt nálamnál, én akkor nem voltam több tizenöt
évesnél. Mama emlékezhetik még reá, neki
mind elmondtam még akkkor, mily eszmék
járták át agyamat azon időben.

— Nagyon jól emlékszem reá, — viszon-
zá anyám nyugodt hangon; — ugy tekintéd a
szerelmet, mint lelki betegséget s halálos fé-
lelemmel voltál eltelve iránta annyira, hogy
apáczává akartál lenni, csak hogy kikerülhesd
annak veszélyeit.

Csak nagy nehezen birtam megértetni ve-
led, hogy az ember nincs feltétlenül kitéve e
betegségnek, ha nem akarja átengedni ma-
gát neki igen nagyon, és ettől is ugy megóv-
hatja az ember magát, mint a testi bajokat
elkerülheti, rendszeres életmód és józan meg-
szokások által.

— S ki is gyógyítottál félelmemből —
folytatá Jeuny — de még sem tudtál egészen
megszabadítani bizonyos szorongó érzéstől, mely

bizonyára meglepne, ha maga a szerelem istene egyszerre csak előmbe állana személyesen.

— Mit értesz az alatt, hogy maga a szerelem istene? — szólt anyám nevetve, ki soha sem habozott Jennyt a legkényesebb tárgyak felől is kérdezni, biztos lévén mindég feleleteinek ártatlan tisztaságáról.

— Maga a szerelem — viszonzá Jenny, — egy nagyon veszélyes kísértet. A régiek istenségnek tűntették fel, mivel ők mindannak, mi előttök félelmes volt, isteni alakot adtak képzetökben, mint a furiáknak, a különböző szenvedélyeknek s mindennek a mi csak csapásnak volt nevezhető az emberi életben. Megengedted, hogy néhány regényt is elolvassak a többek közt s ezekben is a szerelmet mindég mennyei alakban láttam feltüntetve.

A költők szerint ellentállhatlan hatalommal bír ez mindenkire s egyhaugu véleményök végre egészen feboszantott. Fellázdattam a végén az ellen, hogy mindig oly egyént, nőt vagy férfit állitanak előtérbe, kik vagy végzet-szerűnek tartják érzelmeiket s babonás hittal ápolják azokat, vagy önzésükben mindent felednek. Nekem tehát e regények és költemé-

nyek nagy hasznomra váltak; megtanítottak, hogy higgadtan gondolkozzam oly tárgy felől, melyről a fiatal lányok mindig csak együgyű pirulás közt beszélnek, mintha már előre legyőzötve éreznék magukat általa, vagy pedig némi merész bátorsággal, mintha jól ismernék már minden fondorkodását.

Én e nagy talánynak bátran szemébe mertem tekinteni s így szóltam a kis hamis istenhez: Ha te csak egy vak és kegyetlen gyermek vagy, engem nem fogsz soha hatalmadba keríteni és feltétlenül kormányozni. Nem hiszem, hogy önzővé tudnál tenni, ha én nem akarok azzá lenni, már pedig én nem akarok!

E perczben egy öreg nő haladt el előttünk, ki lapos kosarába egész sereg czukortésztából gyurt alakocskákat árult gyermekek számára. Egy neme volt ez is az alamizsnakérésnek, mert a nő kinyujtá kezét adományunk után, a nélkül hogy felajánlaná érte parányi kis madarait, virág edényeit s más alakjait.

Jenny pénzt adott neki s meglátván kosarában egy kis Ámort rózsaszín szoknyában, kezében fáklyát tartva, nevetve kérdé, ha ez Amor-e vagy Hymen a fáklyával.

— Mindkettő egy személyben — vizsonzá a vénasszony — oda nyujtván azt húgomnak. Vegye el szép kisasszony, szerencsét hozand fejére.

— Köszönöm — felelt Jenny — elfogadom — s zsebébe rejté a kis czukorbábat s csakhamar merőben el is felejtkezett róla, mivel ösmerősökkel találkoztunk s azok elkisértek minket egy darabig.

De a szerelem tárgyalása, mely véletlenül félbe lett szakasztva, véletlenül ismét szőnyegre került ebéd végeztével. Jenny a mint egy kulcs után nyult zsebébe, megtalálta ott a czukor és lisztből készült szerelmi hirnököt s letette előnkbe az asztalra.

— Ime — szólt vidám hangon — ez jelképezi a zsarnok szerelmet földgömbünkön.

— S te megmaradsz a mellett — szoltam — hogy lelked mélyéből megvesd őt?

— Azt soha sem kell megvetni, mi félelmet gerjeszt, hanem elítéli az ember s nekem kedvem volna pörbeidézni e halvány, nevetséges kinézésű Cupidót.

— Nő lássuk! kíváncsi vagyok a vádpontokat s ítéletedet hallani.

— Először is — kezdé Jenny, figyelemmel vizsgálva az alakot — tudjuk meg, ki vagy. Halljuk nevedet! szerelem vagy házasság?

— És ha házasság volnék? — szoltam a kétséges minőségű szerelmes nevében.

— Azon esetben, ha Hymen vagy, egészen más dolog. Akkor felteszem róla, hogy okos, jó, gyöngéd és áldozatkész vagy. Megnyered becsülésemet; de nem, te hazudsz! te nem vagy tiszteletre méltó ártatlan istenség, te a dőre és hamis Cupidó vagy; úgy nézel ki, mintha fáklyáddal, mely inkább esernyőhöz hasonlít, szeretnéd lángra lobbantani az egész mindenséget. Ime, tudd meg kis barátom, csak mennyire becsüllek téged, — megdöntöm uralmadat!

E szavaknál Jenny feldobta a levegőbe Vénus boldogtalan szülöttét, mely leestében tányéromra zuhant s betörte az orrát.

— Már ez valóban igen is rögtönzött ítélet és végrehajtás! — szoltam nevetve. Az árusnő azt mondta volt róla, hogy az Amor és Hymen egy személyben, azaz szerelem a házasságban.

— Ez nem lehet igaz, a szerelem nincs mit keressen a házasságban, a mi csupa merő gyöngéd szeretetből áll s nem pedig abból, minek regényeitekben szerelem a neve, azaz, csupa villám és tűzből, mi magába foglalja a nyugtalanságot, féltékenységet, álmatlan éjeket okoz, alaptalan gyanut kelt, kiállhatatlanul kerit hatalmába s felidézi mindazt, mi rossz, kellemetlen és döreség. Trónod fel van döntve Amor urfi s most hazugságban keresel menedéket, hogy ismét elfoglalhasd helyedet; de orrod betörött s most kitépem szárnyaidat is, hogy ne bolondíts el senkit többé.

Ezzel Jenny egész kegyetlenséggel törteszét apró darabokra a kis szobrocskát, miközben hangosan nevetett.

Nem tudtam megállani, hogy meg ne kérdjem tőle, ugyan miért nem ment nőül Viannehoz, miután ő is épen így gondolkodik a házasság felől?

— Kénytelen az ember mindazokhoz nőül menni, kiknek osztja nézetét? dehát te, te éppen nem úgy gondolkodol-e e részben mint én?

— Nem, én nem teszek ily finom megkülönböztetést, a szerelem és gyöngéd szeretet között.

— Akkor lehet hát osztályozni is a dolgot. Te hiszed-e, hogy a szerelembe vegyülhet gyöngéd érzelem is.

— Igen és áldozatkészség.

— De hát azt hiszed-e, hogy a gyöngéd szeretet lehet heves és szenvedélyes is?

— Kérdéseiddel egészen zavarba hozol; minő szörszálhasogató vagy!

— Csak következetes vagyok. Én kértem az istent és anyámat, hogy fedezné fel előttem annak titkát, hogy lehetek boldog és elégtelt e földön, mert mindenki az óhajtana lenni, a nélkül, hogy az igazsággal valami nagyon törődnék. Isten és anyám azt felelték nekem: „hogy boldog lehess, igyekezz mentől több boldogságot eszközölni mások számára.“ Ebben megnyugodtam; komolyan gondolkodtam e törvényről, melyet anyám oly jól tud alkalmazni gyakorlatilag is és rendre, rendre, néhány elkerülhetlen és természetes visszaesés után önzésembe, rövidbe foglalva, megalkottam magamnak a törvényt, melyet követnem kelle:

„Tőlünk kitelhető módon boldogítani másokat“
 Ez rövid és egyszerű, s mióta szokásommá vált elméletemet a hol csak szükség alkalmazni, észrevettem azt, hogy igen boldog és elégyült vagyok és hogy senkinek sincsen hatalmában e boldogságot elvenni tőlem. E szerint akár határozom el magam a férjhezmenetelre, akár nem, szeretném én látni azon urat, ki engem szeretni talál, a ki tehet nekem csak egyszer is alapos szemrehányást valamiért, s még inkább azt, ki képes lenne engem úgy megsérteni, hogy én azt nem tudnám neki megbocsátani.

— Te a házasságot is a magad modora szerint rendezed. Csakhogy a tapasztalás meghazudtolja a legtöbb házastárs között nézetet. Épen mivel legtöbbnyire zavarognak, s nem boldogok a házasság felek, kell, hogy lehető legtöbb szerelmet vigyen az ember új helyzetébe.

— Kárpótlásul nemde? Ez nagyon bal felfogás! A szerelem, miként te azt értelmezed, épen legfőbb oka a zavargásoknak.

Ez jogosít fel mások elnyomására, a féltékenységre, s ebből kifolyólag az elkeseredés, harag, igaztalanságra.

— De hisz te felettem is ítéletet tartasz itt! Adtam-e én jogot erre neked? Felhatalmaztalak-e én reá? Mit tudod te, hogyan értelmezem én a szerelmet? Tudtomra soha sem nyilvánítám még azt előtted!

Anyám felé fordultam, kérdő tekintetet vetve reá, megtudandó, ha valjon Jenny arra tesz-e czélzást, mi nekem meg van hagyva, hogy ne emlitem előtte, s valjon van-e tudomása kalandom felől.

Anyám pillantása megnyugtatott, hogy Jenny mit sem tud felőle, s csak azért bölcselkedik és vitatkozik, mert kedvét leli benne az efélékben.

— De azt csak elismerheted -- folytattam a felvett tárgyat — hogy kétféle szerelem van, egyik a nagylelkek sajátja, mely nagy és nemes, másik a közönséges lelkeké, melyet csak a gyenge jelleműek, korlátolt eszűek képesek érezni; ezt magam is épp úgy megtagadom miként te, ítélj felettök.

— Én nem vagyok sem eléggé erős, sem eléggé feljülemelkedett szellem arra, hogy megtagadjam szánalmamat s elnézésemet azoktól, kik ennek martalékul estek; de érteni tudom

méltó büszkeségedet, melynek következtében megvetésre méltóknak találod őket.

— Te ugy látom gunyolódni akasz velem? Nem bánom! ezt is eltűröm.

— Lorand nem gunyolódik -- szólt anyám -- ő fel birja fogni, hogy te éltedet csak oly emberéhez akarod kötni, ki ép oly nemes szerelemre képes, mint a minő képzetet te alkottál magadnak arról.

— És Vianne nem lett volna ilyen?

— Nem; — válaszolt Jenny; Vianne ur nagyon nemes elvekkel bir; hanem a köznap-i fogalmakkal ellenkezőleg igen a tulságba ment át. Ő a gyöngéd szeretetet merőben nélkülözhetőnek tartja, mást nem ismer el, mint a kötelességet.

— Azt képzeli magáról, de nem oly erős ő abban; meg vagyok győződve, hogy téged igazán, egész bensőséggel szeretett.

— Mit nevezesz te igazán szeretni? Lássuk mondd el!

— Gyöngéd ragaszkodással lenni valakihez, tisztelni, becsülni őt. Nem ebből áll-e az?

— Körülbelől ugy van. Nos, Vianne ur tudja az embert tisztelni, becsülni, de gyöngé-

den ragaszkodni hozzá nem tudna soha. Te tehát nagyon vágytál arra, hogy Vianne asszonnyá legyek?

— Azon esetben közelünkben maradtál volna. Ki tudja hova ragad el körülölkől elméletednek lelkesültsége!

— Messze tőle soha sem — szólt élénken Jenny, anyámra mutatva. Oh soha, soha sem!

— Jól van, hanem anyád képes téged a világ végéig is követni, de én, ki itt akarok megtelepedni, s kit keresetmódom lekötve tart, mivé lennék én nélkületek?

— Azért mégis elhagytál minket, hogy utazhassál, tehát nem voltunk egészen nélkülözhetlenek reád nézve!

— Elég balga és szerencsétlen voltam elhagyni titeket, annyira éreztem ezt, hogy onnét visszatértem örökre közétek, hogy többé soha el ne hagyjalak.

— Megesküszöl erre? — szólt Jenny merőn tekintve szemem közé; esküdj meg erre!

— Esküszöm — kiálték fel — ti egészen megbabonáztatok engem, elfeledtettétek

velem mind azt, mi nem csak ti reátok tartozik. Én is azt mondom, ugy gondolkodom mint te kedves Jennym: nem kell házasság, nem kell szerelem, ha e szenvedélyes vagy gyöngéd érzelmü zsarnokok elváiásra kénytetnének tőletek. Add ide gyorsan Cupido urfit, örökre megtagadom itt színe előtt, zsarnok hatalmát fölöttem, s ha el akarna valaha távolítani körötök-ből, nézd hogyan bánnék el akkor veled!

Ezzel egy palaczk alá helyezve a szerelem istenét, szétmorzsoltam s porrá törtem egészen.

Jenny hirtelen fölállt, anyám s ő különös tekintetet váltottak egymás közt.

— Mi baj? kérdém tőlök.

— Semmi — viszonzá anyám — Jennynek eszébe jutott, hogy elfeledett megírni egy levelet, hanem van még idő reá; jer Loránd menjünk be ketten a szalouba, pár szó van veled. Behívta a cselédet s megbagyta, hogy senkit be ne bocsásson, ha valaki keres, mondja nem vagyunk itthon.

— A percz megérkezett -- szólt anyám a mint magunkra maradtunk — nyilatkozni fogok.

Te most igen komoly dolgot követtél el, melynek Jenny nem bírja fel annyira horderejét miként én: te éppen most a Manuela hatalmát semmisítetted meg!

— Igen, ugy van! ő reá gondoltam, midőn szétromboltam e jelképét az érzéki szerelemnek, mely csaknem vesztemet okozá.

Ha Manuela követeli adott szavam megtartását, követni fogom a sir Richard példáját, azt mondom neki, hogy nővérem nem engedi megnősülnöm s felfogadom én is neki, hogy soha mást rajta kívül nem fogok nőül venni. Mivel lennék azon esetben hibásabb sir Richardnál.

— Tehát e szegény leányt nem szeretted igazán soha?

— Szerettem ugy, miként sir Richard szereti; vágytam birni őt, s karjaimba vetette magát; megcsókoltam kezeit, homlokát, ez az egész. Tudhatod, hogy megmondtam neked az igazat.

— De tegyük fel ily szerelem létezését sir Richardnál, ő azért mindég ellent birt állani érzelmeinek, és te engedté a pillanat hatásának.

— Feleled, hogy én csak huszonnolcz éves vagyok!

— Ez igaz, de Manuela visszahozhatlanul kedveseddé lesz, ha Brudnel ur ideje korán meg nem érkezik.

— Mit tudom én mi történik akkor! E szegény leány odaadó szerelme engem is elbódított, s percnyi lelkesedéssel tölté el szívemet, a lelkesedés pedig sohasem lehet érzéki. A tiszta plátói szerelem ábrándjaiban ringattam magam, azon perczen, midőn sir Brudnel meglepett minket és ki tudja engedtem volna azután is az önzőbb érzelmeknek? Miért nem akarod feltenni rólam, hogy nem birtam volna ellentállni önzésemnek? Azelőtt sem adtam át magam érzelmeimnek küzdelem nélkül, és Manuela, egészen feltétlenül engedvén át magát nekem, tudtán és akaratán kívül, nagyon ügyesen kényszerített arra, hogy lelkiismeretem végső kételyeit is elaltassam. A Brudnel ur rögtön megjelenése oly ajánlat és ígéret megtételére készítette büszkeségemet, melynek csak gondolata is azelőtt egy órával rettegéssel töltötte volna el lelkemet, a mint rettegéssel töltötte el azt, csak egy órával is azután. Oh akkor is már jól éreztem, hogy so-

hasem tudnék szivből szeretni oly nőt, kinek szive, miként Manuelának köztem és pártfogója közt van megosztva. Nem választhatnám el őket a nélkül, hogy mindkettőjüknek halálos bánatot ne okozzak az által. Ezt beláttam, felfogtam azonnal s megvetettem magamban ama gonosz érzelem keletkezését, mely még akkor is arra ösztönöz, hogy elvitassam őt jótevőjétől. Azért bármilyen legyen is Manuela, elmondhatom, hogy balul szerettem őt: felhevült vérmérsék s izgatott képzelő tehetség műve volt az egész, valamint azt is mondhatom, hogy soha sem fogom oly módon szeretni, hogy boldognak érezzem magamat mellette.

Anyám kis ideig hallgatott s aztán így szólt:

— És ha mégis e perczben azt mondanám neked, hogy Manuela meggyógyult s vár reád ?

— Igaz volna-é ez ? Ne titkold el kérlek a valót !

— Ha Brudnel ur felszólítva téged, a becsület nevében, hogy váltsd bé esztelen ígéretedet ? . . .

-- Azt felelném sir Brudnelnek, hogy ne-

ki sokkal több helyrehozni valója van Manuela irányában, ki bele egyezett, hogy a világ előtt mint neje lépjen fel.

— De hát ha azt mondanám, hogy én is úgy tartom, hogy komolyan lekötötted szavadat, hogy viszonyod komolynak tekinthető.

— Te anyám? Azon esetben rögtön útra kelnék, de halált viinnék szivemben.

Feláldoznám éltöm nyugalma és becsét egy percnyi oktalán hiúságnak; hanem ha becsülésednek ilyen árt szabsz . . .

Nem birtam folytatni. könnyekben törttem ki. Anyám átölelt karjaival.

— Nyugodj meg gyermekem — szólt, — meg vagyok veled elégedve. Nem akarok ily kegyetlen bünhödést kivánni tőled. Manuela a nélkül, hogy egészen kigyógyult volna, veszélyen kívül van, s azon a ponton, hogy egészen visszanyerje egészségét, mely a nagy rázkodtatás előtt is eléggé ingadozó volt. Nincs többé a szenvedély hatalma alatt, és bármit is beszélt légyen ezelőtt, most élni óhajt; maga is megijedt szenvedélyességének hatalmától s most önmagának tesz szemrehányást miatta. Most alázattal hajol meg Brudnel ur előtt és Brudnel ur... nőül veszi őt!

— Ah valóban! — kiálték fel nagyot ugorva örömben mint egy fiatal csikó, melyet csak most bocsátottak szabadon. Ezt nagyon jól teszi, derék ember érette; kezdem újból teljes szivemből szeretni őt.

Örömöm oly őszinte volt, hogy anyám nem tudta elfojtani nevetését.

— Megbocsáthatsz-e nekem — szólt — hogy nem tudattam veled elébb ez eredményt, melyet én oly jól láttam előre? Már két hete mióta tudomásomra esett az, de mielőtt neked megmondom, bizonyos akartam lenni a felől, hogy szerelmed nem komoly érzelem.

— De valóban az volt az előbb! Sokat küzdöttem magamban, és igen nagyon szenvedtem is; hanem nem volt sem mély sem tartós szenvedély, s ez iránt nem is soká éltem csalódásban. Már most tudom, érzem, hogy azért volt, mert sohasem tudnám egész lelkemet oly nő birtokába adni, ki nem hozzád, vagy húgomhoz volna hasonló. Mit akarsz, hisz oly nagyon el is kényeztetetek itthon!

Hanem mondd csak, minő eljárást akar sir Brudnel Richard követni irányomban, vagy hogy én miként viseljem magam iránta? Ki-

vánják-e tőlem, hogy visszavegyem adott szavamamat?

— Egyszerűen ők adják azt neked vissza. Az ilyenmő tárgyak megvitatása kínos és kellemetlen volna. Én azt kívántam, hogy az érdekelt felek között ne is jőjön szóra ez, sem levélben, sem személyes találkozás alkalmával. Mindennek csak az én közbenjárásommal kell megtörténni, mi reményem egyikötökre sem lesz sértő legkevésbé is. Én tehát most telyhatalmu megbizottja vagyok sir Richardnak s mint ilyen kérdem az ő nevében tőled, ha örömmel, fogod-e látni Perez kisasszonynyal való házasságát?

— Oh igen, igen a legnagyobb örömmel! Csak válaszolj neki gyorsan: mondd el neki, hogy kérem bocsásson meg nekem a miért felzavartam háza nyugalmát s hogy ezennel megígérem, soha viszont látni nem fogom Brudnel asszonyt.

— Oh ezt ő nem kívánja. Sir Bruduel úgy látszik felülemelkedik minden féltékenykedésen.

— Tehát nem szereti Manuelát? Mondd meg kérlek, szerette-e őt sir Richard, midőn kész voltam elrabolni őt tőle?

— Szerette és most is szereti, csakhogy nem egy fiatal ember lelkesült szerelmével, még kevésbé egy vén élvhajhász irigy féltékenységgel. Sir Richard nagyon józan életű ember, dacára, hogy ifjukora zajos szenvedélyek közt folyt le. Szerette e gyermeket, mint saját leányát, apjának tekinté magát.

Tudta már rég, hogy Manuela oly betegségben szenved, mely halálossá lehet, ha átengedi magát szenvedélyeinek. Ez okon tartotta annyira elzárva a külvilágtól s azért saját lakában, mert látta tapasztalatból, hogy a zárdai magány és unalom épp oly gyorsan felémésztené életét, mint a szabadság s a külélet izgalmai.

Lehet, hogy életmódjuk s viszonyuk semmi változást nem fog szenvedni ezentul is. Ki tudja ezt s mi közünk is vele? E házasság igazságszolgáltatás leend, melyet sir Brudnel felajánl s melyet Manuela örömmel fogad. Brudnel asszony lesz belőle, de a ki nem fogja kivánni, hogy bemutattassék a világban s gondos ápolás, kimélet és kényeztetés mellett, kellemes élete leend. E csendes falusi élet s családias nyugalom sir Richardra nézve is jó

hatással lesz, neki szüksége van erre, kinek mint tudod meglehetősen gyenge egészsége van. Én úgy találom, hogy a lehető legokosabban intézte el így a dolgot, mert ő valódi benső ragaszkodással van gyámleányához s ha ehhez még egy kis szerelem is vegyül, az eljárás mindkettőjük irányában, elárulva látván magát általatok, eléggé bizonyítja fenkölt jellemét.

— Az igaz s nemcsak most kezdem őt bámulni, nem ez eseményre kelle azért várom; de ennek az egész regényes történetnek folyamában, melynek befejezését tudatja most veled sir Richard. rejtélyes leányának megjelenését vagy felemlítését hiában várom. Te ismered őt?

— Róla később fogok szólni neked. Most ne beszéljünk egyébről, mint saját terveinkről.

El vagy-e valóban határozva, hogy nem távozol el körünkből?

— Ha csak Jenny most hamar férjhez nem megy s én nem leszek oly szerencsétlen, hogy felköltsem ellenszenvét leendő urának.

— Tán csak nem vagy történetesen

annyira féltékeny természetű, hogy húgod férje már előre is ellenszenvesnek tűnik fel előtted.

— Nem hiszem, hogy féltékeny természetűnek születtem volna, hanem igen fiatal koromtól fogva élek mindig csalódott remények között.

E Manuela, kiről még iskolás koromban ábrándoztam s ki később annyi nyugtalanság és bánat okozója volt nekem, keserűség forrását hagyta vissza lelkemben.

Most, hogy a varázs végképp megtört, ígérem, hogy megjavítom magamat s mindenként igyekezni fogok annak idejében sógorom legjobb barátjává lenni.

— Így már jól van, hanem honnét veszed e leendő sógori, azok után miket együtt határoztatok, hisz te is, húgod is porrá törtétek a szerelem jelképét?

— Komolyan volt az értve a Jenny részéről? Valóban senkibe sem volna ő szerelmes?

— Ha szeretne valakit rajtunk kívül, tudtoddal lenne; nincs őszintébb teremtés nála a világon; de hát mondd csak, neked

szenvedést okozna az, ha Jenny szive választott volna már?

— Bevallom, hogy igen, azt okozna! tudom azt fogod megint mondani, hogy ez önzés, érzem azt magam is, és igyekezni is fogok leküzdeni érzelmeimet, ha próbára leszek téve; de csak gondold el minő szép álmok a jövőre, a nyugodt együttlétre, melyeket mind megvalósíthatnánk, ha egy idegen nem tolakodnék közénk soha!

— És te fel tudnád áldozni Jenny jövőjét kettőnk önzésének; szeretnéd, hogy ne legyen családja, gyermekei, s ne élvezze a boldogságot, hogy a sokért éljen? Én azt nem tudom tenni s arra vágyom, hogy Jenny férjhez menjen. Ez meglehet nehezen fog létesülni, hanem idővel, talán mégis... türelemmel s megfontolással sokat el lehet érni...

Hallgasd csak, most játszik a zongorán. Mily gyöngéd érzelem vonul át minden kis zeneművén! Egy ily szép tehetség, ily szerető lélek lenne magányosságra kárhoztatva általunk. Hanem most erről nincs miért gondolkodni még. Legyen elég neked annyit tudni, hogy jelenleg nincs semmi tervünk még a jövőre őt illetőleg.

Most látom éppen itt az ideje, mikor el szoktál távozni hazulról, hogy elolvasd az esti lapokat. Siess, hogy kilencz óraker mint rendszeren ismét körünkben lehess.

— Cseppet sem nyugtalankodom a lapok miatt, s ha ohajtod, szivesen itthon maradok.

— Neked jó hogy mozogj egy kicsit ebéd után a fris légen, addig mi is eligazitjuk apró házi dolgainkat. Eredj, majd ujból találkozunk.

Nem nagy kedvet éreztem elmenni hazulról, mind inkább megkedveltem az otthon ülést, napról napra; hanem egy beteget kelle meglátogatnom. Azért ma is elmentem a szokott esti órákban, hanem nem mentem a kávéházba, rendesenél korábban tértem haza.

Házunk mint már emlitettem félig falusias, félig városi lak volt. A külváros emelkedettebb részén feküdt, kertektől körülvéve, gyönyörű kilátással a vidékre, honnét be lehet látni az egész pyrenei hegysort; két kijárással bírt, egyik a városba vezető főútra, másik egyenesen a mezőre nyílt, hol egy meglehetősen rögzös ösvény kigyózott tova. Ez utóbbin nem szoktam jární soha. Ez östve mégis azt vá-

lasztottam a hazatérésre, félve, hogy igen hamar érkezem haza, s zavarom anyámat házi foglalkozásában, e kerülőbb útra tértem.

Nagyon komor este volt; a mint közeledtem a kis kert-ajtóhoz, egy embert láttam azon kilépni, ki miután két-három lépést tett felém, gyorsan megfordult, sebesebben kezdett haladni s tőlem ellenkező irányban a sötétbe csak hamar eltűnt szemeim elől. Én is megkettőztetem lépteim, elérve a kis kertajtót félig nyitva találtam azt, holott este mindig zárva szokott állani. Beléptem a kertbe, s ott találtam Jennyt, ki gondolatokba mélyedve járkált alá s fel.

— Ki ment ki innét? — kérdém tőle.

— Nem tudom, én nem ügyeltem reá.

— Akkor nagyon szorakozottnak kellett lenned!

Egy férfi ment ki innét, s melletted kellett hogy elhaladjon. A kert úgy hiszem nem oly nagy, hogy meg ne láttad volna őt? E perczenben lépett ki az ajtón!

— Te találkoztál vele? Nem a kertész volt?

— Nem láthattam őt közeliől, elkerült engem; hanem nem kertész kinézése volt. Az-

tán különben is . . . emlékszem, hogy a kertész ki néha néha dolgozik kertünkben, s ki ma éppen nem is jött volt el, nem arra felé lakik, merre ez éji csavargó távozott, s nem hagyta volna nyitva az ajtót.

— Ha nyitva feledte az ajtót — szólt Jenny nyugodtan, — akkor menjünk hát s zárjuk bé.

Ismét amaz álmodozó hangulatban találtam hűgomat, s közönyösnek minden körülte történt dolgok iránt, milyenek a régibb időben oly gyakran láttam volt őt. Először történt ez hazajöttem óta. Elszomorodtam miatta és igen nyugtalanított. Feltehettem-e azt, hogy anyám előtt valami titka volna Jennynek, vagy hogy anyám engem megcsalt volna? Nem mertem előhozni az eseményt, vártam másnapig s feltettem magamban, hogy szemmel fogom tartani Jennyt.

ÖTÖDIK RÉSZ.

ÖTÖDIK RESS.

I.

Másnap tehát a helyett, hogy lementem volna a városba, a felső részen sétáltam s nem vesztém el szem elől házunk kerítését.

Senki sem jött arra s csaknem megszűnés nélkül hallottam a Jenny zongorajátékát felhangzani.

Már csaknem el is feledtem e kalandot, melyet jelentéktelennek kell tartanom, miután többször nem ismétlődött, midőn valami egy hét múlva, szobámban dolgozva, úgy tetszett, mintha halkan ide-oda járnának a háznál. Éjfél közel volt már s tizenegy órakor mindenki le szokott nálunk feküdni. Megijedtem, hogy tán anyám van roszul. Voltak néha fulladásai s ideges bántalmai, melyeket mindig titkolt előttünk, hogy ne nyugtalanítson. Meg akartam lopni, mielőtt bezárná előttem az ajtót s halkan leindultam szobájába. De mielőtt oda értem, hirtelen megállottam, a szalonból gyen-

ge zörej és suttogás hangzott felém. Arra közeledtem lassu léptekkel. A szalon ajtaja nem volt egészen betéve s a nyiláson át Jennyt egy férfi karjai között pillantottam meg, kit nem vehettem ki egészen jól, de mennyire egy gyertya világa látnom engedé, ugy tetszett, mintha sir Brudnelt ismerném fel benne. Nem akartam kikémlelni nővéremet, hanem gyorsan anyámhoz siettem. Nála is égett a gyertya, kopogtattam s belépve épen öltözködve találtam őt.

— Tán tudod — szólék izgatott hangon — hogy van valaki vendég a szalonban? ?

— Tudom, valaki a kit nem vártunk ma s kinek alkalmasint valami sürgős közlendője van velünk.

— Valaki, a ki Jennyvel magánosan van a szalonban, te tudsz erről?

— Minden bizonynyal — viszonzá anyám minden zavar nélkül. — Ő hamarább felöltözött, mint én.

Eredj ne nyugtalankodjál, hisz az egész nagyon természetes. Majd elmondjuk neked is, miről van szó. Most menj vissza szobádba, zavarnál minket.

— Tehát titkolódtok előttem?

— Hisz te azt eddig is tudtad!

— Azt hittem, hogy már vége van. Sir Brudnel . . .

— Nős! sir Brudnel? . . .

— Ő van itt?

— S ha ő volna is. Most még nem akarom, hogy vele találkozzál, tedd a mire kérlek, menj vissza szobádba, feküdj le s aludjál, ha csak nem vagy ismét féltékeny Perez Manuelára s nem akarsz szót emelni férjhezmenetele ellen?

— Jól tudod, hogy ezzel épen ellenkező gondolatim vannak; hanem nagyon különösnek, és engedj meg, ha kimondom, valóban vérlázasztónak találom azt, hogy sir Richárd e házban oly titokzatosan jár, kel, mint valami szerelmes spanyol lovag . . . Végre is nem tartom eltűrhetőnek s elnézhetőnek, hogy úgy ölelgesse Jennyt, mintha leánya vagy nővére volna. Mit jelentsen e rögtönzött bizalmasság köztök? Ő tehát gyakran jön ide? Alkalmasint az is ő volt, kit a minap egy este megpillantottam . . .

— Hagyj fel gyanúsításaidal! — szólt.

nevetve anyám, az nálunk nem járja. Távozz és engedelmeskedj anyádnak urfi! Ezzel gyöngéden megölelt s elhagyta a szobát, átengedve engem bámulatomnak.

Én meg sem mozdultam helyemből, ott maradtam anyám szobájában, felkőnyökölve az ablak párkányára; az ablakot felnyitottam, hogy meg ne fuljak, fejemet kezemre támasztván s kimagyarázhatlan izgatottság vett erőt rajtam.

Ugyan mi ment végbe bensőmben? Mi okozá bennem e nemét a dühnek? Egész lelkemből, minden erőmből kezdtem gyűlölni sir Richardot. Soha életemben nem voltam Manu-elára oly mértékben féltékeny, mint most Jennyre. Dehát nem természetes dolog is ez? — szóltam magamban; Jenny nővérem, azaz becsülete az enyém is, és ez ember nem elég, hogy elvitatta, visszahódította tőlem kedvesemet, most egész házamig üldöz s meg akar fosztani húgomtól, a tisztaság ez eszményképétől, kit jogom és kötelességem védeni ellene! Ő lenne feddhetlen életű! Anyám valóságos gyermek e részben. Tehát lehetséges-e, hogy egy nő igen tiszta jellemű legyen, s képes legyen tulvitt erényesség miatt hibázni! Fel-

teheti-e ő, hogy egy sokat tapasztalt öreg ember merő atyai érzelemtől hevitve zárná Jennyt karjaiba, akkor, midőn anyám maga bevallja, hogy ez ember ifjukora nagyon is izgalmas volt? Mindez alatt ugyan mi rejlik?

Hogy esik, hogy Jenny oly tartózkodás nélkül veti magát egy idegen karjaiba, midőn házunk legrégebb barátainak is legfőlebb csak kezét nyújtja oda, midőn én is alig merem ajkimmal megérinteni homlokát? És e mellett e sok titkolódzás! Miért kell neki mindig csak este, s mellék-utakon jönni? Jenny a minap este is egészen magánosan volt vele a kertben! S ma éjjel is ő kelt fel előbb, hozzá sietett, tanuk nélkül ölelte, csókolta meg sir Brudnelt! Tehát húgom szereti őt?

Sir Brudnel őt fogja nőül venni? Engem megcsalnak, kijátszanak-e s vigaszul átengedik nekem a nagyon kétes hűségű Manuelát?

De mindezt csak végre nem hajthatják tudtom, beleegyezésem nélkül, és anyám igen is nagy türelmet és vak engedelmességet követel tőlem!

Én nem akarom, hogy Jenny félrevezetve, megcsalatra hideg vérmérséke vagy kép-

zelő tehetsége felmagasztalt különösségei által, tán a nagy név és vagyon által is csábítatva, élte legszebb virágában, egy ősz embernek legyen élettársává, betegápolójává; nem, ezt nem akarom, nem tűröm el! . . . hacsak nem éppen . . . mint villám cikázott át agyamon egy gondolat, e fénynél világosabban láttam, hacsak nem éppen leánya neki!

Ezer elmosódott emlék kergette most egymást fejemben. Ő sem nem az anyám leánya, mondta régebb Jenny több ízben, sem nem az atyámé.

S mégis elvítázhatlan bizonyítványát láttam az ellenkezőnek, ott állt a keresztlevelen: Jenny Czeczilia szülőimnek törvényes házasságból született leányuk . . . Különben is mi okon rejtegetnék előttem e családi titkot? Bárminő legyen is e titok, megnyugszom benne; de ha csak képzelődöm s nem léteznék ilyen és Jenny csakugyan testvérem nekem, akkor meg nem engedhetem, hogy egészen nálam nélkül határozzon jövő sorsa felől a nélkül, hogy kikérné tanácsomat, s oda hagyva az ablakot, elindultam a szalon felé, kitéve magam annak, hogy anyám megharagudjék, ha beme-

gyek hozzájuk, midőn az ajtót nyilni hallám a földszinten; halk léptekkel egész a lépcső széléig mentem s hallottam a mint Jenny így szólt suttogó hangon:

— Igen, igen kedves atyám, bizonynal ott leszünk; számíthat reánk. Csókolja meg őt helyettem is.

Anyám és Jenny kikisérték sir Richardot a kert felé. Nekem volt időm felmenni szobámba; boszusan vettem magamat ágyamra.

Miután ennyire titkolódzóak voltak irányomban, én is titkolódzhattam s tehettem magamat, hogy mit sem tudok ama rejtélyről, melyet hogy felfedezzenek előttem, nem tartottak méltónak reá.

De a helyett, hogy megnyugodtam volna s aludni tudnék, arczomat ismét kezeimbe temetém s visszaestem kinzó nyugtalanságomba.

Jenny, szülőimnek törvényes házasságukból születve, s mégis Sir Richard leánya lévén, nem leheté más, mint anyámnak leánya, egy ballépés következménye, elnézve, megbocsátva férje által; egy szenyfolt e szent nő életén, ki mindig a legnagyobb, leghatártalanabb tisztelet tárgya volt előttem! Nem, ez nem lehet! kiál-

ték fel, ágyamban felülve s kezeimet tördelve, ez nem úgy van, nem lehet úgy! És mégis mennyi kinosan átgondolt körülmény és lehetőség, hogy annak úgy kelle történnie! Anyámnak oly nagy, mindent feláldozó szeretete Jenny iránt, felindulása, izgatottsága, midőn megtudta sir Brudnellel való öszszeköttetésemet, a bizalmaság, mely ujlag köztük szövődött, levelezésök, melyet nekem sohasem volt szabad elolvasni, e titkos összejövetelek... Továbbnem birtam kiállani, lementem anyámhoz, ki ujból lefeküdt volt, de lámpája égett még, nem aludt.

Ágya előtt térdre omolva könnyekkel áztattam párnáit.

— Örült vagyok — szóltam. — Kétségbe vagyok esve, bocsáss meg! Mondjad, hogy Jenny nem a te leányod!

— Ah, mondá anyám gyöngéd mosolylyal, s nevetve húzta meg hajamat, tehát mégis kitaláltad?

— Köszönet, köszönet e szavakért! — kiálték örömmel, elboritva kezét csókjaimmal. Ha tudnád mily jótékonyan hatnak azok lelkemre!

— Én pedig mindég attól féltem, hogy bánatot okozok neked azzal, ha megmondom! Miért örülsz neki?

— Még kérddheted?

— Tehát ki kell találnom? Tán gyanítottál valamit, s Jennyit nem úgy szeretted, mint nővéredet?

— De ugy anyám! esküszöm neked, hogy csak ugy szeretem őt! Semmit sem tudtam, semmit sem gyanítottam; Jenny iránt épp oly tiszta vonzalmat éreztem mint éppen irántad.

— De hát aztán! eszerint... nem értelek!
— szólt anyám őszinte ártatlansággal.

Azt csak nem képzelhette, hogy egy perczig gyanusítottam őt. Siettem gátot vetni találékonyságának.

Elmondtam neki örült feltevéseimet egy Jenny és sir Brudnel között tervezett házasságról, s bevallottam, hogy véletlenül felfedeztem, hogy minő kötelékek csatolják őket egymáshoz.

--- Akkor — szólt anyám — azt is tudod, hogy engedtünk kérésének. Holnap jelen leszünk Manuelával való esküvőjén. Le kell ugyan még küzdenem s elhallgattatnom bensőmben némi feltámadt előítéleteket: de Jenny, ki nem tud semmit s kinek nem szabad soha semmit megtudnia kalandodról, kész szeretettel fogadni apja leendő nejét.

— A Jenny anyja tehát meghalt?

— Meghalt Bordeaux-ban néhány nappal azután, hogy őt világra hozta.

— Nem az volt-é?...

— Kinek sirját meglátogattuk; Ellingston Fanny.

— Mauville marquisnő; emlékszem, az ő sirján imádkoztatok Jennyvel. Azon perczben kitalálni véltem titkodat, és Jenny bizonynyal ki is találta. Miért rejtegetted azt előlünk az óta és oly hosszas időn át? Elég érett voltam már arra, hogy meg tudjak őrizni egy titkot.

— De éppen ellenkezőleg minden gyanut el kelle távolítanom tőled, hogy ne is sejtse a valót.

— Miért azt?

— Azért, mert bizonynyal beleszerettél volna Jennybe, s jövője felett pedig nem volt szabad rendelkeznem.

— Bele szerettem volna, azt hiszed? Ugy van, lehet megtörtént volna, ki tudja? Most is mily féltékeny voltam reá kevéssel ezelőtt!...

De mondd el most, elmondhatod-é jelenlegi helyzetét Jennynek? Sir Brudnel elismerheti, felfogadhatja-e őt leányának, kijelentheti-e

törvényesen, hogy ő az atyja? Nem volt-e ugy beirva az anyakönyvbe, mint a te és atyám leánya? Nemde legkisebb hatalma sincs neki Jenny felett, s ő a törvény előtt ezentul is nővérem marad?

— Jól van, hadd maradjon ő nővéred — viszonzá anyám. A mi sir Richardot illeti, várjuk el mit fog határozni, illő megfontolás után.

— Minő megfontolás kell erre? Ő nem tehet részéről semminemű nyilatkozatot a nélkül, hogy az reád nézve komoly veszélylyel ne legyen összekötve. Senkinek sem szabad egy meghalt gyermeket mással helyettesíteni, mert e felvilágosítások azt sejtetik velem, hogy valódi húgom meghalván születésekor, Jenny foglalta el helyét és hogy szegény atyám, ki a törvényeket nem nagy tiszteletben tartotta soha, halotti bizonyítvány helyett születési okmányt állittatott ki ennek részére. Ha ez így történt, nem akarom, hogy téged ilyenemű törvénytelen eljárásban, mint bűnrészeszt vonjanak felelősségre s ez esetben sir Richardnak megtiltom, hogy családomnál önhatalmulag lépjen fel s nővérem apjának jelentse magát.

— Szegény sir Richard — szólt anyám

— már látom, hogy nehéz lesz neki veled kibékülni!

Bármint intézze is dolgait, mindig találsz okot ellenséges indulattal lenni iránta! Azonban reménylem, hogy nyíltan nem fogsz küzdeni ellene s míg újabb határozatát venném, magánosan fogok tanácskozni vele.

— A mint akarod! Hanem azt mondd meg neki részemről, hogy határozottan megtiltom neki, téged bárminemű gyanúsításnak, vagy kellemetlenségnek tenni ki. Neki sohasem szabad nyilván leányának ismerni el Jennyt és én megtiltom neki csak meg is kísértetni azt valaha. Én ismerem a törvényt s védelme alá helyezem magamat; Jenny sajátunk.

Én fivére vagyok és természetes védője leszek neki mindennel szemben s minden ellen.

Annak is ellene szólok, hogy húgom jelen legyen a Manuela esküvőjén, mert nem akarom, hogy Manuela egy ily fontos titok birtokában legyen. Ő nem lenne képes felfogni horderejét, majd közölné az egész világnak. A nők könnyen veszik a törvényes hatalmat és te magad is, úgy látszik, soha sem gondoltad meg

s nem fogtad fel lehető komoly következményeit a Mauville marquisnő iránt tanusított nagyszerű áldozatkészségednek.

— Már látom, — szolt anyám — hogy minden áron le kell csillapitanom kedélyedet, ha egy hasztalan és kellemetlen összeütközést meg akarok akadályozni részedről, sir Brudnell szemben. A felfedezés igen korán jó, igen is korán: inkább szerettem volna téged egy ideig még azon hitben hagyni, hogy közted és Jenny közt áthághatlan akadály létezik; de te erővel kihúzod belőlem az igazságot.

Nem akarom, hogy azt gondold: miszerint atyád az én ösztönzéseemre oly nagy hibát követett volna el, hogy megcsalja a törvényt s ki akarja azt játszani. Te nővéred Jennynek, ki csak néhány perczet élt születése után — pontosan kiállított kereszt-levelét láttad valóban, de nem mutattam meg neked a haláláról szóló iratot; ez az egész; de azért az is létezik és mi semminemű tisztviselőt meg nem csaltunk. Az élő Jennyt, barátnőm Fánnynak leányát, a lelenczházba vitték volt, honnét azonban azonnal vissza is követelték, hogy egy dajka gondjai alá helyezték el. Ez volt ugyanis any-

jának végóhaja, ki nem akarta a gyermeket férje méltó haragjának kitenni. Olyanok voltak a körülmények, hogy a marquis nem kételkedhetett a felől, hogy neje bűnös és ő borzasztó ember volt, ki semmi kegyetlenségtől sem riadt vissza.

De hogy megérthesd azon eljárásomnak, melyet elfogadtam s magamra vállaltam, szükségességet, el kell beszélnem neked szegény barátnőm és sir Richard történetét.

— Az elejét már tudom, — viszonzám. — Atyámmal gyakran beszéltél erről előttem. Ellingston Fanny vagyontalan árva volt s Mauville marquisnő rokona, ki őt leányaival és veled együtt neveltette. A fiatal Mauville marquis beleszeretett Fannyba s nőül vette őt anyja ellenzése daczára, ki ennél előnyösebb házasságot óhajtott volna számára. E házasság a Mauville kastélyban, Marmand környékén történt s ezután kevéssel te is elhagytad e vidéket, hogy atyámmal összekelj Bordeaux-ban.

— Eddig úgy látom jól tudod a történeteket, hanem el kell mondanom az egyik okot, mely arra ösztönzött, hogy minél előbb férjhez menjek. Helyzetem Mauville-ben nagyon kinos-sá, csaknem tarthatlaná vált volt reám nézve.

„Fánnny nem szerette férjét. Azt a hibát követte el, hogy csak bosszúságból ment hozzá nőül. A Mauville kastélyban megismerkedett volt sir Brudnel Richárddal, s néhány heti ott tartózkodása alatt megszerette őt.

„Sir Richard azon időben egy ragyogótulajdonokkal biró, nagyon csábitó külsejű fiatal ember volt, kit a világ sokkal inkább elkényeztetett, hogy sem egy kis könnyelműség is ne vegyüljön magaviseletéhez.

„Oly reményeket költött misse Ellingtonban, Angliába való visszaindulása előtt, melyeket azután nem váltott be. Elutazott s nem tért többé vissza. A marquissürgette Fánnyt, hogy határozzon s döntse el a dolgot az ő előnyére. Barátnőm el is határozta magát.

„Én ezt teljességgel nem helyeseltem; nagy szerencsétlenségek bekövetkeztétől tartottam.

„A marquis egész a dühösségig féltékeny természetű volt. Fánny maga volt a meg gondolatlanóság, sir Richardot soha meg nem szünt szeretni, most is szerette még, levelezett vele, ártatlan leveleket irt neki, de melyek sem mire sem vezettek, s nagy veszélynek tették ki

öt. Engem akaró megbizottává tenni s közbenjáróul használni, én ezt megtagadtam.

„Ezért igen is szigorunak mondott engem s azzal vádolt, hogy nem birja annyira hajlamomat, mint mennyire ő szeret engem.

„Beláttam, hogy Fanny saját vesztét fogja okozni, ha ez úton halad, s engem is romlásba sodorhat az által, hogy ily kétes eljárás büntársává kíván tenni. Aztán megvallom, barátnőm meg is sértett élénk kifakadásaival.

„Azt mondta a harag és felindulás egy perczében, hogy csak a féltékenység szól belőlem, miután én is, valamint a háznál minden nő, még napáját sem véve ki, szerelmes vagyok sir Richardba. Ebben volt némi igazság; csak hogy mi engem illetett, abban mérőben tévedett.

„Én fiatal korom daczára, mindég komoly, meggondoló voltam s a háznál az egyedüli nő, kinek sir Brudnel soha sem mert udvarolni s tetszeni kívánni. Akkor, midőn Fanny ennyire megsértett, atyád már szeretett engem s én is vonzalommal voltam hozzá. Atyámmal Bordeauxba mentünk, s csak hamar összekeltem férjemmel. Ott az a fájdalom ért, hogy

jó atyámat kevés idő múlva el is vesztettük, Halála után egy kis örökség szállott reám, melyet férjem kereskedés általreménylt megtöbbszörözni. E czélből Bordeaux-hoz közel egykis szerény lakot vettünk ki bérbe. Itt születélt te, hol én három évi háborítlan boldogságot s nyugalmat élveztem.

„E nyugalmas évek után nagy szomorúságok következtek. Éppen oly állapotban voltam, melyben örömmel láttam közelitni a perczet, s reménylhettem, hogy leányom születik, midőn Fánnytól a következő levelet kaptam:

„Nagyot hibáztam ellened barátnőm! Mindazon szerencsétlenség s elkövetendő hiba, melyeket nekem megjósoltál, bekövetkezett. Balsorsom utól ért. Nem sokára anya leszek s férjem távolléte azon időben, midőn elkövettem a hibát, lehetlenné tesz minden kísérletet, megcsalni őt.

„Jöjj, siess segélyemre kedves Adélom!

„Mindeddig sikerült eltitkolni mások előtt állapotomat; de csak tizenöt, husz nap múlva is, ha R . . . nem jó, el vagyok veszve.

„Igaz, hogy megsértettelek volt . . . de

ez oly nagy léleknek mint a tied, még egygyel több ok a segélynyújtásra!

„U. I. Minden este a park végében a cedrusfák alatt szoktam sétálni.“

„Én azonnal indulni akartam Mauvillébe; a gőzhajón ez út nem volt sem hosszú, sem fáradságos. De Bielsa nem egyezett bele.

„—A te jelenléted — így szólt — csak megerősíthetnék a gyanut, ha ilyen létezik és pedig kell hogy létezzék. A marquisigen is gyanakvó természetű, az özvegy marquisinő igen ellenszenves menyee iránt s a sógornók igen féltékenyek reá, hogysem gyanura okot ne keresnének.

„Ugy kell intéznünk, hogy a mi kikerülhetlen, a kastélyon kívül törtéjjen meg.

„Magammal fogom hozni a fiatal marquisnőt, megszőktetem, ha meg kell lenni; vezetője leendek s itt a közelben biztos helyen rejtem el őt. Bizd reám az egészet; ha lehetséges segélyére lennünk, én mindent el fogok követni, de csakis egyedül, nem veled együtt.

„Ezzel atyád elutazott, miután pontos és aprólékos utasításokkal látott el a teendők-re nézve.

„Atyád a csempész nagyon nemes szivű volt, méltán szerethettük őt oly nagyon. Hátározott jellemű, tevékeny, ildomos és merész létére, tervét a legjobban ki tudta vinni. A kastélyban nem mutatta magát, könnyen felismerhették volna a spanyol Morenot: ez volt régi elnevezése mint pásztornak. Megleste Fánnyt mikor este a parkban sétált, hozzá sietett s könnyen reá vette, hogy távozzék vele innét. A marquis három napra elutazott volt hazulról. Fanny az napon nagyon összeveszett volt napájával.

— Használja fel ezt az ürügyet távozásáért — szólt neki atyád — szaladjon fel szobájába, írja meg egy levélben, hogy az öreg marquisé gyűlölete távozásra kényszeríté s hogy élve nem látják itt kegyedet többé. Se többet, se kevesebbet. Azt fogják hinni, öngyilkosságot követett el. Mauville környékén fogják keresni holttestét: ez alatt lesz ideje elérni Bordeauxt, a nélkül, hogy nyomába jutnának.

„— De hát aztán mi fog történni? — kérde Fanny.

„ — Azután meglátjuk, mit tévők leszünk. Hanem az szükséges, hogy semmit el

ne hozzon magával, sem pénzt, sem ruhá-
neműt. Az ember nem gondoskodik magáról
mikor halni készül.“

„Alig negyedóra leteltével Mauville asszony követvén a Bielsa tanácsát, elhagyta vele a kastélyt, egy bő öltöny által fedezve, melyet atyád boltunkból vitt volt magával e célra, melyben úgy nézett ki, mint egy paraszt nő. Férjem egy pár vastag lábbeliről is gondoskodott, hogy a marquisnő kis lábnyomait ne ismerjék fel. Azonfelül még arra is volt gondja, hogy az ő és saját léptei első nyomait elsimítsa a parkfövényen. Gyalog érték el a nem messze fekvő Garonne folyó partját s itt gőzhajóra ültek. Bordeauxhoz közel Pondensában szálltak ki.

„Én már vártamitt reájok s férjem idősb nővéréhez, egy jó öreg asszonyhoz Ramondehoz vezettem őket. Ez nagyon ügyes, szolgálatra kész s biztos egyén volt, ki már hivatásánál fogva is mély titoktartásra volt kötelezve. Férjem számított volt mindazon előnyökre, melyek tervét elésegíthették.

„Fánnyt nem nagyon fárasztá ki az utazás s megérkezése után két nappal a világ-

ra hozta Jennyt. A fiatal nő erős és bátorlelkű volt, tele remény- és boldog ábrándokkal; azt hitte, megmenekült már minden veszélytől.

„Leányát, a szép erőteljes 'gyermeket elvitték az árvaházba, hol Jenny név alatt mint ismeretlen szülők gyermeke lett beírva, de kit azonnal vissza is kértek s átadtak egy jó dajkának, kit Ramonde ajánlott s ki hozzá közel lakott.

„Nyolcz nap leteltével Fanny megerősödött annyira, hogy hozzánk költözhetett s ott, mint rokonunkat mutattuk be mindenkinek. Most már eljöttnek véltük azon időpontot, hogy Fannyt jövőre alkotott terveire nézve, nyilatkozatra bírjuk. Semmi áron sem akart visszatérni férjéhez, arra számított, hogy mi-helyt sir Richárd megtudja, hogy már utazhatik, azonnal utána fog jönni, hogy magával vigye Amerikába. Állapota tudva volt előtte s a szükséges pénz beszerzésében fáradozott épen, mert pénzzavarban szenvedett; hanem nem volt kétségünk benne, hogy sikerül neki tulesni minden nehézségen s képes lesz titkon magával vinni Fannyt, miként azt neki megígérte.

„ — De hogy fogja feltalálni kegyedet?
— kérdé Bielsa Fánnytól.

„ — Majd irunk neki.

„ — Hová?

„ — Oh! azt még magam sem tudom, Richárd Angolországba távozott volt, de eddig vissza kelle térnie s lehet, hogy Mauville környékén rejtőzött valahol, midőn nem látva őt a mondott időre megérkezni, nyugtalanságomban irtam az őn nejének, hogy jöjjön segítségemre.

„ — Ennek már tíz napja; tehát ugy látszik késett jövele, tán még mindig Angliában tartózkodik, vagy meg lehet most van utban erre felé. Hova ir neki kegyed?

„ — Oh! mindenfelé irok, mindig más más helyczimét küldé meg nekem. Egy idő óta nem tud egy helyben maradni: tudom bizonyosan mind abban jár, hogy kivigye tervét, miszerint Amerikába menjünk s ott gond nélkül letelepedhessünk.

„Kiméletesen értésére adtam Fánnyak hogy egészen feltétlenül nem kell bizni a s i r Richard ígéréteben, miután már egyszer megszegte adott szavát . . .

„ — Hallgas kérlek! — szólt Fanny élénken; azon időben még nem szeretett úgy miként most szeret és nem is tett volt még határozott ígéreteket. Most számítok reá, bizton számíthatok reá.

„Irjunk neki, én akár tiz levelet is irok, ha szükséges, mindazon helyekre, honnét megküldötte cziunét; legelőbb is nővére Lady C... lakására.

„ — Ha sir Brudnel megtartotta szavát, — szólt Bielsa János — úgy neki most Mauville környékén kell lennie. Megnevezhetné-e azon helyet, hol tartozkodni szokott, midőn titokban meglátogatta kegyedet?

„ — Egy vadorzónál szokott rejtőzködni, ki tőlünk három órányira lakott — s ezzel pontosan leírta, hol található fel kedvesének menhelye.

„ — Ne irjon levelet — szólt atyád — magam megyek oda; hanem előbb fontoljon meg mindent.

„ — Megfontoljak, de mit? — szólt Fanny meglepetve.

„ — Oh valóban meg kell fontolni a dolgot — szólék én is. A vétség részedről meg-

történt, de el van rejtve a világ elől, te meg vagy mentve; most van leányod, kit szeress, távol lesz ugyan tőled, de én örködni fogok felette; arról biztosítlak, hogy jó nevelésben részesülend s boldog lesz.

„Az idő és jó magaviselet eloszlatja majd a feltámadt gyanut; jöhet idő, melynek elérkeztét erős akaratom még siettetheti is, midőn köiödbe vonhatod gyermekedet a nélkül, hogy valaki gyanitaná kilétét!

„Hogy ezt elérhesd, vissza kell térned férjedhez, elmondod, hogy meg akartad fosztani magadat az élettől, de nem volt elég erőd e bűn elkövetésére és aztán hozzám jöttél, felkerestél mint régi barátnődet . . .

„Az ijedtség, melyet eltűnésed okozhatott, napádat kiméletre fogja indítani, mi pedig férjedet illeti, ő minden hevessége daczára, még most is szeret téged bizonnal s türelem és engedelkenységgel sokat kivihetsz vele. Neked szakitanod kell sir Brudnellel, higyj nekem, szakitanod kell minden áron vele, még a gyermek létezését is el kellene előtte titkolnod . . .

„ — Nem! nem! — kiáltott Fanny szenvedélyvel, ellenkezőleg azt akarom, hogy tu-

domására jusson ez. Előrelátásból, hogy ha megtalálnék halni a gyermekágyban, irtam neki egy levelet Azóta még egy másikat is irtam Ramonde-nál tartozkodásom alatt, melyben tudósítom őt a Jenny születése felől.

„ — Ez borzasztó meggondolatlanság volt tőled; add ide e leveleket!

„ — Még mások is vannak nálam, mind itt vannak, melyeket sir Richard irt nekem.

„Ez az egyedüli, mit magammal hoztam Mauvilleből.

„ — Add ide mindeniket; el kell őket égetni.

„ — Nem, semmit sem kell elégetni — szólt Bielsa János. Nem kell a végső köteléket is elszakítani, mely a kis Jenny és apja között létezik; ehhez joga van e gyermeknek, s még jöhet egy nap, midőn szemrehányást tehetne nekünk azért, hogy megfosztottuk őt e bizonyítékoktól. Igaz, hogy csakis erkölcsi jog lesz, beismerem, hanem az ily kötelezettség többet ér néha mint a törvényes irat maga. Adja át nekem aszszonyom mind a leveleket, s becsületemre fogadom, hogy jól megőrzöm azokat.

„Fanny átadta férjemnek a levél csomagot, melyet rejtve tartott magánál, ki azt azonnal felső ruhája zsebébe csusztatta. Mint ha csak az ég sugallatára történt volna mindez, mert közeledő léptek zaját hallók kis lakunk lépcsőjén felfelé.

„Bielsa azt vélve, hogy a boltba hívják le, kinyitotta az ajtót, hogy letekintszen. Csak annyi ideje volt, hogy visszaforduljon s egy élénk mozdulattal jelt adjon nekünk, midőn hallottuk tiszta csengő hangon így kiáltani fel:

„— Ah! marquis ur, jobbkor nem is jöhetett volna! Készültem irni önnek, s éppen most emlegettük önt... Kérem lépjen bé gyorsan; hitemre mondom örömmel üdvözljük lakunkban! — E szavak után Bielsa félreállt, hogy utat nyisson maga előtt Mauville marquisnak, ki halványan, összeszorított ajkakkal jelent meg a küszöbön. Fanny hátradőlt székében s behunyta szemeit, hogy ne tálálkozzanak férje tekintetével.

„— Nem, nem, — szólt hévvel a marquis — láthatja, hogy éppen nem jó időben érkeztem!

„ — Bocsánat marquis ur, — viszonzá atyád szokott merészségével, ez csak a megle-

petés . . . a felindulás müve . . . de éppen most mondtuk, hogy ha a marquis belépne, örülne nevének, s a marquisné asszony is szívesen látná őt. S a nélkül, hogy mást szóhoz jutni engedne atyád, folytatá: Sok nyugtalanságot állott ki ön, nemde? Valamely nagy szerencsétlenség bekövetkeztétől tartott ugy-é?! Istennek hála beértük a kedvetlenséggel, egy kis asszonyi makacsság volt az egész! Az asszonyság azt képzeli, hogy önnek anyja ki nem állhatja őt. Ez megeshetik, ilyesmit gyakran láthatni, de azért nem ok az arra, hogy az ember általában keressen menedéket. Azért istenhez is tért csak hamar, s magába szállott. Megmenekülve ide jött, felkereste nőmet, és már nyolcz napja, mióta mindig zaklatjuk őt, hogy térjen vissza kastélyába, szívesen elkisértük volna, vagy legalább engedje meg, hogy írjunk önnek, de nem akarta mindezt megtenni. Átkozottul makacs feje van néha!

„ — Önnek mindennek daczára irnia kellett volna nekem, — szólta a marquis, hevesen szakitva félbe Bielsa szavait.

„ — Ugy van — sietett felelni Bielsa — ezt kell vala tennem; de a marquisnő azzal fe-

nyezetett, hogy elmenekül tőlünk és azon esetben máshol rejté el magát. Nőm azt gondolta, jobb lesz reábeszélés és meggyőzés által vivni ki a dolgot, és éppen midőn ön belépett sikerült ez, a marquisnő hajlott kérésünkre.

„ — Igaz-é asszonyom — szólt nejéhez a marquis, hogy kegyed kész követni engem s visszatérni a kastélyba?

„ — Igaz — viszonzá Fanny, kit nőm ezalatt magához térített s megnyugtatótt kissé, s ki érezte, hogy ha tagadja állításom, minket is veszélynek teszen ki; ezzel felállott s hozzá tette:

„ — Kész vagyok önt követni.

„ — S van-é azon állapotban, hogy rögtön útra kelhessen? kérdé férje kétkedő hangon.

„ — Miért ne lehetne? viszonzá férjem.

— A marquisnőnek igaz, hogy keserősége volt, sokat sirt, e napok alatt, de hála istennek és nőm gondos ápolásának, nem volt beteg legkevésbé is. Oh! ön szegényes lakunkat szemléli?

„E bizony nem valami szép és kényelmes, de azért tiszta, csinos minden, s néhány nap mulva még élénkebbé válik, mert eddig csak

egy gyermekünk volt még, de nemsokára másikat is ád az isten.

„Bielsa e szóknál átható szemekkel kíséerte a marquistekiutetét, mely a második gyermeknek szánt bölcsőn akadt meg. Bielsa szavai után reám irányult figyelme, s látva, hogy férjem végre nem ismondott hazugságot, mert ha Fánnynak sikerült elrejteni állapotát a kastélybeliek előtt, nekem lehetlen lett volna enyémet bárki előtt is eltitkolni.

„Ugy látszott, a marquis meg van nyugtatva, s tettettett jó indulattal mondá, hogy nem szándéka nőjét oly rögtönözve elválasztani áldozatkész barátaitól. Különben is, fordult Bielsához, pár szóm volna önnel.

„Mindketten távoztak a szobából, s a marquis egy összegyűrt papirdarabot adva át Bielsának, parancsoló hangon szólt:

„ — Hol van a gyermek?

„Bielsa látta, hogy az összegyűrt papír sir Richardnak egy a marquis által elfogott levele. Nem lehet remény tovább, hogy a történetek felől meg lehessen őt csalni.

„ — A gyermek meghalt születésekor, — viszonzá férjem a marquis kérdésére.

„ — S mi név alatt volt bejelentve?

„ — Hogy ismeretlen szülők gyermeke.

„ — Ki szöktette el a marquisnőt? ki hozta őt ide?

„ — Én.

„ — Hogy egyesítse őt kedvesével?

„ — Oh bizonyára nem azért; hanem, hogy az ő s az ön becsületét megmentsem.

„ — Moreno — szólt a marquis tárczát vonva ki zsebéből, — te mindig hiven szolgáltál engem s én is szerettelek. Most az eddigiéknél is nagyobb szolgálatot tettél nekem. Számithatok-e bizton titoktartásodra, valamint nődére?

„Bielsa úgy lökte el magától a feléje nyújtott tárczát, hogy az a földre esett s a marquis kénytelen volt tartalmát maga szedni össze, mert atyád még érinteni sem akarta kezével e pénzt.

„ — Igaz, hogy szeretem a pénzt — így szólt — de csak azt, melyet munkámmal keresek meg, de nem azt, mely megvetés jele. Ha ön nem bizik hallgatagságomban, ez azt mutatja, hogy ön soha sem becsült engem. Ez esetben helytelenül cselekszik, ha

pénzen akarja lelkiismeretem megvásárolni, soha sem lehet bizni oly emberben, ki ilyenmü feltételeket fogad el. Különben is nem nekem kell mások feltételeit elfogadnom; rajtam a sor olyakat tenni. Én tehát hallgatni fogok azon feltétel alatt, hogy ön megbocsát nejjének és szeliden fog vele bánni ezentul.

„ — E perczben — szólt a marquis különös mosolylyal, mely nem került ki Bielsa figyelmét — már könnyebben elfeledhetem a multat, csakhogy az asszonyosság is nyugodjék bele a jelenbe . . .

„Ezután visszatértek a szobába. Távollétükben Fanny, kit megragadott a kétségbeesés, nagy izgatottságba jött. Csak azon biztatással sikerült őt megnyugtatnom, hogy később ismét elmenekülhet a kastélyból s akkor óvatosabban intézzük el a dolgot.

„ — Asszonyom — szólt belépve a marquis nejjéhez — minden kiderült s tudva van általam. Kegyednek kellemetlen anyámmal egy fedél alatt lakni. Ezentul egészen külön háztartást viszünk. Különben is Mauville csak kínos emlékeket költhetne fel kegyedben. Egyik barátunk erőszakos halállal mult ki ott nem

régiben. Sir Brudnel Richárd, a kegyed honfirtársa, át akarván ugorni a park egyik sánczát, meglötte magát saját fegyverével.

„S nője felé hajolva, hozzátette halk hangon, de férjem mégis hallotta szavait: És ily módon fog elveszni a sir Richárd gyermeke, ha valaha merészkednék a kastély közelébe jutni. Most megbocsátok, legyen feledve minden.

„E szavakat mintegy megrettenve tette hozzá, mert valamint minket, úgy őt is meglepte a Fánny arczának különös kifejezése. Meg se motszant, de szemei mereven néztek, egész arcza átlátszó halvány lett.

A marquis feléje nyujtá kezét, de ő mozdulatlan maradt; meg volt halva.

„Szerettünk volna még kétkedni, de minden fáradságunk körülte hasztalan volt. A megrémült marquis olyan volt, mintegy valóságos örült. — Zárjátok le szemeit — kiálta — e borzasztó szemeket, melyek minden mozdulatomat követik!

„Lerohant s csak két hét lefolyta után látták őt ismét kastélyában, ekkor egészen örült volt már, dühösködött, néha pedig komor

levertség lepte meg. Két év múlva halt el; kastélyának egyik tornyáról vetette le magát a mélységbe.

„Mi pedig elrémülve, kétségbeesetten hasztalan hívtuk segítségül egyik orvos barátunkat. Semmi sem hozhatta uj életre Fánnyt. Meghalt, mintha villám sujtotta volna le, a meggyalázott férjnek egyetlen kiejtett szava megölte őt, ki azt hitte, megbocsát, midőn halálát okozá.

„Néhány nappal ezután egy csaknem élettelen kis leányt hoztam világra, kit Jennynek kereszteltek s ki csak néhány órát élt.

„Én fájdalomtól megtörve s kimerülve, irtódtam saját házamtól s óhajtottam más lakással cserélni fel, midőn atyád kénytelen volt egy ujabban reánk nehézkedő csapást tudatni velem. Kénytelenek voltunk felhagyni kereskedésünkkel, mely egészen fölemészté kis vagyónunkat a nélkül, hogy kárpótlásra volna kinnézésünk. Miután megfizettük árát a szerény siremléknek, melyet Fánnyak emeltettünk, kivel senki sem törődött, alig maradt annyi pénzünk, hogy munka után lássunk oly he-

lyütt, hol olcsóbban lehetett élni, mint Bordeauxban.

„Atyádnak meg volt már ekkor a maga terve, de melyet velem nem közölt még.

„Nem volt nagyon levert, s nem vesztette el bizalmát az élethez. Megesküdött, hogy kiment a bajból mind hármunkat, mert Jennyt is leányunknak tekintettük s elhatároztuk, hogy dajkájával őt is magunkkal visszük bárhova vet is sorsunk. Azt hittük, hogy sir Richard meghalt, s ő egészen árván maradt.

„Utra keltünk tehát mindnyájan, mihelyt egészségem engedte, és két évet töltöttünk Saint-Jean de Luz-ban, hol én varrással szereztem egy kis jövedelmet, hol atyád tudtomon kívül megkezdé azon mesterséget, melyről neked is tudomásod van. Akkor még képzetem sem volt róla, mi módon jut pénzhez.

„Eddigelő le tudtuk győzni a nyomort, de nagyon szegények voltunk, mikor megérkeztünk új lakhelyünkre, hol könnyen elhitték, hogy Jenny is saját leányunk, miután ott senki sem ismert minket. Még nem tudtuk, hogy mi történt a marquisval. Mindég rettegtem megjelenésétől e szegény gyermek miatt.

„Csak akkor nyugodtam meg, midőn egy utazó kereskedőtől, ki azelőtt gyakran megfordult volt Mauville-ben is, megtudtam szomorú halálát.

„Brudnel urról is kérdezősködtem tőle. Rőla mit sem tudott mondani, nem emlékezett, hogy látta volna őt valaha. Azt is kérdeztem, ha ezelőtt két évvel nem hallott-e egy a mauville-i parkban történt szerencsétlenségről, hogy valakit ott meglőttek volna.

„Erről sem hallott semmit.

„Már hajlandó voltam azt hinni, hogy a marquis csak kérkedett oly gonosz tett elkövetésével, melyet nem hajtott végre, és hogy sir Richard egyszerű hideg vérrel odahagyta volt Fánnyt.

„Hanem azért kértem atyádat, hogy tudakozódjék a dolog felől, s derítse ki a valót.

„Eszünkben tartottuk volt a hely megjelölését, hol sir Richard szokott rejtőzködni; Mauville körüli tartózkodása alatt. Bielsa oda utazott, s sikerült megnyerni bizalmát az ott lakó vadórnak, kitől a következő részleteket tudta ki:

„Ő valóban több ízben adott volt men-

helyet ama szép angol uraságnak s még el is kísérte őt gyakran a mauville-i park széléig, az angol komornyikjával együtt, mert ez összejövetelek nagy veszélylyel jártak. A vadorzó nem tudta megmondani, ha vendégének a fiatal marquisnővel, vagy ennek valamelyik sógornéjával volt-e szerelmi viszonya. Aztán meglehetősen hosszasan át nem mutatkozott házában az angol. De egy este 1825-ki év június havában, körülbelül két héttel a marquisnő szökése előtt — épen ezidő tájt várta volt őt Fanny — egyszer csak megjelent nagy titokban, s a vadorzó segílyt nyujtott Johnnak a komornyiknak előkészíteni mindent egy nő elszöktetésére. Még azon éjjel mindketten elkisérték az idegent egész a park külső széléig. A cedrus fák még messze voltak innét.

„Az angol odáig egyedül akart menni: de alig tett néhány lépést arra felé, midőn egy lövés földre teríté őt. John oda rohant, a vadorzó is követte.

„Közeledtökre a gyilkos elmenekült. Az angol mozdulatlanul feküdt a földön, halottnak látszék.

„Két társa elvitte őt s a megszőktetésre

szánt szekérre fektették. Így érték el a Garonne partját. Itt a komornyik leszállította a vadorzót, a ranynyal telt erszényt nyomott markábaszszal szekereestől együtt eltűnt az éj homályában. Soha azon percz óta nem hallott többet egy szót se a szép angol urról, s ő sem mert soha tudakozódni felőle.

„Ezentul tehát egészen letettünk a reményről, ép oly joggal mondhatnám a félelemlről, hogy Jennyt valaha visszakövetelhetné atyja tőlünk.

„E lányka ép oly drága volt szivünknek, mint lett volna az, melyet elvesziténk. Emlékezhetsz, hogy Bielsa mindég szive gyermekének nevezte őt. Később történetesen értésünkre esett, hogy Brudnel ur él és ujolag megjelent Londonban, miután nagy nehéz betegséget állott ki, s hogy egészen helyreállván egészsége, ismét egy hosszú utra indult.

„Tőled tudtam meg visszatértét, csodálva magamban a sors ama különös esetlegességét, mely előidézte a pyrenei hegyek közti találkozásodat vele s rögtön támadt kölcsönös rokonszenvetöket.“

Anyám bevégezvén így elbeszélését, kérdez-

tem tőle, hogy miként találta fel sir Richard leányát, s hogy esik, hogy egyszerre úgy megszerette őt, miután oly hosszas időn át még létezését is önként el tudta feledni. Én e rögön támadtgyöngéd szeretetben több szeszélyes képzelmenyt látok, mint valódi atyai érzelmet. S különben is, hogy esik az, hogy mikor a Bergonz tetőn összetalálkoztunk, nevem legkevésbé lepte meg őt?

Ez nagyon jó alkalom lett volna legalább a Mauville asszony halálát illető körülményekről tudakozódni, s valamit megtudva azonnal sietnie kell vala kikérdezni azon egyént, ki annyira ragaszkodott ama szerencsétlen nőhöz.

— Hogy ezt nem tette, annak igen egyszerű oka van, — viszonzá anyám: s ez az, hogy sir Brudnel igen jól ismerte Moes s a r t Adélt a mauville-i jószágigazgatónak leányát, de nem ismerte Bielsa asszonyt. Ha neki, mikor férjhez menetelem után ismét meglátogatta Mauville-t, azt mondták, hogy én a juhász Morenohoz mentem nőül, semmi ok sem volt reá, hogy tovább kérdezősködjék e körülményekről, látva, hogy emlékem fájó érzelmeket kelt Fannyban, kerülte a tudakozódást fe-

lőlem. Sir Richard távol volt azon gondolattól, hogy Fanny kélttségbe esett helyzetében hozzám fogna folyamodni.

„Neved tehát semmi emléket nem kellett fel benne, semminek sem jött az által tudomására, és én is, midőn megbiztalak, hogy beszélj neki rólam, mit te nem tudom mi okon, eléggé későn teljesítettél, semmit sem tudtam arról, hogy borzasztó szerelmi története keserű vagy gyöngéd érzelmeket hagyott-é hátra keblében.

„Még azt is el kell mondanom neked, hogyan történt az, hogy e borzasztó események közepette, melyeknél ő áldozatul esett, nem volt semmi tudomása szegény Fanny halálának körülményei felől, és gyermeke létezéséről. Midőn hű komornyikja elvitte őt halálra sebzetten a szerencsétlenség színhelyéről, egy mezzei lakban kaptak menhelyet, közel Bordeauxhoz; e szerint azon perbczen, midőn a szegény Fanny karjaim között kimult, ő nagyon közel volt hozzánk, s igen közel volt ahoz, hogy őt is hasonló sors érje.

„Hanem a seb magában véve nem volt nagyon veszélyes, ámbár hogy a golyó egyik

vállát egészen átfúrta; de a szökés okozta izgatottság, a lelki szenvedés, s idegeinek tulfeszültsége, oly heves lázakat idéztek elő, hogy több ízben semmi remény nem volt életéhez. Ezután teljes kimerültség vett rajta erőt, melyből midőn némileg kiócsudott, csak Fanny után tudakozódott. John eltitkolta előtte az igazat, csak hogy lecsendesítse őt, s mihelyt sir Richard annyira erősödött, hogy kiállhatta az utazást, komornyikja elhitette, hogy Mauville marquisnő Londonban vár rá. Gyorsan hajóra ültek tehát. John minden áron el akarta távolítani Richardot e végzetes helyről, hol még mindég elérhette volna őt a marquis bosszúja. Megérkezve Londonba, Richard azonnal nővéréhez sietett, hogy valami hirt halljon Fanny felől, de várt levele helyett a halálról való tudósítás várta ott őt. Ezen kívül lady C... ki levelezésben állt az özvegy Mauville marquisnővel, két hóval ezelőtt levelet kapott volt ez öreg delhölgytől, melyben fagyos hangon tudatja vele, hogy menyé várandós állapotban volt, s beleegyezése nélkül holmi bevásárlások végett Bordeaux-ba ment, ott hirtelen roszul lett, s megszületett gyermekével együtt

meghalt. Az öreg marquisnő semmi kételyét nem fejezte ki a gyermek törvényes volta felől. Hihetőleg elakart kerülni minden alkalmat, mely újabb okot adhatott volna a marquis és sir Richard közti kellemetlen összeütközésre. Ez utóbbi egészen tévutra lett vezetve e hir által, többet megtudni nem nyílt alkalma, s magában véve, ez elég valószínűséggel birt. S miután az öreg marquisnő levelének egy utóiratában, még azt tette hozzá, hogy fiát a fájdalom csak nem örültté tette, Richard mintegy felhiva érezte ez által nagylelkűségét, s feltette magában, hogy nem fog boszut állani a rajta elkövetett sérelemért. Végre még abba is belebeszélte magát, hogy a marquis azt hitte, hogy tán tolvaj tört bé parkja belsejébe s azért lőtt reá, hogy meglehet tán sohase is kétkedett neje hűségében, s hogy a szerencsétlen nő halála valóban csak esetleg történt, mielőtt anyává lett volna.

„Fájdalomtól lesujtva folytonos utazásban keresett szorakozást, távoli országokat látogatott meg s évek hosszú során át ez képezte egyedüli gyönyörét, tartá fenn lelki erejét.

„Inkább heves szenvedélyt, mint gyöngéd

odaadást érzett Fanny iránt, de azon naptól kezdve, midőn ez reményt nyújtott neki, hogy atyává lesz, egészen neki akarta szentelni életét. Egész jövő szabadságát lekötötte nővérének, hatalmába adván magát, csakhogy pénzbeli segélylyel lássa el őt s módot nyújtson neki elszöktetni Fannyt s nyugalmas létet biztosítani az ő és gyermeke számára Amerikában vagy más valahol, hol reménylte háborítlanul felnevelhetni gyermekét.

„Ama szerencsétlen esemény után élete egy folyton tartó lelkiismeret furdalásból állott s nem szeretett meg más nőt soha. Manuelában, kit atyja pénzen adott el neki, nem látott mást, mint isten által nyújtott alkalmat, egy jó tett által vezekelni és később mint már mondtam is s mint ő is többször ismétlé nekem, azon boldog érzelem megtestesülését, hogy atyának képzelte magát.

„Nem marad egyéb hátra, mint elmondanom neked, hogy miként ismerte fel Rikhard Jennyt, mielőtt tudott volna valamit létezéséről.

„A mint te emlékébe hoztad nevemet, elhatározta magában, hogy meg fog látogatni

engem, hogy bármi kis részletet kitudjon a szegény Fanny végperceiről. Azt nem is képzelte, hogy magam is jelen voltam, mikor kimult; hanem gondolta, tudhatok oly körülményekről, melyeket szándékosan elhallgattak előtte. Senki mástól sem mert volna tudakozódni, félve, nehogy gyanuba hozza még csak emlékét is a szerencsétlen fiatal nőnek.

„Tehát mihelyt néniének megadta a vég-tisztességet, azonnal elutazott Bordeauxba, de előbb egy kitérést tett ide, hogy engem meglátogasson.

„A történet úgy hozta, hogy Jenny egyedül volt otthon. Sir Brudnelt annyira meglepte a hasonlatosság Fannyhoz, hogy egy perczig azt hitte ő áll előtte s egészen magán kívül, érthetetlen szókat rebegett. Jenny örütnék tarthatta volna őt, ha ő maga is nem érzett volna láttára megmagyarázhatlan izgatottságot. Jenny már régóta sejtette, vagy kitudta születése titkát. Regényességre hajló természetével, mindig mint valami jó szellem megjelenését várta apjának jövetelét s minden új arcz láttára, ha az nem volt már ifju, kisebb-nagyobb mértékben izgalomba jött kedélye.

„Épen jókor érkeztem haza, hogy eloszlassam részükről a kölcsönös zavart.

„Sir Richardot azonnal felismertem s intettem Jennynek, hogy hagyjon magunkra.

„Ekkor sir Richard megragadva kezemet így kiáltott fel:

„— Ez Fanny! Oh e fiatal leány! . . . Magyarázza meg nekem e nagy hasonlat okát! Beszéljen nekem Ellingston Fánnyról! Szegény drága Fánny!

„Semmit sem akartam előtte felfedezni addig, míg nem tudtam meg okát látszólagos közönyösségének szegény barátnőm iránt s nem ismertem ki érzelmeit. Midőn biztos lettem nemmes lelkéről, elmondtam neki a történeteket s átadtam Fannyhoz irt leveleit, azokkal együtt, melyeket számára irt volt a marquisnő, mialatt Ramondenál tartózkodott. Megmutattam továbbá leánya keresztlevelét s enyémnek halotti bizonyítványát; hanem nem volt szüksége neki ez iratokra, hogy elhigye szavaimat.

„Mindezekből tisztán láthatod, hogy nincs miért tartanod, sir Richardnak Jennyre gyakorlandó felsőbbségéről. Sem el nem ismerhetné gyermekének, sem leányának nem fogadhat-

ná őt a nélkül, hegy fel ne kelljen fedezni a világ előtt születése titkát. Jenny a miénk s jövőre is az marad.“

— Fájdalom nem annyira mint gondolod! Láthatod mennyire ragaszkodik regényes szellemű apjához, kit oly végzetszerűen vetett utjába a sors és miután mindent összevéve Jenny szabad ura akaratának, követheti sir Brudnelt bár hová is s idegen helyen megtelepedve nevezheti őt atyjának.

Azt hiszem csakhamar előnkbe tenné őt s képes volna inkább szeretni mint minket.

— Nem inkább mint engem, erről meg vagyok győződve! — viszonzá anyám; mióta Jenny megtudta élettörténetét, tán még nagyobb szeretettel ragaszkodik hozzám; nem fogunk soha elválni egymástól.

— De már megmondtam neked előre s úgy látszik előérzetem volt a valóról, hogy te követni fogod őt, hova csak kívánni fogja s én egyedül maradok. Én nem mehetnék veletek, sir Brudnel nem szenvedné meg, hogy Manuela közelében éljek.

Anyám igyekezett megnyugtanni, de ki volt már merülve s különben is alig maradt

pár órája az alvásra, az idő nagyon későre járt.

Magára hagytam, biztosítván őt, hogy még jobban szeretem mindkettőjüket, mint valaha, de szívemben mély, keserítő nyugtalanságot éreztem, melyet e gondolat sem birt eloszlatni.

II.

Más nap reggel anyám Jennyvel együtt elutazott Montpellier-be, biztosítván engem, hogy sem Manuela, sem senki más, egy szót sem fog megtudni a Jennyre vonatkozó dolgokból. Anyám egyszerűen csak azt ígérte meg, hogy mint vendég jelen lesz az esküvői szertartáson, a nélkül, hogy egyelőre Jennyt vagy magát meg kelljen ismertetni Manuelával. Brudnel urnak az volt egyedüli kívánsága, hogy leányának legyen módja kedvére megszemlélni az ő nejét, s a szerint a mint rokon- vagy ellen-szenvet érzend iránta, kijelentse, ha van-e kedve szorosabb összeköttetésben élni vele jövőre.

Jenny előre el volt határozva gyöngéden szeretni Manuelát. Ez elővigyázat tehát merőben szükségtelen volt. Én sir Richard eljárása alatt más valamit véltem rejleni, azt, hogy attól fél, nehogy jövőre kételyek támadhassanak

valakiben e házasság létrejötte iránt, mely oly sok ideig volt függőben.

Nem akarta, hogy valaki így szólhasson valaha leányához: Tökéletesen bizonyos-e kegyed abban, hogy törvényes hitestársak ők?

Családom csak pár napra ment el hazulról. Igyekeztem ez idő alatt munkában s a napontai sétákban keresni szórakozást, de minden untatott, s mély szomorúság vett erőt rajtam.

Ha Vianne meglát e perczben, tán azzal vádol vala, hogy Manuela után epekedem, és pedig megesküdhettem volna neki, hogy eszembe sem jut ilyesmi. Egyedül Jennyre gondoltam, s magam sem tudtam megfejtetni, hogy e gondolatmiért oly fájdalmas előttem. Ha ezentul csak azon helyzetben fog megmaradni, melyben eddig élt s nevedett, semmi sem álland utjában annak, hogy ezentul is mindig együtt lehessünk. Még mindég testvérének nézett, ez érzés szent volt előtte, mert mondhatni még jobban szeretett s élénkebben vonzódott hozzám, mióta tudta, hogy nem vagyok testvére. Ez oldalról tehát nyugodt lehettem, biztosítva volt számunkra a jövő csendes boldogsága. Mi pedig azon félelmet illeti, hogy atyja elrabolhatná őt

tőlünk, ez még semmi bizonyosságon nem alapult, s nem szolgálhata mély fájdalomnak s a féltékenység egy nemének indokául, mely keblemben dúlt.

De késtem mélyére hatolni érzelmeimnek s gondolatimat rendezni. Midőn még Manuelát érdeklék e gondolatok, minden kimélet nélkül bevallottam magamnak azok minőségét, de Jenny nem volt Manuela. Egy oly tiszta lélek, oly nagyratörő szellem, kit oly hosszas időn át szokva voltam vallásos kegyelettel venni körül, nem kelthetett fel bennem hasonnemű izgatottságot és valóban fájó érzelmeim csak is egy mélyen felindult szív rejtekéből fakadtak.

Ez nem lehetmás — szólék magamban — mint testvéri szeretet; csak hogy egy árnyalattal több annál, mert csak is a világi fogalmak állanak gátul köztünk s érzelmeinkben szabadoknak érezhetjük magunkat.

Ha meg is van nekünk tiltva, hogy valaha egymáséi legyünk és mi kölcsönösön sokkal többre becsüljük egymást, hogy ezért panaszkodjunk, azért tudom, hogy Jenny éppen úgy szeretett engem eddig is, miként én őt szerettem, haza jöttöm óta; vajjon ki fogja-e őt

jövőre is elégíteni egy ily elnyomott, üresnek mondható érzelem? Anyámnak az az óhaja, hogy Jenny idővel férjhez menjen, s bajos volna most megállapítani, hogy ő ezt soha sem fogja akarni. Én magam részéről is azt kell hogy kívánjam, az ő érdekében, hogy megismerje egy boldog családi élet örömeit; s ekkor szükségképp férje és gyermeke kell, hogy képezzék számára egész világát. E gondolatnál nem csak örült féltékenység vett rajtam erőt, de e mellett oly mély szivbeli fájdalmat éreztem, hogy könnyek omlottak alá arczomon.

A való, melynek e perczen öntudatára jutottam, az, hogy Jennyt lelkem egész mélyéből szeretem, de hogy e szerelem, mintegy át van hatva s megszentesítve a szokás által, úgy szeretni és tekinteni őt, mint testvéremet.

Anyám meghatározta volt a napot, a midőn visszatérendők lesznek. E nap egészen letelt s én hasztalan vártam reájuk.

E napon szomoruan tértem meg szokott sétámból, azt gondolva magamban, hogy bizonyosan Brudnel ur ott tartóztatta őket még pár napra, vagy Jenny jobban meg akart ismerkedni Manuelával, hogy atyja szivét meg-

örvendeztesse s ezért vagy két nappal hosszabban marad körükben; de hát a Jenny születésének titka, melyre én annyira féltékeny voltam, anyám becsülete végett, köztudomásra fog-e az jutni, fel lesz fedezve?

Harmadnapon a lovas-posta egy levelet hozott számomra anyámtól, melyet bámulattal vegyült mohósággal olvastam el. A levél így szólt:

„Még egy napig halasztjuk indulásunkat, de nem akarom, hogy addig nyugtalanodjál s bizonytalanságban töltsd e napot, azért felhasználom ez órai szabadidőmet, hogy tudomásodra juttassam azon különös megfoghatlan eseményt, mely a sir Brudnel különben is oly izgatott életét ujjalag felzavarta.

„Mi szerenesésen és jó egészségben megérkeztünk Montpellierbe, húgod nagyon jó kedvű volt, örült, hogy jelen lehet az esküvőn, én egy kicsit gondolkodó, kedvetlen voltam azon nagy áldozat miatt, melyet az illemnek, külsőségnek, vagy tán a Brudnel lelkiismeretességének valék hozandó; a lelkiismereti kételyeket elég alaposaknak tartottam magam is, de még sem ép oly fontosoknak, mint minőknek

Brudnel előtt feltűntek azok. Ezt meg is mondtam volt neki ezelőtt, de most idejét multa már vitatkozni felette. Egy perczre meglátogattott minket a vendéglőben, hova megszállottunk s mondta, hogy minden készen van a holnapi napra. Nem lakadalom lesz, csak egyszerű esküvő, mert a végbement szertartás után a házastársak azonnal postakocsira ülnek s ama falusi lakba hajtatnak, melyet közel hozzánk fogadott ki s rendezett be sir Richárd. Csakhogy az esküvőnek is némi ünnepélyes színezetet akart adni; meghivta azon egyéneket, kikkel baráti viszonyban áll s a menyasszonynak gyönyörű öltözéke leend és igen szép kocsija, hogy a protestáns templomba menjen rajta.

„Másnap reggel öt órakor, a sir Richárd hangja ébresztett fel, ki arra kért, hogy öltözzünk fel gyorsan.

„ — Jöjjenek hozzám — szólt — hagyják itt minden portékájukat. Beszélnem kell kegyedekkel, kocsim alatt várja. S ezzel sietve távozott.

„Brudnel egy nagyon szép házban lakik, melyet nem messze a várostól bérelt ki. Csak-

hamar utána mi is megérkeztünk, ki nekünk ott hagyván kocsiját, lóháton tért vissza lakába.

„Felvezetett az emeletre s belépve velünk szobájába, így szólt:

— Senki sem ismeri itt kegyedéket, ugy lehetnek itt mint rokonaim vagy jó ismerőseim, már az mindegy, kik azért jöttek házámhoz az én kérésemre, hogy ápolják Manuelát, ki nagyon beteg.

„Jenny gyorsan tett néhány lépést előre, hogy hozzá siessen, Brudnel e szókkal tartá őt vissza: Hasztalan keresné őt édesem, Manuela nincs többé itt s nem is fog soha visszatérni ide, nem érdemel többé bocsánatot, megszökött ma éjjel Doloressel s ime a levél, melyet hátrahagyott számomra.

„Brudnel teljes nyugalommal beszélt. Arczán nem látszott az izgatottság, kezünkbe adta Manuela levelét, melyet én szóról-szóra leirok neked.

„„Nem, nem, tovább nem bitorolhatom önnek atyai jószágát; ön nem érezhet szerelmet irántam s megvetésre méltó teremtmény volnék, ha tovább is elfogadnám magasztos nagylelkü-

ségét. Eltávozom oly egyén társaságában, ki házasság mellett szerelmet is nyújt nekem és úgy hiszem, ön iránti kötelességemet rovom le ezáltal. Azt hiszem, bebizonyítom ezáltal ön iránt érzett végtelen hálámat, megingathatlan tiszteletem és gyermeki szeretetemet.“

„ — Oly titokban távozott el — folytatá sir Richárd — hogy senki észre nem vette az egész háznál s meg nem tudná mondani, merre vette utját szobaleányával együtt; a történet úgy hozta, hogy John, kinek meg volt hagyva, hogy ez utóbbit kora reggel felköltse, vegye észre legelőbb a dolgot. A nélkül, hogy zajt ütne, kézbesité nekem John a levelet, melyet Manuela iróasztalán talált.

„Ekkor mindenki előtt elzártuk ajtaját, nem bocsátottunk be senkit hozzá, az a s z o n y s á g igen beteg, mondtuk mindenkinek; elküldöttem Vianne ur után is, ki alkalmasint el fog jönni az alatt, míg kegyedék segítnek nekem, hogy irjak mindazoknak, kik meg voltak hiva házamhoz, tudtokra adni, miszerint mátkám hirtelen nagyon rosszul lett és így az esküvőt néhány napig halasztanunk kell. Néhány nap mulva alkalmasint az egész város

csak rólam fog beszélni, hanem már az mind-egy, legalább járjunk abban, hogy időt nyerjünk s midőn köztudomásra jut, legalább csak hátam megett s mint elmúlt dologról tegyenek említést róla. Ma s holnap maradjanak még itt. senkivel sem fognak találkozni, egyedül John szolgál fel körülünk. A többi cselédek azt fogják hinni, hogy a beteg még mindig szobájában tartózkodik, eddig követett életmódja lehetővé tehetik e csalódást, holnapután mindnyájan elutazunk még napfelkelte előtt s úgy teszünk mintha Manuelát orvosi rendelet következtében, vinnők egy tengerparti városba, enyhébb levegőt szivni be.

„Jenny nyugtalan volt sir Richard miatt s csodálta lélekjelenlétét. Én részemről beláttam lelke mélyébe, s kitaláltam, hogy ha elszomoritotta s nagyon meglepte is őt ez eset, még is mintegy megszabadulva érzi magát egy nagy tehertől s visszaadva önnön becsülésének.

„Megirtunk valamennyi jelentést, melyeket ő aláírt s a levélhordó elvitt rendeltetési helyökre. Szétküldötte valamennyi cselédjét John kivételével, a templomba, a pap-hoz, a hatósághoz, nehogy feledékenység vagy

hanyagság miatt valami eligazítatlanul maradjon.

„Ez alatt mind vártuk a Vianne ur megérkeztét, vele is tanácskozendó, hogy legalább a külszin meg legyen mentve, számunkra, de ő csak nem érkezett. Azt mondták, hogy még az éjjel elhívták egy nehéz beteghez, hogy segítségket nyújtson valamely sürgős bajban, meglehet tán műtétet is kell rajta végbevinni s nem hiszik, hogy este előtt haza jöjjön.

„Ekkor Brudnel kétes mosolylyal kérdé tőlünk:

„ — Mit mondanak hozzá?

„ — Semmi mást, — viszonzá Jenny — mint hogy igen kellemetlen összetalálkozása a körülményeknek; ez az egész.

„Brudnel félre intett s így szólt nevetve:

„ — Nem más mint éppen Vianne szöktette el Manuelát.

„Én azt mondom, hogy ez lehetetlen.

„ — Ellenkezőleg — felelte ő — ez az egyedüli lehetőség.

„ — Miért gondolja ezt? Mással senkivel sem találkozott Manuela rajta kívül?

„ — De igen, látott másokat is: gyak-

ran elment hazulról; hetenként kétszer látogatókat is fogadott házábanál. Néhány angol ismerősömet, kikkel itt találkoztam, bemutattam neki. Mindenki már úgy tekintett minket, mint férj és nőt; néhányan a fiatalabbak közül hihetőleg tréfálkoztak is magok között e tárgy felől s mondhatták, hogy Manuela jobbat is kaphatna nálamnál, nem számítva a gazdag házasságot. Bizonyos vagyok benne, hogy többen közülök lángoló pillantásokat vetettek feléje s örömet elrabolták volna tőlem; hanem csak egyetlen volt köztük, olyan, kiben ama rögtöni és ellenállhatatlan szenvedélyt fel bírta volna költeni, mely kegyednek fiát is annyira megragadta volt: és ez nem más mint Vianne orvos. Ugy látszik az orvosi kar feladata, hogy agglégénységem örökké tartóvá tegye! Hálákat adok ezért neki és istennek!

„ — De hát miért lett volna épen Vianne ur? Ő ki oly higgadt, megfontoló és okos?

„ — Éppen ezért! Annyira és annyiszor kigunyolta ő előtte a szerelmet és szenvedélyt, hogy önkénytelenül felkölté benne azon vágyat, mely eltölti a legtöbb nő kebelét, legyőzni azt, ki oly nagyon ellentáll.

„Vianne sokat gúnyolta Lorandot, hogy oly gondtalanul játszotta volt e csalogató szerepet és végre is ő lett az áldozat, nem birt ellentállani.

Ő még ártatlanabbul játszotta ugyanazon szerepet s még teljesebben legyőzetett. Ez már a dolog természetében fekszik; az ember nevetethet azon, hogy a természetben vannak néha ily bohózszerű végzetes jelenségek, hanem nem kell érte haragudnunk.

Higgye el el kedves barátnőm, minden a legjobban történt így. Jöhetett volna az az eset, hogy fia csupa becsületézésből nőül vegye Manuelát. Ekkor lelkiismeretességének s nem a szenvedélynek esett volna áldozatul. Vianne eljárása több merészségre mutat; ő a menyegző perczében ragadja el választottját, ő valódi szenvedély hatalma alatt áll, annyival hevesebb szenvedély hatalma alatt, mert azt mindég elnyomta magában, és kigúnyolta létezését. Ő különben nagyon becsületes ember; semmi ok sincs attól tartani, hogy Manuela nem lehet boldog vele, ne nyugtalankodjék miatta.

„Most kizárólag és örökre a kegyed családjának szentelem éltemet. Irja meg kérem az

én kedves Lorándomnak, kit én mindég kívá-
lóan szerettem, hogy ezentul reménylem isten
után nem fog soha többé egy nő is hajlamunk
közé tolakodni! Oda megyek, hova éppen ki-
vánják kegyedék, házam készen vár, közel lak-
helyükhöz. Semmi sem akadályoz abban, hogy
együtt induljunk utnak.

„Ime kedves gyermekem, mik történtek
itt, már most mindent tudsz, hogy állanak a
dolgok. Holnap után hajnalban, szépen eltü-
nünk innét mindnyájan, sir Richardot letesszük
saját új berendezett lakába, hogy egy órával
később téged ölelhessünk keblünkre; hanem
miért ne jöhetnél te előnkbe e nyári lakba, hol
ő a nyári idényt fogja tölteni? Egy órával
előbb találkoznánk, s aztán együtt szépen ha-
za mehetnénk.“

E levél vétele után nem haboztam soká,
s más nap estefelé elindultam gyalog a nyári
lakhoz vezető uton, nagyon megkönnyült szívvél s
örülve, hogy ezentul sem leszek kénytelen nélkü-
lözni a Jenny jelenlétét. Visszatérni éreztem egé-
szen régi baráti vonzalmamat sir Brudnelhez,
ki most oly tisztán, menten minden hibától
állott ujjalag előttem. Egymáshoz való állásunk

még mindég kissé kényes természetü lehetett ugyan, de nevetésre is ingerelhetett s elkaczaghattuk titokban együtt, e harmadiknak megjelentét, ki tolvajmódra érkezett, s lehet nem a legjobbat kapta, és valóban egy kis nevető anyag elkelt most nálunk, hogy feledtesse a multak keserveit vagy bosszuságait.

A mi Vianne-t illeti, szót sem hittem a Brudnel úr ellentétes és különös feltevéseiről reá vonatkozólag. Inkább hittem, hogy Manuela azért távozott el, mert megakart menekülni a szerelem nélküli házasságtól, melynek gondolata felváltva büszkeséggel és rettegéssel tölté el őt.

Ki tudja, gondoltam magamban, vajjon hazudott-é csak azért, hogy nagylelkűen felmentse Brudnel urat adott szava alól? Nem levén többé reménye a lehetőséghez, hogy lánggra gyujthassa irántai szenvedélyét, volt benne annyi bátorság, önzéstelenség és büszkeség elhagyni őt.

Különös egy természet, ki épp úgy képes lett volna, mint tánczosnő szerződni valamely szinpadhoz, mint elzárkozni a világtól s zár-dában tölteni életét; nekem mindég úgy tetszett, hogy Doloressel együtt napi foglalkozá-

sukat a táncz és imádkozásra osztották fel, ez tölté ki egész idejüket. Hanem mindent összevéve e hűség, azon ösztönéhez, hogy rögtön támadt érzelmeit követi, e következetesség, melylyel megvet minden eszélyességet, és anyagi hasznót, figyelmet érdemel. A korlátlan szellemeknek is meg van a magok nagyságuk.

A Brudnel ur nyári laka kedvesen nézett ki, kivilágított ablakaival, melyek megvilágíták az est homályát. A mező köröskörül illatozott, mintha ünnepi ruhát öltött volna.

Időm sem volt Brudnel urék eleibe menni, oly gyorsan kiszálltak a szekérből. Hozzámsietett, karjaiba zárt, kedves gyermekének nevezett s nem csak boldognak, de nagyon vidornak is nézett ki. Jenny is épp oly kedves fesztelen volt irányomban, mint rendesen. Még nem tudta, hogy elmondták születése titkait nekem; egyedül Brudnel ur tudta, hogy megleptem volt őket, s hogy anyám kénytelen volt mindent felfedezni előttem.

Brudnel urat várták már a háznál, nagyon jó estebédet tálaltak előnkbe, s mindenki igen jó izüen költötte azt el, kitünő étvágyunk volt. A Manuela nevét egyikünk se említette,

s minden szavunk örömöt, boldogságot fejezett ki. Étkezés után, sir Brudnel gyertyát vett kezébe, hogy megnézze miből áll, s miként van bérendezve új lakása. Mi is követtük őt s midőn egy szobát kiválóan csinos bérendezésűnek találtam, élénken így szólt:

— Ez az öné lesz! mert reménylem, hogy ismét orvosommá s hű társammá szegődik ön.

— Oh már nincs arra szükség, viszonzám, hisz ön kigyógyult!

— Kigyógyultam azon feltétel alatt, ha nem kellend magánosan élnem! — s felém hajolva halkán hozzá tevé: Különben is az nagyon szükséges. Önnek anyja meg fogja mondani miért.

Türelmetlenül vártam, hogy megtudjam az okot. Mihelyt haza érkeztünk, kikérdeztem anyámat.

— Valóban nagyon hasznos volna reánk nézve — szólt anyám, — hogy most egyelőre, míg mást nem határozunk, vissza menj lakni eddigi főnöködhez. Különben az emberek nem tudnák vagy nem akarnák elhinni, hogy legjobb barátod és jóakaród volt még mielőtt velünk megismerkedett volna, s nem látogathatna meg minket naponként anélkül, hogy azt ne mondják róla, miszerint nővéredet akarja nőül venni, vagy pártfogolni.

III.

Nagyon keservesnek találtam, hogy a napnak egy részét távol kell töltenem Jenny-től; de bele kelle nyugodnom. Pompás lakásom s ellátásom volt sir Richárdnál. Ismét el kellett fogadnom a szép tiszteletdíjat és főnőköm még sokkal szeretetreméltóbb, barátságosabb volt irányomban, mint valaha. Én ismét úgy kezdtem őt ismét szeretni, mint azelőtt. És mégis roszul esett, hogy változtatnom kellett életmódomon s odahagynom kedves családias otthonomat. Anyámat mindennap meglátogattuk s néhány órát otthon töltöttünk; de ez idő alatt soha sem lehettem egyedül Jennyvel s irántami szeretetét annyira megosztá másokkal, hogy csakhamar igen is kicsinek találtam a nekem jutott részt. Hanem ezt nem mutattam, nem szóltam erről senkinek. Jenny imádta atyját s tán gyűlöletét vonom magamra, ha azt hiszi, hogy féltékeny vagyok reá.

Igyekeztem szórakozást szerezni magamnak. Időről-időre kirándulásokat tettem azon ürügy alatt, hogy természetrajzi buvárlatokban lelem kedvemet s ilyenkor nem kísértem el Brudnel urat anyámékhoz. Mind e kísérletek csak még szomorubbá tettek s még több keserőséggel tölték el lelkemet.

A nyár eltölt eképpen s én nem éreztem magam betegnek, de igen ideges és nyugtalan valék.

Az álom kerülte szemeimet, étvágyom lassanként elhagyott. Egy este, midőn Brudnel ur elment volt rendes látogatására anyámhoz s én azon ürügy alatt, hogy dolgozni akarok, nem akartam követni őt, egyszerre nagy izgatottság vett erőt rajtam, haragudtam önmagamra s le akartam győzni kétségbeesésemet. Elindultam gyalog s csakhamar a kis ajtó előtt állottam, mely kertünkbe vezetett; de ekkor egyszerre oly gyengének éreztem magamat, hogy alig volt annyi időm, hirtelen kilépni s a pázsintra ledőlni, nehogy eszméletlenül összerogyjak. Nagyon el voltam gyengülve.

Igy feküdtem itt mozdulatlan, hideg ve-

ritéket érezve arczomon, midőn megismertem a Brudnel ur lépteit, ki anyámmal épen azon bokrozat mellett haladott el, hol én pihentem s tőlem alig két lépésnyi távolban leültek egy padra, még nem volt annyi erőm, hogy fel birjak állani. Nem akartam megijeszteni anyámat s nem mozdultam.

— Végét kell már szakasztanunk ennek — szólt sir Brudnel — bővön elég volt már a megpróbáltatás. Annyira szereti őt, hogy beteg belé s még belehalhat szerelmébe, ha még soká tart a helyzet. Féltékeny reám a szegény jó fiu s ez természetes is; össze kell őket már házasítani!

— Ön tudja az általam említett nehézségeket, — viszonzá anyám. A Jennynek biztosított nagy vagyon . . . Mi csak szegény, egyszerű emberek vagyunk, fiam és én. Én részemről nem tennék semmi nehézséget önnel szemben, ki oly jól ismer engem; hanem Lorándnak bizonynyal lesznek ellenvetései, abban bizonyos vagyok . . .

— Nős, kedves barátnőm, azt mondhatja neki, hogy ő bir tisztességes családi névvel, Jenny pedig egy szegény lelencz, ez kiegyenliti

a dolgot. Az egyedüli komoly kérdés csak a körül forgott mindeddig, ha szereti-e őt igazán Loránd, hogy miután nővéreként szerette őt, képes lesz-e mint nejét imádni. Hiába mondja azt Jenny, hogy ő többre becsüli a gyöngéd szeretetet, mint a heves szenvedélyt, azért ő csupa láng és tűz s a szerelem elfoglalta egész lényét a nélkül, hogy maga is teljes öntudatával bírna ennek, Loránd képezte eddig is minden boldogságát, ő volt életének ábrándja, reménye s mióta ezt megmondta nekem, nem volt más gondolatom, mint hogy őket egyesítssem egykor.

Mekkora fájdalom volt tehát reám nézve, midőn láttam, hogy Loránd másért kezd lán-golni! Szerencsére, csak átvonuló fergeteg volt az egész, mely után a nap annál ragyogóbban tünt fel a láthatáron. Ugy akartam feltűnni előtte, mint gyűlöletes vetélytárs s láttam is, hogy egy percze megvetett, gyűlölt, midőn azt hitte, hogy el akarom tőle vitatni a Manuela állhatatlan, változó szerelmét. Nőül venni esze-gény gyermeket, lett volna az egyedüli szer, kiüzni őt szivéből, eszéből. Ez sikerült is nekem, s hála Vianne urnak, a gyógyulás még

tökéletesebb lett. A mi pedig a törvény okozta akadályokat illeti, azok sem léteznek: kegyedet más ok vissza nem tartja nyilatkozatától, mint azon félelem, hogy az emberek kitalálják a szegény Fanny titkát, mihelyt kegyed kijelentendi, hogy Jenny nem leánya kegyednek. Jelenlétem is könnyen kitalálhatná velök a valót. E szomorú események már csak nem feledékenységekbe mentek; de azért az embereknek nem sok kell, hogy feléleszszék a régi híreket és Jenny is oly féltékeny anyja hirnevére, hogy később volna meghalni, mint gyaníttatni engedni a valót. És én magam is féltékeny vagyok e drága enlékemre, szeretném megőrizni a világ előtt azokat, hanem leányom boldogságát még sem áldozhatom fel azért, nem szabad azt tennem. Azért legyen erőnk, legyen bátorságunk; én eltávozom innét 1 ha kell 2 évre, hogy feledjenek el az emberek s jelenlétem ne adjon okot a következtetésekre. Kegyed nyilatkoztassa ki még holnap minden ismerősének, hogy Jennyt a lelenczházból vette magához, hogy elhalt leánya helyett nevelje sajátjaként, s vigaszt nyerjen benne veszteségéért és azután közzé teszi fogadott leányának fiával leen-

dő összekelését. Ne is szóljon ellene kedves Bielsa asszony, szeretett barátnóm, mert ezt így akarom! Loránd nem lesz többé féltékeny reám, ha neki is atyja leendek. Jöhet oly idő, midőn nem kellend elhagynunk egymást soha többé. Akkor szeretni fog Loránd is engem, miként én szeretem őt . . .

E beszélgetés alatt felemelkedtem volt a földről s zajtalanul közeledtem a beszélő pár-hoz; térdre omoltam e derék ember előtt, kit én már oly sokszor félreismertem s könnyek áraszták el arczomat.

— Várj csak! — szólt s gyöngéden meg-ölelt. A Jenny zongorája nem hangzik többé, bizonynal ide jő ő is. Ugy hiszem kétkedtél néha, hogy nem vagy kizárólagos tárgya vonzalmának, hadd halljad szabadon beszélni őt magát. De hova is rejtetted volt el magad olyan jól?

Elmondtam, hogy nem volt szándékom rejtőzködni, hanem, hogy kimerültség vett volt erőt rajtam, a mint a mezőn át ide siettem.

— Térj vissza tehát előbbi helyedre s ne motszanj egyet is.

Engedelmeskedtem. Jenny csakhamar megjelent; anyámék magok mellé ültették őt is.

— Ej, ej — szólt Brudnel ur — ugy látom szomorúak vagyunk ma este? Mintha panaszt és bánatot fejezett volna ki e rögtönzött dal, melynek hangjai idáig szálltak. Azért van ez, mert ő nem jött el.

— Igen! megvallom, ez az oka! Mama kötelességének tartotta meggyőzni őt arról, hogy nővére vagyok, nehogy valaha azon gondolatra jöhessen, hogy engem másként szeressen: és ez igen is jól sikerült neki. Loránd nem képes másnemű szeretetet érezni irántam.

— És pedig mindamellett nagyon féltékeny azon szeretetre, melyet reám pazarolsz! — mondá sir Brudnel.

— Szép vigasztalás; mintha bizony a testvérek is nem lehetnének féltékenyek egymásra valamiért!

— Oh! Jenny, tán csak nem vagy te is féltékeny?

— Miért ne lehetnék én is az?

— S hát azon szép elméletek, az önzetlen szerelemről, az önzésről, melyet le kell győz-

ni keblünkben, azon örömről, melyet a másokérti önfeláldozás okozhat nekünk, mindez hova lett?

— Még mindég képes volnék arra, — szólt Jenny felállva; — hadd mondja meg, hogy mást szeret, legyen bizalommal irántam, s én örömmel leszek segítségére bármiben, magammal nem gondolok, s önmehtagadásomban fogom feltalálni a szükséges erőt.

— S boldog lennél, hogy ez áldozatot hozhatod? Nem csak később, midőn vágyait betelve látod, hanem most jelenben is, más lábai előtt pillantva meg Lorándot?

— Az lennék, — felelte Jenny, — némi megerőltetéssel.

— Való igaz ez? gondold meg, hogy nagyon komoly szót ejtettél ki e perczen. — Jenny még mindég állt, most megindult a házfelé. — Hova mégy kérdé anyám, visszatartva őt.

— Hagyj mennem — szólt elfojtott hangon, — engedd, hogy kisirjam magamat. Ez gyávaság tőlem, belátom, hogy az, de mondtam-e én azt, hogy nem lesznek néha kétségsébeesett óráim, hogy nem lankadok el a jóban én is perczekre? Ha nem kerülne nekünk sem-

mibe az erény gyakorlata, úgy nem is volna érdem benne!

— De hát ha életünkbe kerülne, — szólt most Brudnel ur, — megragadva a Jenny kezét.

— Ha éltünket kellene feláldozni, — felelte Jenny — még boldogoknak mondhatnók magunkat!

— Oh Jennym! hisz belőled a kétségbeesés szólt!

— Úgy van! Meg lehet hogy az! — szólt zokogásban törve ki. Bár mint legyen is nem bánom! mondjátok meg az igazat, most azonnal tudni akarom! Mondjátok meg kit szeret...

— Téged, egyedül téged, úgy mint senki mást e világon, — kiálték fel, karjaimba zárva Jennyt, ki az öröm miatt ájultan omlott karjaim közé.

Én sem voltam nálanál sokkal erősebb. Szeretett szülőinknek kelle mindkettőnket támogatni. Helyökre ültettek le s magunkra hagyva eltávoztak. Ők sem voltak kevésbé boldogok mint mi.

E percz gyönyöre, melyben először öntöt-

tük ki egymásnak sziveinket, örökre emlékezetes marad előttem, úgy áll az előttem, mint ha egy varázs szigeten, távol a föld határitól álmodtam volna át az egészet. E perczben nem a való, a képzelet világában élünk, hisz a való oly hosszas időn át emelkedett mint áttörhetlen sziklafal közénk. Kevesen vannak, kik ha egymás körében nevedtek fel, ne ismerték volna ki igen erősen egymás gyengéjét arra, hogy eszményi színben lássák egymást. Nem csak egyedül ama régen fennálló erkölcsi érzet óvja meg attól őket, hogy ne szeressék egymást igen nagyon, hanem a megszokás is okozza ezt, hogy menten minden ábrándozástól, naponta találkozhatnak.

Hanem a jelen esetben a mi engem illet, én Jennyt mindenben oly tökéletesnek, oly magasztosnak találtam, hogy senkit még csak hasonlithatónak se tartottam hozzá. Ő pedig, ki soha sem hitt rokonságunkban, annyira ragaszkodott eleitől fogva hozzám, hogy képzelni sem akarta azon lehetőséget, hogy mi ne egymás körében töltsük napjainkat, s hogy ne jöjjön idő, midőn egy egész életre társa lendek neki.

Mindez igen egyszerű dolog, s önként következő, de mégis órák kellettek reá, még mindent elmondtunk egymásnak, s még akkor is úgy tetszett, mintha szót se szóltunk volna abból, mi szivünkön fekszik.

Brudnel urnak az volt szándéka, hogy még az eljegyzés előtt eltávozzék körünkől. De én elhatároztam, hogy előbb személyesen fogok meggyőződni arról, hogy vajjon alaposok-e az Ellingston Fanny emlékére vonatkozó félelmek és feltevések.

Nekem úgy tetszett, hogy sem anyám, sem sir Richard nem vették számításba azon gyorsaságot, melylyel több mint husz év eltelt azon szomorú idő óta, és hogy mennyire képes az a közömbös emberek emlékéből kitörülni az egyes családi események hatását. A sir Richard bankárja Bordeauxban lett volna leginkább azon egyén, kinél felvilágosítást nyerhetett volna ez iránt, de éppen ennél merte legkevésbé szóra hozni a dolgot, félve, nehogy magát valamikép elárulja.

Ehez mentem tehát legelőbb is, a sir Brudnel tudtával, ki megkért, hogy valami pénzt is vegyek fel nála részére s sikerült ma-

gam annyira kedvelté tenni előtte, hogy ebédre marasztott.

Ime a felvilágosítások, melyeket a társalgás folyamában kitudhattam tőle s azonkívül még más egyéneknél, kiknél a kellő elővigyázat mellett puhatóldztam.

Mauville marquis, ki örülten halt el, általános vélemény szerint, igen szerencsétlen természetű, ingatag jellemű egyén volt, kinek nyilatkozatait egy okos ember sem vehette komolyan. A közvélemény, mint az rendesen szokott lenni, még igaztalanságba is átment, azt is tagadták, hogy lett volna valaha igaz oka a marquisnak nevére gyanakodni s ennek hírneve — botlása daczára — kristály tisztán maradt meg mindvégig. Mindenki azt mondta, hogy napája gyűlöletének és férje esztelen féltékenységének lett áldozata a szegény nő. Bizton állíták, hogy soha sem is volt legkisebb összeköttetése sir Brudnellel, ki azon időben nem is volt e vidéken, mikor a marquis meglőtt volt parkjában egy vadorzót, kiről azt hitte, hogy valamely vetélytárs.

Még más részleteket is beszéltek, melyeknek hitelességéről nem bizonyosodhattam meg.

Azzal vádolták a Fanny egyik sógornőjét, hogy komoly szerelmi viszonyban volt valakivel a kastélyban s e körülmény vezette volna tévutra, a szerencsétlen fiatal nő férjét.

Végre is az általános vélemény egyhangulag kedvezőleg nyilatkozott ez utóbbi mellett s szülőimhez való viszonya halála idején, észrevétlenül került el az emberek figyelmét egy oly nagy városban, melynek ők oly kis, jelentéktelen pontját képezék. Kutatásokra lett volna szükség, hogy nyomára jöhessenek azon körülményeknek, melyeknek egybevetésétől annyira féltünk s e kutatásokat pedig megtenni, vagy azok megtételét kívánni, senkinek a világon nem állott érdekében. Csaknem az egész Mauville család kihalt, a birtokot eladták és senki ily nevű egyén nem lakott többé e vidéken.

Bordeauxból átmentem Marmandeba, hol nevem merőben ismeretlen volt s itt is ugyanazon híreket hallottam, még határozottabban megállapítva s a részletek alaposan-é vagy nem még inkább elítélték s hibásabbnak tüntették fel az öreg marquisnőt és leányait.

Néhányan emlékeztek itt Moëssart kis-

asszonyra, ki kedves derék leány volt s kit a marquis minden ok nélkül, egy dühösségi rohamában elűzött a kastélyból. Azután senki sem hallott róla semmit.

E szerint el tudtam oszlatni a Jenny és sir Brudnel félelmét. Házasságunk kihirdetett, boldogságunk tetézve lett azon öröm által, hogy nem kellend elválni egymástól. A történetek felett mindenki nagyon elbámult; de helyzetünket oly világosan és könnyen ki lehet mutatni, Pauban annyi az idegen elem, mely nem törődik egymás ügyével, anyám és hugom annyira köztiszteletben állottak, feljülemelkedve minden hibáztatáson, hogy e bámulatban nem rejtett semmi rossz akarat; nem is igen tartós volt az. Brudnel urat jóakarónknak tartá ugyan mindenki, de hozzánk való ragaszkodását semmi más körülménynek nem tulajdoniták, mint azon orvosi gondos gyógykezelésnek, melyet körülte végeztem, és e tény csakhamar nagyobb hírnevet szerzett nekem, mint-ha néhány bámulatos gyógyászati műtétet vittem volna végbe.

Ez időtől kezdve a legboldogabb férj, fiu és atya lett belőlem s egyszersmint a leg-

nagyobb gyakorlatnak örvendő orvos a környékben.

A jövedelemből egy nagyobb, a városhoz közelebb fekvő lakot vehettünk magunknak, mint a Brudnel ur háza és ott egyesülve legjobb, leghűbb barátunkkal, reményilem ennek napjait gondos ápolásom által annyira meghosszabbítani, hogy megáldhassa felnőtt unokáit; hanem ez elbeszélést nem zárhatom be a nélkül, hogy ide ne igtassam Vianne barátomnak egy levelét, melyet házzasságom után néhány nappal kaptam tőle Pauban.

„Kedves Barátom! Most már tudod az okot, a miért egész tisztelettel s engedékenységgel megszüntem annak kezére vágyakozni, kit te eddig növérednek tartottál.

„Eddig bizonynyal elmondotta neked, hogy látván, mily nagyon szenvedek határozatlansága miatt s szilárd jelleműnek ismervén engem, bizalmára méltatott, elmondotta nekem születése titkát s azt, hogy mily hévvel ragaszkodik hozzád. Add át neki mély tiszteletét annak, kit ő elutasított ugyan, de ki soha meg nem szünék mindkettőtöknek leghűbb, legáldozatkészebb barátja lenni.

„A mi engem illet, én határoztam jövő sorsom felett. Miután hirtelen eltűntem Montpellierből s négy hónapot távol voltam, meg-nősülve tértem oda vissza; nőm egy kedves, csinos, szeretetreméltó jó kis teremtés, kit te is ismersz. Esküvője előtti napon ragadtam el őt, ama derék, lovagias angoltól, ki meglehet haragszik is ezért reám, de ki azt nagyon rosszul teszi, mert azt hittem, oly nagy szolgálatot tettem neki ezáltal, minőt csak egy ember valaha tehet felebarátjának: megmentettem őt egy nagymérvű esztelenség elkövetésétől, mely a mily nagylelkű tettnek mondható, ép oly végzetessé válhatott volna mindkettőjükre nézve. Én épen oly nemü viszonyban állottam hozzájuk miként te, azon különbséggel, hogy egyikhez sem csatlakoztam oly örült módon s nem alkottam magamnak semmi nemü regényt előre az ők rovásukra. Higgadtan össze-állítám elmémbe a tényeket, a nélkül, hogy a külszin által félrevezettetni engedtem volna magamat. Itt volt egyfelől egymár idős ember, ki tul van a viharos szenvedélyek korszakán, eléggé élvezte az életet, s most csak nyugalomra vágyik, átengedte magát egészen atyai

érzelmeinek, ez egyetlen szenvedélynek, mely nem hat károsan reá s az ő korához való, de ki mégis kész Jenny iránti előszeretetből, áldozatul hozni szabadságát és nyugalmát s ki ábrándulva és szomorú mosolylyal bár, nem vonakodik egy oktalan házasság tövises pályájára lépni; másfelől egy beteg, meghasonlott kedélyű fiatal leány, ki hasonlóan jószívű, mindenekfelett jószívű, de kit kifárasztott a viszonzatlan szerelem érzete s a hiábavaló ábrándok utáni kapkodás s ki kész feláldozni magát minden ok nélkül egy öreg embernek, ki nem is látszik ezt óhajtani, miután van más családja s semmi szüksége egy fiatal nőápolására. Manuela oly keveset tud a valódi élet-ről, oly kevés világismerettel bír, hogy soha sem nélkülözheti a szigorú és erélyes utbaigazítást. Tőlem is tehát egész őszintén tanácsot kért jövőjére nézve, a nélkül, hogy eltagadta volna elkövetett gyarlóságait s könnyelmű tetteit, melyekről különben is volt már tudomásom. Az én szemeimben nem úgy tűnt ő fel, mint tiedben, nem néztem őt egy érdekes talányos lénynek, kinek rejtélyeit bajos kifürkészni. Ugy vettem őt a milyennek mutatta, s

minden fejtörés nélkül, szemébe mondtam az igazságot, kevésbé kiméletlenül mint te tetted volt, de határozottabb alakban. Mindenként azon voltam, hogy kigyógyulva lássam őt állítólagos szivbajából, mert meg voltam győződve, hogy az általam észlelt jelek a beteg állapotára nézve nem csálnak. Felajánlottam neki, nem bálványzó imádásomat, ha ezt teszem hazugságot mondok, sem mámorító szerelemmel nem ámitottam, hanem egyszerűen azt, hogy nőül veszem őt. Előbb megijedt, azután kétkedés szállotta meg, s egész az utolsó perczig habozott s ekkor egyszerre, midőn ugy volt, hogy reggel nyolcz órakor megesküszik férjével, két órakor csak megjelent nálam. Nekem tetszett e bátorság, s egy óra mulva már útban voltunk Olaszország felé, a vőlegényt hihetőleg nagy bámulat között, de egy gondtól megszabadítva hagyván hátra.

„Nem csaltam meg Manuelát, beváltottam adott szavamat, s nőül vettem őt s nyíltan hoztam vissza szülővárosomba, nagy megbotránkozására az én polgártársaimnak, kik nem akarják neki nejeiket bemutatni; hanem azért én nyugodtan elvárom azon időt, midőn vala-

melyiket egy nagy betegség fenyegeti, melyet én elháríthatok, vagy kigyógyíthatom belőle őt vagy családját. Majd akkor tudom én, hogy szívesen fogják fogadni az én kis feleségemet, ki oly szelid, oly kedves és oly szerény.

Én nem vagyok sem arkádiai pásztor, sem nem kívánok bálványimádást nőm részéről, és ha élettársam megválasztásánál nem hódoltam az előítéleteknek, ép oly kevéssé hódolok az ábrándoknak. Épen mert Manuela oly lény, kinek semmi köze a külvilág és társadalomhoz és legkisebb hivatást nem érez magában az emberi dolgok mérlegeléséhez, tetszik ő nekem inkább, mint bármely más nő a világon. Ezt tudom, hogy enyém osztatlanul csak az én szememmel látja, az én fülemmel hallja a körülünk történeteket s csak azt érti, mi ajkaimról hangzik eléje. Ő az én kedves kis „portékám“, ezt meg is mondom neki a nélkül, hogy sértve érezné magát, mert gondos szeretet és ragaszkodás által eléggé megmutattam azt, hogy egy nagyon szép és nagyon becses kis portéka ő nekem. Végre is kigyógyítottam őt bajából, még nagyon fiatal, nem sokkal több tizenöt—husz évesnél s reménye

van egy kis baba birásához, ki bizonynyal bálványa leend neki s nekem pedig mindez biztosítékot nyujt jövőre okosságához s higgadt megfontoló észéhez azon egyénnek, ki oly hosszas időn át beérte a kis kutyák és papagályok társaságával s háremje környezetével. Én megfosztottam őt, az unalom és lelki üresség ellen használt ez óvszerétől, de meghagytam neki az ő borzasztó Doloresét, kitől legkevésbé sem félek, miután hizelgek magamnak, hogy több észszel és belátással bírok mint ő. Hanem mindez, mit itt elmondék, csak kettőnk közt maradjon; neked is csak azért mondom el, hogy ne hidd magad arra kényszerítve, miszerint esztelen tettem miatt sajnálj engem.

„Én részemről távol vagyok attól, hogy ne bizzam teljesen jövődben s ne higgyelek egészen boldognak. Neked egy fensőbb, szellemibb boldogság kellett, engem kielégít a közepszerűség csendes nyugalma.

„Nem tagadom meg a felsőbb régiokban járó, eszményibb boldogságot, és volt egy percz, midőn magam is epedtem utána, vágytam elérni azt; de végre is egy sokkal józanabb és

okosabb megoldásához jutottam el annak, mit a mi tökéletlen és minden finomabb árnyalatot nélkülöző nyelvünkön boldogságnak neveznek. E szó boldogság oly sajátságos valami, oly elvont értelmű, a mi nem is létezhetik e földön. Kielégített vagy neked is és tán nekem is igen durva kitételnek tetszik arra, hogy azt helyettesitse, lelki gyönyört mondok helyette. És e szerint azt mondom, hogy az ily boldogság merőben viszonylagos, s azon pompás tulajdonokkal bir, hogy minden fajtájú és rangú vágyakozók előtt nyitva áll feléje az út. Ha különben volna, igen is kevés kiválasztottnak jutna osztályrészébe a valódi boldogság.

„Ezek után isten legyen veled és tartson meg jó egészségben s légy meggyőződve, hogy ezentul is mint mindég hű barátod maradok és tartsd meg emlékedben

Vianne Medárd-ot.

„Utóirat. Nőm azt kérdi, ha illendő-e neked tiszteletét küldeni. Én felhatalmazom őt, hogy barátságáról is szóljon. Tíz év lefolyta után, tartsd jól eszedben az évszámot, el-

menyünk üdvözölni titeket, s a kényes és kellemetlen dolgok annyira feledékenységbe mennek addig, mintha soha meg nem történtek volna.“

E levél, melyet Brudnel urral közölni kötelességemnek tartottam, egészen megnyugtatta őt Manuela sorsa felől, ki iránt, ha örült is, hogy megszabadult tőle, még folyvást érdeklődött.

Ezelőtt néhány évvel ügyei rendezésével foglalkozván, sir Richard, szeretetreméltó őszinteséggel felszólított, engednők meg neki, hogy hagyhassa hátra végrendeletileg a Manuela számára azon hozományi összeget, melyet fentartott és neki szánt már régen, de melyet az ő életében Vianne bizonynyal visszautasított volna.

Közmegegyezéssel elhatározottatott, hogy le hagyaték kiadása végre lesz hajtva.

Lehet, hogy Viannenak igaza volt, azt a mit boldogságnak nevezünk, úgy tekinteni, mint viszonylagos valamit azon eszméhez, melyet magunknak alkotunk róla; de nekem és Jennynek úgy tetszett, hogy létezik oly meny-

nyei érzés, mely kívül esik e meghatározás keretén s mely ment minden köznapiságtól s ez a szívnek és léleknek egy magasztosabb gyönyör utáni állandó törekvésből áll.

(Vége.)

STEIN JÁNOS

erd. muzeum-egyleti könyvárusnál kaphatók:

-
- Dózsa Dániel. Zándirhám. Székely hősköltemény a IX századból. 2 frt.
TARTALOM: A rabonbánok tor-hona. — Jolán. — A barna vitéz. — Adorján álma. — A pálya dal. — Az örvongő Zoa. — A szép biszen-nő. — A századik koponya. — Örlec vára. — Zábrán dala. — Zoa hire. — A nemere szele.
- Gyöngyfüzér. Külföldi beszélek gyűjteménye. Fordította Léczfalvi László. 8-rét. 60 kr.
- Halmágyi Sándor. Parlagi rózsák. Történeti beszélek. 2 kötet. 8-rét 2 frt.
- — Saphira. Történeti regény. 3 kötet. 8-rét. 2 frt. 60 kr.
- — Elv és előitélet. Regény a magyar társadalomból. 8-rét. 1 frt. 80 kr.
- Hegedüs Sámuel poétai próbái. 2 kötet. 16-rét, leszállított ár 60 kr.
- Horváth Lázár, Petrichevich. Az elbujdosott, vagy egy tél a fővárosban. Eredeti román, 2 kötet. n. 8-rét. 2 frt.
- Hóry Farkas költeményei.
TARTALOM: Genre-x. — Balladák. — Költői beszélek. — Satyrák. — Népdalok. — Vegyesek
A költő arcképével. 12-r. 1 frt.
- Izidora dalaiból. A kolozsvári jótékony nőegylet javára. 16-rét. Leszállított ár 60 kr. Pom-pás diszkötésben 1 frt.
- Izidor. Oroszlánymátka. Elbeszélés. Fordította Zende Károly. 2. kiadás. 8-rét. 40 kr.
- Jámbor Pál. A művészek. Regény. Kiadja K. Papp Miklós. 8-rét. 1 frt.

STEIN JÁNOS

erd. muzeum-egyleti könyvtárúsnál kaphatók:

-
Józsika Miklós. Irány, 8-rét.	1 frt.
— — Vázlatok. 8-rét.	1 frt.
Kassai Adolf. Virágfüzér és társas multságok, kérdések és számszerénti feleletekben. 3., bővített kiadás. 32-rét. Színes boritékban	40 kr.
Kemény kötésben arany szegélylyel	60 kr.
Kemény Endre, báró. Két költői beszély. I. A lámpa torony. — II. A szerelem.	1 frt.
Kiss Mihály. Történelmi gyöngyök. Betürendes sorban 12-rét. Kötve	1 frt. 60 kr.
Korány. Zsebkönyv. 1861. A ref. oskolai ifjuság dolgozataiból, szerkesztik s kiadják b. Bánffy Dezső és Réthy Lajos. 8-rét	1 frt. 30 kr.
Korány. Zsebkönyv. 1863. A ref. oskolai ifjuság dolgozataiból szerkeszti és kiadja az ifjuság által kinevezett bizottmány. 8-rét	1 frt. 20 kr.
Két erkélyszobácska. Regény két kötetben. Irta Fligare Carlen Emilia. Fordította Julia.	2 frt.
Kriza János. Vadrózsák. Székely népköltési gyűjtemény. I. kötet n. 8-rét	2 frt. 50 kr.
Pompás diszkötésben, mozaik metszéssel	4 frt.
Kukliné prédikációi. Néhai megboldogult Kukli Jónás hátrahagyott irataiból összeszedte unokaöccse Kukli Jeremiás. 8-rét. Második kiadás. Szinnyomatu boritékban	1 frt. 20 kr.
Lesage. Gil Blas de Santillane. Francziából fordította Benedek Lajos. 4 kötet. 60 képpel. 8-rét. (VIII. 860 l.) Diszes szinnyomatu boritékban	5 frt.
-

Ny. Stein János m. kir. egyetemi nyomdásznál Kolozsvárt.

